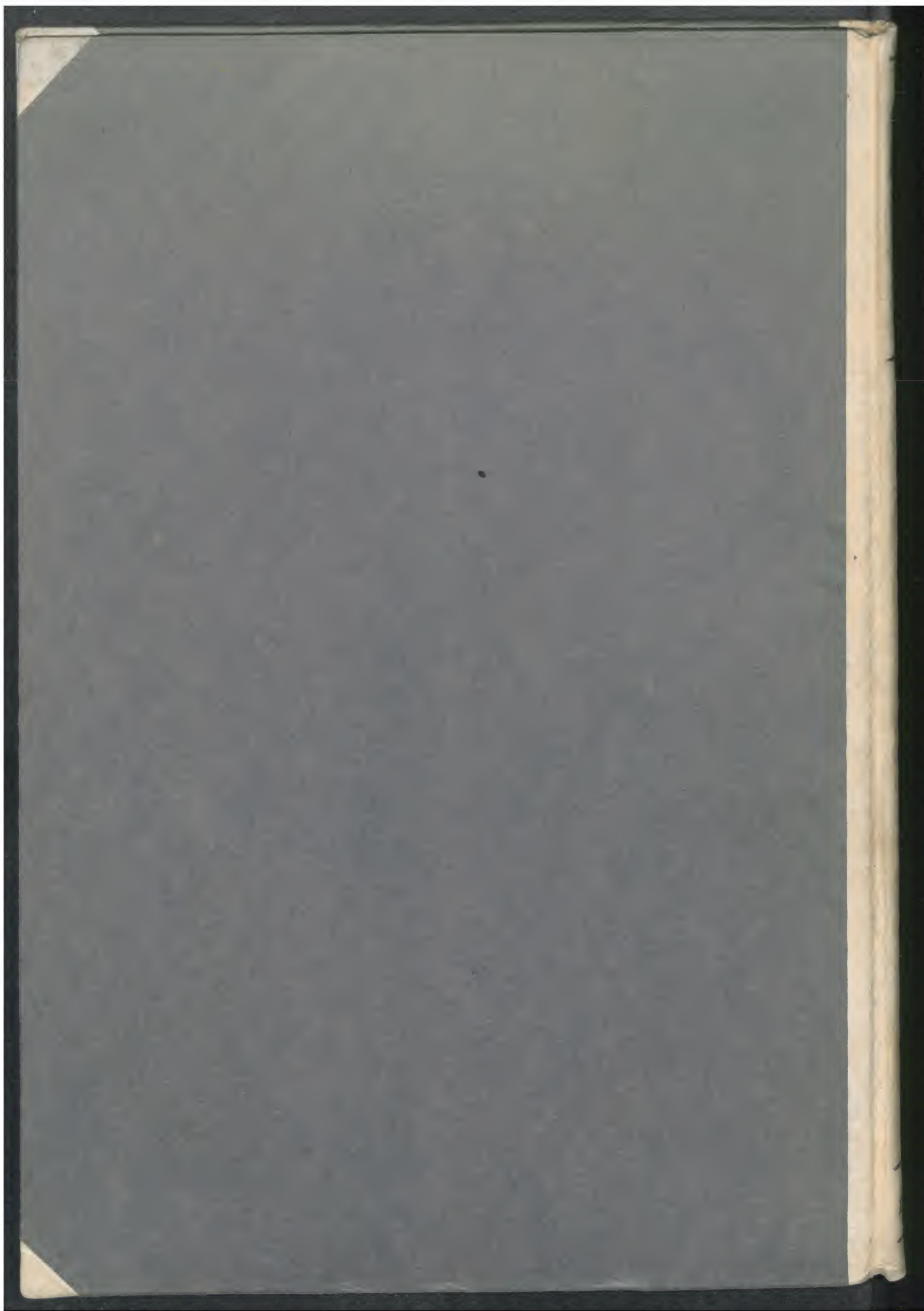

Early European Books. Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

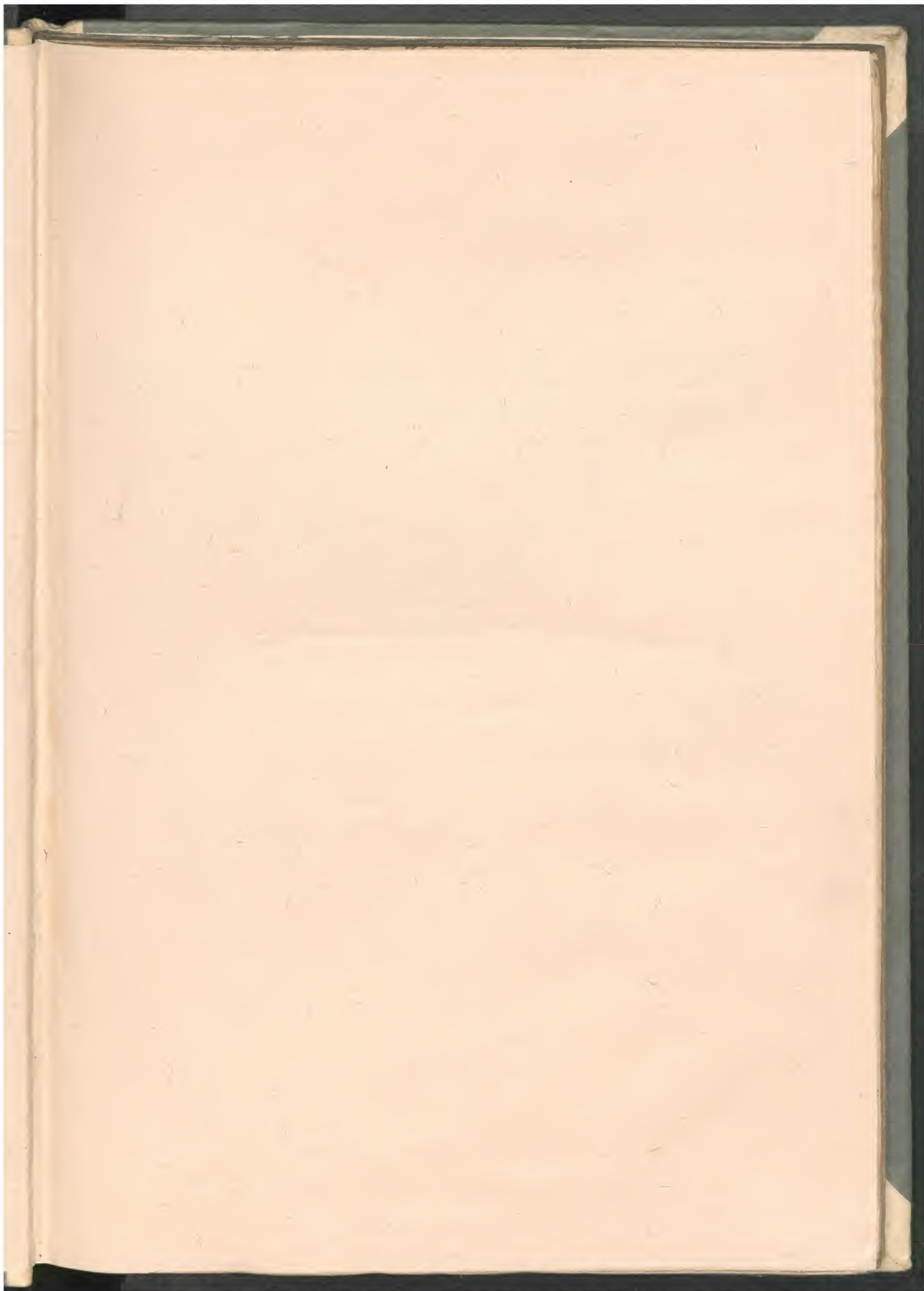
Early European Books. Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

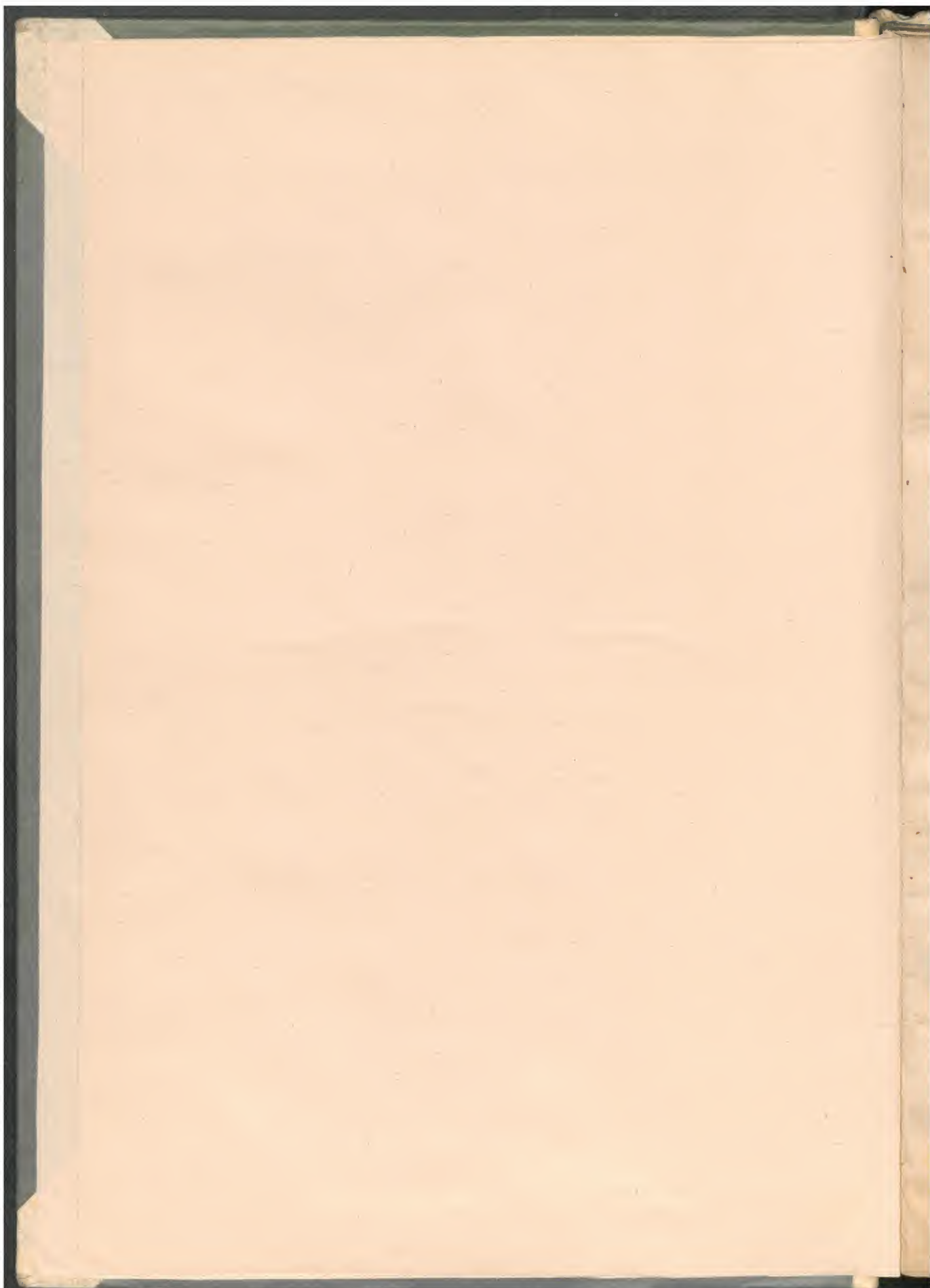

Early European Books. Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Image reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
151610

1558
D

COLUMNA. AEGIDIUS. 1516.

⁺
Monij S. Clarentis m. st. Congreg. SS. Valerij et Hydraspj.

Defensorium seu Correcto-

rium Fundamentarij Doctoris Domini Egidij Roma-

ni ordinis Eremitarum Sancti Augustini Archi-

episcopi Bituricensis In Corruptoriū libro-

rum Angelici Doctoris sancti Thome

Aquinatis ordinis Predicato-

rum a quodam emulo

depravatorum.

*Guillelmus de la Mare. ordinis
S. Augustini.*

Reuerendissimo in Christo patri sacre Theologie professori Eximio magistro Egidio
Uiterbiensi ordinis fratrum Eremitarum sancti Augustini Priori Generali dignissimo: Frater
Augustinus de more Falco eiusdem professionis Theologie Bachalarius minimus. S. B.

Quidam (quem tibi notum esse arbitror: cuius nomen honoris sui gratia obtinemus) contra-
minauit: corripit: laniauit: infect: carpsit diuini Thomae Aquinatis preclara monimenta: ceco
affectu impulsus: quo quedam professionis sue doctorem prosequeretur: cuius doctrinam ita
molliter et effeminatè secutus est: ut reliquos Doctores: precipue diuini Thomam in omni-
bus ferme desipisse: ac nec propterea legēdos esse diiudicauit. Sicut et hodie plerisque accidit:
qui Doctorum quorundam scripta sectantes: uoluntatemque intellectui preferētes: omnia spernunt:
omnia damnant: omnia calcant: que ab alterius uice preceptoribus dicta sunt: nescientes diuisiones esse
gratiarum: nec omnia omnes posse: unumque uidere et scribere potuisse: quod ne alius cogitauit qui-
dem. Spiritus enim sanctus (cui diuino placet Gregorio) posterioribus Theologis perpe-
pe reuelat: que a prioribus premissa sunt. Quobrem plura sciuit Moyses quam Abrahā: prophe-
te quam Moyses: Apostoli quam Prophete: et Doctores supra Apostolos quam plurimas verita-
tes adiecerunt. Nemo itaque diuini Thomam spernat: eo quod modernus et posterior antiquis ecclesie
collinis sit. Sed neque eo posteriores despiciendos esse uiri graues arbitrati sunt. Quippe quod
exacta etiam et preclara volumina a modernis scripta sunt: sicuti Egidij nostri Romani: Jaco-
bi Uiterbiensis conterranei tui: Agolini Arbenetani: Michaelis de Bassa: Bernardi Gene-
sis: Gregorij Ariminensis: Pauli Aueri: et aliorum prope innumerorum: tam nostre quam
aliene professionis: qui non multum ante hec tempora floruerunt: probatissima monimenta de-
clarant. Bene ergo et sapienter Romanus noster Egidius diuini Thomae Aquinatis emulorum
ruptelas correxit: nebulonisque illius ineptias medio substulit: argumentum namque dedit nul-
lus scripta facile esse condemnanda. Laudandus itaque Thomas: laudandus Egidius ac cete-
ri Doctores: qui non ex stulta opinione aut muliebri affectu: sed ex uirtute et sano iudicio alie-
na scripta disquirunt: quique non ex perniciaci temeritate bonorum hominum labores asperna-
tur: sed ex pia et christiana sinceritate eripiunt: prospectant: examinant: ac quicquid ad Dei
gloriam: ad ecclesie incrementum: ad animarum salutem conducibile passim inuenerint: id a
quocumque scriptum sit amplectuntur: obseruant: defendunt: amicisque oculis intuentur. Nec
omnia Egidij nostri opus fusiis: copiosius: elegantius uel monstrabit. Quod cum Amade-
us Scotus Bibliopola solertissimus: cui artium professores plurimum debent: mihi reco-
gnoscendum tradidisset: paternitati tue potius celsi esse dicendum: ne preter id quod Augustinia-
nus ordo tibi ob felicia moderamina tenetur: singularium erga me meritorum tuorum peni-
tus uidear immemor. Quid etiam est: quod diuinum ingenium: linguarum peritia: morum uen-
ustas: uite integritas: eloquium graue: prudentia summa: quibus non solum Augustinianam: sed
totam pene christianam religionem exornas: non promereantur? Quo fit ut omnes: preci-
pue uiri graues te ament: honorent: venerentur: colant: admirentur: summasque omnium tibi
res committant. Egidium ergo Egidius suscipe: Augustinumque tuum ut soles ama. Vale.

Eiusdem. S. Augⁿⁱ Dist. Ad mag^m Egidium.

Egidio tutus poterit procedere Thomas
Et meus Egidius te Egidio tutus erit.

5230

Tabula cor.

2

Anotatio articulorum bu

ius Correctory Corruptory.

Articuli prime partis.

- i Deus in patria per essentiam videtur: non per spe-
ciem creatam. fol. 3
- 2 Intellectus non cognoscit singularia. 4
- 3 Deus cognoscit futura contingētia: vt actu pſentia. 4
- 4 Quedā sunt que in deo non habent proprias ideas. 5
- 5 Uniuersum non potest esse melius propter decentis-
simum ordinem. 5
- 6 Mundus incepisse non potest demonstrari. 6
- 7 Non sequitur: si deus est causa actiua. qd sit prior mū-
do duratiōe fm eos qui ponūt mūdi eternitatē. 7
- 8 Non est nisi vnum indiuiduum vnius speciei in re-
bus incorruptibilibus. 8
- 9 Non est possibile esse aliā terram qm istam. 8
- 10 Angelus non est compositus ex materia et forma. 8
- 11 Impossibile est duos angelos esse eiusdem spēi. 9
- 12 Denus et differentia accipiuntur penes determinatū
et indeterminatū. 10
- 13 Angelus cuius sit forma subsistens incorruptibilis est
necessario. 10
- 14 Multitudo fm materiam cum in infinitum protē-
di possit non intenditur ab agente: sed multitudo
fm speciem. 10
- 15 Christus post resurrectionem habuit tale corpus in
quod posset cibis conuerti. 11
- 16 Angelus potest transire ab extremo in extremum nō
transendo medium. 11
- 17 Non est possibile qd aliquid in toto tēpore preceden-
ti sit in vno termino: et in vltimo illius temporis sit
in alio termino. 11
- 18 Omnes species per quas intelligunt angeli sunt eis
connaturales. 12
- 19 Intellectus nō potest ducere formas materiales ad
esse intelligibile: nisi prius duceret eas ad esse forma-
rum imaginatarum. 12
- 20 Angelus superior intelligit per species pauciores et
vniuersaliores. 13
- 21 Angelis data est gratia et gloria fm gradum suorum
naturalium. 13
- 22 Angeli boni non merentur premiū accidentale. 14
- 23 Diabolus statim post primū instans huc creationis
peccauit. 14
- 24 Vis appetitiua proportionatur apprehensionī a qua
monetur sicut mobile a motore. 15
- 25 Voluntas angeli inheret suo volito immobiliter. 15
- 26 Locus non est penalis angelo quasi efficiens alteran-
do naturam: sed efficiens pſistēdo voluntatē. 15
- 27 Materia non potest tempore precedere suam for-
mam. 16
- 28 Anima non est composita ex materia et forma. 16
- 29 In substantijs separationis nō est diuersitas fm nume-
rum absqz diuersitate fm speciem. 17
- 30 Anima rationalis numeratur per numerationes cor-
poris. 17
- 31 In homine non est nisi vna forma substantialis. 18
- 32 Nulla dispositio accidentalis preexistit in materia
ante inductionem forme substantialis. 19
- 33 Memoria prout existit in parte intellectiua non re-
spicit preteritū vt preteritū. 21

- 34 Intellectus simpliciter est altior potentia qm volun-
tas. 22
- 35 Quanto corpus est nobilius: tanto meliores sortitur
animam. 22
- 36 Anima separata intelligit per species ex influentia di-
uini luminis participatas. 23
- 37 Anima separata intelligit seipsam per seipsas. 23
- 38 Distantia localis non impedit cognitionem anime
separate. 23
- 39 Premiū essentiale respondet quantitati charita-
tis: et non quantitati operis. 24
- 40 Nihil omnino in nihilum redigitur. 24
- 41 Angeli superiores quicquid a deo recipiant subiectis
impartiuntur. 24
- 42 Distantia localis nullum facit impedimentū in lo-
cutione angelorum. 24
- 43 Omnes angeli sunt inaequales. 25
- 44 Angeli qui sunt in terminis duorum ordinum magis
conueniunt fm propinquitatem nature qm vnus co-
rum cum alijs aliquibus sui ordinis. 25
- 45 Ens per accidens non habet causam. 25
- 46 Omnes humani intellectus sunt eiusdē gradus. 26
- 47 Additio ad formam substantialem mutat spēm. 26
- 48 In homine est triū vna forma substantialis. 26
- 49 Quedam additiones rationum quibus potest appa-
rere qd ponere plures formas substantiales in eodē
repugnat fidei. 27

Articuli sancti Thome in pri- ma secunde.

- i Essentia beatitudinis consistit in actu intellectus: nō
voluntatis. 28
- 2 Intellectus est altior potentia qm voluntas. 29
- 3 Beatitudo consistit in visione diuine essentie: sed re-
citudo voluntatis requiritur antecedenter et con-
comitanter. 29
- 4 Anime humane remanet esse compositi post corpo-
ris destructionem. 29
- 5 Beatitudo non crescit corpore resumpto intensius:
sed extensius. 30
- 6 Homo est sui actus dominus: quia habet delibera-
tionem de suis actibus. 30
- 7 Homo per rationem determinat se ad volendum qd
est vere bonum vel apparens. 30
- 8 Imperare est actus rationis presupposito actu volū-
tatis. 30
- 9 Primum mouens ad exercitiū actus in viribus ani-
me est voluntas. 30
- 10 Radix libertatis est voluntas vt subiectus: sed sicut
causa est ratio. 31
- 11 Ratio est propriū principium actus mali. 31
- 12 Matrimonium fuit in veteri lege: prout fuit in offi-
cium nature: non prout est sacramentum christi et
ecclesie. 31

Articuli sancti Thome in se- cunda secunde.

- i Charitas non potest augeri per additionem charita-
tis ad charitatem. 32
- 2 Augmento charitatis nullus potest terminus presu-
gi in via. 32

aa z

Tabula cor:

- 3 Non est obediendum prelato contra preceptum di-
uinum. 33
- 4 In his que pertinent ad interiorum motum volun-
tatis: homo non tenet obedire homini: sed soli deo. 34
- 5 Mendacium officiosum vel iocosum non est pecca-
tum mortale in viris perfectis: nisi ratione scandalum. 34
- 6 Spiritus sanctus mouebat mentes militum ad diui-
dendum vestimenta christi. 35
- 7 Alienatio a sensibus in prophetis non fit cum aliqua
inordinatione nature. 35
- 8 Possibile est diutius consistere in operatione conte-
platiue quam actiue. 35
- 9 Perfectio christiane vite consistit in consilijs instru-
mentaliter: et in preceptis essentialiter. 36
- 10 Status prelatorum est perfectior simpliciter quam status
religiosorum. 37
- 11 Perfectio vite christiane non consistit essentialiter in
voluntaria paupertate. 37
- 12 Quedam verba christi non sunt dicta precipiendo secundum
Augustinum. 37
- 13 Paupertas. continentia. et abstinencia non perti-
nent essentialiter ad perfectionem sed instrumen-
taliter. 38
- 14 Religiosus proficundo non vult seruare omnia que
sunt in regula. 38
- 15 De quibusdam que dicit Thomas circa statum reli-
gionis. 39
- 16 Si monachi essent laici: liceret transire eis de ordine
monachali ad ordinem canonicorum regularium. 41

Articuli Thome in questione nibus de Veritate: et de Anima ac Virtutibus.

- 1 Deus potest facere omne illud cuius rationi esse non
repugnat. 41
- 2 Eternitas est presens omni differentie temporis. 41
- 3 Materia non habet propriam ideam in deo. 41
- 4 Accidentia non habent propriam ideam. 41
- 5 Una idea respondet generi. speciei et indiuiduo in co-
dem. 42
- 6 Defectus in ratione precedit peccatum in motu vo-
luntatis. 42
- 7 Anima separata patitur ab igne corporeo: in quantum
impeditur a propria operatione vel aliquo sibi con-
petenti. 43
- 8 Ignis infernalis non potest agere in spiritum ut in sub-
iectum diuine iusticie nisi in quantum in eo exercet
aliquam actionem naturalem. 44
- 9 Potentie actiue non sunt in materia. 45
- 10 Esse anime communicatur corpori siue esse anime est
esse coniuncti. 46
- 11 In separatis a materia non potest esse distinctio nisi
secundum speciem. 46
- 12 Angeli differunt specie. 46
- 13 Celi secundum philosophos sunt animati. 47
- 14 Anima vnitur materie corporali sine medio. 47
- 15 Anima non est composita ex materia et forma. 48
- 16 Substantie spirituales superiores intelligunt per spe-
cies pauciores. 48
- 17 Anima in statu vite non potest intelligere sine phan-
tasmatibus. 48
- 18 Cognitio anime separate quo ad aliquid est confusa
et vniuersalis. 48
- 19 Quod intellectus noster non cognoscit singularia mate-

- 10 ralia primo. 48
- 11 Quod ista verba dominum: noli tuleris in viam non per-
tinent ad perfectionem. 49

Articuli Thome in de po- tentia Dei.

- 1 Materia proprie loquendo non habet ideam in deo. 50
- 2 Anima vegetabilis. sensitua et rationalis sunt vna
anima. 50
- 3 Deus non alia operatione producit res et conseruat
in esse. 50
- 4 Substantie separate non sunt compositae ex materia
et forma. 50

Articuli Tho. in de quolibet.

- 1 Angelus per applicationem virtutis est in loco. 50
- 2 Impossibile est esse plures formas in eodem. 50
- 3 Religiosus non tenetur in casu secretum sibi com-
missum ipsi prelato reuelare. 51
- 4 Subditus non tenetur reuelare culpam fratris pre-
lato etiam precipienti non precedente admonitione. 51
- 5 Peritium est maius peccatum quam homicidium. 51
- 6 Intendens vouere omnia que sunt in regula peccat
mortaliter transgrediendo. 52
- 7 Christus in triduo non fuit idem quod prius quo ad
aliquid. 52
- 8 Deus non potest facere materiam esse sine forma. 52
- 9 Demonstrari non potest mundum non esse eternum. 52

Articuli Thome in primo sententiarum.

- 1 Potentie anime sunt accidentia. 53
- 2 Primum mobile est compositum ex motore et moto. 53
- 3 Primus motus est causa omnis motus copalis. 53
- 4 Anima non est composita ex materia et forma. 54
- 5 Per coniunctionem anime ad corpus non efficitur
aliud esse. 54
- 6 Anima indiuiduatur per corpus. nec potest plus crea-
ri quam infundi. 54
- 7 Nulli simplici debetur locus nisi per relationem ad
corpus. 55
- 8 Pater et filius virtute vnius nature spirant spiritum
sanctum. 55
- 9 Dabes meliora naturalia plus recipit de gratia. 55

¶ Finis Tabule.

Castigatorium fundamētarij Doctoris do-
mini Egidij Romani Archiepiscopi Bitu-
riceñs ordinis Eremitarū sancti Augustini in
Corruptoriū librorum sancti Thome Aquī
natis ordinis Predicatorum Incipit.

Clare detra

xistis sermonibus ve-
ritatis: cū e vobis nul-
lus sit qui possit argue-
re me: Ad increpādū
tū eloquia continua-
tis: et in ventus verba
profertis. Sup pupi-
lū irrultis: et subuer-
te nitimini amicū ve-
strū: Responde ob-
secro absq; cōtēione:
et loquentes id qd iu-

stum est iudicate: et nō inuenietis in lingua mea iniquitātē:
nec in faucibus meis stulticia psonabit. Job. 6. Questio
proposita optime in psona fratris Thome doctoris exi-
my (cuius doctrina fulget ecclesia) pōt pponi qbusdaz
qui eius doctrinā imo veritatē quā docuit deprauare ni-
tuntur: ipsius sermonibus veritate plenis. et spiritu verita-
tis instigāte pscriptis detrahētes. Et hec ex eorū sentētia
de verbo ad verbum per singulos articulos digesta: et con-
uenienter ex dictis eiusdem venerabilis Doctoris exten-
minata Deo iuvante patebit.

Articulus Primus.

Deus in patria videt per

Divina essentia: et nō per speciem creatam. Tho-
mas. n. pre p. q. xy. ar. y. querēs: an divina es-
sentia videat ab intellectu creato per aliquā
similitudinē mediā. dicit in respōsione pncipali. q reg-
natur aliq similitudo. i. lumē glorie ex parte videntis: siue
ex pte visus potētie. quā. i. intellectus sit efficax ad viden-
dū dei. Sed ex pte rei visē quā necesse est aliquo modo
viri vidēti: per nullā similitudinē creatā dei essentia vi-
deri potest. et hoc videt insinare et ostendere quatuor rationi-
bus. Prima rō per quā hoc insinuat: nō expōsitālis
est. Similitudo nō est necessaria ad aliquā cognitionē sensu-
tiā vel intellectuā: nisi qz res ipsa nō pōt esse in sensu vel
intellectu. Oportet aut q cognoscibile sit in cognoscēte. il-
lud aut qd nō est per essentia suā cognoscibile: oportet q
sit in cognoscēte per suā similitudinē. Sed deus est in-
telligibilis per suā essentia. nō ergo oportet q per suā si-
militudinē. Secūda rō est: sicut dicit Dio⁹ p. c. de di. no.
per similitudines rez inferioris ordinis nullo mō possunt
superiora cognosci. sicut per speciem corporis nullo mō pōt co-
gnosci substantia rei incorporee. Multo ergo minus essen-
tia divina per quācūq; speciem creatā poterit cognosci vel
videri. Tertia ratio. essentia dei est ipsum esse eius: qd
nulli forme create cōpetere potest. Nō pōt ergo aliqua
forma creata esse similitudo representās vidēti divinā ef-
sentia. Quarta ratio est. divina essentia est aliqd incir-
cūscriptū cōtinēs in se supeminēter qd potest signifi-
cari vel intelligi ab intellectu creato. Et h nullo modo po-
test representari per aliquā speciem creatā. qz oīs species si-
ue forma creata est determinata ad aliquā rationem: et
sapientie: vel veritatis: vel ipsi esse: vel alicuius bruti mo-
di. Dicere ergo deū videri per aliquā similitudinē creatā

est dicere divinā essentiam nō videri.

Corruptorium.

hīa. qz videtur falsa. et ptra an-
ctoritates sanctorū. Dicit. n. Aug⁹. ix. de trinitate. ca. xi. Cū
enī deū novimus: quibz meliores efficiamur qz eram⁹ an-
teqz nosceremus. maximeqz cū eadē notitia etiaz placita
digneqz amata vbu est. fitqz aliq dei similitudo illa noti-
tia. tū inferior est. qz in inferiori natura est. Dic expōse dicit
Aug⁹. in mēte noscētis deū fieri aliquā dei similitudinē
qz pstat q divina essentia nō est seipsa inferior. Si di-
cas (sicut dicit Tho⁹) q Aug⁹ loquitur de cognitiōe dei
que habet in via. Sufficit nobis ad ppositū. q saltē hoc
habemus q vbi divina essentia plens est per seipsam pōt
fieri similitudo ipsius. et q per similitudinē cognoscitur.

Ansels monol. c. xxxij. quācūqz rē mēs cupit vera
citer cogitare: siue per corporis imaginē: siue per rōnes: eius
vitiqz similitudinē quātū valet in sui cognitiōe conat ex-
primere. qd quātō verius facit: tāto verius rē ipsas cogno-
scit. Ppositio ista nō videt pstantea sibi ppi. Vide-

mus enī q ad intelligēdū qd creatur ad min⁹ regnatur
duo. i. similitudo rei intellecte: informās intellectu: et lumē
intelligibile: sub quo et in quo ipsa res videt per suā simi-
litudinē. eodū ipse ponit in deo et dicit. q ad vidēdū
dei eēntia nō regit aliq similitudo ex pte rei visē. cum per
nullā similitudinē creatā divina essentia videri possit. Sed

ex pte potētie visus. i. lumē glorie pfortās intellectu ad vi-
dēdū. Sed videt q qua rōne divina eēntia possit cōfor-
ma intellectus per se informās ipsū ad intelligēdū: pari rōne
pōt esse per se lumē illuminās et pfortās ipsū ad viden-
dū. Et si lumē nāle qd nō est deus pōt ex se gignere vel
facere lumē intelligibile quāsi spēm suū in quo videt qre
nō eodē mō pōt eēntia divina generare vel facere similitu-
dinē sui in q videat. P. in colore et alijs itētiōibz visi-

bilibus differūt spēs per qz vident: et lumē in quo vel sub

quo vident. sed in luce visibili nō differūt spēs lucis et lu-

mē. sed ipsum lumē est ipsa species siue similitudo lucis.

Simili videt q ita sit in luce intelligibili que deus est. er-
go lumē intelligibile: qd est lumē glorie est ipsam et spēs lu-

cis increate que deus est. per quā videt et in qua. Ponere
ergo q divina essentia nō videat mediāte specie sua vel

similitudine. et q mediāte lumine qd sit illi⁹ similitudo vi-

deatur est ponere tria. Ad rōnes Thome rōndendum
erit. Ad pma cū dicit. q re pte nō est necessaria simi-

tudo rei. Dico q falsum est. Nā pstat q aia est sibi pten-

tissima et tū nō intelligit se nisi per similitudines. Unā dicit
Ansels monol. xxxij. c. Vt mēs rōnalis cū se cognoscē-

do intelligit secū imaginē suā ex se natā. i. cogitationē suā
quasi sua ipressione formatā. que imago etiā verbū eius

est. Et etiā Lōmētator super 3^m de aia sup illā particulā: et
est intelligibilis sicut intellecta. dubitavit. i. Aristoteles de

intellectu materiali. vtz intellectu ex eo ipse sit intellect⁹:
an aliud aliq mō sit in eo intellectu. et icipit determinare qd

est intellectu in eo per itētiōē sicut alie res intellecte. Vel
pōt dici q lz sit pns intellectui. nō tū est pns in rōne cogno-

scibilis: vt moueat intellectu. qd fieri nō pōt nisi per formā
fluētē. nō gescētē: sicut videm⁹ q inālis calor et ibi qui

versus est in habitū: et qsi quiescēs: parū aut nihil sentit a
patiēte. Calor autē tertianus qui lōge minor est: valde sensi-

bilis est. qz est in fieri et transmutatione. Unde cū divina
essentia nullo mō possit in intellectu esse: vt in fieri et tran-

smutatione. sed sic se habere pōt similitudo diuine essen-
tie. Vnde est q ad intelligēdū nō sufficit divina essentia.

Quis plens sit intellectui. sed regitur similitudo eius. Et
hec est doctrina Aicēne sexto naturalū parte scda. ca. 3°

et iterū parte quarta. c. 2°. Ad 2^m de Dionysio. q supio.

Arti. I.

ra non possunt cognosci per similitudines inferioris ordinis. Dicendum quod illa verba non inveniuntur in nostra translatione. esto tamen quod inueniatur in alia. Dicendum quod Dionysius per similitudines inferioris ordinis non intelligit similitudines genitas vel expressas a re. sed rerum materialium proprietates inquantum sunt symbolicae similitudines rerum immaterialium. sicut proprietates ignis et leonis solus sunt symbolicae similitudines proprietatum dei. et de talibus similitudinibus verum dicitur: sed non est ad propositum. Ad tertium cum dicitur quod diuina essentia est suus esse. quod nulli forme create potest competere. Dico quod illa species representat deum. et quantum ad essentiam et quantum ad esse. et hoc pole est. quoniam ipsa forma non sit suus esse. non enim requiritur omnia proportio inter similitudinem et res cuius est similitudo. Species enim sine similitudo in anima non est corporalis: sicut dicit Augustinus de trinitate. xij. ca. xvi. Species rei viue non est res viua. et tamen representat eam viua. Similiter dico in proposito quod species siue similitudo diuine essentie. quoniam ipsa non sit suus esse. tamen representat diuinam essentiam. et quod ipsa est suum esse. Ad quartum quod diuina essentia est in se scripta. Dicendum quod ex hoc non sequitur quod diuina essentia non possit cognosci per speciem terminatam et finitam. sed sequitur quod per talem speciem non possit cognosci perfecte. quoniam cognoscibilis est: sicut enim non est cognoscibilis a creatura nec per creaturam: sed a seipsa per seipsam.

Responsio ad hec secundum Thomam.

Illam veritatem. scilicet quod deus a beatis in patria videtur per essentiam suam. et per nullam speciem creatam mediata: docet frater Thomas prima parte. q. xi. arti. 2. Et in questionibus disputatis de veritate. in q. prima de cognitione angelorum. Et Alibi contra Gentiles. li. iij. ca. xlix. et li. ii. ca. lvi. cuius doctrina diuinitus inspirata si recte intelligatur: oēs predicte cauillationes tenebre quasi infusa luce euanescent. Ut autem falsitas tortuosa gibbositatibus: rectitudine veritatis ad ipsam applicare cum apparet: aliqua dictorum fratris Thomae veritatem secundum datam a deo sibi sapientia declarata adducantur: per que istorum sophismata dissoluantur. et rationes eius veritatem ostendentes: per eorum cauillationes nequaquam impediri possint: comprobentur que modum in singulis articulis sequentibus tenebimus deo iunare. Ad euidendum ergo predictorum sunt duo consideranda. scilicet qualiter deus potest esse: et est forma intelligibilis immediate informans intellectum ad intelligendum: siue cognoscendum in beatis. Et qualiter opus quod intellectus sic informatus per habitum luminis glorie eleuet. Primum docet Thomas contra Gentiles. li. iij. ca. xlix. vbi sic dicit. Suba que est per se subsistens vel est forma: vel est compositum ex materia et forma. Illud autem quod est compositum ex materia et forma non potest esse alteri forma: quia in eo forma iam acta est ad illam materiam quod forma alterius esse non possit. Illud autem quod est solus forma subsistens potest etiam alteri esse forma: dummodo habeat esse tale quod potest ab alio participari cuiusmodi est anima. Si vero esse eius non potest ab aliquo alio participari: cuiusmodi est angelus vel intelligentia: nulli rei potest esse forma: quia sic determinatur per suum esse quod non potest esse alterius rei forma: sicut materialia ita determinantur per suam materiam quod non possint esse aliarum rerum forme. Hoc autem sicut in esse naturali et substantiali inuenit sic in esse intelligibili considerandum est. Cum enim perfectio intellectus sit verum: illud intelligibile est ut forma tamen in genere intelligibilium quod est ipsa veritas. quod puenit soli deo. Nam cum verum sequitur esse: illud tamen est sua veritas quod est suus esse. quod est proprium soli deo. Alia igitur subsistentia intelligibilia non sunt pura forma in genere intelligibilium: sed ut forma habetia intelligibilem in subiecto. Est enim vnum quodque eorum verum non veritas siue currens: non esse. Sola igitur essentia diuina potest esse intelle-

Qualiter
deus est for-
ma intelligi-
bilis.

Corrup.

ctui creato ut forma et species intelligibilis qua intelligitur. Nec tamen potest esse forma alicuius alterius rei secundum suum esse naturale. sequens enim quod simul cum alio posita constitueret aliquam vnam naturam: quod est impossibile: cum diuina essentia in se perfecta sit in sua natura. Species autem intelligibilis unita intellectui non constituit aliquam naturam nouam: sed solus perficit ipsius ad intelligendum: quod perfectioni diuine essentie non repugnat: cum sit tamen forma et pura species intelligibilis: ut patet ex dictis. Secundo cum dicitur. quod ad hoc quod intellectus creatur ista forma ac specie intelligibili informetur: oporteat quod per lumen glorie sublimetur. Docet Thomas eodem libro. ca. li. vbi sic dicit. quod impossibile est quod id quod est alicui rei forma propria fiat forma alteri. quod non participat aliquid modo similitudinis illi rei cui est illa forma propria. sicut lux que est propria forma corporis siue diaphani. nullo modo fieret forma vel actus alicuius quod nullo modo participat diaphanitate. Essentia autem diuina est propria forma intelligibilis intellectui diuini: utpote ipsi soli proportionata. Impossibile est ergo quod essentia diuina fiat sicut forma intelligibilis vel species alicui intellectui creati: que non est deus nisi intellectus ille aliqua similitudine dei percipiat. Cum autem ista forma. scilicet dei sit nobilissima operis disponens ipsam vel similitudinem a deo participatam esse nobilissimam. Vniuersum diuinitus autem est habitus luminis glorie in patria. de quo dicitur in psalmo. Et in lumine tuo videbimus lumen. scilicet diuine essentie. Et nota quod illa dispositio qua intellectus creatur ad intellectualem dei visionem extollit: prout lux glorie dicitur. non propter hoc quod facit intelligibile in actu. sicut lux intellectus agens. sed propter hoc quod facit intellectum partem actu intelligere. Vnde ibi de pluribus alias efficaces rationes ponit hoc idem ostendentes. scilicet quod ad hoc quod dei essentia videatur: oportet intellectum per lumen glorie eleuari: ex his que docet Thomas patet possibilitas positionis predicte superius impugnate.

Quod de
us non est
forma al-
terius rei.

Cur req-
rit lumen
glorie ad vi-
sionem diui-
ne essentie

Quare
de lumine
glorie.

Ad obiectiones corruptorum.

Ad primum igitur quod obijciunt in diuino de Augustino de trinitate. li. ix. c. xi. dicimus sicut dicit Thomas quod illa auctoritas habet intelligi de noticia dei in via. Et quoniam subiungit quod hoc sufficit nobis ad propositum. manifestum est quod non dicitur verum. Quia enim deus in via per speculum et in enigmate cognoscitur per similitudinem aliquam a se creatam imperfecte. non tamen in patria: vbi sicuti est ad videndum eum non sufficit aliquid similitudo creata. imo nec vniuersitas creature. quam impossibile foret quod ipsius sufficeret in tali visione representaret. In via autem vbi per creaturas deum cognoscimus perceptum nostrum tali cognitioni expressus in mente nostra cernimus. quem Augustinus in predicta auctoritate amantem notitiam et verbum mentis: et similitudinem deo inferiorum. quod est in inferiori natura: appellat. ut patet ita uti verba eius ibi dicit. In patria vero quam videbimus deum per essentiam propriam: cernemus in mente nostra proprium dei ipsius verbum. quod est perfectum et similitudo plene ac perfecte adequata paterni intellectui a quo exprimitur. Et secundum hanc visionem maxime deo assimilamur. et maxime eius beatitudinis principes erimus. nam ipse deus intelligendo se per suam essentiam in verbo ab eius intellectu expresso: oia videt. et hec est eius felicitas. Et nos per eandem essentiam dei videmus idem verbum videbimus. et oia in ipso cernemus. Si ergo ei erimus quam videbimus eum sicuti est. Ad secundum de Anselmo dicendum. quod illa similitudo expressa de qua loquitur Anselmus ibidem est ipsa formata cogitatio et verbum mentis. quod non est principium cognoscendi re. sed illud quod intelligendo vel cognoscendo in ipsa mente exprimitur siue formatum. Et hoc manifeste patet per verba Anselmi ibidem. et per Augustinum vbi quod expressas enim siue formatam rationem rei intellectus et placetrem vel amatam vocat Augustinus verbum mentis. quod philosophus vocat conceptum mentis. quem vox significat primo. et hic se tenet a parte obiecti cognitum: non est principium cognoscendi. Illud docet Thomas

Ad 2^m

Thomas in multis locis euidenter. et id quo ad hoc ista sufficiant. ¶ Ad 3^m cum dicitur quod qua ratione potest divina essentia esse forma intelligibilis informans intellectum ad intelligendum: eadem ratione poterit immediate esse per se lumen et foras ipsius ad videndum. Manifestum est ex predictis quod illud non sequitur. Quia ut dictum est ad hoc quod ista forma nobilissima diuina. si essentia fiat intellectui creato forma intelligibilis necesse est ipsius intellectui eleuari ad quandam deiformitatem quantum possibile est. et ad hoc requiritur lumen glorie. Similiter cum queritur. quare non posset deus videri per similitudinem quam gigneret vel faceret: sicut videtur esse de lumine naturali. Dicendum quod deus ipse perfectissime videbitur in patria. quoniam illa similitudines quam gignit: que est verbum et filius: que solum ex se gignit videbitur. et id ipse filius in Joanne ait. qui videt me videt et patrem. sed nulla similitudo creata quam facit sufficit ad representandum ipsius sicut est. ¶ Ad 4^m ob id quod species lucis create gignentur adequatur virtuti eiusdem. et id sufficit ad perfectam eius representationem. sed lumen glorie id est quedam deiformitas et dei similitudo. non tamen adequatur virtuti eius: sed in infinitum deficit. et ideo ad representandum non sufficit. Et sic patet responsio ad obiecta.

Infirmatio cauillationum corruptorum

quo ad primum articulum. ¶ Restat ergo videre qualiter rationes istam veritatem ostendentes per predictas illorum cauillationes suprapositas non impediuntur. Impediendo ergo primam rationem duo falsa dicunt. Quorum primus est quod mens nostra cognoscit seipsam per similitudinem a se genitam. similitudo autem de qua loquitur Anselmus in auctoritate quam adducunt est ipsa formata cogitatio et verbum ipsius quod est seipsam cognoscendo mens in semet ipsa exprimitur. quod non est principium intelligendi ut dictum est. sed effectus ac terminus intelligibilis operationis. est enim ratio rei intellecta quod nomen significat secundum philosophum que nunquam posuit. nec Lombardus prout isti fingunt quod intellectus noster intelligit seipsum per speciem a se genitam. sed per hoc quod ducitur ad actum intelligendi per species intelligibiles aliorum. Illud docet Thomas in prima parte. quod lxxvii. arti. prout enim ibi dicit. Unum quod est cognoscibile secundum quod est in actu. quod ergo intellectus noster secundum philosophum in natura et essentia sua est in potentia. et quasi tabula rasa: ad hoc quod seipsum intelligat necesse habet reduci per alias speciem alicuius intelligibilis ad actum secundum philosophum ipsum. et hoc est verum quod diu manet forma corporis corruptibilis. quando vero anima nostra erit a corpore separata: intelliget se per suam essentiam: non per speciem a se genitam. Secundum falsum et inconueniens maximum quod ponitur in ista responsione est. quod deus presens intellectui non possit esse eidem presens in ratione obiecti cognoscibilis nisi ipsum moueret: quod fieri non potest nisi per formam fluentem non quiescentem. unde cum diuina essentia nullo modo in intellectu ut forma fluens esse potest: ideo non sufficit. Quis presens sit ad intelligendum sicut dicunt. quod patet esse falsissimum. Nam species intelligibilis que est ratio intelligendi et principium non est fluens sed manens in intellectu: qui est locus specierum secundum philosophum. Docet etiam patet per Augustinum de trinitate. libro xii. cap. xy. ubi ait. Trinitatem commendabimus sic ut illud unde formatur cogitantis obuius in memoria poneremus. Ecce manifeste dicitur quod acies mentis informatur a specie reposita in memoria: que non finit sed manet. ipsum vero verbum quod non est principium cognoscendi. sed per actum cognoscendi in acie mentis formatur non manet quando mens ad alia peruenit. Non ergo illud quod est forma intelligibilis ac principium intelligendi est flu-

ens et in fieri: sed quiescens et permanens. alioquin diuina essentia non sufficeret sibi ut esset sibi ipse principium intelligendi. cum nec fluat nec sit in fieri: quod nefas est dicere. Sicut ergo illa incommutabilis essentia est sibi ipse principium intelligendi et forma intelligibilis per naturam. sic et menti beate erit forma intelligibilis et principium intelligendi per gratiam et gloriam. ¶ Illud autem quod adducunt de Avicenna de calore ethice et tertiane: non est ad propositum. Et enim motus et mutatio facit ad maiorem perceptionem secundum sensum: non tamen requiritur ad perceptionem secundum intellectum: cuius obiectum est ab eiusmodi conditionibus abstractum. ¶ Illud quod dicunt ad secundam rationem nihil facit ad propositum. Sicut enim symmetrice proprietates rerum materialium quas ponunt non sufficiunt representare proprietates immaterialium: sic nec aliqua creatura sufficit representare deum sicuti est. ¶ Illud quod dicunt ad tertiam rationem non valet. quod quibus similitudo per quam cognoscitur res aliqua non conueniat in omnibus cum re: hoc tamen est necessarium quod sit perfecta similitudo ipsius. alioquin nunquam plene ipsas representabit. sed similitudo creata que non est suum esse: est deficiens a deo que est suum esse in infinitum. ¶ Item illud quod dicunt ad quartam rationem nihil facit. Quis enim diuina essentia non videtur quantum cognoscibilis est a creatura nullo tamen modo videri potest a creatura sicuti est: nisi per aliquid quod ipsas sic representat. sed ad hoc non sufficit aliquid aliud ab ipsa ut probatum est. Ipsa ergo per se ipsas videtur a beatis in patria. ad quam nos perducit qui sine fine vivit et regnat Amen.

Nota. In quibusdam codicibus inueniuntur repli ce sequentes cum solutionibus. Primo enim sic. ¶ Arguitur. sicut intellectus in cognitione est illud quod cognoscitur: ita species est illud quo cognoscitur. sicut ergo virtute diuina intellectus potest eleuari ut cognoscat: ita et species ut sit illud quo cognoscat non obstante substantia infinita dei. ¶ Respondeo. non est simile de potentia et specie. quod enim potentia rationalis est: potest eleuari ut intelligat: non sic species. vel sic non est simile. quia in specie requiritur representatio rei. non autem in potentia. representatio enim requirit equalitatem. quam non est inuenire inter similitudinem creaturam et essentiam diuinam. ¶ Item si species lapidis in oculo esset ipsa lux: non requireretur lumen in medio. ut patet in oculo cati. sed essentia diuina est lux vera. et est species que videtur ut dicitur. ergo non requiritur lumen glorie. ¶ Respondeo. Quis essentia diuina sit lux propter distantiam. tamen intellectus ab ipsa oportet intellectum eleuari per lumen glorie. ¶ Item si queritur. quare non videtur per speciem. Si dicas. quia species non potest ipsum perfecte representare. ¶ Contra. ergo cum species intelligibilis sit accidens in intellectu possibile non potest perfecte representare quod quid est rei nihil intelligere possumus ut videtur. ¶ Respondeo. non representat species ut est accidens. sed ut est similitudo substantie. Vel melius ob id quod sicut ignis generans ignem agit per accidentia: scilicet per qualitates actiuas que agunt et in virtute substantie generant substantiam: ita species in virtute substantie habet ut representet substantiam rei. ¶ Contra. eadem ratione species creata in virtute substantie increate poterit representare substantiam increatam. ¶ Respondeo. in accedente non requiritur virtus infinita ut representet substantiam sicut ibi id non est simile.

Articulus secundus. In primo pre. q. xiiij. art. xi. in responsione primi arguitur dicitur Thomas quod intellectus non cognoscit singularem. quod intellectus noster abstrahit speciem intelligibilem a principio individuationis. unde species intellectibilis intellectus nostri non potest esse similitudo principiorum individuationis

Arti. III.

Corruptorium.

i in pñia christi itelligibili cognitione nō cognosceret. qđ est
2 illd Jo. i. 7. Dec est vita eterna. rē. vsqz ibi. 2. qđ misisti
3 iesus cōf. m. ¶ Itē hoc est 3. Aug. 22. de ciuita. dei. cap.
4 xi. 2. pñia rōcinationē pñia dicitū. Ita mētis aspectu in
5 itelligētia videri. 2. sensu corpis corpalia. vt nec itelligibi
6 lia per corp. nec corpalia per scipias mēs valeat intueri.
 2. vera rōz pñia irridet auctas. ¶ P. vt dicit Seneca in
 pñia. Pñia est actio volūtaria. s. actiones singulariū
 sunt. ergo pñia actio singularis est. 2. hoc nōnunq. est cir
 ca obiecta que nō sensu aliq. s. intellectu apphēdi pñt. Si
 igit itellec. nō cognoscit singularia vt dicit. 2. de hoc qđ
 nō cognoscit nō penitet. nec se corrigit. dicente Sene. ad
 Lucil. Initiū salutis est notitia pñi. qui eniz pñi nō co
 gnoscit corrigi nō vult. nec huiusmodi pñi pñt corrige
 re. nec de eo penitere. qđ cū sit erroneū 2. illud ex quo seg
 tur. s. qđ itellec. nō itelligit singularia. ¶ P. hoc est cō
 tra pñiam. qđ si itellec. nō cognoscit singularia. tūc nō
 poterit facere. pñia pñia aliquam in qua esset singularis
 res. 2. ita nec sylogizare. ¶ P. tunc non posset ex multis
 singularib. colligere vñū vñiū. ex incognitis enim
 nō pñt cognoscens intentionē cognoscibilem abstrahere.
 ¶ P. s. m. hoc intellectus non posset inuenire 2. determi
 nare rectam rōnem agendorum. cum omnis actio sit sin
 gulariū 2. circa singularia. 2. ita esset frustra consiliū 2. deli
 beratio. quod stultissimum est dicere. ¶ Ad rationem
 Thome dici potest. qđ intellectus nō solum cognoscit vel
 itelligit per species vñiū. s. et abstractas a conditio
 nibus indiuiduātib. 2. materialibus sicut supponit 2. fal
 se. sed etiam itelligit per intentiones 2. species singulares.
 2. per tales itelligit singularia. quo mō enim intellectus
 cōponeret tales. pñia nō est Joannes. nisi
 prius acciperet intentiones simplices. Petri 2. Joannis. re
 uera nullo mō. vñ arg. procedit ex suppositione falsa. s.
 qđ itelligit solū per spēs vñiū. Dec sunt vba eoz.

Responsio ad hec scdm Thomā.

1 Veritatem circa cognitionē singulariū ab intellectu no
2 stro euidenter docet Tho. pñia pñia. q. 86. arti. 1. qđ est isti
3 itelligerent. nō sic cōtra ipsum inaniter garrirēt. Dicit
4 eniz sic vt patet cuilibet intuenti in responsione pñiali
5 qđ singularitatem in rebus mālib. intellectus noster di
6 recte 2. pñia cognoscere nō potest. Cuius ratio est. qđ pñi
 pñia singularitatis in rebus mālib. est materia indiui
 dualis. intellectus aut noster itelligit species itelligibilē
 abstrahendo ab huiusmodi materia. qđ aut a mā indiui
 duali abstrahit est vñiū. vñ intellectus noster dire
 cte nō est cognoscitiuus nisi vñiū. Indirecte aut 2. qđ
 per quandā reflexionem pñt cognoscere singulare. qđ per
 spēs itelligibiles vñiū. quas abstrahit nō pñt actu
 itelligere nisi pñiū. se ad phantasmata singulariū in
 qbus spēs itelligibiles itelligit. vt in 3. de aia dicit. Sic
 igit ipsi vñiū per spēm itelligibilē itelligit directe
 Indirecte aut singularia quoz sunt phantasmata. 2. hoc
 mō format pñia hanc. Sortes est hō. vñ patet ex
 his que dicit hic Tho. qđ nō itēdebat dicere supra. q. xliij.
 arti. xi. in rñsione pñi arg. qđ itellec. noster nullo
 cognoscit singularia. s. solū qđ nō cognoscit singularia re
 rum māliū pñia 2. directe. vñ ipse dicit in ista. q. 86. arti.
 pñia in rñsione ad 3. arg. qđ singulare nō repugnat itel
 ligibilitati in qđtū singulare s. in qđtū est māle. qđ nō
 itelligit nisi imāliter. 2. id dicit qđ singulare qđ nō est māle
 cuiusmodi est intellectus hois nō repugnat itelligibilitati
 itellec. nostri. ¶ Ex his patet 1. ad arg. que addu

2. cō. 39

Corrup.

cuntur. ¶ Ad pñia dñm. qđ angeli 2. ase separe vident deus. Ad pñia
 per essentiam que sūme est imālis 2. sufficiens ratio co
 gnoscendi oia sicut sunt. per quā christus in sua diuinita
 te nō solū. sed etiam in sua humanitate cū oibus alijs in
 itelligibilibus cognosce in patria pñctissime. ¶ Ad 2.
 dñm. qđ Aug. itēdit dicere. qđ intellectus noster itelligit
 illa mālia 2. sensibilia. vñ eniz cognoscit in supior pñt
 in oia illa in que pñt vtus iferior. 2. cognoscat altiori mō
 sibi pñiū. vñ illa que cognoscunt a sensu sub pñia
 mālib. 2. indiuiduantib. cognoscunt ab intellectu per ab
 stractionē ab huiusmodi conditionib. ¶ Ad 3. dñm. qđ
 actio interior cū sit spiritalis 2. imālis cognoscit directe
 ab intellectu nostro. Actiones vñ exteriōres 2. corpales co
 gnoscunt ab intellectu indirecte sicut singularia ista mālia.
 Ratio igit fundat sup falsū. s. qđ intellectus noster nullo
 mō cognoscat singularia mālia. Et per idē patet 1. ad
 4. ¶ Ad 5. dñm. qđ innitit falso. s. qđ intellect. pñia in
 itelligit singularia. 2. sic colligat cognitionē vñiū vñiū.
 salis. hoc enim falsū est 2. cōtra pñm manifeste. Species
 enim itelligibilis abstracta est per intellectu agentē ab oia
 bus cōditionib. indiuiduātib. 2. mālib. s. m. pñm vñ re
 presentat pñia qđ dicitur rei abstractis huiusmodi pñia
 nibus. 2. sic est vñiū. vñ vñiū cognoscit ab in
 tellectu directe 2. pñia. ¶ Ad 6. dñm. sicut ad 3. 2. 4.
 ¶ Destructio responsionis quā afferunt ad rōnes Tho.
 quando dicit ad rōne Tho. falsū esse intellectu nostrū
 solū itelligere per species abstractas. manifestū est qđ ne
 gāt totā doctrinā pñia in hac pñia sine rōne. 2. hoc sine rō
 ne. 2. ideo non sunt audiendi.

Articulus tertius de co

gnitione dei quo ad contingētia. In eadem
 q. i. 4. arti. 13. vbi querit. an scia dei sit res pñia
 ctu futuroz pñia. in rñsione. q. dicit. qđ
 cōtignens aliqđ pñt dupl. pñia. Uno mō in seipso s. 3.
 qđ iāz actū est. 2. sic nō cōsiderat vt futūz sed vt pñia.
 nec vt ad vtūlibet pñia. sed vt determinatū ad vñū.
 2. propter hoc sic pñt subdi certe cognitioni infallibiliter.
 vt pñia sensui vñiū. sicut cū video Sortē sedere. Alio mō
 pñt pñia cōsiderari vt est in sua causa. 2. sic cōsiderat
 vt est futūz. 2. vt est cōtignēs 2. nondū determinatū ad
 vñū. qđ cā pñia se bē ad opposita. 2. sic pñia non
 per certitudinē subdi alicui cognitioni. vñ quecūq. esse
 etū cōtignētē cognoscit in sua causa tñ. nō habet nisi cō
 iecturalem cognitionē. Deus aut cōtignētia nō solū pro
 ut sunt in suis causis. sed etiā put vñū qđq. est actū in se
 ipso cognoscit. Et ratio sua est aliqđtū infra. qđ cognitio
 diuina mensuratur eternitate sicut suum esse. Eternitas
 aut est tota simul. 2. ambit totū tēpus. vñ oia que sunt in
 tēpoze. sunt deo ab eterno pñia. s. nō solū ea rōne. qđ
 hēt rōnes rez apud se pñia. vt qđā dicunt. Sed quia
 eius intuitus ferit sup oia ab eterno. put sunt in sua pñia
 tialitate. vñ manifestū est qđ contingētia infallibil
 ter a deo cognoscuntur.

Corruptorium. ¶ Ista positio nō hēt verita
 tem. imo multos errores. qđ nō intendit dicere qđ deus
 eque certitudinalr cognoscat futura pñia ac si eēnt pñia
 sentia 2. determinata in rez nā. hoc enim vñ est. s. 3. in
 tendit qđ quia eternitas pñia est omni dñe temporis 2
 omnis differētia tēpoze pñia eternitati. 2. cōtignētia
 que nō sunt realiter in tēpoze. s. sunt realiter 2. actualiter
 per naturas suas in eternitate. 2. sic subiciunt diuine vi
 sioni. 2. hoc maxime expñiunt vba sua cū dicit. oia que
 sunt in tēpoze sunt deo ab eterno pñia. nō solū ea rō
 ne qđ

ne quia habet rationes rerum apud se presentes: ut qui-
dam dicunt: sed quia eius intuitus fertur super omnia ab
eterno prout sunt in sua presentia. hoc enim est sim-
pliciter falsum et erroneum. quia hoc est ponere contingen-
tia. et multo fortius necessaria ab eterno in eternitate esse:
in tempore sunt producta de non esse in esse. Constat enim
quod res non possunt dici deo presentes nisi dupliciter. scilicet
in sua ratione causali. vel in sua existentia actuali. Si ergo
omnia que sunt in tempore sunt ab eterno presentia deo:
non quia habet apud se rationes presentes ut ipse dicit: neces-
se est quod omnia fuerint ab eterno in eternitate sub existen-
tia actuali: sicut videtur postea fuerunt in tempore. et hoc est
ponere omnia ab eterno in eternitate. quod est contra fides
nostram. ¶ Hoc est etiam contra rationem. Certum est enim
quod sancti et philosophi ponunt deum ab eterno apud se ha-
buisse rationes causales et ideales etiam omnium fiendoz.
et per illas et iuxta illas fecisse et facere quicquid fecit et facit.
Hoc autem est otiosum ponere si ab eterno et in eternita-
te presentia erant in naturis propriis. et sic subdita diuine
visioni. quia ad cognoscendum et faciendum omnia in tem-
pore sufficiebant ipse res actualiter existentes in eternita-
te. Et ita esset superfluum ponere rationes in deo. quod est con-
tra sanctos et philosophos. ¶ Ratio etiam sua procedit
ex falso intellectu. quando dicit quod eternitas ambit omne
tempus. et quod omnis differentia temporis est presens eter-
nitati. Non enim sic intelligitur quod eternitas ambiat tempus
et temporalia in naturis suis quod non sunt. vel quod tempus
et res temporales que nihil sunt in natura propria sunt pre-
sentes eternitati. Sed hoc pro tanto dicitur quod causales ro-
nes et ideales omnium temporum et omnium temporalium sunt
deo presentes ab eterno. Et hunc intellectum videtur expli-
care Aug. xi. p. 1. parum post medium dicens. Cum vide-
ri dicuntur futura. non ipsa que nondum sunt. i. que futura
sunt: sed horum causa vel signa forsitan videntur que non
sunt futura: sed presentia sunt iam videntibus ex quibus
futura predicuntur animo concepta. que rursum conceptio-
nes sunt. et ista apud se intuentur qui ista predicunt. Propter
eundem sensum dicunt omnia vita in deo. scilicet res omni-
um in deo viuunt. Unde Aug. vii. homel. super illud Joan. p.
Quod factus est in ipso vita erat: dicit. Ipsa terra que facta
est non est vita. Est autem in ipso spiritualis quedam ratio per
quam facta est terra. et hoc est vita. Certe si res ipse in gene-
re proprio fuissent ab eterno in eternitate: non dixisset eu-
angelista vniuersaliter. Quod factus est in ipso vita erat. vel sal-
tem Aug. non transisset sine distinctione. ¶ S. hoc quod
dicitur in predicta positione. quod quicquid cognoscit effectus
contingentes in sua causa tamen non habet de eo nisi coniectu-
ralem cognitionem. hoc constat esse falsum et contra rationes
prophetie. Predicimus enim quod prophete certitudinaliter vi-
dent que de immobili veritate dei enuntiauerunt: sicut ha-
betur per definitionem prophetie. Constat autem quod non
vident futura in sua natura. ergo in rationibus suis causa-
libus. quod si aliquis hoc negare voluerit de prophetis vel om-
nibus vel aliquibus saltem de sanctis angelis negare non po-
terit: quia in verbo et rationibus causalibus prouideatur multa futu-
ra: non coniecturaliter sed certitudinaliter. et illa reuelantur pro-
phetis et alijs sanctis secundum beneplacitum et dispositionem dei. ¶ S. tertium falsum et erroneum quod ponit predicta positio est quod deus
alio modo contingit et temporalia nouit quam putant in suis
causis. et alio modo quam per rationes rerum quas habet apud se pre-
sentes. videlicet ferendo intuitum super ipsas res sibi actu pre-
sentes ab eterno. hoc expresse habet ex verbis suis. nam dicit sic
in predicta ratione. deus cognoscit omnia contingit: non solum in
suis causis. sed etiam prout est actu vniuersum in seipso. et patet
inferius subdit. omnia que sunt in tempore sunt deo presentia

ab eterno prout sunt in sua presentia. hec sunt verba
eius. Ex his sequitur quod deus cognoscit creaturam per rece-
ptionem. Si enim cognoscat aliter quam per rationes rerum quas
habet apud se et aliter quam putant in suis causis ferendo
intuitum super ipsas res. hoc non potest intelligi vel saltem fini-
gi nisi per receptionem. Deum autem intelligere vel cognos-
cere per receptionem est impossibile tam secundum sanctos quam secundum
philosophos. qui omnes concordant quod scientia dei est causa rerum.
et non causata a rebus sicut scientia nostra. Sed sine dubio
si cognosceret per receptionem scientia sua esset causata a
rebus. Item ex hoc sequitur quod non est purus actus: sed
est sciens in potentia. et quod potentia sciendi in ipso perfice-
retur per creaturas que omnia sunt absurdissima. Hec
sunt verba eorumque procedunt ex falso intellectu. et vi-
nam non ex malo affectu.

Responsio ad hec secundum Thomam. Ut pateat omni-
bus quod deductio ad ista inconuenientia
secundum istos nulla sit oino. nec aliquid horum ex dictis Thomae
sequatur. In primis modus quo deus nouit alia a se aten-
datur. Deus enim (prout Thomas preter primum articulum. xiiij. arti-
culum. in responsione docet) non solum cognoscit res in seipso
esse. sed per illud id est quod in se continet species rerum cognos-
cit eas in propria natura. que licet successiue in propria
sub actuali existentia. non tamen subduntur successiue
diuine cognitioni que mensurat eternitate. in qua non ca-
dit successio. sed est tota simul cum temporis cuiuscumque dif-
ferentia. non quod presens temporis omnes simul existentes eternita-
ti coexistant (ut ipsi putant et falso) Thomam sensisse. Sed
quia ipsa eternitas est tota simul cum singulis partibus tem-
poris non simul existentibus: sed sibi inuicem succedenti-
bus. Illud docet Thomas libro primo contra Gentiles. cap. 66.
tali exemplo. punctus quicunque signatus in circumferentia
circuli sic habet quod nullo modo potest esse simul cum alio puncto
signato in eadem. et est quolibet alio puncto signato in ipsa
prior vel posterior secundum situm. Quod si puncti in circumferentia
signati ad centrum quod est extra circumferentiam directas habent
oppositionem et contrariam habitudinem. Sicut ergo pun-
ctus in circumferentia quibuscumque secundum situm ordinem se habentibus
et se consequentibus punctus centralis extra ipsas existens di-
recte et vniuersaliter obicit. Sic eternitas simplex et indi-
uisibilis extra temporis successione existens: omnia eiusdem sibi
succedentia inuicem vniuersaliter respicit sub presentia qua
in se habet successiue. Actus ergo cognitionis mensurat eter-
nitatem presentia respicit omnia sibi inuicem succedentia in tem-
pore. quia ipsas eorum presentia que habet in se successiue:
sed simul eternaliter intuendo. non quod ipse a rebus quas
sic intuetur eternaliter sibi semper coexistentibus cognitio-
nem accipiat. sed omnium rerum rationes quas in seipso simul
intuetur: per quod eius intuitus perfectissime fertur super ipsas: non
solum earum additas: sed etiam presentia presentia. quia eter-
naliter intuendo. Ex his patet quod Thomas (putat isti ponunt
sibi et falso) non intendebat quod omnia que sibi inuicem succedunt
in tempore in natura propria: deo coexistunt in eternitate. sed ab eo-
rum presentia eternaliter intueatur. et sic omnia sibi obicant presentia.
Et quod dicitur quod res non presentia esse deo presentes nisi dupliciter. in ra-
tione causali: vel in sua existentia actuali. Dicitur quod res sunt presentes
deo ab eterno non in sua existentia actuali. sed quia ipse actu in-
tuetur eorum presentia eternaliter. per hoc quod omnes rerum rationes ex-
empla res in seipso cognoscit quas videt in seipso. et omnia per ipsas
perfecte cognitae cognoscit in natura propria. quorum. scilicet
per rationes causas easdem inuenitur causa. et sic habet in-
telligi quod dicit Thomas quod intuitus dei fertur eternali-
ter super omnia in tempore sibi succedentia presentia
non solum quia habet rationes eorum apud se ut quidam dicunt sed in-
tuendo ea eternaliter in sua presentia quam simul a deo ut

Arti. III.

dictū est cognitiā successive habēt in nā sua. ¶ Ad rōnes
scdām corruptorū. Ex his patet rīso ad p̄māz 7 scdām.
Ad 2^m Non enim illa positiō si intelligat euacuat ideas vel rō-
nes rerum causales. quas sancti 7 p̄bi ponunt in deo. imo
ex hoc ipso sequit̄ necessario idearū positiō. qz nisi deus
rōnes ideales 7 causales oīum ante qz sint eternaliter cō-
spiceret rerum temporalium 7 creatarū presentia-
Ad 3^m litates in tempore succedentes: nō videret eas ex tali inspectio-
ne eternaliter intueō. ¶ Ad rōnē tertiā. cū dicit oīum
rerum temporalium rōnes causales eternaliter deo esse
presentes: concedendū est. 7 pro nobis facit. per hoc ipsū
eniz presentia-
Ad 4^m litates oīum sunt simul in dei noticiā ab eter-
no ante qz essent in natura ppria. Et hoc quoqz qd addu-
cunt de Aug^{no} lib^o. ix. p̄f. cap. xix. q. i. futurū videt̄ per
aliquid presens oīno facit ad istius veritatis declaratio-
nem. sicut enim intueor aurorā 7 ortū solis ad huc futurū
per aliquid qd presentia-
Ad 5^m lit in aīo imaginor. qd patet per vba
Augⁿⁱ ibidē. 7 est per se manifestū. sic deus videndo suā
essentiā in qua presentia-
lit 7 eternaliter cernit oīum rerum
rōnes ideales: necesse est coipso rerum futurarū sibi repre-
sentatas presentia-
litates intueri. Per hoc idē p̄z ad illud
aliud qd adducit de Aug^{no} sup Joā. p̄ma homel. qz eniz
sci in sua causa cōiecturali: est cōtra rōnem p̄phetie. pro-
phete enim effectus cōtingētes certitudinali in suis cau-
sas cognouerūt. Dōm q effectus p̄tingētes habēt causas
suas p̄imas ppter quas sunt p̄tingētes. vtpote in ipsis
indeterminate existētes. 7 in talibus causis nō cognoscū-
tur nisi p̄iecturaliter: vt si videas magnū multū studere:
conijcio q sit disputaturus: 7 hoc itēdebat Thomas hic.
Cū aut p̄ma oīum cōtingentiū sicut 7 oīum entis est de^o
ipse per rōnes causales oīum quas penes se habet. in quo
euentus oīum cōtingentiū determinant. ac certissime eo-
rundē futura presentia-
litas a deo presentia-
lit 7 eternaliter cernitur: sue
vriqz p̄sens ab eterno noticie. Et a sanctis p̄phetis 7 ange-
lis in eisdem rōnibus eternis deo reuelante nō solū cōie-
cturaliter: sed etiam certitudinaliter cognoscunt. sicut do-
cet Thomas in multis locis. ¶ Ad 5^m. Cū dicunt Tho-
mā posuisse deū cognoscere alio mō effectus p̄tingētes.
qm̄ put sunt in suis causis quasi ab ipsis sibi in eternita-
te coexistentibus cognitionē recipiendo. 7 hoc Thomas
posuisse. manifestum est q falsum dicunt apertissimum.
qd patet cuilibet recto oculo respiciēti dicta Thome. Cū
enim dicit Thomas q oīa que sunt in tempore sunt deo
presentia. put sunt in sua presentia-
lit. Intendit dicere 7
satis clare. q diuine noticie presens est oīum que sunt suc-
cessiue in tempore presentia-
lit 7 actualis existētia ab eo
eternaliter cognita. nō cū eo eternaliter existēs in natura
ppria. Nec opz si aliquid sit diuine noticie vel etiaz nostre
presens ppter hoc sit presens in se existens. Manifestū
est enim q intellectus noster super presentia-
lit 7 actua-
lit existētiā rei ferri: que nō est sed p̄teritū. qz habet spēm
eius in se presentē. Manifestū est ergo q multo fortius
deus qui habet penes se oīum rez rōnes presentes: ipsas
p̄fectissime intelligēdo poterit presentia-
lit ferre intuitū sui
intellectus sup oīum presentia-
litates ante qz essent. Nō ergo
a nō existētibz cognitionē recipit. Adhuc ergo nō entia
cognoscendo essentiā suā nouit futura sup presentia-
litate
qua erāt habitura presentia-
lit. qz eternali intuitū suū feren-
do. oīa entz nuda sunt oculis eius. qui nō cognoscit per re-
ceptionē. nec est in potētia sciens. cuius scia nō causatur a
creaturis. nec eius potentia cognitiua ab ipsis creaturis

Corrup. I.

pficitur. hoc enim deo attribueretur est absurdissimum. que
nunqz ex dictis Thome cōcludi possunt. sed per eius do-
ctrinā vbiqz declaratur hec 7 his similia nullo modo pos-
se conuenire deo. cui est honor 7 gloria.

Clarus Articulus de hoc qd Thomas
mas dicit q quedam ideas
pprias nō habent in deo. In. q. xv. ar. iij. cū
querit. vtrūz oīum que cognoscit deus sint
idee in eo. vbi sic arguit. Deus cognoscit ma-
teriā p̄mā que nullā pōt habere ideā cū nullā habeat for-
mam. ¶ S. deus nō solū spēs sed 7 genera 7 indiuidua
cognoscit. 7 etiā accidentia. sed hoz nō sunt idee fm̄ pla-
tonē. Et in rīssione. iij. argumētū de mā dicit. qz nos ponī-
mus mām creatā a deo: nō tñ sine forma. habet qdēz ma-
teria ideā a deo: sed nō aliā ab idea compositā. qz materia
fm̄ se neqz esse habet neqz cognoscibilis est.

Corruptorium. ¶ Videt̄ hoc erroneū. quia
deus habet ideas oīum que
pōt facere: cum nihil possit facere nesciens. sed pōt facere
materia sine forma: sicut determinatū est a magistris: sic
in sacramento altaris facit existere accidentia sine subiecto.
que magis dependent a subiecto qz mā a forma. ergo mā
habet ideam distinctā in deo: etiā fm̄ q idea est p̄ncipiū
operationis 7 exēplar. qd ipse negat. ¶ Itē videt̄ q ma-
gis sit ponendū q deus habeat ideā distinctā materie qz
cōpositi. cuius cōtrariū ipse dicit. Dicit enim Lōmē. sup
p̄ncipiū phis^{ic}. sup. iij. particulā. q in reb^{us} artificialib^{us} cōie-
notiores sūt ap̄d artificē qz cōpositū. qz ex causis ex mā 7
forma facit cōpositū. vñ si nos facerem^{us} res nāles: tūc eā
essent notiores apud nos. hec Lōmē. ergo apud deum qui
est opifex oīum rez nāliū: notiores sunt mā 7 forma qz to-
tū cōpositū. qz ex causis sicut ex mā 7 forma facit cōposi-
tū. ergo fm̄ rōnē itelligēdi p̄us 7 exp̄ssius siue distinctius
habet ideas in ipso. ¶ S. in rīssione argumenti q̄rti de ge-
nere 7 accitib^{us} dicit Thomas q gen^{us} nō pōt h̄re aliā ideā
ab idea speciez. fm̄ q idea significat exēplar. qz nunqz sit
nisi in aliq sp̄ez. Silr est de accitib^{us} que inseparabilr cōse-
quunt subiectū. qz hec simul sūt cū subiecto. Accitū vō
que supueniūt vt picture: h̄nt sp̄alē ideā. Qd dicit de idea
generis falsū videt̄. qz sic dicit. xvi. de animalib^{us}. Embrio
pus est aīal qz equus vel hō. Et cōstat q illud indiuiduū
in via generationis vt sit hō vel vt sit equus: nō est indiui-
duū generis. 7 nōdū est indiuiduū alicuius sp̄ei. 7 forma
generis actu 7 per se existit in ipso aī formā oīs sp̄ei. ergo
necesse est q per ideā aliā ab idea sp̄ei cognoscā 7 pdu-
cā a deo. ¶ Silr qd dicit q accitū inseparabilia a subie-
ctis nō possunt h̄re ideā aliā ab idea subiecti: falsum est.
Dīa eniz illa distinctas h̄nt ideas que per se distincte pos-
sunt pduci 7 existere. sed huiusmodi accidentia distincte
possunt existere absqz subiecto. sicut firmissime credim^{us}
in sacramento altaris. ergo necesse est q distinctas ideas
habeant. Dec sunt verba eorum.

Responsio ad hec fm̄ Thomā. Ad sciendum que
debēt dici habere pprias ideas in deo.
Sciendū q sicut in multis locis docet Thomas. Idea
in deo dicit̄ ipsa eius essentia ab eo intellecta tūz habitū
dine ad res creatas. que possunt intelligi vt sunt ab eo in
existētia pducibiles. vel put sunt in ppria rōne cogno-
scibiles. fm̄ hunc modū dicit̄ essentia dei idea rerū. put
ipsa intellecta est ratio inotescendi earūde in rōne ppria.
Fz vō aliū modū dī eēntia diuina idea. put ipsa q̄nti p̄acti-
ce intellecta est exēplar iuxta qd res sunt per se in esse pro-
ducibiles. Primo mō ergo habēt ideas in deo pprias oīa
que aliq mō p̄nt in rōne ppria p̄siderari. S3 scdō mō illa
tñ dicunt pprias ideas in deo h̄re que sūt per se in eē pro-
ducibilia.

Ad 1^m ducibilia. ¶ Per hoc patet responsio ad primum de materia. quando enim dicit. Erroneum est ponere materiam non habere ideam. quia deus potest eam facere ut existat per se sine forma. ¶ Dicendum quod si aliqui magistri hoc posuerunt. oppositum tamen demonstrat ab alijs maioribus simpliciter. nam maius considerantur. unicuique enim potest corresponsder prius actus in se quod dare actum unius alteri remanenti in propria non includit contradictoria. ubi gratia quod potest audire in quantum huiusmodi de actus potest visum proprium. Cum ergo maius sit propria potest respectu forme que est. proprius actus dare sibi actum proprium alteri potest actus le. existentia que est proprius actus forme vel additio ex materia et forma composita includit contradictoria. Nec est simile de accidentibus in sacramento altaris: cum sint forme quarum nature competit esse in actu. hoc autem in

Ad 2^m fra plenius patebit. ¶ Ad 2^m dicendum. quod ratio illa non probat nisi quod tam materia quam forma habent propriam ideam prout idea dicitur ratio innotescendi uniuscuiusque: prout potest aliquo modo in ratione propria considerari. Isti modo concedit Thomas materiam posse habere propriam ideam in questionibus de veritate. ¶ Ad 3^m de genere: quod dicit quod forma generis est actus existens in illo individuo embrio nis ante formam omnis speciei. Dicendum quod hoc falsum est: et omnino impossibile finem phum. forma enim generis nec esse nec produci potest nisi in aliqua specie. sicut enim semen vel sanguis qui ordinatur ad generationem hominis vel equi per formam suam que ante productionem rei generande corrumpitur in specie constituitur. Ita embrio qui similiter est propinquus ordinatur ad generationem eorundem in productione eorum corrumpitur. et prius per propriam formam in specie constituitur. hoc patebit evidenter ubi de unitate forme agemus. ¶ Ad 4^m dicitur potest quod sicut accidentia que superveniunt rei. producite secundum Thomam habent ideam propriam: et non existant per se per hoc quod non producantur nisi in subiecto. eodem modo accidentia inseparabilia panis: et miraculose existant sine subiecto. quod tamen producta erant: in eius productione non habent aliam ideam ab idea qua prius habuerunt. Si dicas sicut nunc existant per se virtute divina: ita possent per se produci a principio. Concedatur. sed certe sicut tunc alia habuissent productionem: ita et sue productionis aliam rationem idealem in deo haberent: cui est honor et gloria.

Articulus Quintus est de hoc quod Thomas dicit parte 1^a. q. 1. v. arti. vi. in responsione. ii. argumenti. quod uniuersum suppositis istis rebus non potest esse melius. propter decentissimum ordinem istis rebus a deo tributum. in quo bonum uniuersi consistit. quorum si unum aliquod melius esset corrumpere proportionem ordinis. Sicut si una corda plus debito tenderet: corrumpere cithare melodia.

Corruptorium. ¶ Hoc est contra veritatem fidei: quatenus quod postudicium non tamen uniuersum poterit esse melius. sed erit tunc melius quod si corpora celestia et elementa mutabuntur in melius: facta mutatione in qualitatibus eorum et non in substantiis eorum. sicut dicit glossa super illud 1^a Cor. vii. preterit figura huius mundi. ¶ Ad rationem Thomae. Ad illud autem quod dicit proportionem corrumpi et ordinis decentiam: si unum aliquid melioraretur. Dicimus quod proportio et decentia inter partes uniuersi non intelligitur tamen secundum unum tempus determinatum et partium que sunt in uno tempore signato. sed secundum cursum totius temporis ab exordio mundi usque in finem. Unde decetia et proportio ordinis uniuersi non est de permanentibus semper uno modo et tamen uno

tempore: sed de habentibus esse in successione totius temporis. Item exemplum non valet de chorda plus debito tensa. quod quod uniuersum meliorabitur: nulla pars in bonitate extendetur plus debito. quod sicut una meliorabitur: ita proportionabiliter et alia. Et ita sicut manebit idem uniuersum et eadem partes meliorate: ita proportio eadem: sed meliorata. Hoc sunt verba eorum.

Responsio ad hoc secundum Thomam. ¶ Isti si verba Thomae in solutione questionis bono oculo respexissent: nunquam sic in responsionem bulus. ii. argumenti inpegissent. nec aliquid omnino contra fidei veritatem inuenissent. Ibi enim veritatem declarando: sic dicit. Bonitas rei est duplex. una quidem que est de essentia rei. sicut rationale habet rationes bonitatis que est de essentia hominis. et quantum ad hanc bonitatem deus non potest aliquam rem facere meliorem. quod non potest facere quaternarium maiorem. quia si esset maior: iam non esset quaternarius sed alius numerus. Sic autem se habet ad dicto differentie substantialis in definitionibus sicut se habet additio unitatis in numeris: sicut dicitur in x. meta. phisice. Alia est bonitas que est extra essentiam rei: sicut bonum hominis est esse virtuosum et esse sapientem. et per tale bonum potest deus res a se factas facere meliores. Simpliciter tamen loquendo potest quilibet res a se facta aliam facere meliorem. Ex his patet quod ipse docuit deum posse facere mundum meliorem quo ad qualitates partium eius que non sunt de essentia partium earundem. sicut fiet post iudicium. Quantum vero ad bonitates que est de essentia partium uniuersi suppositis istis rebus non potest uniuersus fieri melius. Ex his patet ad obiecta responsio. quod omnia procedunt ex falso intellectu positionis: sicut manifestum est omni insipienti.

Articulus Sextus est de hoc quod dicitur mundum incepisse non posse demonstrari. vii. q. xli. ar. ii. in responsione principalis questionis dicit. mundus incepisse est de articulis fidei siue credibile: non scibi le: sicut nec trinitatem in diuinis esse. Quod probat primo sic. quod fides est de non apparentibus: ad Hebr. xi. Sed non apparentia creduntur: non sciuntur. Mundum autem incepisse per creationem est articulus. Dicimus enim. Creando in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre. ¶ Item mundum incepisse habetur per reuelationem et prophetiam. secundum Gregorium super Ezechiel. dicente Moyse. In principio creauit deus celum et terram. ergo non sciuntur per demonstrationem. ¶ Item non potest hoc demonstrari a parte mundi. quod principium demonstrationis est quodquid est. unumquodque autem secundum rationem sue speciei abstrahitur ab hic et nunc. unde non potest demonstrari quod homo et lapis non semper fuerint. ¶ Item nec nouitas mundi potest demonstrari ex parte cause agentis que agit per voluntatem. Voluntas enim dei ratione inuestigare non potest circa ea que absolute non est necesse deum velle. talia vero sunt que circa creaturas fiunt. potest autem voluntas dei manifestari per reuelationem: cui fides innitur. et ideo mundus incepisse est credibile: non scibile. et hoc inquit est utile si consideretur. ne forte aliquis quod fides est demonstrare presumens rationes non necessarias inducat. que prebeant materiam irridendi infidelibus. existimantibus non credere que fides sunt propter huiusmodi rationes.

Corruptorium. In ista positione tria falsa continentur in ratione positionis. Unum est quod ea de quibus est fides creduntur et non sciuntur. Et aliud est quod mundus incepisse sola fide tenetur. et demonstratiue probari non potest. Tertium est quod non

Duplex bonitas

est presumendū demonstrare que fidei sunt. et hoc expref-
sus dicit in questionibus disputatis de potentia dei. q. iiij.
articulo. xviij. vbi querit. vtrū mundus semper fuerit. vbi
in responsione questionis auisat cauendum esse ne ad ea
que fidei sunt aliquis demonstrationes adducere presu-
mat. ¶ Primū quod dicit. q. ea de quibus est fides cre-
duntur et non sciuntur. Dicimus q. falsum est et contra sa-
crām scripturam et contra sanctos. et contra doctores. et est
in se occasio hesitandi et non firmiter credendi. Quod hoc sit
falsum patet. Constat enim q. deum esse est credibile: di-
cente Apostolo ad Hebræos. xi. Credere oportet acceden-
tem ad deum q. est. Et constat q. deus esse est demonstra-
bile per rationes. Nam philosophi demonstrauerunt pri-
mam causam esse. Similiter deum esse vñ est demon-
strabile et credibile. similiter deū esse eternus. ¶ Hoc et
videtur esse contra sacram scripturam. Ita. septimo. fm
aliam translationem. Nisi credideritis non intelligetis.
Et prima Petri tertio. Parati semper ad satisfactionem
omni poscenti vos rationem de ea que est in vobis fide et
spe. ¶ Hoc est etiam contra Augustinū et Richardū de
sancto Victore. Sicut enī Aug⁹ sic in libro de vera religio-
ne. Ita omnia que primo credimus nihil nisi auctorita-
tem secuti partim sic intelliguntur. vt videantur esse cer-
tissima. partim vt videantur fieri atq. oportuisse fieri.
Et Richardus pmo de trinitate. c. quarto ait. Erat itaq.
intentionis nostre in hoc opere ad ea que credimus in qua-
rum dominus dederit. non tñ probabiles. perueniam
necessarias rationes adducere. Credo nāq. sine dubio ad
quorumlibet explanationem non modo probabilia. ve-
rum etiam argumenta necessaria non desse. ¶ Scdm
etiam quod dicit. s. q. inceptio siue nouitas mundi demō-
strare probari nō potest. Dicimus q. falsum est. q. quā-
uis inceptio vel nouitas mūdi non possit demonstrari de-
monstratione potissima dicere propter quid. potest tamē
demonstrari vel probari deducendo ad impossibile de infi-
nitate animarum. si mundus fuerit eternus. et q. infinita
sunt pertransita. Ambas istas rōnes de transitu infinitoz.
et infinitate animarum. ipse ponit obiciendo de nouitate
mundi. et conatur dissoluere eas. et veritatem infinitā in-
uoco que deus est. teste p̄ciētia mea: q. nec vere nec appa-
renter nec philosophice nec theologice eas dissoluit. Ver-
bi gratia. ad illā de infinitate animarū respondet multi-
pliciter fm ponētes eternitatem mūdi. q. quidam nō re-
putant impossibile esse infinitas animas actu. Alij dicūt
q. anima corūpitur corrupto corpore. Quidam dicūt q.
ex omnibus remanet vna trī. Alij posuerunt circulationē
animarum. vt. s. anime post determinata curricula tēpo-
rum separētur multoties. et multoties redirēt ad corpo-
ra. Post istas falsitates absurdissimas ipse ponit suam of-
fensā. q. posset aliquis dicere q. mūdus esset eternus in ali-
qua eius parte vt angelus. nō homo. et sic conatur defen-
dere opinionem ponētiū eternitatē mundi: et eaz negat.
Dicit enim philosophus (cuius opiniones ipse defendit)
in libro de vegetabilibus. q. mūdus totalis est ppetuus.
nec cessauit vnq. generare animalia et plantas: et omnes
species suas. Unde patet q. oibus modis mentita est ini-
quitas sibi. ¶ Tertium quod dicit. Canēdū est valde ad-
ducere rationes necessarias ad ea que sūt fidei. Dicimus
q. hoc falsum est. et contra fidem et sacra scripturā. Quia
scriptus est prima Petri. iij. Parati semper ad satisfactio-
nem omni poscenti vos rationem de ea que est in vobis
fide et spe. ¶ Et etiam contra sanctos. Unde Augusti-
nus de trini. et alijs libris suis. et Richardus in libro suo
de trinitate. nituntur probare non tñ credere quod fides
tenet de trinitate. Et ipsemet Thomas fecit librum con-

tra Gentiles. in quo vitur rationibus p̄ra ipsos pro fide.
Si aut fides p̄bri nō posset nec deberet. inutiliter labo-
rasset. vñ sicut illud fecit in fauorem fidei. sic istud est in
p̄iudiciū fidei et sanctorū. et etiā p̄ra rōnē. nāq. si rō reddē-
da est de fide. vt dicit beatus Petrus. et ratio demonstrati-
ua reddi pōt. vt p̄batū est per Aug^m et Richardū. magis
expedit reddere rōnes necessarias et demonstratiuas q. to-
picas et sophisticas. ¶ Ad rōnes Thomæ. Ad p̄mū ergo
odm q. l3 fides sit de nō apparentibus que. s. nō habēt cau-
sam evidentē nobis. et ppter quid habent tñ signa et effe-
ctus quibus demonstrantur. Nō enim solū demōstratio
ppter quid facit scire. sed etiam demonstratio quia. p̄re-
terea cum dicimus. fides est de non apparentibus. non in-
telligitur q. omni tempore fuerint nō apparentie. sed q.
diu de illis est fides nisi interpretatiue. q. videlicet homo
esset paratus credere eadem. etiā si nesciret vel nō sciret
ea per rationē. et ob hoc nō euacuatur meritū fidei. ¶ Ad
z^m odm. q. l3 creatio mundi innotuit pmo per reuelatio-
nē. pōt tñ p̄puit per ingeniosos sciri et p̄bri demonstra-
tiue deducendo. s. ad impossibile. Nihil enim p̄bri quin
deus posset reuelare veritates innumerabiles. que tñ sunt
demonstrabiles. Sed fides non innititur huiusmodi de-
monstrationibus. sed prime veritati reuelanti. gaudet ra-
men de demonstratione quādo potest haberi. ¶ Ratio
etiam tertia non valet. q. nō omnis demonstratio est p̄o-
pter quid siue per causam. sed aliquę sunt per signa et effe-
ctus: et deducentes ad impossibile. ¶ P̄terea nō obstat
q. nō est nisi vnus mundus. sicut nō obstat q. non est nisi
vna luna et vnus sol: quin possit demonstrari eclipsis de
vtrorū demonstratione vniuersali. et pueniret multis si
essent ita de isto mundo. Itē nec ppter aliud. quia diffi-
nitiū subiecti nō est medium in demonstratione. sed pas-
sionis. i. maioris extremitatis. ¶ Ad quartum dicendū.
q. l3 volūtas dei nō possit inuestigari per p̄iora. pōt tamē
quantū se nobis manifestat per posteriora. Vñ dicimus
q. voluntas dei de mundo creando ante mundi creatio-
nem sciri nō potuit nisi per reuelationem. si fuisset enī fie-
ri potuisset reuelatio. sed post mundi creationem ex ipso
mundo creato sciri potuit dei voluntas. Inuisibilia enim
per ea que facta sunt. et. Nec sunt verba eorum.

Responsio ad hec fm Thomaz. ¶ Ista tria que
in istius questionis positione et eius rō-
nes sunt. neq. falsa sunt neq. absurda. sed verissima si in-
telligant. Donet nobis deus intellectū in oibus. vt verita-
tes agnitā diligamus. ¶ Primū enī q. dicit Thomas:
q. ea de q. b⁹ est fides credunt et nō sciunt. loquēdo de ar-
ticolis fidei: quoz vnus est mūdū ex tempore inceptisse.
cōstat fm sacram scripturam et omnes catholicos docto-
res verissimū esse. Dic enim fm Apostolū videmus per
speculum et in enigmate: per fidē enim ambulamus. non
per spēm. Quedā tñ sunt demonstrabilia per rōnē demon-
stratiua: que simpliciores sola fide tenēt. cuiusmodi sunt
deū esse incorporeū. eternū. imutabilez. et etiam deū esse.
Pro quo dicit Ap̄ls ad Heb. xi. Accederē ad deū opz cre-
dere q. est. que nō sūt articuli fidei. Et iō talia docet Tho-
mas cōtra Gentiles de deo esse p̄bonda. et talia sunt que
p̄bi de cā p̄ma p̄bauerūt. et per hoc patet r̄sio ad p̄mū.
¶ Ad z^m odm. q. suppositis articulis fidei oibus vel ali-
quibus tanq. p̄ncipis certissimis a superiorī scientia: scilicet
dei et beatorū acceptis. poterunt plura demonstratiue
p̄bri ac intelligi etiam in via. ad que intellectus sine lu-
mine fidei nō poterit deuenire siue nō deueniret. et iō re-
cte dicit. Nisi credideritis nō intelligetis. illa p̄ncipia p̄ci-
pue que faciūt videre. q. ex his que fidel sunt nullū seq̄
incōueniēs aut impossibile: q. infideles nō capiunt ea que
sunt

Ad
1.2^mAd p^mAd z^m

Id 4th

Arti. XXI.

recipent. Alter vō est vbi aliq̄ sunt alicui vni ⁊ eidē equa-
lia vbi non est perfectionis p̄cipatio sed adequatio ma-
gis. Species vō in mēte angelica (p̄out dicit Thomas)
nō est adequata vni intelligibili sed pluriū representati-
ua. vñ nō op̄ ea que in diuersis gradibus p̄cipiāt perfe-
ctionē in qua assimilant̄ forme huic inter se sint similia.

Articulus

vigesimalprim⁹ de hoc qđ
Tho. dicit p̄e. i. q. lxx. arti-
vi. in r̄sione q̄ōnis ⁊ argumentoz. ⁊ q. cxiij.
ar. iij. in r̄sione p̄n. ⁊ eadē. q. ar. viij. in r̄n. p̄i-
mi ar. q. angelis data est gr̄a ⁊ gl̄ia f̄m gradū
suoz n̄aliū. ita qđ bi q̄ habuerūt n̄alia meliora ēt plus ha-
buerūt de gr̄a ⁊ gl̄ia. qđ pbat p̄mo per magistrū. y. sen.
dist. iij. qui dicit. Qui nā magis subtiles sunt creatibi etiā
maioribus munerib⁹ gr̄e p̄diti sunt. (C. Scđo. qđ sic nā an-
gelica facta est a deo ad gr̄am ⁊ gl̄ia p̄sequendā: ita ⁊ gra-
dus nature angelice ad diuersos gradus gr̄e ⁊ gl̄ie ordi-
nari vident̄. ergo qđ altiores fecit: ad maiore gr̄am ⁊ gl̄i-
riam ordinauit. (C. 3. hoc patet ex h̄ qđ angelus nō est cō-
positus ex diuersis naturis: vt inclinatio vnius nāe impedit
ip̄etuz alteri vel retardet: sic accidit in hoīe: in quo actio
intellectiue p̄ia impedit ⁊ retardat ex inclinatione p̄tis seu
si tunc. qđ aut nō est retardas nec impediēs: tūc natura mo-
uetur f̄m suā totā virtutem. ⁊ ideo rōnabile est qđ angeli
qui habuerūt meliora naturalia forius ⁊ efficacius puer-
ti sunt ad deū. Et h̄ in hoībus p̄tingit qđ f̄m int̄sione cō-
uersionis in deū dat̄ maior gr̄a ⁊ gl̄ia. vñ videt̄ qđ angeli
qui habuerūt meliora naturalia habuerunt plus de gra-
tia ⁊ gl̄ia. Nec sunt verba Thome.

Corruptorium.

Inter articulos olim con-
demnatos a dño venerabilis
memorie Parisiēsi ep̄o: iste fuit non. qđ angeli qui habue-
rūt meliora n̄alia de necessitate habuerūt maiore gr̄atiā
⁊ gl̄ia. Articulus aut̄ quē p̄e manib⁹ habemus parum
aut nihil differt a p̄dicto. ⁊ iō p̄dicta p̄denatio sufficere
debet ad reprobationē istī ar. ⁊ r̄siones ad arḡa. Uerū-
tū dicimus ex abūdati. qđ videt̄ dictū in p̄udiciū gratie.
qđ si f̄m meliora n̄alia dat̄ maior gr̄atia vel minor f̄z mi-
nora. ergo simplr dat̄ gr̄a f̄m n̄alia. qđ si magis sequitur
magis. ⁊ simplr sequitur simplr. ⁊ si gr̄a datur f̄m n̄alia: nō
est gr̄a. Ro. xi. (C. 3. si bi q̄ meliora habuerūt naturalia
plus h̄nt de gr̄a ⁊ gl̄ia: tūc Lucifer qui meliora n̄alia
habuit: p̄e alijs plus habuisset de gr̄a ⁊ gl̄ia. qđ est fal-
sum ⁊ erroneū. (C. 4. gr̄a ⁊ gl̄ia dat̄ f̄m motū liberi ar-
bitrii: qui i mediatiū disponit ad gr̄am ⁊ ad gl̄ia. in habē-
te aut̄ liberū arbitriū motus disponēs ad gr̄am ⁊ gl̄iaz
nō sit f̄m n̄alia. sed f̄m libertatē. ergo vel nō habuerunt
angeli liberū arbitriū: vel receperūt gr̄am ⁊ gl̄ia f̄m il-
lius conatū. nō ergo f̄m gradū naturalij. (C. Ad rationes
Thome respōdent. (C. Ad p̄mā ergo dicēdū. qđ magister
nō dicit. qđ f̄m n̄alia data sit eis gr̄atia ⁊ gl̄ia. qđ que natu-
ra ⁊ sapiētia magis fabriles ⁊ amplius p̄spicaces fuerunt
maiori gr̄a p̄diti sunt. Sunt inq̄ p̄diti non p̄pter n̄alia
meliora: s̄ p̄pter diuinū b̄nplacitū ⁊ libi arbitrii motū.
(C. Ad 2. de gradus distōne dicēdū. qđ si statet ⁊ conarēt
tur p̄portionabiliter ad gradus corrīdentes gr̄e ⁊ gl̄ie
pueritēt. (C. Ad 3. dicēdū. qđ angelus nō habeat impedi-
mētū a p̄te nāe sue. pōt tñ habere a p̄te libertatis sue: que
pōt se minus mouere in deū: imo ēt nō mouere: sed in p̄-
riū: vt patet in Lucifero ⁊ in seq̄ib⁹ ei⁹. (C. Qđ ēt addit̄
vbi nō est impeditus tūc nā mouet f̄m totā virtutē. verus
est in natura nō libera: sed in natura libera falsus est: fal-
tem in via q̄les fuerūt angeli anteq̄ gl̄ia habuerūt. Et
qđ addit̄. qđ habētes meliora naturalia rōnabile est qđ ad
deū forius pueriti sunt: verū est. qđ ita esse decuit: non tñ

Corrup.

ita fuit: sicut patet de Lucifero ⁊ alijs cadentibus. (C. Ad
4. cum dicit. qđ in hoībus ita cōtingit dicēdū qđ est vt sic
est vt nō. Nam si hic homo plus puerit se in deū plus ac-
cipit de gr̄a. nō qđ puerisio sit huius causa sed deus. nō
tñ semper bō qui habet meliora naturalia plus se cōuer-
tit in deū: imo ex illis q̄qz plus superbit. ⁊ magis se auer-
tit a deo: vt patet in Lucifero. Nec sunt verba eozū.

Respōsio ad hec scđm Thomā.

Des iste cauillationes p̄cedūt: ac si Tho. posuisset. qđ
meliora naturalia essent cā p̄ncipalis. quare necessario
maior gr̄a vel maior gl̄ia daret̄ eidē: hoc tñ non ponit.
vñ cūz ip̄obēt suā p̄p̄riā p̄bātāsiā falsā: nō esset respō-
dendū eis. Ex abūdati tñ ne aliquid videātur dixisse per
singula dicta sua refellātur. (C. Ad 5. ergo cū dicit qđ pa-
ruz aut nihil differt dicere. qđ angeli qui meliora natura-
lia habuerūt: plus gratie ⁊ gl̄ie receperūt. ⁊ dicere qđ an-
geli qui habuerūt meliora naturalia necessario vel de ne-
cessitate maiore gr̄atiā receperunt ⁊ gl̄ia: nulli puto di-
bium quin dicat falsum. Sic enim nō differret dicere ho-
mo sedet ⁊ homo de necessitate sedet. ⁊ homo f̄m qđ plus
habet de arte scribēdi melius scribit: ⁊ f̄m qđ plus h̄t de
arte illa de necessitate melius scribit cum tamē sit cōtin-
gens qđ scribat. ⁊ per cōsequens qđ bene scribat. ⁊ tamē po-
sito qđ vtret̄ arte illa f̄m totam virtutē. manifestum est
qđ quāto plus haberet de arte si nullū esset impediēs: tan-
to meliorem litterā scriberet. Sic angeli qui bene vtēbāt
suis naturalibus f̄m suā totaz virtutē nullo impediē-
te: plus meruerūt. ⁊ per cōsequens maiore gr̄atiā ⁊ gl̄i-
riam habuerūt qui melioribus donis p̄diti sunt. (C. Ad
illud vō quod obijciunt. Si magis segtur ad magis. ergo
simpliciter segtur ad simpliciter. Dicit pōt qđ f̄m p̄hiloso-
phum regula segtur ecōuerso. Si simpliciter ad simplici-
ter. ergo magis segtur ad magis. nec tenet nisi in per se ve-
ris. verū tamen concedi debet qđ f̄m naturalia datur gra-
tia: non quidē eozū merito. hoc enim esset cōtra Ap̄osto-
lum Ro. xi. Nec ita qđ ipsi sint p̄ma causa necessaria ma-
ioris gratie ⁊ gl̄ie: sed sunt dispositio congrua: imo certe
necessaria ad vtūqz. nō enim posset gratia vel gl̄ia cō-
municari nisi nature intelligibili. (C. Ad 2. patet ex dictis
non enim sic f̄m meliora naturalia dicimus cōicari me-
liora dona qđ ipsa sint causa necessaria huius cōicatiōis.
sed pro tanto qđ bi qui vtēbātur f̄m totā virtutem suam
donis nature in p̄uersione sui gratia cooperāte ab eo qui
disponit oīa suauiter plus gratie ⁊ gl̄ie receperūt. Luci-
fer vō non vtēbatur bonis collatis: sed abutebat̄ auertē-
do se a deo. sed ideo nō accepit: s̄ p̄didit illa dona melio-
ra sibi si stetit cōferenda. (C. Ad 3. dicēdū. qđ illi qui
habuerūt meliora naturalia nobiliozē motum liberi ar-
bitrii in deū habere poterant. vnde boni qui actū f̄m to-
tam virtutē suam exercuerūt: maiore gr̄atiā ⁊ gl̄iam
acceperunt. (C. Qđ ergo dicūt ad primū argumētū Tho-
me qđ dei b̄nplacitū fuerit causa. ⁊ qđ mot⁹ liberi arbitrii
dispositio vtiqz congrua fuit quare dabātur illi dona: cō-
cedi debet. qđ tamē f̄m gradū naturalij (vt dictū est)
erat gradus illorū motū. ideo cōueniens erat vt f̄m ean-
dem p̄portionē esset gradus donoz. Unde quod ipsi
dicunt in respōsione ad scđm argumētum. s̄ qđ qui stete-
runt non conabātur f̄m nature sue p̄portionē: falsum
est ⁊ nō concedēdū. (C. Quod vō dicunt ad tertij argu-
mentum. qđ a parte libertatis arbitrii potest esse qđ ange-
lus non moueatur in deum: sed auertat se ab eo: verū di-
cunt. sed qđ volunt qđ minus moueat̄ in deū ille qui mo-
uetur ⁊ cōuertitur: cūz nullus sit impedimētū: irrationali-
biliter ⁊ falsum dicunt. Sicut enim demones toto cona-
tu pueritōbant̄

Ad 1

Ad 2

Ad 3

tu cōuerterebantur ad amorē sui in sua auersione a deo: sic boni angeli toto conatu cōuerterebantur ad amorē dei in sua conuersione ad deū. qz sicut angelus non intelligit se per discursus ad modū nostrū. s. successiue vnum post aliud. sed totū simul vno actu simplici apprehēditā ad se apprehensum fertur totaliter et toto affectu vel seipsum in deū referendo sicut bonus: vel in se finaliter sistēdo sicut malus. ¶ Quod vō dicunt ad quartū argumentū. q. homo qui habet meliora naturalia aliqñ superbit: verū est. et hoc cōtingit angelo. habentes tamē meliora naturalia et eis recte vtendo fm totam suam virtutē gratiam et gloriam recipiunt ampliozem.

Articulus vigesimusecundus est de hoc qd Thomas dicit per i. q. lxx. ar. ix. in rāssione vltimi argu. q. angeli beati non merentur premiū accidentale.

Corruptorium. ¶ Dec positio videtur fauere p̄terito errozi. ¶ Parisius con- demnator: qui est in substatys separatis non est possibilis trāsmutatio. Itē errozi. xi. qui est. q. angelus nihil intelligit de nouo. Itē errozi. xii. q. est. q. angeli beati habēt bonū qd eis possibile est euz producūt. nec desiderāt bonū quo carēt. Videt etia in p̄iudiciū officij angelici et gratie. Lū enim fm Gregoriū. ii. q. moraliū. duplex sit actus in angelis missio ad ministeriū nostrū: scilz actus cōtemplandi quo a deo nunq̄ recedūt. et actus ministrandi quo exterius ad nos p̄pter nostrā salutē exeunt. et actus ministrandi nō est actus nature aut glorie: oportet q. sit actus officij vel gratie. Talis autē actus in eo qui habet officiū viatoris est necessario meritorius: non premiū essentialis vt patebit. ergo premiū accidentalis. alioquin fieret p̄iudiciū gratie dei in angelo et officio eius. Unde Hugo super illud angelice hierarchie. c. 2. ¶ Unaqueqz hierarchie p̄ficat suis diuinis laudationibus: dicit sic. ¶ Pro ficit inq̄. qz omnis dignitas et potestas fm officiū et ministerij gratias qua dei laudem et honorem predicare et amplificare potest: in fructū retributionis exercet. Et ibidez loquens de angelis eisdē dicit. Ergo fm gratiam sunt dona. fm dona sunt merita. fm diuersitates meritorum cōstat diuersitas premiū. ¶ Cum angelus malus qui datur nobis in exercitiū peccet. quare angelus bonus qui datur nobis ad suadēdū bonū salutiferus: non merebitur premiū accidentale. ¶ Si in legēda sancti Joannis euāgeliste fm vltimū Romane ecclesie: habetur sic. Vidi angelos nostros flētes. angelos vō satbane in nostra deiectione gaudentes. Et igitur modo quo illi boni angeli custodes eoz flēbāt de eoz apostasia. ecōtra cōgaudebāt de eoz penitentia. fm illud Luce 3. Gaudiū est angelis dei super vno peccatore penitentiā agente. ¶ Si dicas q. de penitentia peccatoris gaudeāt omnes etia assistentes patet q. hoc gaudiū est accidentale. et vt de bono f3 lē: sed angeli custodes flēbāt. et ministrantes specialius gaudent vt de bono per eos in eis procurato. quod nō pōt de angelis assistētibz dici nō missis. Unde dicit. Vidi angelos nostros flētes: nō angelos absolute. ¶ Si autē aliquis obijciat sic. Si angeli merētur ministrādo nobis: cū per eoz ministeriū nō diminuat fructio: vt dicit Gregorius. ii. q. moraliū. melioris cōditionis et nobilioris vidētur esse q. assistentes. et nobilitat (vt videt) eoz cōditio per ministeriam. ¶ Quod si in ministrādo mereātur gaudiū accidentale: iniuste agitur nisi maius gaudiū retribuat eis: q. eis qui non meruerūt. Quod si plus gaudiū retribuat ministrantibus sequit q. melius sit ministrare q. non ministrare. qd videtur incōueniens sicut et primū. ergo si merētur in ministrando: videt ponēdū q. merētur premiū essen-

tiale: nō accidentale: prout magister dicit 2. lib. sententiā. dist. ii. c. vi. ¶ Ad primū potest dici. q. ministrantes non sunt melioris cōditionis q. assistētes: nec nobilioris simpliciter: s3 fm qd. s. fm q. angelus gaudebit de hoc homine vt ab ipso bñ custodito et edocto: ipsoqz saluato per ministeriū eius oēs alij gaudebunt de illo vt saluato solum. nō tamē nisi per eius ministeriū in missione foras exhibitū. loco tñ huius particularis et accidentalis gaudiū habēt assistētes multo maiora vt clariozē cognitionē et verbi q. huius sic saluati. et feruētiozē amorē. et huiusmodi. propter que sunt adhuc melioris p̄ditionis q. ministrantes. ¶ Ad secundum dicendum. q. non iniuste agitur cum assistentibus et non ministrantibus: si ministrantes plus gaudiū habeāt q. assistētes non ministrātes: nisi eoz oculi nequā esset. qz deus bonus est Mat. 22. ¶ Si quātum meruerūt ministrātes datur etiā sine merito assistētibus grā deputatur. et si tātū vel plus gaudiū accidentalis habēt assistentes nulla sit iniuria ministrantibus. qz tollūt qd suū est Mat. 22. Nec minus hñt p̄pter hoc q. nō ministrātes plus habēt. qz nō sunt inuidi: sed de bono assistētis quilibet gaudet: et ideo nō sequit q. simpliciter melius sit ministrari q. assistere. Sed q. melius sit ministrare quo ad quid. Quod aut in ministrādo nobis nō mereātur premiū subale. sic patet. qz si merētur: aut habēdū auriā habitiū. Nō habēdū. qz tūc nō haberēt modo premiū subale: qd falsum est cū sint cōprehēdentes. aut haberēt imp̄fecte: et eius augmētū vel p̄fectionē expectaret per ministeriū. qd ē videt falsum esse. tum qz eoz appetitus non esset quietatus. et per p̄sequēs nec p̄fecte beati essent. cū beatitudo sit status oīz bonoz aggregatione p̄fectus. Tūc qz tūc essent fm vtrāqz vitā actiua. s. et p̄replatiua viatores. quod nullus diceret. Si aut dicatur q. ministrādo nobis mereātur premiū essentialē iā habitiū: hoc est a sua p̄uersione susceptū: hoc est p̄tra Aug. de correctione et grā qui dicit. Angeli sancti qui alijs cadētibus steterūt: illius vite mercedē accipe meruerūt. Et eodē li. c. iij. Si diabolus et angeli ei per libez arbitriū in veritate stetitissent donec illam sūme beatitudinis plenitudinē: vñ premiū huiusmodi p̄māssionis acciperēt. Et ergo stādo: nō ministrādo premiū essentialē mercedē vite appellat. Duic etiā stationi vel p̄manētie attribuit beatus Gregorius premiū essentialē qnto moraliū. c. lxx. Dñs deus sūmox spūs naturā bonam: sed mutabilē p̄didit: vt qui p̄manere nollēt ruerēt: et qui in p̄uersione p̄sisterēt tāto in ea dignius: quāto et dei arbitrio statēt. et eo apud dñz et maioris meriti fierēt quo mutabilitatis motus volūtatis statione vicissent. ¶ Si Gregorius. ii. q. moraliū. c. 22. Sicut gratia precedit meritū ita meritū precedit premiū. et hoc vel natura et tēpore. vel natura tñ. ergo nō merētur ias habitiū. tūc enī meritum sequeret premiū. ¶ Deus est motor oīs merentis premiū essentialē ad assequēdum illud. Propriū est aut oīs motoris q. cesset mouere suū mobile adepto intēto suo. Lū ergo beatus angelus ias sit assecutus premiū essentialē vt finē vltimū: iam deus nō mouet illū vt per ministeriū assequatur illud. nec a seipso sine deo mouet. qz hic finis est supra posse omnis nature create sine adiutorio gratie. merentur ergo angeli beati nobis ministrando premiū accidentale: non essentialē.

Responsio ad hec scdm Thomā.

¶ Si verba Tho. rectis oculis intellecta conspexissent: nunq̄ istā positionē suam errozi fauere dixissent: cum ex verbis suis ēt in hoc loco oīum illoz errozi: quos nominant oppositū cōcludatur. Ut enī ibidez in illius argumēti vltimi responsione dicit. q. premiū accidentale in

als eēn-
tiale.
als eēn-
tiale.

ad p

ld 2

ld 3

angelis augeri potest vsqz ad diē iudicii: non q̄ illud me-
reantur cum nō sint viatores: sed predictū gaudiū acqui-
runt ex virtute beatitudinis vt ipse dicit. Ex quo legatur
necessario. q̄ in substantijs separatis possibilis est transmuta-
tio talis qualis inuenitur in natura intellectuali. Et est
oppositū cōtradictorie errori illi. Parisius cōdēnato. qui
ponit q̄ in substantijs nō est possibilis transmutatio. ¶ Itē
ex hoc ipso q̄ gaudiū illud potest augeri: sequitur q̄ pos-
sunt de aliquo gaudere de nouo: vt de noua cōuersione
peccatoris: quod esset oīno impossibile: nisi possent aliud
de nouo intelligere: cū actus intellectus necessario prece-
dat actum volūtatis. Et hoc est oppositū cōtradictorie illi
errori vndecimo: qui ponit q̄ angelus nihil intelligit de
nouo. Itē ex hoc ipso etiaz q̄ gaudiū illud potest augeri:
vt dicit Thomas manifeste sequitur q̄ angeli nō omne bo-
num sibi possibile habēt in sui productione. Et q̄ deside-
rant cōsumationē gaudiū accidentalē quā in diē iudicii
de omnīū electorū salute cōsequuntur acgrentes eandē
ex virtute sue beatitudinis. Et hoc est oppositū cōtradictorie
illi errori. xij. qui ponit. q̄ angeli beati habēt bonū sibi
possibile in sui productione: nec aliud desiderant quo ca-
reant. vnde nō cesso mirari qua fronte dicere potuit istam
doctrinā Thomae p̄dictis erroribus fauere. cū acquirere
gaudiū illud ex virtute beatitudinis (prout docet Tho-
mas) antecedit ad p̄dictorie opposita oīum illorū: vt
patet ex dictis. Et autē nō debebat dici p̄prie. q̄ angeli
mereantur illud gaudiū: cū non sint in statu vie: patet per
Aug^m in Ench. et alibi satis. Nullus enī angelus simul est
viator et cōprehensor: vt ad modū ipsius viatoris simul
vt viator mereatur. et vt cōprehensor vltimo fine fruatur.
¶ Ad illud ergo qd obijciunt post. q̄ foret in p̄iudiciū
gratie et officij angelici: dicēdū q̄ non est verum. Quāuis
enim illud gaudiū mereri p̄prie nō debet dici. cū non
sint viatores: tamē acquirūt illud ex viute beatitudinis:
vt puto apprehēso. Et pōt dici q̄ Dugo accipit ibi me-
ritūz large p̄ eo ad qd sequitur augmētū gaudiū in bea-
titudine. ratione emz huius incrementi dicit Dionysius. q̄
vnaqueqz hierarchia pficit in diuinis suis laudationibz.
prout patet per eūdē Dugonē in principio huius auctori-
tatis quā pro se allegat. ¶ Ad 2^m dicēdū. q̄ lz diabolus
nos tērandō peccet: hoc nō est ideo qz ad bonū nostrum
nos excitet: et sic nobis (lz inuitus) ministret. sed hoc est
ad suam peruersam intētionē. nō enim intendit exercere
sed precipitare. Sur enim nō venit nisi vt furetur et ma-
ter et prodāt. sicut dicit in Joanne. Et q̄uis angelus nos
custodiens habeat intētionē bonā seu rectā: propter quas
gaudiū accidentale acquirūt ex virtute beatitudinis. non
tamē dici debet q̄ illud mereat: cum nō sit in statu me-
rendi siue viatoris. ¶ Ad 3^m dicēdū. q̄ placet nobis si-
cut et ipsi. q̄ oēs angeli de p̄uersione peccatorū gaudeāt.
qz tamē illud gaudiū non merētur. seu ex virtute sue bea-
titudinis acquirūt. Dicitur est q̄ in illis est istud maius qui
plus habēt de beatitudine vt in supioribus assistentibus:
prout isti fatētur solūdo obiectū scdm quod certe neces-
se est ponere. qz quicqd habetur cōiter a superiore et infe-
riorē nobiliori mō est in supiore q̄ in inferiorē: siue sit gra-
dus nature: siue gratie vel glorie. Primū patet. Natura
enim intellectualis que cōiter habetur ab angelo supio-
re et inferiorē: nobiliori modo est in supiori q̄ in inferiorē.
Secūdū similiter patet quo ad gratiā et gloriāz essen-
tialē in eisdem. qz (prout patuit supra) qui meliora ha-
bent naturalia plus habēt de gratia et gloria. Nec pōt di-
ci q̄ hoc solū verum est quo ad gloriā essentialē nō ac-
cidentalē. Aureola enim martyru: que est premiū accidē-
tale. et cōmuniter habetur ab omnibus martyribus: in il-

lis vtiqz est nobiliori modo qui habēt plus de gloriā es-
sentiali. ¶ De obiectionibus autē illis quas faciunt sibi
et eorūdem solutione apparēt: fm ipsos pertransco. qz ni-
hil est ibi de quo est curādū. ¶ Et vō nititur p̄bare q̄
angeli nobis ministrādo non mereantur p̄mīum substā-
tiale p̄o Thomas est. Ipse enī dicit q̄ cū sint plene bea-
ti et cōprehenses: nō sunt iam in statu merēdi suaz bea-
titudinem: nec viatores. vnde illi quo ad suū p̄positum
laborauerūt inuaniū. Et quādo concludūt in fine. si nō
merētur gaudiū essentialē. ergo merētur gaudiū acci-
dentale. Planū est pueris q̄ peccant fm cōsequēs. ex ne-
gatina enim nō infertur affirmatiua. Ipse enī nec me-
rentur modo vnū gaudiū nec aliud: sed prout dictum est
accidentalē ex virtute beatitudinis acquirūt: lz illud p̄o-
prie non dicatur mereri: cum non sint viatores.

Articulus vigesimustertius. Itēz. q.
lxij. ar. vi. vbi queritur: an
aliqua fuerit mora inter creationē et lapsū.
in respōsione p̄cipali dicit Thomas q̄ ma-
gis est cōsonus dictis sanctorū. q̄ statiz post
primum instās sue creationis diabolus peccauit. Et dicit
q̄ necesse est hoc dicere si in p̄mo instanti sue creationis
prorupit in actū liberi arbitrii. et fuerit creatus in gratia
vt diximus. cū enī angeli per actū vnū meritorūz perue-
niant ad beatitudinē. vt. s. dictū est: si diabolus in primo
instāti sue creationis in gratia meruit statim post primūz
instās beatitudinēz accepisset: nisi statim impedimētū p̄e-
stitisset peccādo. Et idē in respōsione. 4. arg^o. dicit. q̄ in
ter quelibet duo instātia est mediū tēpus: veritatē habet
inquātū est continuū. Sed in angelo qui nō est subditus
motui celesti. qui primo mensuratur per tempus conti-
nuū. tempus accipitur pro ipsa successione operationū
intellectus vel affectus.

Corruptorium. Nec posuio videf cōtine
re duo falsa ad minus: p̄ter
missio absqz calūnia hoc q̄ dicit. q̄ angelus cōditus fuit
in gratia. et in p̄mo instanti sue creationis meruit: qz lz te-
nuerūt aliqui antiqui modo nō teneat a magistris. vnūz
est. q̄ si angeli mali nō peccassent: statiz in proximo instā-
ti post p̄mū instās sue creationis beatitudinē accepissent
quā meruerūt in p̄stāti sue creatiōis. aliud p̄tinet positiō
p̄dicta. qd videf dīuz doctrine sanctorū et p̄horūz. i. q̄ du-
plex sit tēpus. i. vnū cōtinuū. inter cuius quelibet duo in-
stātia cadit tēpus mediū. aliud discōtinuū. inter cuius
instātia nō cadit tēpus mediū. Primū. i. q̄ angeli mali
in primo instāti sue creationis percepissent beatitudinēz
quā in primo meruerūt si nō peccassent in scōdo. videf fal-
sum. qz bene ponit q̄ idē est tēpus merēdi et demerēdi.
sed nullo modo ponit q̄ idē est tēpus merēdi et demerēdi
et recipiēdi: sed statim incipiēte tēpore recipiēdi cessat
tēpus merēdi et demerēdi. alioquin possent gloria et pena
augeri in infinitū. ergo si proximū instās post instans sue
creationis fuit instās recipiēdi beatitudinē: nō potuerūt
mereri beatitudinē. nec peccare et impedire beatitudinē:
vel in beatitudinis debite receptione. ¶ P̄ hoc qd ponit
predicta positiō de duplici tēpore videf esse p̄ra sanctorū
et p̄horū. Anselm enī dicit in li. suo de veritate. q̄ vnū et idē
est tēpus oīum eorū que simul sunt in eodē tēpore. Et Au-
gust li. 5. super Gen. ad istam dicit de tēpore. q̄ vnū et idēz
sit qd legatur motū corporalē et spiritalē: dicens. si motus
esset nullus spūalis vel corporalis nature nullū esset tem-
pus. potius ergo tēpus a creatura q̄ creatura cepit a tēpo-
re. Et per intētionē p̄b. iij. p̄b. c. de tēpore. satis ostēdi-
tur. q̄ nō sit nisi vnū tēpus et illud est p̄tinuum. Et illud
idem mēsuratur motu anime. dicit enīz sic. Si nos non
fuerimus

l. 2^a. 98.

fuerimus transmutati in nostra metemur si fuerim⁹ et non
perceperimus: non reputamus tempus esse factum. Et parum
infra. Simul inquit sentimus et tempus et motum. quoniam
si fuerimus in studio et nihil accidat corporibus nostris.
sed in anima nostra acciderit aliquis motus fieri. et simul
constituimus aliquod tempus fieri: reputabimus aliquem motum
fieri. ex quo sequitur quod tempus est motus vel aliquid motus.
hec sunt verba philosophi de verbo ad verbum. Ex quo satis ma-
nifeste patet quod tempus de quo ipse tractat mensurat et sequi-
tur motum anime. Quod autem ipse idem sit continuus: patet per
ipsum ibidem. nam in proxima particula subiungit. Et motus
etiam est continuus. et quod motus est continuus tempus est conti-
nuum. Hec sunt verba philosophi. Ex quo manifeste patet secundum
intentionem suam. quod non est tempus nisi continuus. et quod illud
mensurat et consequitur motum anime: sicut et rerum corpora-
lium in nobis. Et in predicamentis ubi agit de quantitate
continua et discreta: ostendit quod tempus est continuus. et de nul-
lo alio tempore facit mentionem. ex quo signum accipimus. quod
non sit aliud tempus. Et ibidem dicit Simplicius in comen-
to. videtur tempus continuus propriissime. aliorum enim con-
tinuum unum quod dividitur utique. tempus autem semper
per continuum. et nunquam de tangentibus est.

l. 2^a. 99.

Responsio ad hec secundum Thomam.

Quod in primis dicitur quod antiqui tenuerunt angelos in gra-
tia fuisse creatos verum dicit. Quia beatus Augustinus
antiquorum omnium excellentissimus doctor hoc ipsum do-
cet in locis multis. Quod vero dicunt secundo quod modo hoc
non tenetur a magistris: non dicunt verum. Magistri enim
magis approbati doctrinam beati Augustini sequentes hoc
ponunt concorditer. Illa vero duo que dicunt esse falsa: satis
patent intelligi debere esse vera. et per omnia doctrine san-
ctorum consona. Primum patet per Augustinum super Hene-
sim ad litteram. et de civi. dei. Vult enim beatus Augusti-
nus utrobique. quod diabolus statim cecidit post suam crea-
tionem. quod videtur in veritate non sterit. si enim illo instanti
in gratia sibi collata. et per consequens in veritate sterneret
vna etiam cum alijs in illo instanti beatitudinem accepisset. non
enim est personarum acceptor deus. Quod vero contra istud pri-
mum obijciunt. quod incipiente tempore recipiendi cessat tempus
merendi vel demerendi: est directe contra ipsos quo ad hoc
quod dixerunt de merito angelorum primo articulo. In nullo vero
est contra Thomam. Dicedus enim secundum ipsum est. quod quis in
eodem instanti non posset vnum et idem mereri et demereri. et re-
cipere. cum in illo eodem instanti quo vnum qui impedimen-
tum non prebet recipit et alius potest impedimentum prebere
demerendo ne recipiat. sic contingit in proposito. Unum pla-
nus est quod illud argumentum non procedit. Quod vero contra
secundum obijciunt: volentes probare per sanctos et philosophos vnum
esse omnium tempus continuus. Manifestum est satis intelligi-
tibus esse friuolum. tempus enim continuus impossibile est ut
mensura actus simplicis indivisibilis cuiusmodi est operatio
intellectus et affectus in angelis. Quod vero dicunt secundum An-
selmum. quod vnum est tempus omnium que in eodem tempore simul
sunt: visus est tanquam in propria mensura cuiusmodi sunt cor-
ruptibilia solum. Operatio autem et angelica quod divina: que
idem tempus concomitantur: aliquo tempore non mensurantur:
sed dei operatio mensuratur eternitate. Operatio vero angeli-
ca interior mensuratur tempore alio modo continuo: cum nulla ba-
beat continuitatem. Auctoritas autem Augustini in nullo est pro-
eis. Si enim nullus esset motus spiritualis nec corporalis crea-
ture: nec continuus nec non continuus: tunc nullus esset tempus
continuum vel non continuus mensurans hunc vel illud. hoc
concedimus. nec plus potest haberi ex verbis Augustini.
Illud etiam quod accipiunt de philosopho nihil facit pro eis. planus

Act. io.
Ad p^mAd 2^m

p. 98

ca. d. tpe

est enim quod ut naturalis philosophia. iii. philosophorum non habuit de alio
tempore quam de tempore continuo motum consequente determi-
nare. Nec tempus non continuus quod est mensura actus sim-
plicium in substantijs separatis debebat in predicamentis
explicare pueris. Signum ergo quod accipit nullum est. Quod
philosophus insinuat quod tempus de quo determinat. iii. philosophorum
mensurat motus anime nisi prececi debet. et hoc. quod motus
anime nostre ratione corporis conveniunt in continuitate cum
motibus corporum per se: vel ad minus per accidens. Pla-
num enim est quod potentie organice ipsius anime habent in
operando actus sine motum continuum: utpote materiale.
Actus vero potentie intellective: si sit in se simplex et imate-
rialiter non est oino sine illis inferioribus materialibus.
quod non est sine phantasmate. et per prius est cum continuo et tpe
philosophorum. de anima. Secus est oino de actu et operatione oino
simplici et indivisibili in substantijs separatis. Lumen vero simpli-
cius loquitur de tempore continuo quod mensurat motum. de

l. 2^a. 96.l. 2^a. 99.

Articulus

vigesimusquintus. Item. q.
lxij. ar. ij. in responsione pncipa-
li dicit. quod vis appetitiva in oib⁹ ppositio-
naliter apphensione a qua movetur: sicut mobile a motore.

Corruptorium.

Si per h⁹ intelligit quod vis
appetitiva nihil appetit vel re-
fugit: nisi quod vis apprehensiva sibi correspondens prius appre-
henderit et sibi ostenderit: verum est quod dicit secundum sanctos et
philosophos. si autem velit dicere. quod vis apprehensiva in oib⁹ deter-
minat appetitum ad unum necessitando ipsum. error est con-
denatus. Parisius publice. quod nec vis apprehensiva sensiti-
va: nec rationalis determinat ipsarum voluntates vel necessitat
voluntatem ad unum. id prius quam ratio ostenderit et indicaverit de
duobus alterum esse tamen volendum: voluntas manet libera: ut il-
lo dimisso velit oppositum. et id positio hec cavenda est.

Responsio ad hoc secundum Thomam.

Quia Thomas intedit quod vis apprehensiva movet ap-
petitum primo modo et non secundo et quantum ad appetitum
intellectuum: prout patet ex eius doctrina ubique. et h⁹ ut illi
fateretur verum est secundum sanctos et philosophos. Planum est quod iste
modus ponendi non est cavendus: sed reuera sermo verus
et omni acceptione dignus.

i. 2bi. p

Articulus

vigesimusquintus. Item. q.
eadem et arti. eo. in responsione pnci-
pali assignans causas obstinationis in demo-
nibus dicit. quod differt apprehensio hominis ab ap-
prehensione angeli in quantum angelus apprehen-
dit per intellectum immobiliter sicut et nos per intellectum ap-
prehendimus prima principia quorum est intellectus. Homo
vero per rationem mobiliter apprehendit discurrendo ab uno
in aliud habens viam procedendi ad utrumque oppositorum. unde
et voluntas hominis adheret alicui mobiliter. id est potens ab
eo recedere et contrario adherere. Voluntas autem angeli fixa
et immobiliter. et ideo si consideretur ante adhesionem potest li-
bere adherere huic et eius opposito in his. scilicet que non natura-
liter vult. sed postquam adhesit immobiliter adheret.

Corruptorium.

Ex his patet quod ipse ponit
angelos et adherere et appre-
hendere et immobiliter velle: et hoc esse causam obstinationis
malorum et confirmationis bonorum. ut patet in fine responsio-
nis huius. Nec ratio et positio videtur fallere errori ser-
vato de angelis: qui est. quod in substantijs separatis non est possi-
bilis transmutatio. nec sunt in potentia ad aliud. Si enim vo-
luntas et apprehensio angelorum immobilis fuerit cum rectitudi-
ne in qua creati fuerunt. nunquam secundum voluntatem et rationem
moti fuissent ab illa rectitudine quam habuerunt in primo

Art. XXVI.

instati sue creationis. et si nunq̃ moti fuissent nunq̃ peccassent: quod p̃stat esse falsum. ergo positio de qua sequitur. **¶** hoc est cōtra Gregorū. v. moralium. lxxi. c. qui dicit. Si angelorū substantia a mutabilitatis natura fuisset aliena vnde a cōditiōe cōdita: nunq̃ reprobis spiritus a beatitudinis sue arce cecidisset. vnde deus omnipotens naturā suā op̃ spirituum bonā sed mutabilē condidit. vt qui permanere nollēt ruerent. et qui in cōditiōe persistērent: tāto in ea dignius quāto arbitrio starent: et eo maioris meriti fierent apud deum: quo mutabilitatis sue motum voluntatis statione fixissent. Ex his patet q̃ causa obstinationis angelorum non fuit imutabiliter intelligere vel velle. neq̃ etiam p̃firmationis: sed voluntas ruendi vel standi libera: que extra statum libertatis et merendi se libere posuit.

Responsio ad hec scdm Thomā.

Ad p^m Quando dicunt per verba Thomae. Ex his patet q̃ ipse ponit angelos et adherere et apprehendere et immobiliter vel le. imponētes Thomae q̃ ponat in angelis omnimodam imutabilitatem: planū est q̃ non intellexerūt eum: vel intelligere noluerunt: q̃ nunq̃ hic vel alibi hoc posuit. sed potius eius oppositū. sicut patet in prima pte. q. ix. art. v. Ipse enim ponit successiōē in actu apprehēssionis et affectiōnis in angelis quā vocat tempus nō continuum sicut patuit supra. q̃d non est sine mutabilitate. Dicit enim in ista responsiōe. fm q̃ dicit solet. q̃ liberū arbitriū hominis est flexibile ante electionem et post. liberum vō arbitriū angeli est flexibile ante electionē sed nō post. Certe si angelus esset oīno imutabilis. nullo modo eius voluntas esset flexibilis. et sic patet q̃ ista positio non fauet illi errori. qui est q̃ in angelis nō est trāsmutatio. put. voluit obiectio prima. Nec est cōtra Gregorū. qui ponit in angelis mutabilitatem: vt voluit obiectio secūda. Dicitur autem angelus immobiliter apprehendere: nō q̃ imutabiliter. sed semp in vnus rei apprehēssione. sed q̃ nō apprehēdit mouēdo seu discurrēdo ab vno in aliud: sicut dicit Thomā. Si dicitur immobiliter velle. nō q̃ imutabiliter ac semp actu velit vnu et idem. Sed q̃ sua voluntas est inflexibilis post electionē. nec vnq̃ extūc potest velle eius op̃positum. pot̃ tñ voluntatē ad alia et alia conuētere vna affectiōe in ipso alteri succedēte. quod nō fieret nisi mutabilis foret. **¶** Ex his patet q̃ ex falso intellectu non dico malo processit. q̃d isti correctores vel corruptores dicunt Thomā in ista positione imutabilitatem in angelis posuisse. **¶** Posset cōtra Thomā in proposito sic argui. Ipse enim dicit in responsiōe vltimi argumētī immediate precedentis articuli. q̃ omnes angeli in gratia creati in primo instati meruerunt. Sed quidā statim impedimentū sue beatitudinis p̃stiterūt p̃cedēs meritū mortificātes: et id beatitudine caruerūt. verba sua sunt: si in primo instanti meruerunt: videt q̃ in illo primo instanti se et omnia sua in deū ordinauerūt. eligētes sub deo esse: et sibi finaliter adherere. Si ergo eorū voluntas post primā apprehēssionē intellectualē et electionem ipsam cōsequētē est inflexibilis: vt videt fm Thomā: sequitur q̃ nullus eorū post primū instas potuit ad aliud flexi vel peccare: cuius oppositū patuit in demonibus. **¶** Ad h̃ potest dici. q̃ postea nō sunt flexi ad volēdū aliud q̃ illud q̃d prius principaliter volebāt. Sed q̃ tūc erant facti impeccabiles per gloriam: flexibiles fuerūt ad volēdū id quod prius sed alio modo q̃ prius. Qui igitur primū modū non dimiserunt: firmati sunt in bono. nō virtute sue nature: sed per virtutem glorie facti: vt imutabiliter illum modum tenerent amantes. se ipsos. et omnia alia eo modo quo prius pro-

Corrup.

pter deum. Sed alij aliū modū amandi elegerūt amādo omnia propter seipsos finaliter. et ideo rectū ordinem et verū dimiserunt et per cōsequens a veritate impedimētum sue beatitudinis prestando ceciderunt. et hoc statim vt dictum est supra.

Rticulus vigesimū sextus. Item. q. lxxi. ar. vlt. in responsiōe principali dicit. q̃ duplex est locus penalis demonibus. vnus rōne culpe. et iste est infernus. alius ratione exercitationis humane nature. et hic est iste aer caliginosus. Et parū post in responsiōe primi argumētī dicit. q̃ locus non est penalis angelo vel anime quasi efficiens alterādo naturam: sed efficiēs contristando voluntatem: dū anima vel angelus apprehendit se esse in loco non conuenienti.

Corruptorium. ¶ Hoc videtur erroneus. q̃

fm eandem rationē si demō vel anima digna punitione esset in paradiso. et apprehenderet nō esse conueniētē locū sue nature. q̃ etiam pari deberet. q̃ paradisiua non est locus conueniēs dispositioni voluntatis demonū. Ita paradisiua esset locus penalis demonibus: et abas separatis malis sicut infernus. **¶** Predicta positio inuit plane. q̃ demones et anime nō puniuntur in inferno nisi intelligibiliter vel imaginarie vel phantastice et non vere. quod est contra Aug^m de fide ad petrū. c. penultimo. qui dicit sempiterna et imutabili placata sententia. Iniqui oēs ibunt in combustionē eternā: iusti in vitam eternam. Iniqui arsiuri semp̃r euz diabolo. iusti vō regnaturi sunt sine fine cum Lxristo. Et Aug^m xi. de ciui. dei. c. iij. Cur non dicemus q̃uis miris: veris tamē modis spiritus incorporeales pena affligi corporea. nā si tñ affligerentur imaginaria vel quacūq̃ apprehēssione alia: tunc nō diceretur miris modis. **¶** Si solum affligitur anima vel angelus ex hoc q̃ locus inferni apprehēssus est inconueniēs voluntati: euz nihil sit contrariū vel nō incōueniens voluntari: nisi propter incōmoditatem vel iniustitiā: sicut dicit Dugo libro primo de sacramentis. parte. v. c. 2°. **¶** Et idem vult Anselmus de casta diaboli. c. v. Et idē dicit de concordia p̃destinationis et p̃feciētiē. cōstat q̃ anima vel demon non iudicat locum inferni non cōueniētē vel penalem. q̃ contrariū est sue voluntati propter iniustitiā. tamen q̃ infernus nō apprehēditur ab eo vt causa vel occasio iniustitiē. restat tunc q̃ iudicat cōtrariū sue voluntati propter incōmoditatem vel nocumētū. aut igitur ignis inferni vel locus ille est nocivus et incōmodus vere affligens: sicut alia solēt affligere. et sic habeo propositū. i. q̃ positio Thomae est falsa. aut imaginarie vel phantastice. et sic nō vere puniunt. q̃d est cōtra auctoritatē Aug^m prehabita et p̃tra euāgeliū Matt. h. 23°. Ite maledicti. et. qui ignis nō extinguetur: sicut habetur in eodē. et in Isaiā vltimo. Cōstat autē q̃ deus cōminatur punitionē vere et nō phantastice. **¶** Nō est credibile q̃ hi qui in alijs subtilissimi sunt et acutissimi. in hoc solū sint decepti. q̃ putāt se affligi ab igne a quo non p̃nt pati. Unde hec positio videtur fauere errori als p̃denato parisijs a dño Stephano parisiensi ep̃o. qui. est. q̃ anima separata post mortem non affligitur. nec patitur ab igne corporeo.

Responsio ad hec scdm Thomā.

Sciendū q̃ prout docet Thomas in isto articulo. q̃ locus corporalis quicūq̃: etiā paradisiua. si apprehēditur ab angelo vel anima separata vt nō p̃ueniens sue nature. et in quo diuina virtute necesse habet eternaliter alligari et detineri: et ad tempus sit alibi nō in phantasticā sed

in verissimā penam cedit illi. et quāto locus magis discō-
ueniēs est et deformior: tanto pena maior. Unde quā infer-
nus est locus maxime deformitatis. et per cōsequens ma-
xime discōueniens nobilitati intellectualis nāe. Dinc
est quod demones et anime scientes se inuitos eternaliter al-
ligatos in illo detineri summe affliguntur: et ad tempus
sine alibi. ¶ Ex his patet responsio ad p̄mū: quod nō est in-
cōueniens p̄cedere paradysum si nō cōueniens sit nature
intellectuali: quod demones vel anime ibidē inuice detenti
possunt affligi. et minus forsan quā si essent deputati loco
viliori. ¶ Ad sc̄d̄m dicendum. Augustinus nō ponit com-
bustionem vel ardorem talem in spiritibus separatis quod
sit corporeus. Hoc enim nō est intelligibile cum sint incor-
porei. sed vocat combustionē vel ardorem eorum in corpore
re ignis. quod est talis nature detentionem et sensus tactus
incorporeus damnatorum ab huiusmodi calore immutatio-
nem. Quod autem dicit ibidem Augustinus de ciuitate dei
Miris tamen veris modis affligi spiritus incorporeos
pena corporali: nō est contra predicta. Mirum enim est
et diuine virtuti attribuendū. quod spiritus incorporei ad suā
penam maximā atque verissimā: sic possint in corpore ali-
quo detineri. vnde illud positioni eorum in nullo seruit.
cum nō ponatur ista pena eorum phantastica. i. apparens. et
nō existens: sed ut dictum est veraciter affligens. ¶ Ad
3^m dicendū. quod locus iste cōtrarius est voluntati. p̄pter in-
cōmoditatē ex predicta detentione ac incarceratione pro-
ueniens. Est enim locus ille afficiens nō quasi alterando
naturā: sed put dicit Thomas: afficiens cōtristando volū-
tatem s̄m modum predictum. Hoc quoque nō est contra-
rium dictis euangelicis: Ite maledicti etc. Nec propheti-
cis: Ignis eorum nō exstinguetur. sed per omnia ut ex dictis
patet eisdem consonat. In hoc autem fuerunt isti decepti.
quod nō putabant spiritus incorporeos posse affligi ab igne
veraciter: nisi eorum natura per ignis actionem est altera-
ta. quod falsum est. Non enim affliguntur ab igne per virtu-
tem nature ignis. sed prout ille ignis est instrumentum di-
uine iusticie illos spiritus superbos cōtra suam voluntatē
detinens. qui volebant deo creatori se subycere. Unde sub-
iecti sunt vel per hoc velint nolint infime creature. ¶ Ad
4^m dicendū. quod isti in hoc argumento sicut in oibus alijs
supponunt falsum: scilicet quod Thomas posuit istam penā
nō esse veram sed phantasticam. Illud autē nō est verum:
ut ipsum intuenti patet per predicta. ergo nō sunt in hoc
decepti quod putant se affligi cum nō affligantur. vere enim
affliguntur.

Articulus vigesimusseptimus. Item
questionē. lxxvi. articulo p̄.
in responsione. q. dicit. quod impossibile est dice-
re quod infortitas materie tempore precesserit
formationem eius. Ex quo sequitur quod a p̄nci-
pio nō fuit confusio quā antiqui volebant esse chaos. Se-
cundo dicit sic. Si materia infortis precessit duratione.
ergo erat in actu. hoc enim importat duratione. creationis
enim terminus est ens actu. Ipsum autem quod est actu est
forma. Dicere ergo materiam precedere sine forma: est di-
cere ens actu sine actu. quod importat contradictionem.
Item addit ibidem. Si essent plures forme substantiales
in materia: posterior esset accidentalis. et generatio esset
alteratio.

Corruptorium. ¶ Decpositio derogat omni
potentie diuine: quia et acci-
dens depēdat a subiecto plus quā materia a forma. tamē
potest facere accidens sine subiecto. et facit in sacramento
altaris. et ideo potest dare materiam esse actu sine forma. et
hoc a principio non fecerit: quod sciatur. vnde omnes magi

stri concordauerunt nuper. quod erroneus est dicere quod deus
non potest dare esse actu materie sine forma. ¶ Ad p̄mū
in contrarium dici potest. quod et sit impossibile ipsi mate-
rie vel operationi citius: vel causis inferioribus. quod preces-
sit confusio vel chaos. vel materia sine forma. non tamen
fuit impossibile omnipotentie diuine vel causis superiori-
bus. ¶ Ad secundum dicendum. quod non est hic contradi-
ctio. Materia enim comparatur ad formam ut a quo po-
test recipere esse tale. Et comparatur ad suum artificem
ut a quo accipit suam essentiam aliam ab essentia forme.
cuius essentia non dependet a forma sed a suo creatore.
Dico ergo quod si deus daret materie esse actu idem nume-
ro quod daret hanc formam signatam sine ulla forma: tunc esset
implicatio contradictionis: sicut si daret parietem esse album
sine albedine. hoc enim esse non potest: si tamen essentia
materie que nō dependet a sua forma: sed a suo creatore
daret esse actu sine forma: nulla esset contradictio. ¶ P̄-
aliter potest dici ad illud. quod implicatio contradictionis in
aliqua materia potest intelligi dupliciter: vel simpliciter
ad omne tempus: sicut Sortem currentem non moueri.
Alio modo intelligitur implicatio contradictionis ut nūc
s̄m statum et cursum nature qui nūc est in rebus. Istō mō-
do enim dicere asinum immortalem implicat contradic-
tionem. et illud quod sic implicat contradictionem potest deus
facere. nō quod simul faciat contradictoria: sed mutando na-
turalem cursum et dando alium. ut si faceret asinum im-
mortalem. quod nullus auderet dicere deum nō posse facere.
¶ Quod si dicas. Non habet ideam distinctam. ergo
nec essentiam ab esse forme distinctam. hoc est falsum.
immo si non haberet ideam in deo distinctam: non esset
ab eo: et sic esset ponere duo principia: quod est nepharium dice-
re. ¶ Quod autem dicit quod forma est actus. verum est: sed nō
omnis actus. potest enim deus dare esse actu essentie ma-
terie sine actu forme. et forma enim et actus equiuocan-
tur: cum dico quod forma est actus. et quod esse est actus: forma
enim est actus ut habitus. esse vero est actus ut actus. ¶ Ad
tertium dicendum. quod habet pro inconuenienti posse plu-
res formas substantiales esse in materia. Dicendum quod nō
est inconueniens. quia in veritate plures sunt. vnde positi-
tio sua qua negatur gradus formarum: ponens tamen unam
formam est a magistris ut erronea reprobata propter plu-
res hereses inde sequentes: ut infra patebit. articulo. xxxi.
et xxxii. Nec ratio sua cogit qua dicit. Si essent plures
forme posterior esset accidentalis. Nec enim consequen-
tia non tenet nisi de illis que adueniunt forme substan-
tiali cōstituenti esse completum.

Responsio ad hec sc̄d̄m Thomā.

¶ Supra. q. iij. dictum est quod sufficit ad predictorum dis-
solutiones. Quod enim actus qui est vnus potentie. p̄p̄ius
fiat actus potentie alterius: ut videre: qui est actus poten-
tie visus fiat actus potentie auditive omnino includit
contradictionem. Actus autem proprius materie est for-
ma. esse vero quod est actus entis est actus vel perfectio
forme vel quidditas compositae formae habentis tanquā
proprie potentie. Unde ponere ipsum esse actum solius
materie: est ponere ipsum esse actum alterius potentie quā
illius cuius est actus. et includit contradictionem. ¶ Et
per hoc patet ad primum. Accidentia enim quia sunt for-
me: et esse ut dictum est: est actus forme vel formae ha-
bentis. hinc est quod esse potest ipsa accidentibus diuina virtute
sine subiecto a quo naturaliter dependent cōcreari. hoc tamen nō
potest cōcreari mātē. et dicat quod accidentia plus depēdeat
a subiecto quā materia a forma. Et quod materia nō est potē-
tia. p̄p̄ia cuius actus immediatus est esse. forma vero accidē-

Ad p̄m

Art. XXVIII.

talitatis in quatuor forma est potestas propria: cuius actus et perfectio est esse actus. In quatuor vero accidentalis non habet nec per nam potest habere esse sine subiecto. Qualiter tamen potest esse sine subiecto per diuinam virtutem in sacramento altaris optime declarat Thomas in ultima parte summi. q. lxxv. arti. v. in responsione principali. quod videlicet quantitas dimensiva includit in se rationem individuationis. probat quod alia accidentia consequentia poterunt mediante ipsa participare esse individuale et per se subsistere sine substantia supportate. et hoc diuina virtus ut dictum est et declarat ibidem. ¶ Quod dicunt quod omnes magistri nuper concordauerunt. quod erroneum est dicere. quod deus non potest dare esse actu materie sine forma: non recipimus sine testimonio. cum sciamus quod maiores naturam materie et forme secundum philosophos rectius intelligentes oppositum sentiant. Nec hoc derogat potentie diuine. Nihil enim quod includit predicationem potest habere rationem factibilis sine producibilis a deo. ¶ Hoc ergo quod dicunt respondendo ad primum argumentum. quod materia esse sine forma est possibile causis superioribus: manifeste falsum est. cum hoc includat contradictionem: ut sepe dictum est. ¶ Et quod dicunt ad secundum. quod illud non implicat contradictionem. et hoc quod materia comparatur ad formam: ut a quo potest accipere esse tale. et ad suum opificem. ut a quo accipit essentiam aliam ab essentia forme: a qua non dependet. Si velint dicere quod materie essentia non dependet a forma tanquam a causa efficiente ipsam producente: verum dicunt. sed nihil ad propositum. Sed si velint dicere. quod essentia materie non dependet a forma quo ad actum essendi: cuius principium est ipsa forma secundum philosophum falsum dicunt. Idem enim est dicere quod a creatore communicetur esse actu quodcumque soli materie. et dicere quod actus visus quocumque communicetur potentie auditive: videtur quod aliquis alius actus sit actus non sue potestatis proprie. ¶ Itē sicut forma accidentalis est illud quo res est quantitas vel qualitas: et huiusmodi. Sic forma substantialis est id quo res est simpliciter. Unde secundum philosophum inductio forme accidentalis est generatio secundum quid. Sed inductio forme substantialis dicitur generatio simpliciter. ergo sicut contradictiones implicat quod aliquid sit quantum vel quale. et careat quantitate et qualitate: ita contradictionem implicat necessario. quod aliquid simpliciter actu sit carens forma substantiali que dat esse actu simpliciter. Et quod dicunt tanquam in argumento positi aliter euadere cupientes. scilicet quod implicatio contradictionis dupliciter contingit ut nunc et simpliciter non iuuat eos. quod in proposito est implicatio predicationis simpliciter eo modo quo in eorum exemplo. scilicet sortem currentem non moueri: sicut enim non est intelligibile quod sit cursus sine motu. sic non est intelligibile. imo eque impossibile quod sit esse actus sine forma. quia esse actu nihil aliud est quam completio et actualitas quidditatis: que forma est ut in angelis vel formam habens ut in aliis compositis ex materia et forma. ponere autem actualitatem alicuius ante ipsum: est ponere ipsum et non ponere ipsum. et non est dubium quin ista sint contradictiones simpliciter. qualiter autem materia habeat ideam et qualiter non dictum est supra. q. iiii. Quod dicunt tandem quod forma et esse dicuntur actus diuersimode: quod forma dicitur primum actus: esse vero secundum. verum dicunt: sed non iuuat eos. quod qui ponit actum secundum. puenientem a primo actu. et non ponit primum actum ipse ponit actum primum: et non ponit actum primum. ergo qui ponit esse actum: qui est actus secundus: et non ponit formam actum primum: ac principium eius ipse ponendo non formam ponit formam. et sic ponunt isti qui sine forma volunt esse actu concreari media. ¶ Et quod dicunt ad tertium. quod plures hereses consequuntur ex positione sua circa unitatem forme substantialis. propter quas reputantur erroneae: ut ostendit infra. Dicendum quod cum ventum fuerit

p de gn.
2. p. is
et alibi.

Corrup.

ad illud: infra declarabitur per dei gratiam. quod positio illa non est erronea nec heresis aliqui ex ipsa sequitur contra recta.

Articulus lxxv. arti. 2.º in responsione questionis dicitur. quod anima non est composita ex materia et forma. quod probat primo per Augustinum super Hieronimum ad litteras. ubi probat quod anima non est facta ex materia corporali: nec ex materia spiritali. ¶ Secundo sic de ratione anime est quod sit forma alicuius corporis. aut ergo secundum se totam: aut secundum suam partem. Si secundum se totam: impossibile est quod pars eius sit materia. Si materia dicatur ens in potentia tantum: forma autem in quantum forma est actus. aliquid autem quod est in potentia tantum non potest esse pars actus: cum ei repugnet potentia: utpote contra actum diuisa. Si autem sit forma secundum aliquam partem sui illam dicemus esse animam. et illam materiam cuius ponitur primus actus: dicemus esse primum animatum. ¶ Tertio apparet ex hoc quod omne quod recipitur: recipitur in eo per modum recipientis. sic autem cognoscitur unumquodque sicut forma sua est in cognoscente. Anima autem intellectiva cognoscit rem in sua natura absolute: puta lapidem in quantum est lapis absolute. Est ergo forma lapidis absolute secundum rationem propriam formalem in anima intellectiva. Anima igitur intellectiva est forma absoluta non aliquid compositum ex materia et forma. ¶ Si anima esset composita ex materia et forma: forme rerum reciperent in ea ut individuales. et sic non cognosceret nisi singulare: sicut accidit in potentis sensitivis que recipiunt formas rerum in organo corporali. Materia enim est principium individuationis formarum. Relinquitur ergo quod anima intellectiva et omnis substantia intellectualis cognoscens formas absolute caret compositione materie et forme. ¶ Hanc eandem positionem replicat in questione lxxvi. arti. pmi. in responsione questionis in fine replicans ad confirmandum hoc secundum rationem postquam.

Corruptorium. ¶ Contra istam positionem sunt ea que dicta sunt supra decimo articulo. quod angelus non sunt compositi ex materia et forma. ¶ Nec positio. scilicet quod anima non habet materiam est plane contra Augustinum qui ubique supra Hieronimum ad litteras supponit eam habere materiam. Sed querit disputando. an eius materia precesserit ea tempore vel solum origine. et hoc ultimum tenet. Unde Augustinus. vii. super Hieronimum ad litteras. ca. xlvij. querit: an sit ex aliqua re que iam spiritualiter ab illo facta erat. Si nondum erat anima: merito queri poterat scilicet. quod si quoddam incommutabile esset anima non modo eius materiam quererem: nunc autem eius mutabilitas satis indicat eam vitiosamque fallaciam deformem reddi. formari autem virtutibus veritatisque doctrina. Ecce Augustinus ponit animam habere materiam in suo genere spirituali. Huic videtur concordare Commentator super primum de anima. ubi inquit an intellectus malus sit aliquid ens et non aliqua forma nec materia prima: sic dissoluit. quoad modum sensibile diuidit in materiam et formam: sic intelligibile omne opus diuidi in consimilia his duobus. scilicet in aliquid simile forme: et in aliquid simile materię: hoc necesse est ponere in intelligentia abstracta: que intelligit et sine materia et sine forma: et si non esset multitudo in formis abstractis. Nota quod Augustinus dicit materiam spirituales: Commentator dicit ut puto aliquid simile materię. Philosophi enim non loquuntur ceteri nisi de materia corporali. ¶ Itē dicta positio est contra philosophiam: que tantum potentiam rei attribuit ratione materie et actionem ratione forme. Si ergo anima intellectiva esset pura forma non composita ex materia et forma: omnes eius potentie essent actus: et nulla passiva. quod falsum est. ¶ Item videtur esse contra fidem que dicit animam capax pene et glorie. Omnis autem passio et receptio attrahitur

62

2º is

buitur rei taz fm sanctos qm fm philosophos ratione ma-
terie. qd patet. qz nihil fm q est actus. sed fm q est in pote-
tia recipit. Omnis autem potentia passiva reducitur ad
materiam vt habetur. xi. in metaph. ergo si anima no habet
materiam no sustinet penam inferni. nec recipit beatitu-
dinem a deo passive. qd esse no potest nisi in eo qd habet
materiam. Ea etiam que posita sunt superius de composi-
tione angeli hic possunt adduci. ¶ Ad rones Thome so-
lutiones. ¶ Ad p^m qd adducit de Augustino no inueni-
t. diligenter quæserim. Si tamen hoc diceret. dicere intē-
dit q non est facta de materia alia spirituali que eam pre-
cesserit tēpore. sed tñ ordine nature. Unde Aug^o. vii. sup.
Gen. cap. 4°. Credibile est anime solam ibi cōdidisse rō-
nem. fm quam fieret. no etiam quandam de suo genere
materiam de qua fieret ibi. i. in prima rerum conditione.
vnde vult q no habuit materiā preiacentē sicut corpus.
plane tamen vult ibidem. q anima habeat materiā spūa-
lem conuenientē sibi tñ ordine nature. no tempore pre-
iacentē. ¶ Ad 2^m dicimus. q anima est forma fm se to-
ta. et tamen cum infertur. ergo impossibile est q pars eius
sit materia. qz materia est tñ in potentia. forma in q̄tum
est forma est actus. Dico q sicut in materijs compositis.
hoc est in omnibus materijs circa p^{ri}am est aliquid qd
est in potentia tñ. sicut materia p^{ri}ma simplr et alia que
sunt actus. s. superaddite forme que disponunt ad formā
vltimā. et tunc illud compositū dicitur materia forme vlti-
mæ. qz forme disponentes cedunt in partem materie. Ita
dico in forma cōposita cuiusmodi est anima intellectiua
que est forma corporis fm se totam. no obstante q aliqd
eius sit materia. i. enim materia anime rōnalis fm se cō-
siderata sit aliqd ens in potētia. tamen vt perfecta est per
formā est actus et actus corporis. ¶ Ad 3^m cum arguit q
anima intellectiua debet esse absoluta omnino a materia
qz cognoscit res absolutas per formas a materia. forme
autem absolute a materia no possunt recipi nisi in substā-
tia omnino absoluta a materia. qz receptum est in recipiē-
te per modū recipientis et non recepti. Sciendum etiam
q argumentum illud no plus cogit nisi q anima intelle-
ctiua sit magis imaterialis q̄ sensitiua. constat enim q
potentie sensitiue apprehensiuæ recipiunt species sensibi-
lium sine materia. sicut dicit p^h in 2° de anima. Si ergo
receptum no potest recipi nisi per modū recipientis. opor-
tet potentias sensitiuas esse sine materia. qd constat esse
falsum. Unde dicendū. q non opz in omni receptione et
dispositione receptum assimilari recipienti. Non eniz opz
si oculus sit materialiter aqueus q omne visibile sit ma-
terialiter aqueū. vel q species ei⁹ que visibilis sit aquea.
vnde q̄tum ad puritatem vel impuritatem perfectiones
vel imperfectionem habet predicta positio veritatem. pu-
rius enim et perfectius recipit organum bene dispositum
species sensibilibus. impurius aut et imperfectius organū
male dispositū. ergo similiter intellectus subtilior et actu-
tior melius apprehendit et subtilius intelligibilia. bebes
vō tardius et minus perfecte. ¶ Ad 4^m dicendum. q con-
cludit pro inconuenienti. si anima esset composita ex ma-
teria et forma. q forme indiuiduales reciperentur in ea.
Dicendum q no est incōueniens. imo hoc est necessariū.
necesse est enim actum siue accidens indiuiduari per suū
subiectū. Si ergo anima intellectiua est indiuiduū vnū
numero. vel ad minus hic homo necesse est q omne acci-
dens qd est in hoc homine vel in hac anima sit indiuiduū.
Cum ergo omnis forma intentionalis recepta in intel-
ctu huius hominis sit accidens necessario erit singularis
aliquo respectu. Unde dicendū est q sicut dicit Auzēna
2° metaph. cap. vi. hec autem forma. s. vniuersalis in cō-

paratione indiuiduorum est vniuersalis. in comparatiōe
tamen anime singularis in qua imprimatur est indiuidua.

Responsio ad hec scdm Thomā.

¶ Dec omnia que isti dicunt cōtra Thomā garrientes
in pposito patent manifeste friuola esse et falsa. per ea que
dicta sunt. s. circa compositionem angeli. s. arti. x. vnde
ad presens ista pretereo.

Articulus vigesimus non^o. Itē. q. lxxv.
arti. vltimo in responsione p^{ri}-
cipali dicit. q in substantijs separatis incorpo-
reis no est diuersitas fm numerum absqz di-
uersitate fm speciem. et absqz naturali inæqua-
litate qz non sunt compositæ ex materia et forma. sed sunt
forme subsistentes. Vñ manifestū est q necessario erit in
eis diuersitas fm speciem. No enim pōt intelligi q aliqua
forma separata sit nisi vna vnus speciei. sicut si esset al-
bedo separata. no posset esse nisi vna tñ. Et idem seque-
tur si huiusmodi forme essent compositæ ex materia et for-
ma. Si eniz materia huiusmodi separet a materia illius.
necesse est vel q materia sit pncipium distinctionis mate-
rie. vel q materie sint diuerse per habitudinem ad diuer-
sas formas. et tunc sequeretur adhuc diuersitas fm spēm.
et inæqualitas nature. vel si materia sit pncipius distinctio-
nis formarū. no poterit dici hec materia alia ab illa nisi
fm diuisionem quantitatiuā. qd no habet locus in substā-
tys incorporeis. cuiusmodi sunt angeli et anima.

Corruptorium. ¶ Positio ista duo continet
falsa. Vnum est q in substā-
tys separatis no pōt esse diuersitas fm numerum absqz di-
uersitate fm speciem. Aliud falsum de exemplo qd ponit
q si albedo separata esset non posset esse nisi vna tñ. Et
p^{ri}mus sit falsum. patet per auctoritatē Joan. dami. in logi-
ca sua. cap. xviij. qui ita dicit. Gabriel eniz sancta dei geni-
trice disputat. vnus angelorum existens illic presens. se-
paratus a consubstantialibus angelis. per eas que in loco
est presentiam et dispositionem vel disputationē. Si ergo
sunt consubstantiales. ergo eiusdem speciei. Idem eodem
lib^o. cap. xi. dicit. q eximiores philosophi materiā vocaue-
runt speciem specialissimā. vt angelū. hominē. equū. Et
eodē cap parū infra. Sancti aut patres dimittentes mul-
tas contentiosas garrulitates cōmune quidē vel de mul-
tis dictū. i. speciem specialissimā. et mām et formā vocaue-
runt. vt angelū. hominē. equū et talia. ¶ S. hoc derogat
diuine potentie. In his enim que soli potestati diuine sub-
iecta sunt idē est dicere hoc vel hoc no posse esse et dicere.
q deus no potest hoc vel illud facere. Unde cū solius dei
sit pducere substātas incorporeas. et dicere q no possunt
esse plures numero. est dicere q deus no pōt hoc facere.
qd dicere est temerariū. Exemplū qd ponit de albedine
dicens. Si esset albedo separata. no esset nisi vna tñ. fal-
sus est. et nihilominus derogat fidei christiane circa sacra-
mentū altaris. firmiter enim credi ibi esse albedo sepa-
rata. et tamen multe sint in multis altaribus ipsius sacra-
menti. Responsio etiā quā pro se adducit ita solui potest.
Angeli aut sunt forme singulares per se subsistentes. aut
sunt compositi ex materia et forma. Si sunt forme simpli-
ces. tunc oportet in eis esse diuersitatem fm speciem. Non
enim potest intelligi q sit alia forma nisi vna vnus spe-
ciei. Dicendū lz hoc videat fm philosophiā tamē fm nos
fallit in sacramento altaris per potētiā diuinā in forma
sacratissimi panis et vini post transubstantiationē. Et cū
addit in suo argumento. q idē segitur. Si angeli sint cōposi-
ti ex mā et forma. aut eniz ait mā vni⁹ distiguit a mā alte-
ri⁹ ppter bitudinē ad diuersas formas. et tūc segit diuersi-

tas fm speciem aut materia vnius distinguitur a materia alterius per diuisionem quantitatis ipsius materie: sed hoc nō habet locum in substantiis incorporeis que nō habent materiā corporealem. Posset dici qui vellet adberere opinioni Boetii in libro de trinitate et Porphyrio in libro suo. et Joan. Dam. in logica sua ca. xi. et xxv. q. supponit falsum. scilicet q. causa multiplicationis indiuiduorum sub vna specie sunt accidentia et varietas accidentium. tamen quia opinio predicta de causa indiuiduationis. nō tenetur cōmuniter. Potest aliter dici scilicet q. diuisio quam ipse ponit est insufficiens. supponit enim q. opz materiā spiritualiū ad hoc q. possit esse causa indiuiduationis et multiplicationis indiuiduorum sub vna specie. vel habere diuersas habitudines ad diuersas formas: vel habere diuisiōnem in partes quantitativas. Nos autē dicimus q. neutrum oportet. sed est tertium qd sufficit. scilicet q. eadem materia tota indiuisibilis possit multiplicari fm numerum. et fieri multiplex actu. sicut vnus punctus indiuisibilis potest fieri infiniti puncti: sicut patet imaginanti diuersas lineas cōtingentes se in centro circuli separatas abinuicē supra centrum. Constat enim q. centrum vbi se cōtingebant nō fuit nisi punctus vnus. et tamen qm separantur abinuicē: quilibet linea habet punctum terminū. hoc esse nō posset nisi vnus punctus esset multi: sic autem imaginamur de materia spirituali incorporea substantiarum q. nō diuidatur per partes quantitativas. sed q. tota multiplicetur. vel fm numerum indiuiduorum numeretur.

Responsio ad hec scdm Thomā.

¶ Hec omnia patent esse friuola et falsa per ea que dicta sunt supra. q. xi. qualiter plures angeli prout docet Tho. nō possunt esse vnius speciei. vnde etiam nunc ista vtpote prius soluta pretereo.

Articulus trigessimus. Itē. q. lxxvi. art. 2°. in responsione pmi argumenti dicit. q. lz anima nō habeat materiam ex qua fiat sicut nec angelus. q. tamen est forma alicuius materie. scilicet corporis qd nō est angelus: ideo ad diuisionem materie sunt vnius speciei multe anime. sed nō possunt esse multi angeli vnius speciei.

Corruptorium. ¶ Ex hoc videtur sequi duplex error. Primus. q. sit intellectus vnus oīum vel anima intellectiua. nam fm philosophum in causis immediatis ita est. si affirmatio est causa affirmationis negatio erit causa negationis. ergo si infirmatio diuersorum corporum est causa multiplicationis imediata. oportet q. separatio eorum a corporibus sit causa vniōis earū. et sic redit error Auerrois super 3° de aīa. scilicet q. saltem post mortem est vnitas animarū. ¶ 2°. anima fm q. est corpori vniibilis est ens naturale. vñ sic pertinet ad considerationē naturālis. lz non fm q. est separabilis. ergo pprietates que conueniunt animalibus fm q. corporibus vniibiles sunt: conueniunt eis fm q. res naturales sunt. sed vnitas et multitudo vel vnum et multū. cōmunitas et indiuiduatio siue cōmune et indiuiduum: siue vniuersale et particulare nō conueniunt alicui enti. nisi fm q. est ens simplr. et ideo pertinet ad considerationem metaphysicā. ergo indiuiduatio et singularitas nō conueniunt anime fm q. vniibilis vel vnita est corpori. ¶ Si dicas. q. anime separate distinguant et indiuiduent vniibilitate vel aptitudine vniendi ad tale corpus. ¶ Contra. esse distinctū vel indiuiduātū est esse actuale: vnitas et aptitudo vniendi dicit potentiam vel aliquid ad minus in potentia. quia dicit dispositionem quandaz essentie anime: que dispositio naturali ordine precedit potentiam anime. po-

tentia autem nō dat esse actuale. ergo illa vniendi aptitudo nō dat anime separate esse indiuiduatum. ergo adhuc stat error iste. scilicet q. saltem post mortem est vnus vnus intellectus: vel anima intellectiua. ¶ 3°. vniabilitas ad corpus est anime naturale. ergo est eadez apud omnes. ergo vniabilitas ad corpus hoc determinate nō est naturalis huic anime determinate. q. si sic. tunc natura non esset eadem apud omnes siue naturalis nō essent eadez. Restat ergo q. vniabilitas ad corpus simpliciter: nō quia hoc vel illud anime est naturalis. ergo cum hoc cōueniat omni anime eodem mō: nō potest hoc esse causa indiuiduationis. ¶ Secundus error est: q. deus nō potest facere plures angelos eiusdem speciei: q. in eis quorum esse spectat solus ad operationem diuinam: idem est illud nō posse esse. et deus nō posse illud facere. pductio autem angelorum ad esse: sicut et multiplicatio in numero vel in specie spectat tñ ad diuinam potentiam vt dictum est.

Responsio ad hec scdm Thomā.

¶ Ex dicta positione nullus sequitur error. ¶ Primus enim error est ipsius Auerrois. q. vnus sit intellectus oīum hominū: destruit Thomā in responsione pncipali huius arti. et alibi multipliciter: imo nemo melius. ¶ Ad 3° ergo argumentū dicendū sicut Thomā dicit. q. vniūq. eodē mō habet vnitatē quo hēt esse. et per pñs idē est iudiciū de multiplicatione rei et de esse ipsius. Manifestū est autē q. anima intellectiua fm suū esse vnitur corpori sicut forma: et tamē destructo corpore remanet anima intellectiua in suo esse. et eadem rōne multitudo animarum est fm multitudinem corporum. et tamen destructis corporibus remanent anime in suo esse multiplicatē. ¶ Si isti verba Thome in responsione ad 2^m argumentum huius arti. (qd ipsi opponendo pmo recitant) bono oculo respicerent vniūq. ori suo digitus imposuissent. ¶ Quod enim dicunt. si affirmatio est causa affirmationis. per hoc patet esse nimis infirmū: procedit enī ac si anime intellectiue haberent esse a corporibus. sic enim sequeretur q. destructis illis periret esse earum. qd falsum est. immo esse qd a deo create in corporibus formatis recipiunt perpetue retinent: et sicut esse sic et multiplicationem: prout patet ex verbis doctoris egregij supra positis. ¶ Ad 2^m dicendū. q. anima intellectiua cū sit forma corporis: per suaz essentiam vnitur eidem. et in ipso vtpote in propria materia recipit esse indiuiduātū in sui creatione a deo. et in ipso multiplicato recipit esse indiuiduātū multiplicatū. et certe ad metaphysicū magis q. ad philosophū pertinet consideratio de anima intellectiua inquantū sit per essentiam suam est corpori vniibilis vt eius forma essentialis. lz ad physicū pertineat consideratio de anima ratione corporis mobilis: cuius ipsa est actus et motor. Nec debet dici (sicut ex dictis patet) q. vniabilitas anime det ei esse actu distinctum vel actualiter multiplicatū. vel q. ipsa sit causa indiuiduationis eius. immo q. ipsa que per suam essentiam est vniibilis esse actu distinctum et multiplicatū a deo accipit in sui creatione: in corporib⁹ formatis. et sicut anima est vniibilis corpori naturaliter: ita ista anima huic corpori. Sicut enim vniabilitas est pprietas naturalis hominis: ita ista huius hominis. Hoc dixi pro illa cauillatione ad suam responsionē ppriam: que parus valet. ¶ Qd autem isti vocant scdm errorem. scilicet q. xi. demonstratū est esse verum. ponere enim duas formas omnino separatas non formatas sed solo numero differre includit contradictionem. scilicet q. sint due. et q. non sint due. Dicere autē deus nō posse facere ea que sunt huiusmodi in nullo derogat sue omnipotentie: sicut patet cuilibet intelligenti.

Articulus

Articulus trigessimus primus. Item q. lxxvi. arti. 3. in responsione principali dicit q. in boie est tria vna forma substantialis. scilicet intellectiva que hō est aīal vegetabile corpus. Qd probat primo sic in libro de ecclesiasticis dogmatib. Neqz duas aīas dicimus esse in boie: sicut Jacobus et alij heretici scribunt: vna anima que corpus vivificat et qua anima corpus: et mixta sit sanguini et alia spiritalis que rōne ministrat. sed dicim⁹ vna et eandē esse in boie que et corpus sua societate vivificat: et ipsum sua rōne disponit. Et arguit sic. Sicut hō est in genere animalis: ita est in genere corpis animati: et corporis et substantie. Sed per vna et eandē formā que est aīa est hō et aīal. vt ex supradicta auctoritate patet. ergo ex eadē rōne per vna et eandē formā collocatur in generibus superioribus et sic nō preexistit ante animā aīalis forma in materia. Secundo sic. Nihil est simpliciter vnu nisi per formā vna per quā res habet esse. est autē hō simpliciter vnu. ergo tū habet vna formā. scilicet animā. Tercio apparet hoc impossibile ex mō predicationis. Que enim sumuntur a diversis formis predicant de se inuicē: vel per accidens si forme adinuicē nō sunt ordinate. vt album et dulce. vel si forme sint adinuicē ordinate: tunc est predicatio per se scdo mō dicendi per se. ergo si alia sit forma qua dicitur animal: et alia qua dicitur homo. sequitur vnu predicto rū. q. vel est predicatio per accidens. si be due forme non sint ordinate adinuicē. vel q. sit predicatio per se scdo mō per se si vna eaz sit p̄ambula ad alterā. vtrūqz autē isto rum manifestū falsū est: q. animal predicat de homine per se nō per accidens. hō enim nō ponit in diffinitione animalis sed e converso. Oportet ergo eandē formā esse per quam aliquid est animal. et per quā aliquid est homo. alioquin hō nō esset vere vnu. nec aīal per se de homine predicaretur. Quarto apparet hoc esse impossibile ex hoc q. vna actio anime cū fuerit intensa impedit aliā qd nullo modo contingeret. nisi p̄ncipius actionis esset per essentiam vnu. C. 3. de anima cōparat p̄hs huiusmodi diuersas animas ad diuersas species figurarū. quarum vna continet aliā: sicut pentagonū cōtinet trigonū et excedit. Sic igit anima intellectiva habet in virtute qd habet sensitiua brutoz. et anima vegetatiua siue nutritiua plantarū. sicut igitur superficies que habet figuram pentagonā: non per aliā figuram est pentagona: et per aliā tetragona. q. superflueret tetragona. ex quo in pentagona continetur: ita nec per aliā formā est aīal: et per aliā homo. sed per vna et eandē. C. 3. In responsione quarti articuli dicit q. si alia forma substantialis in homine prederet animam intellectivā: anima nō daret esse simpliciter sed fm quid. Nec per eius accessum et recessus corpus generaret et corrumpere simpliciter sed solū fm quid: que sunt manifeste falsa. ergo opz q. sicut aīa p̄tinet v̄tute sua vegetatiua et sensitiua: ita et v̄tute sua cōtineat oēs alias formas superiores. et ita in boie facit qd aīe pores faciūt in alijs.

Corruptorium. Dec positiō de v̄tute forme substantialis reprobat a magistris. Primo: q. ex ipsa sequuntur plura tria fidei catholice. Scdo quia p̄tradicat p̄biloſophie. Tercio quia repugnat sacre doct̄ne et scripture. C. Primū patet. q. si des ponit q. vnu est corpus numero qd filius dei sumpsit de virgine: qd virgo peperit. qd in cruce pendit vnum. et idem fuit mortuus in patibulo. et sepultus in triduo. si autem illius corporis christi nō fuisset alia forma substantialis q. anima intellectiva postq. illa fuit separata vel remansit materia prima sola vel alia forma substantialis fuerit introducta. C. Ex quibus sequit q. nō fuit idēz nu-

mero in patibulo et sepulchro. Si enī remansit sola materia prima nō erat corpus. ergo nec idem corpus numero. Materia enī p̄ma nō est corpus. C. 3. ex hoc sequitur multa contra fidē de corpore christi mortuo. scilicet q. non fuisset ex eo sanguis et aqua. cuius contrarium ostendit euangelium Joā. xix. C. Item quantū nō fuisset. q. materia p̄ma nō habet situm de se nec locum. C. 3. materia p̄ma nec est gravis nec levis. Corpus autē christi in triduo fuit graue: multa sequuntur in cōuenientia. C. Si vō dicitur. ppter hoc q. alia forma substantialis v̄tute celi sit introducta. sequitur q. viuū et mortuū nō fuit idēz numero. vbi enim est alia forma substantialis: ibi est aliud corpus. ergo in triduo nō fuisset corpus qd assumpsit. C. 3. fides ponit q. in sacramento altaris totus panis cōuertitur in totū corpus christi. Si ergo in vero corpore christi nō est: nisi materia p̄ma et anima cum: panis nō cōuertitur in animā. quia corpus non cōuertitur in spiritum. sequitur q. panis cōuertitur in mām primā. qd est contra fidem. et cōtra illud verbū domini. Hoc est corpus meū. nō dicit: hoc est materia mea. C. 3. fides ponit q. omnes alij a christo cōtraxerunt originale peccatū: non ex hoc q. anima sit peccatrix vel causa originalis peccati: sed ipsa munda creata a deo ex vnione ad carnē: ex primis partibus introducta naturali p̄pagatione. et in ipsis originarij infecta nō ex vnione ad materiā p̄mam. Si ergo in homine nō esset nisi anima et materia p̄ma ex parte aīe: nō potest cōtingere peccatū originale. quia nec fuit in primo parente. nec deus creando dat anime originale peccatū. q. tūc anteq. fuisset peccatū actuale. Ade fuisset in eo peccatū originale. et etiā vbiqz fuisset mā p̄ma ibi fuisset originale peccatū. qd falsum est. sequitur ergo q. in homine nō esset peccatū originale nec fuit si vna forma sola est in homine: scilicet anima intellectiva. C. Secundo reprobat q. cōtradicit p̄biloſophie si sola anima intellectiva immediate est perfectio materie p̄metunc in homine nō esset forma animalis nec mixta. de quibus p̄biloſophia multa dicit et scribit. et sic cessabit studiū medici ne. C. 3. forma vna et eadē numero dabit esse corporalis et spirituale. et per cōsequens simul erit corporalis et spūalis. C. Itē q. materia sit gravis et levis: et q. habeat corpus ab anima. qd sit graue et leue: nō ab elemento dominante in corpore. C. Itē q. repugnat sacre scripture Joā. 3. Soluite templū hoc: et in triduo reedificabo illud. Et sequitur. Hoc autē dicebat de templo corporis christi. Constat autē q. idem corpus numero supponitur cū dicit hoc: et demonstratur. cum dicit illud. per ly hoc autē demonstratur corpus christi viuū. et per ly illud mortuū: dū fuit sine anima et idē numero. qd nō esset verū si nō esset in corpore christi alia forma substantialis p̄ter animā. ergo plures forme substantiales fuerūt in corpore christi et in alijs. q. vnius nature fuit homo nobiscū. Unde Anselmus monolo. xviij. ca. cū aliquis homo dicatur corpus et rationalis et hō: nō vno mō sed alia rōne hec dicunt: fm aliud autē est corpus: et fm aliud est rōnale. C. Et Aug. lib. 2. retractationū. ca. lviij. Illud quoqz temere dictū est a summa essentia specie tribui corpori per animā que est qua quantitas est et qua corpus est. Corpus ergo per animā subsistit: etiā in corpore quo animat: siue vniuersaliter vt numerus. siue particulariter vt qdēqz animal. Hoc quoqz totum propter temere dictū est. Vis ergo v̄bis retractat Aug. qd dixerat de immortalitate aīe. Si ergo dictū est temere q. aīa dat spēs corpālē. i. formā que est in quocūqz eē. et hoc dicit p̄dicta positiō. Restat per Aug. q. temere dixerit. C. 3. p̄tra hoc videt eē qd dicit in q. 86. ar. 5. in r̄sōde. q. Si aīa est cōposita ex mā et for. nullo mō posset dici mā corpus

Matte.
26.
3

4

5

6

7

2. p. 31

d2

cuz materia nullius sit forma. ¶ Responſio: dicendū ſi-
cut ponimus virtutē aīe ſenſitiue perficere materias groſ-
ſiores mediante corpore ſubtili qđ eſt ſpiritus: qui eſt dela-
tinus huiusmodi virium vt vult Aug⁹ in libro de differē-
tia ſpiritus ⁊ anime. ita ponimus formas aīe intellectiue
primo perficere mām ſuā ſpirituāle. ⁊ mediante hac ma-
teriā ſuā corporale. Dico ergo qđ materia aīe nō eſt forma
corporis: ſed mediāte ipſa anima in format corpus. ¶ Ad
p^m ergo dicendū. qđ in vno corpore eſt vna aīa que cor-
pus viuificat ⁊ ratione diſcernit. vtz eſt. ſ. qđ eſt vna rōna-
lis que totū complet ⁊ perficit. Sunt autē alie due que ſūt
incomplete que dant eſſe incompletum corpori humano
qđ perficiat ⁊ completur adueniente aīa rōnali. Unde qđ
quidam dixerunt tres animas eſſe in hoīe loco diſtantes.
vnam in epate. aliam in corde. alias in cerebro: forte eos
mouit qđ anima actiones quas nō pōt exercere ſine cor-
pore facit mediātibz ſpiritus. ⁊ iō vnam ponebāt in
epate que per ſpiritus naturales facit operationes natura-
les. Et alia in corde: que per ſpiritus vitales facit operatio-
nes vitales. Alia in cerebro: que per ſpiritus animales fa-
cit operationes animales. Alij autē qui ponebāt duos ſpiri-
tus tñ. ſ. vitales ⁊ animales: tñ duas animas poſuerūt.
vnam in corde: alia in cerebro. volentes eā que eſt in cor-
de facere per ſpiritus vitales operationes vitales. ⁊ etiam
illas quas nos nūc dicimus naturales. ¶ poſteſt ergo dici
qđ nō debent poni due anime eo modo quo illi poſuerūt.
Vel poſteſt dici. qđ vegetatiua. ſenſitiua ⁊ intellectiua ſunt
tres forme. que cum ſe habent fm eſſe completum ⁊ inco-
pletū fm potentiā ⁊ actū conuenientes quo ad eſſentia-
lez vnitatē. ideo eas plures animas nolūt dicere ſed vnā.
¶ Vel pōt dici ad illud primū ⁊ forte melius. qđ nō con-
cludit qđ in hoīe ſit tñ vna forma ſubſtāntialis. ſed tñ vna
aīa qđ plures cōcederent. ⁊ de hoc non eſt modo queſtio.
¶ Ad hoc pōt dici. qđ liber eccleſiaſticoz dogmatū totus eſt
editus contra diuerſas hereſes ſicut patet inſpiciēti libri
pceſſus. ¶ Un cap^m allegatū nō intrēdit negare in hoīe ani-
mam vegetatiuā. ſenſitiuā ⁊ intellectiua ſiue rōnalē ſicut
philoſophi poſuerūt. Si enim hoc negare itendiffet: nun-
qđ dixiſſet. neqz tres aīas in hoīe eſſe dicimus. imo poti⁹
neqz duas animas eſſe in hoīe dicimus. Unde vdm qđ in
re debet negare duas aīas in hoīe: ſicut heretici poſuerūt:
forte ſicut Maſabei. de gbus Jo. dñi. libro de hereſibz
cap. xlvij. dicit qđ iter multos errores eoz iſte fuit vnus.
qđ opz hoīez poſſidere duas aīas. vnā cōmunē oībz. alia
ſupercelleſtē. Signū autē qđ cōtra illā hereſim dictum ſit
iſtud videt eſſe. qđ ca. 3. dicit. ¶ Neqz duas animas in hoīe
eſſe dicimus: ſicut Jacobus ⁊ alij Syroz ſcribūt. Dama-
autē de ſupra dicta hereſi dicit. Ita manifeſtata hac egri-
tudine a ſyria eieci ſunt in Pampiliāz aut reſeſſerunt.
¶ Ad 2^m dicendū. qđ quelibet iſta forma dat aliqđ
eſſe. ſed ſicut prima forma eſt in potentia ad ſecundā cō-
pletū ipſius. ita eſſe qđ dat pma forma eſt incōpletū. ⁊
in potētia ad eſſe cōpletū. pluralitas ergo formaz nō eſt
cōtra vnitatem cōpoſiti eſſentialē. niſi ſint tales que nō
ſe habent fm eſſe incompletū ⁊ cōpletū: ita qđ nō poſſint
conuenire ad aliquā vnitatē eſſentialem. ¶ Ad 3^m vdm.
qđ bicō eſt aīa: eſt predicatio per accidens ⁊ c. Dicēdū
qđ non opz forme enim ordinate que predicant adinuicē
ſunt duplices. quedam enim ſunt accidētia illi ſuppoſito
que predicant de ſe inuicē pdicatione accidētiā. ſicut cū
dicitur. ſuperficies eſt coloratū: qđ nec ſuperficies eſt de eē-
tia ſubiecti: nec coloratū reponit in ſpecie cōpleta per co-
lorē qui accidit ei. Alie autē forme ſunt de eſſentia ſuppo-
ſiti: ratione cuius de ſe inuicē predicant. etiā in cōcreto
ne vbi nequaquā eſt predicatio accidentalis. ¶ Ad 4^m vdm.

qđ actio vnus potētie intenſa nō ipeditet aliā: niſi eſſent
fundate in eadeſ eſſentia. dico qđ hoc nō opz. imo potius
quille eſſentie nālem ⁊ eſſentialem habent colligantiam.
¶ Itē potētie illis cōreſpondētes impedire ſe poſſunt
in ſuis actionibus ⁊ paſſionibus corporis. ⁊ corpus cōpa-
titur anime. ⁊ ſequit eā in ſuis actionibus quas illa hēt: nō
ppter fundationem in eadē eſſentia: ſed ppter vnionem
adinuicē vt perfectio ⁊ perfectibile. ⁊ ſic eſt de aīa vegeta-
tiua. ſenſitiua ⁊ intellectiua in hoīe. Exemplū ad hoc. ſi
lignum graue cū leui ponat ⁊ imergat: videtur qđ graue
cuius eſt motus deorsum impedit actionem leuis: multo
magis hoc fieret. ſi vnū eſſet alteri colligatū nāliter. ¶ Un
Auienna. vi. naturalū pre. 2° cap. 7° ita dicit. Quelibet
virtus ſi nō haberet in quo cōiungereſ alterū. nō pbe-
ret alterā virtutē qđ opatione ſua. ſi inſtrumentū non
eſſet cōmune: nec aliqđ aliud in quo pūngerent eſſet cō-
mune. ¶ Ad 5^m argumentū de ſimilitudine ad figuras
dicendū. qđ ſimilitudo nō debet intelligi in oībz ſed in
aliquo ⁊ in aliquo nō. eſt enim in hoc ſimilitudo. qđ ſicut pen-
tagonū nō habet niſi pns habitis quatuor angulis: ſic in-
tellectiua nō habet niſi pñ habitū vegetatiua ⁊ ſenſitiua.
¶ Itē ſicut pentagonū pſupponit ante ſe tetragonū in
potētia ⁊ ſub eſſe incompleto. ſic intellectiua ſupponit
ante ſe vegetatiua ⁊ ſenſitiua in potētia ⁊ ſub eſſe incom-
pleto. Sed diſſimilitudo eſt in hoc. qđ illi quatuor anguli
quos ſupponit pentagonū ⁊ tetragonū ſub eſſe incōple-
to ſunt de eſſentia pentagoni qñ eſt cōpletū. vegetatiua
autē ⁊ ſenſitiua nō ſunt de eſſentia intellectiue. ¶ Ad 6^m
dicendū cū dicit. qđ aliter intellectiua non daret eſſe ſim-
pliciter. Dicendū qđ ſi per eſſe ſimpliciter intelligat totū
eſſe qđ eſt in cōpoſito: vtz eſt qđ nō dat illud eſſe totū qđ
dat per formas precedentes: ſed eſſe qđ dat eſt cōpletū
⁊ perfectiū oīum formaz pcedētū ⁊ eſſe illaz formaz.
Si autem intelligat eſſe ſimplr fm qđ diuidit ex oppoſi-
to cōtra eſſe qđ dat accidēs: fm quē mō dicit pñs. p de ge-
neratione. qđ qñ generat ſub dicit gñatio ſimplr. Dico
qđ ſic forma intellectiua dat eſſe ſimplr. qđ ſicut forme pre-
cedētes erāt in potētia ad illā tanqđ ad eſſentialem comple-
mentū: ſic etiā eſſe formaz pcedētū ad eſſe eius. ⁊ ideo
in aduentu forme cōpletue eſt generatio vera vel gene-
rationis eſſentiale cōplementū. qñis nō ſit generatio ve-
ra in aduentu forme accidentalis.

Reſponſio ad hec ſcđm Thomā.

¶ Multifarie multiqz modis magiſtri ⁊ multi circa vni-
tatē forme ſubalis eiūſdē rei laborauerūt. Quidā iſtā vni-
tatē ipugnātes. alij vō ecōuerſo rōnibus ⁊ auctoritatibus
pñoz ipſaz declarātes. Noſtra autē inſectio in ppoſito erit
oſtendere. qđ nullū incōueniens vel hereſis ſequit ex iſta
poſitione. ⁊ qđ iſti per ſua reſponſa ad argumēta Thome
que pro ipſo faciunt nō euadunt. ¶ Ad p^m argumentū
ridet Thomas in vltima pte ſūme dicēs. qđ corp⁹ vniū
⁊ mortuū eſt idē numero ſimplr. put ſimplr dicit qđ nul-
lo addito dicit. i. abſolute. ⁊ hoc eſt. ppter vnitatē ſuppoſi-
ti diuine pſone ſiue vbi quo ſubſiſtebat. non tñ fuit idem
ſimplr. put ſimplr dicit idē qđ totaliter. tñ enim nō fuiſ-
ſet mutātū. nec per cōſequeus mortuū. qđ hereticū eſt di-
cere. Et iſ corpus ſit ſic mutātū per mortē: nō ſequit qđ in
morte nouā nām aſſumpſerit. tñ qđ illa forma ſubalis in
morte inducta nō eſt per ſe aſſumptibilis. tñ qđ natura ſic
fuit in pñcipio incarnationis aſſumpta videlicet mutabi-
lis ac mortalis tandem per mortē mutanda. ⁊ per gloriā
reſurrectionis reparanda. Ad hoc poſſunt plura exempla
adduci. Ecce doliū plenū vino. pono qđ vinū illud mutet
in actū. doliū nō de nouo iplet: iſ rōne pme impletōia
continet

continet acetuz de nouo generatū. In quod cōtentū suū
primū est trāsmutatū. sic verbū rōne prime susceptionis
humani corporis illud in qd corpus pus susceptū in mor
te est mutatū in vnitatē psonē retinuit sibi vnitū. Ali
ud exēplū familiare ad idem potest esse illud. Pone ali
quē indutū lanco indumēto: qd trāsmutetur diuinitus
in lineū. iterū a lineo in lanco. iste propter istas plures
trāsmutationes nō dicere plures indutus: sed per vnicā
inductionē haberet indumētū plures mutatus. sic dei fi
lius qui sūm Aplm habitu vt homo inuētus est: carnē hu
manā in sua incarnatione semel induit: que postea per
mortē fuit mutata: et tādē per resurrectionē reparata. Su
it ergo corpus christi vniū et mortuum vnum et idem nu
mero propter vnitates suppositi quo subsistebat. Nec de
bet dici christus de nouo incarnari vel corpi de nouo tunc
vniū: qd corpus illud bñdictū in vita et morte formā sub
stātiāle aliā et aliā dicat habere. Ad 2^m de sacramento
altaris. rīdet ipse Thomas in vltima parte sic dicēs. Aia
est forma corpis dō ei totū ordinē esse pfectū. esse et esse
corporeū et esse animatū. et sic de alijs. Conuertit ergo for
ma panis in formā corpis christi. sūm qd dat esse corporeū:
et nō sūm qd dat esse animatū tali aia. verba eius sūt. Qd
ergo dicit. qd corpus nō trāsit in spūm: vērū est inq̄tum
huiusmodi. tñ forma panis siue corporis bñ pōt dici di
uina virtute trāfire in formā corpis christi: inq̄tus dat
esse corporeū vt ipse dicit. que qdē forma rōne sue perfe
ctionis habet. qd nō solū dat esse corporeū: rōne cuius di
citur forma corpis: sed et dat esse aiatus aia intellectiua.
rōne cuius dicit spūs. et hoc plenius patebūt ex sequenti
bus. Ad 3^m dicēdū. qd peccatū originale a pmo parēte
traducit in posteros inq̄tū mouētū ab ipso per genera
tionē: sicut mēbra mouētū ab aia ad peccatum actuale.
Nō est aut mortio ad generationē nisi per virtutē actiua
in semine deciso existētē. vnde per virtutē actiua seminis
traducitur peccatū originale in prole simul cū natura hu
mana: qd enim infectio illa que est in semine disponente
ad productionē nature humane in prole descēdebat a vo
lūtate primī parētis peccātis: sicut inordinatio que est in
manu homicide a pueris volūtate eiusdē procedit. Tūc
est qd sicut volūtās hominis homicide est cā peccati illi
actualis pncipaliter: et manus instrumētalis. sic volun
tas pmi boīs est cā pncipalis istius peccati originalis. se
mē aut est instrumētalis eiusdē. Ex his patet qd peccatū
originale nō causatur (vt isti imaginantur) ex istis pnci
pijs nature humane pducte in prole: videlz nec a mate
ria nec a forma: sed (prout dictū est) a mala volūtate bo
minis pmo peccātis: in quo oēs peccauerūt pncipaliter et
a semine corrupto ppter illud peccatū natura corrūpitur
effectiue: disposita ad pductionē humane nature in pro
le instrumētalis: pcedit ergo illa obiectio ex falso fun
damēto: qd in ipis pncipijs nature humane in ple pduc
ta sit cā traductionis peccati originalis regrenda. qd fal
sum est. Dis visio patet qd ista tria argumēta nō pcludūt
qd predicta positio de vnitatē forme in aliquo repugnet fi
dei catholice. Ad 4^m dicēdū. qd nec repugnat phie. im
mo totaliter ei inicit. phia enī nō ponit formas elemen
torū esse in mixto vel corpe humano actualiter sed solū
virtuali. qualitates enī actiue et passiue elementorū que
sunt vtutes formarū subtiliū eorū dē in mixto inueniunt
tur. Ipsa quoqz aia est forma mixti inq̄tus est actus cor
poris talē habētis cōplexionē ex propotione primarū
qualitatū pueniētē. circa aut istā cōplexionē pseruandā
vel reparandā versat studiū medicine: nec rōne istius po
sitionis habet quare debeat dici cessare. Ad 5^m dicēdū
qd nō est incōueniēs qd anima inq̄tū est forma corpis di

catur forma corporea siue corporalis. qz tñ minime est im
mersa materie. et itātū nobilitate nature sublimata est: qd
habet potentias et actus penitus imāles et spūales vñ est
spūs et forma spūalis. Ad 6^m dicēdū. qd ista positio non
ponit qd mā pma sit grauis vel leuis. nec qd ab aia habeat
corpus qd sit corpus graue vel leue nisi effectiue: s3 qd est
actus primus corpis: in quo vtute ipsius agētis huiusmo
di vtutes elementares inducunt. ita qd illud elementū di
citur in tali corpe dñari cuius qualitas als in eodē mixto
excedit. nō opz aut (prout isti putāt in hoc turpiter dece
pti) ibi esse elementi formam subalē vbi inuenitur eius
qualitas. cū illa qualitas multū intēdatur: sicut patet de
qualitate ignis in aere ignito. Ad 7^m tandē dicēdū. qd
nō repugnat positio ista sacre scripture. in scriptura enī il
la soluite tēplū et idē demōstrat per hoc et per illud. s3 cor
pus christi idē numero. prout dictū est. pmo morte solu
tum. et postmodū in resurrectione excitatū. qd tñ in mor
te nō fuisset solutū nisi per anime separationē: alterius
forme inductionē fuisset mutatū. quare enī scriptura tes
te solui dicere: si vna et eadē forma substātiāli: et eadem
bypostasi verbi cōtinue cōtinere. Ecce predicta positio
nō solū scripture huic nō repugnat: sed potius cōsonat et
pccordat eidē. Ad 8^m dicunt de Ansel. multū facit pro
ista positione si recte itelligat. Ipse homo enī prout ipse
dicit sūm aliud est corpus. et sūm aliud est rōnale. ideo reue
ra prout pmittit nō vna p̄sideratione siue vno p̄significā
di modo dicit corpus rōnale et bō. Eadē enī qd dicitur est
sue natura substātiālis quā cōsequitur quātitas dimēsi
ua determinata vtus sensitiua et rōnalis. Nec ergo natu
ra tota prout ipsa cōsequitur ista q̄titas dimēsiua dicitur
corpus. et prout ipsa cōsequitur vtus sensitiua dicitur aia.
et prout ipsa p̄sequitur vtus intellectiua dicitur bō vel rōna
le. modi igit p̄significādi istas qd dicitur vñā sunt sūm An
selmū diuersi. et hoc ppter diuersas pprietates que ipsas
cōsequuntur vt predictū est. Hoc quoqz qd adducit de
Aug li^o retrā. nō est cōtra istā positionē si itelligat. Dice
re enim aiam tribuere spēs corpori per quā est effectiue.
qd videtur verba illa que retractat ibidē de immortalitate
aie sonare: est temere dictū. Dicere tñ qd aia spēm tribuit
corpori per quā est formaliter: cū sit actus et forma ipsi
vt dicit phis: nō est temere dictū. Hoc aut ponit ista po
sitione: et nō primū. Patet ergo qd auctoritas ista recte intel
lecta nihil facit ad eorū ppositū. Qd aut supra dixerat. qd
xviij. in rīssione ad argumētū Tho. qd l3 materia aie rō
nalis sūm se p̄siderata sit aliqd in potētia. tñ vt p̄fecta est
per formas est actus et forma corpis in pposito indirecta
obiectione satis impetere intēdebāt illud verius dictū
corrigere. Quid enī absurdius dicit: qd aliqua mā que
per suā essentiā est in potētia: fiat actus et forma: et cū act
et potentia opponant. et vñū oppositorū iposibile est fieri
reliquū. mā quoqz et forma nunqz coincidunt sūm phm. p
pter b nūc moti sunt aliter fingere. qd sicut vtutes sensiti
ue pmo pficiūt mām grossiorē corporis mediātē corpore
subtili qd est spūs: sic forma aie rōnalis pmo pficit suam
materiā corporale subtilē et spūalē. et mediātē hac mām
corporale. Quis materia aie nō sit actus et forma corpis:
sed mediātē ipsa aia informet corpus. Renera: b totum
temere dictū est. Si enī aia rōnalis habet suā materiā:
sensitiua que sūm ipsos alia suba est habebit suā materiā:
cū magis sit mālīs. Et sūm (imo multo fortius) vegetati
ua suā: et tādē ipsum corpus suā. et tūc oportebit istos sūm
modū quo loquuntur fingere: qd forma aie rōnalis pmo
pficiet suā materiā p̄ne spūalē. et mediātē hac materiā
sensitiue minus spūalē. et mediātibus illis vltimis mate
riā vegetatiue minime spūalē. et tādē vltimo māz corpo
dd

Ad 6^mAd 7^m

Joā. z.

Ad 2^mAd 3^mNota di
ligenterAd p^mAd 4^mAd 5^m2^o de aia
2. 2°. 6.2^o phyff.
6. 2°. 26.

2de aia
t. 2°.

valē. 2° erūt quatuor sube cōposite ex materia 2° forma ad minus. quaz pma corpus. s. pfiat pter per tres alias se- quētes ordine p̄dicto. quo mō ergo fm h̄ stabit q̄ aia sit actus corpōis p̄mus sine aliquo medio. imo qualiter cū hoc stabit q̄ nūq̄ in his terminis locut^o est aligs p̄bus approbat^o. Cū ergo ista nimis sint absurda surda auretrā seamua. Qui estumāt Aug^m sensisse. q̄ aia mediāte corpe subtili mās corpōis pficeret. decepti fuerūt in hoc. q̄ dif fert loqui de aia vt est motor corpōis. fm quē modū loquitur Aug^m 2° p̄t est forma 2° actus corpōis. prout loquitur p̄ba q̄ in quātū forma est imediate vni^o materiē. ita tñ q̄ cū ipsa in eodē instāti inducitur in eadē materia diuerse or ganōz dispositiones 2° cōplexiōes diuerfis potētis orga nīs seruētēs. In quātū vō aia motor est per vñū instru mētū mouet alia. q̄ sicut dicit Thomas p̄tra Sētilēs. li^o 2°. c. lxxvi. in motu quo aia mouet corpōis est ordo mobi liū 2° motorz. Aia enī oēs suas operationes efficit per suas potētis. vñ mediāte potētia sua mouet corpōis 2° ad mē bra mediāte spū 2° vlti^o organū vñū mediāte alio orga no. Ex his patet q̄ argumēta que isti afferūt p̄tra illā positionē nūq̄ p̄cludūt. Restat ergo videre q̄liter arg^o Tho. que pro se faciūt nō euadūt. Cū Rādēdo ad p̄mū argumētū p̄cedūt suū intētiū in illa r̄ssione. s. quā dicunt meliorē. Thomas enī nō ad aliud adducit illam auctē Aug^m nisi ad ostendū q̄ est tñ vna aia in boīe. Et mani festū est q̄ eque facit p̄tra eos qui dicūt vegetatiuā sensitiuā 2° intellectiua tres subas. sicut p̄tra illos syros qui po nebāt tñ duas aias. cū fm ipsuz vna 2° eadem sit aia. que seipsas rōne disponit. 2° corpōis sua societate vluificat. 2° pari rōne sensificat. qd nō esset verū nisi ipsa vna 2° eadēz es set vegetatiua. sensitiua 2° intellectiua. Cū vō dicūt ad 2° argumētū. q̄ prima forma est incōpleta dās esse incō pletū. 2° cōpletur 2° pficiat per secūdā. hoc non pōt stare. q̄ cū ille forme eiusdē generis sint. opz illā formā perfectio rem includere in se totā p̄fectionē que est in forma imp̄ fectiori rōne cuius p̄tinet ad idēz genus 2° aliqd p̄fectionis eidē supaddere. si enim p̄fectio vnius forme est oīno ex tra p̄fectionē alterius. nūq̄ penitus idē participāt. rōne cuius ad idē genus pertineant. lz ponat q̄ vna per aliam pficiat. sicut color pficiat superficiē cū qua nūq̄ idē par ticipat. p̄pter qd 2° alterius generis est. Cū ergo forma p̄ fectior includat in se p̄fectionē illā que est in forma imp̄ fectiore cū vltiore p̄fectione supaddita. 2° nūq̄ suū p̄ti us sit per substantiā. impossibile est dicere q̄ forma p̄fec tior sit p̄fectiua forme imp̄fectioris. cuius nimirū p̄fec tione totā intra suā includit essentia. Cū cōpletū 2° in cōpletū eiusdē generis nō cōpatiūt se in eodē suscepti uo. sicut color cōpletus 2° incōplet^o. vel sapor. vel aliud bu iusmodi. sicut manifestū est sensui. Ratio vō iudicat hoc impossibile. p̄pter repugnātiā que inuenit iter cōpletū 2° icō pletū eiusdē generis circa idē susceptiuiū. q̄uis autē sensus nō p̄cipat oīas formaz subalium. rō tñ illas oīas for marū subaliū discernēs nō min^o debet istā impossibilitatez p̄cludere. Cū igit nō possint iste forme esse simul in eodē. manifestū est q̄ vna nō est alteri^o p̄fectiua. Cū vō di cūt ad 3°. q̄ predicatio est per se p̄ mō. q̄n ille forme iter se ordinate sunt eēntiales ipsi supposito in quo sunt. 2° q̄ forma scda ponit p̄mā in spē. qd nō p̄tigit in superficie 2° co lore. stare nō pōt. Si enī iste forme quātū cūq̄z fingātur subales. sic sint ordinate q̄ scda sit act^o 2° p̄fectio forme p̄ mē. que per p̄is est potētia respectu eiusdē cū potētie sint extra rōnē ac diffinitionē sui act^o. p̄dicatū qd sumit a for ma p̄ma nullo mō cadit in diffinitionē subiecti qd sumit a forma scda. vbi grā cū dicūt. hō est aial. 2° per p̄is nullo mō erit ibi p̄dicatio per se p̄ mō. que est q̄n cadit p̄dicatū

in diffinitione subiecti s. p̄m. Cū p̄. qd dicunt ad 4°. q̄ p̄ p̄p̄t. c. 2°. potētie aie se mutuo ipedūt p̄p̄ nāle colligātā illaz trū aiaz. nō stat cū mente p̄bi. ipse enim querebat ab eis qd a Platone quesuit. videlz qd est qd ligat istas aias adiui cē. cū enī sint tres sube q̄r vnaqueqz fm ipsos hēt p̄p̄iā opationē. cū nūq̄ opet nūq̄ s. qd est in actu. necessariū est dicere q̄ vnaqueqz ipsaz hēt actū eēndi. p̄p̄iū qd ligat ergo eas simul. Si autē vna in essendo complet ac pfici tar per alia. cū vñū qd qz sic se habeat ad agere sicut se ha bet ad esse. necē eēt q̄ vna eaz alterā cōpleat in opando 2° pficiat sicut 2° in cēndo. ergo opatio vni^o nūq̄z ipediret opationē alteri^o. qd falsus est. 2° necē est dicere sicut di xit Auicēna q̄ iste potētie mutuo se ipedunt in opatione sua. q̄ radicate sunt in essentia vna que exercēdo accūm intētiū vnius potētie retrahit ac ipedit ab exercitio act^o potētie alterius. Cū Rādēdo ad 5° ipsi negant similitudi nez iter formas subales 2° figuraz ip̄s in hocipio in quo p̄bus assignauit eadē. Ipse enī (vt manifeste paret omni intelligēt) ponit in hoc illā similitudinē. q̄ sicut in figu ris angularibus posterior semp̄cludit in se priorē cū ad ditione. Sicut forma subalis p̄fectior in se habet include re 2° includit p̄fectionē imp̄fectioris forme 2° addit super ipsaz. Cū Rādēdo dicit ad sextū. q̄ forme p̄cedētes dant esse qd cōpletur per esse. qd dat a forma vltima. Et iō in aduētū forme vltimē est generatio vera. stare nō pōt. Prime enī forme cū sint substantiales dat actu esse suba le qd est per se subsistere. Forma igit vltima que p̄fectior est dabit esse non minus perfectū. 2° per p̄is sicut est alia forma subalis a priorē ipla perfectior. ita dabit aliud esse substantiale sine aliū actū essendi siue subsistēdi p̄fectio rem. Ex quo sequit q̄ in illa vna re cuius sunt iste forme sunt due existētie vel duo actus essendi vel subsistēdi. qd est impossibile. Esse enī est ipsa actualitas qd dātis ve l nature cuius est. Vnaqueqz autē qd dātis natura cōpleta actualitate sibi p̄p̄ia corpōis distinguit ab omni alia. Oz ergo sint due nature vel qd dātis habētes p̄p̄ias actua litates. 2° tamē indistincte sint vñā essentiaz cōpositā p̄ti nentes cōtradictionē includit. Si vō dicat q̄ forma po sterior nō dat nouū actū subsistēdi. sed complet illud esse habitū per formas p̄cedentes. Ex hoc sequit q̄ forma posterior erit imp̄fectior 2° minoz efficacie. q̄ forme p̄ cedētes. Nulla enī forma dat esse substantiale siue actus subsistēdi nisi forma substantialis. 2° hoc certe rōne p̄fec tionis sue nature. Si ergo alia forma substantialis inue niat que nō dat actus diuimodialiū forma minime vel potius nihil p̄cipabit de rōne talis p̄fectionis. Et sic tan dez cū adueniat habēti actum subsistēdi. erit forma non substantialis sed accidentalis. 2° cū suuz susceptiuuz sit ens actu. 2° per p̄sequēs mobile. sua inductio erit motus. 2° nō vera generatio. cuius subiectum est ens in potētia. 2° ideo nō mobile. p̄pter qd ipsa non erit motus sed mutatio su bita fm p̄m. Multa sunt nimis incōueniētia que ex vi cris istoz possunt cōcludi. vnde quicqd sit de veritate in hac parte impossibile est oīno per modū quo isti ponūt plu ralitatē formarū substantialiū in eodē sustinere. ergo mo dus alius siquidē possibile est inueniatur. quo inuēto ni hil amplius error alige in fide vel p̄bia ex positione illa que ponit vnitātē forme. cōcludi poterit. 2° hoc ex dicēdis in articulo p̄ximo sequēte vñō adiuuante parebit.

Articulus Trigesimus secundus. Itēz q. lxxvi. arti. vii. in respon sione. q. dicit. q̄ impossibile est quāsdā dispo sitiones accidentales p̄existere in materia ante animaz. vel inter corpōis 2° aīam 2° quāz cūqz materiā 2° formā. qd patet p̄mo. q̄ accidens est po sterior

sterius substantia tempore et ratione. ut dicitur in .viij. meta. No ergo forma accidentalis aliqua potest preintelligi in materia ante animam que est forma substantialis. Secundo hoc patet ex hoc quod cum materia sit in potentia ad omnes actus ordine quodam oportet quod illud quod est prius in actibus intelligatur primo in materia. Prius autem inter omnes actus est esse. impossibile est ergo prius intelligere materiam quam tam et calidam esse in actu. quoniam actum habet per formas substantiales que facit esse simpliciter ut dictum est. et ideo in materia ante formam subalem nulla dispositio precedit.

Corruptorium.

Ex hac positione que sequitur ex precedenti de unitate forme sequitur unus alius error. quod scilicet filius dei non assumptus carne de purissimis sanguinibus beate virginis: quod tamen Damascenus dicit libro .iiij. c. .v. et etiam illud tenet fides: sed potius ex illo sequitur quod accepit materiam primam et nudam. Ex quo etiam (ut videtur) sequitur peior error. scilicet quod christus non fuit filius virginis: nec ipsa mater eius: quod non ministravit carnem vel corpus: sed tantum materiam primam: quam si assumpsisset de alia re: non diceretur propter hoc filius rei filius. Et dicta positio est contra philosophum dicentem in de anima. quod propria forma habet fieri in propria materia. non est autem propria tali materie nisi mediante dispositione ad tale formam magis quam ad alias. Unde et anima est actus non materie indispotest: sed corporis physici organi in potentia vitam habentis: que omnia dicit dispositionem ad animam que est forma. ergo falsa est ista positio. itaque quod est contra fidem. tunc quod contra philosophum. Et posita quod ante infusionem anime rationalis est in corpore forma mixta et qualitatibus remissa: ab actibus suis. et forma et figura membrorum organicorum. Et post infusionem anime sunt hec omnia in corpore similia poribus. et quod non sint alia quam prius videtur per omnimodam similitudinem. quod enim per omnia simile est idem utique est. ut dicit Damascenus. c. .xvi. Et nunquam corrumpitur unum similitudinem ad inducendum alia similia. hoc enim omnino esset. ergo natura non corrumpit accidentia precedentia infusionem: ad inducendum alia penitus similia post infusionem. Restat ergo quod sunt eadem accidentia permanentia. Sed precedentia precedebant animam rationalem in materia. ergo illa post infusionem. et idem media sunt iter animam rationalem et materiam primam. Ad argumentum dicendum. quod ambo peccat secundum philosophum. vel procedit ex suppositione falsa. supponendo enim sicut veritas est. quod in homine et ceteris animalibus sint gradus formarum: manifestum est quod non sequitur. accidentis est posterior forma subali. ergo est posterior anima: sed est fallacia positionis. nisi supposito quod in homine et in ceteris animalibus non sit alia forma preter animam: sicut ipse opinatur. Sed suppositio falsa est et a magistris Parisius condemnata. Eodem modo peccat et argumentum. non enim sequitur esse quod est per formam subalem in materia preceedit omnes accidentes in materia. ergo esse quod est per animam: sed est fallacia positionis. nisi supposito ut prius quod in homine et in ceteris animalibus non sit alia forma preter animam. quod reprobatur est Parisius: sicut dictum est.

Responsio ad hec secundum Thomam.

Ista positio nec est contra fidem: nec contra philosophum si prius habet inspectores: modum positionis istius intelligere. quoniam prout tactum est. scilicet a primo precedente: dispositiones et omnes forme accidentales que sunt in aliqua substantia: simul inducuntur ab efficiente in materia cum sua forma substantiali. Contingit ergo accipere ordinem iter formam subalem et dispositiones accidentales simul in eodem instanti cum ipsa in materia inducuntur dupliciter: videlicet quantum ad esse vel quantum ad fieri. si ergo attendatur ordo in essendo: sic necesse est dicere. quod iste dispositiones cum sint accidentia supponant ipsam additatem compositionis tam ex materia et forma in esse positionem cui insunt: cum co-

rum esse sit in esse. Si vero attendatur quantum ad corpus fieri: sic secundum modum intelligendi iste dispositio accidentales precedunt in materia formam subalem: non quidem duratione: sed sub ista consideratione qua consideramus quod forma substantialis inducitur ab agente in materia per hoc quod ista inducuntur et non e converso. Et secundum istum modum nihil prohibet ponere dispositiones istas quasi medias animam animam et aliam formam subalem in materia: secundum quod docet Thomas per hanc sententiam. l. 2. c. .lxj. Videmus ergo que dicta sunt in exemplo. Ecce ignis agit in aere ipsum primo alterando qualitates igneas: in ipso inducens et primo: uens. et qualitates aereas minuens. et quo ad aliquos gradus corruptus. et per istum modum disponit materiam ad susceptionem forme subalis ignis. tamen in termino istius alterationis qualitates ignis prout ignis agens intantum inducuntur: ut per eam inductionem necessario corrumpatur aeris natura cui repugnat: et producat eadem necessitate natura ignis cui in tali gradu competunt. In illo ergo eodem instanti quo alteratio terminatur ipsa forma subalis inducitur. inducitur simul cum ipsa illis qualitatibus igneis in gradu imperfectiore in ipso existens: tunc toto dum durabat precedens alteratio. Ex his patet quod ignis inducit formam suam subalem in materia aeris primo inducendo suas qualitates sub gradu imperfectiore ipso aere manente et alterationi subiecto. et tamen in gradu perfecto in ipsius alterationis termino aere cui in gradu tale repugnat corrupto et igne cuius sunt proprietates in illo gradu eodem generato. Quod ergo ad fieri primo oportet intelligere istas qualitates dicto modo ante formas subales in materia inducuntur pro tanto quod forma subalis inducitur per hoc quod agens alterando motu alterationis inducit ipsas et non e converso: sicut patet ex dictis. Iste autem qualitates sic precedentes in productione et fieri necesse habet intelligi subsequentes in via eendi. quod non potest habere esse nisi per suum subiectum in esse positionem: cuius principium est forma subalis. sicut ergo dicitur procedere in quantum per earum inductionem inducitur forma subalis sicut consequuntur quantum forma subalis est principium eendi subiecto eorum. Precedunt ergo sic dictum est quod ad fieri. et sequuntur quo ad esse. Ponendo ergo quod in homine non sit nisi una forma subalis ipsa. scilicet anima intellectualis. sic dicendum est quod virtus formativa que est in semine decisa a patre: materia exhibita a matre in qua est sicut manus figurata in olla secundum philosophum: disponit continue ad forme hominis susceptionem: sicut ignis agens in aere disponit illam materiam ad sue forme susceptionem. Disponit autem virtus illa formativa materia illa sub forma existente sanguinis: inducendo primo dispositiones ad susceptionem forme hominis sub gradu imperfecto. quas consequenter prius promouet donec in termino illius alterationis prius inducantur dispositiones in gradu tali in quo repugnant nature illi forme imperfectioris que in illo instanti corrumpitur: et forma nature perfectioris cum dispositionibus illis in gradu tali in eodem instanti inducitur. Iste vero ista forma embryonis sit perfectior quam prima et. non tamen est tate perfectionis quod constituat naturam humanam in esse. et ideo virtus formativa existens in semine siue in spiritibus illis: non dum cessat influere agendo sic in corpus illud generatum. et inducendo dispositiones respectu forme hominis inducende sub gradu perfectiore. et in fine istius transformationis secunde inducuntur dispositiones iste in gradu in quo repugnat nature forme preexistens que in illo instanti corrumpitur. et forma hominis anima. scilicet intellectualis in eodem instanti creatur. et in materia cum istis dispositionibus deo efficiente et virtute formativa disponente inducitur. dispositiones enim inducte cum forma: anima. scilicet rationali a deo creata efficiuntur et inducuntur propter dictam virtutem formativam. propter quod homo semel illud descendens est generatus et pater dicitur. Sed mulier materia exhibens sic dispositam suam virginatam vel

dd z

Ad p^m

possit a virtute formativa moueri dicto modo dicitur generans et mater. et sic patet quod iste modus ponendi non repugnat consanguinitati ut quidam putant. ¶ Ad primum argumentum dicendum quod beatissima virgo verissime dei mater dicitur. Ipsa enim exhibuit materiam optime dispositam de qua non per virtutem feminis sed per virtutem sancti flaminis formaretur christi corpus de purissimis utique sanguinibus sui corporis ut dicitur Dama. Non tamen debet dici quod forma sanguinis preexistens in illa materia in actu remanserit in ipsa formatione corporis christi sicut nec forma terre in actu formabatur corpus Adei actu remanebat post ipsius formationem. Si autem christus recepisset carnem de alia re que non haberet virtutem generatiuam non deberet dici filius eius quia non fuisset ab illa regeneratus sic nec Adam filius terre dictus est vel Eua coste. In beata autem virgine erat virtus generatiua per quam exhibuit materiam preparatam ac dispositam in quo corpus christi formabatur. Et sicut alie mulieres exhibebant materiam dispositam formandam per virtutem feminis viri sic ipsa per virtutem spiritus sancti filium suum genuit. Vir enim generatiua in muliere sicut dicitur Thomas in ultima parte q. xxxij. articulo ultimo est imperfecta respectu potestatis generatiue que est in mare. Et sicut in artibus ars inferior disponit materiam et ars superior inducit formas ut dicitur q. phisicorum. Ita virtus generatiua semine preparat materiam virtus vero maris actiua format materiam preparatam. In alijs utique a beata virgine in ipsa enim erat virtus formatiua superior scilicet spiritus sanctus formans de materia preparata quam ipsa exhibuit corpus christi eodem instanti. Et patet docet Thomas ubi s. q. xxxij. arti. p. 2° et 3° in eodem instanti in quo terminabatur motus localis per quam illa materia siue illi purissimi sanguines ad locum generationis sunt delati per virtutem infinitam spiritus sancti inducebantur in illa materia disponens corpus christi in gradu completo atque perfecto cum quibus eadem materia simul vniebatur anima rationalis creata ab ipso deo et totum sic ineffabiliter productum a verbo dei in unitate personali est assumptum in illo eodem instanti propter quod beata virgo concepit tunc hominem simul et deum. In uno enim instanti o beata domina in te fuit unio matris et virginis in tuo filio dei et hominis ergo doctrina ista huius doctoris egregie non est fidei praua sed ei potius per oia luce clarius expositiua. ¶ Ad 2^{am} quod dicitur plus si intelligat recte totum facit pro ista positione. Forma enim nunquam inducit nisi in materia disposita sed dispositiones primo inducite in subiecto alterationis in gradu imperfecto corrumpuntur in termino illius alterationis per corruptionem sui subiecti quia destructis primis substantijs impossibile est aliquid aliorum remanere ut dicitur plus in predicamentis preceps enim alteratio materiam disponens terminatur ad dispositiones completas in gradu perfecto cum quibus nona forma substantialis corrupta preceps inducit ut sepe dictum est et iterare non piget quod istud multum facit ad intelligendum quod dicitur. ¶ Per idem patet ad 3^{am}. Dispositiones enim que preceps in embione ante infusionem anime sunt incomplete et corrumpuntur cum suo subiecto inductis completis simul cum infusione anime quibus per mortem corruptis inducuntur alie incomplete cum quibus anima recedente inducitur alia forma subalis. ¶ Ad 4^{am} dicendum quod unum simile non inducitur ad corruptum aliud quid simile per se sed per accides bene contingit verbi gratia. In aere enim similis est qualitas et similis quantitas precipue post alterationem ipsius ab agente quantitate et qualitate in igne existente ita tamen quantitas et qualitas corrumpitur per corruptionem aeris igne generato. Simili modo contingit in proposito sicut sans clarus est ex dictis per que multa alia argumenta que sunt contra positiones de unitate

te forme substantialis possunt dissolui. ¶ Plures enim sic i arguitur. Materia prima primo recipit formam vniuersalem et mediante forma vniuersali recipit alias formas usque ad indiuiduales ut dicitur Commentator super primo metaphysice. Ex hoc videtur secundum ipsius quod forma magis vniuersalis et forma minus vniuersalis sint diuerse secundum re. ex quo una recipitur in materia prius quam alia et sunt in eodem indiuiduo simul enim Petrus est suba vel corpus per formam magis vniuersalem et homo per formam minus vniuersalem ergo in uno indiuiduo sunt plures forme secundum re diuerse. ¶ Item actio generantis terminatur ad formam subalem sed in generatione hominis homo est generans ergo sua actio terminatur ad aliam formam substantialem non ad animam rationalem quia ipsa a deo creatur immediate ergo preter animam rationalem oportet ponere in homine aliam formam substantialem ad quam terminetur actio nature. ¶ Item impossibile est aliquod accides remanere sine subiecto a quo et in quo creatur sed recedente anima humana a corpore videmus ad sensum eadem accides remanere puta eadem quantitate figuram grauitatem situm partium et multa huiusmodi circa qui sensus non decipit cum sint per se sensibilia ergo remanet subiectum eorum id est si de corpore quod prius et per prius eadem forma que prius non ergo est actu corpus in homine per animam sed per aliam formam. ¶ Item recedente anima quod remanet est corpus subsistens ergo habet formam subalem sine qua nihil subsistit sed non est ibi (ut videtur) forma subalis de nouo inducta quia forma substantialis est terminus generationis ibi aut non videtur alia generatio esse quia generatio est terminus alterationis. Ex viuo autem fit mortuum sine alteratione preceps puto ex uno actu occidit subito ergo corpus mortuum est subsistens per formam que preceps in materia cum anima rationali. ¶ Item materia proles exhibetur a matre secundum philosophum et anima rationalis est ab extra a deo scilicet creata. Si ergo in homine suba nihil sit nisi materia prima et anima rationalis sequitur quod homo nihil habeat a suo patre et per consequens non plus attinet sibi quam cuiusque extraneo quod est absurdum. ¶ Item in eodem instanti quo corpus christi in utero beate virginis formabatur per virtutem factis spiritus animae rationalis a deo creata eadem vniebatur aut ergo forma inducta per spiritum sanctum mansit post infusionem anime tunc haberet propositum quia tunc fuerit in sua natura humana due forme subales et sic pari ratione in quacunque alia aut forma illa recessit adueniente anima et tunc in eodem instanti quo inducebatur remouebatur et sic per consequens fuit et non fuit quod est impossibile et contradictione includit. ¶ Ad 5^{am} argumentum sic dicendum. Cum dicitur Commentator formam vniuersalem recipit in materia et deinde alias non est intelligendum quod illa prioritas et posterioritas sit secundum tempus sed secundum ordinem nature sic enim dicitur prius a quo non conuertitur consequentia essendi vniuersale scilicet respectu sui contenti et ideo non sequitur quod iterum formam magis vniuersalem et minus vniuersalem sit diuersitas secundum re sed solum secundum rationem. ¶ Ad cuius euidetiam considerandum est quod omnes forme substantiales tam materiales quam separata a materia in hac proprietate diueniunt quod quilibet dat esse subsistentie et constituit ens subsistens et ideo intellectus noster habet unum commune conceptum de omnibus et abstrahit unam formam communem secundum quam quodlibet constituitur dicitur suba et ista forma dicitur primo recipi in materia quia secundum istam rationem forma dat esse quod est subsistere quod oportet preintelligi oibus accides uterius vterius omnes forme materiales siue corruptibiles siue incorruptibiles in hoc conueniunt quod ad eas consequuntur tres dimensiones et ideo de eis omnibus habemus unum conceptum commune abstrahendo de eis unam formam communem secundum quam quodlibet constituitur per eas dicitur corpus et secundum istam rationem forma dicitur posterius recipi in materia quam secundum primam rationem quia sicut

p. 24.

Ad 2^{am}In p^o cameto sube.Ad 3^{am}Ad 4^{am}Ad p^mp^o obiecti rationis

qz sicut dimēssiones in subiecto naturaliter presupponūt esse subsistēte in subiecto: ita et forma fm rōnes qua ad ipsam sequūtur dimēssiones presupponūt semetipsas p ut dat esse subsistentie. Et sic intelligēdū est de generibus et speciebus sibi inuicē subordinatis qz nō predicantur de aliquo indiuiduo per formas realiter diuersas sicut putauit Auicebron. sed per eadē formā differentē solū fm diuersam cōsiderationē rationis. et istud necesse est dicere. Cū enī species sit idipsum qz genus: puta homo est illud ipsum qz aīal. prout animal de hoīe predicat. nec animal est pars hominis fm rez: sed solū fm rationē. qz ratio hominis includit illud a quo ratio aīalis sumit: et nō ecōuerso. Sicut opz dicere formā speciei esse formā ipsius generis. sicut enī abstrahitur genus a spēbus: ita forma generis a forma spērum. Unde Cōmētator in pmo de anima dicit. qz intellectus facit vniuersitates in rebus. Una igit forma fm rē est plures fm rationē. s. magis vniuersalis et minus vniuersalis. et sic materiā recipere formā magis vniuersalē ante aliā: nō est aliud qm materiā recipere formā cōceptā siue intellectā fm rōnem vnā ante semet ipsam cōceptā vel intellectā fm rōnem aliam. ¶ Ad 2^m dicēdū qz generatio hoīs aliter terminatur ad formā substantialē qz generatio aliarū rerum. alie enī generatiōes sic terminantur ad eā. qz ipsa naturalia agētia non solū inducunt dispositiones accidentales sed etiā ipsas formā inducūt subalem per quā generatū assimilatur generatū in specie: sed hō generas dispositiones accidentales inducit in materiā cōpletas ac pfectas: vt dictū est supra cū quibus aīa rōnalis rōne sue nobilitatis a deo immediate creata īfundit. et materie dicto modo dispositē vt forma vnitur dās ei totū ordinē esse perfectū: et ideo actio nature ibi nō terminat ad formā subalē quā vltimo inducat: sed ad quā in ipso termino alteratiōis vltimo disponat sicut patet ex supradictis. ¶ Ad 3^m dicēdū. qz vt patet actū est: in corpore viuo et mortuo nō manēt eadē accidentia numero sed specie sicut eadē sunt accidentia specie in aceto que prius erāt in vino. Nec est istud ptra sensus. qz sensus nō potest distinguere inter accidentia oīno similia qm subito inducūtur in eadē materia. puta qz dimēssio vel humiditas sit alia in aceto de nouo generato vino p̄existēte: cuius ratio est. qz accidentia numerantur fm numerationē subiectoꝝ. vnde vbi sensus pōt distinguere inter subiecta per aliqua accidentia apprebēsa distincta in illis. ibi pōt distinguere inter alia accidentia similia iter se et eisdē. verbi gratia. per distinctā quātitatē Petri et Pauli quā confegitur dualitas cognoscit sensus distractionem inter Petrum et Paulum et inter albedinem vini et alterius: vbi autem in generatione vini ex altero inducitur alia forma substantialis cuius quātitate et qualitate consimili et alijs accidentibus p̄similibus psequētibz nō habet sensus distinguere inter illa subiecta: s. sola ratio cuius est solā formā substantialē apprebēdere. Sensus vō per accidentia similia apprebēsa qbus solis imutaf: nō potest ad istā distinctionē cognoscēdā penetrare. Et qz mirū est aliqbus: quo modo talis organizatio subito possit induci in materia in separatione: qualis per lōga tēpora inducta fuit per virtutē patris in semine. ¶ Aduertendū est. qz qnqz in materia aliqua sunt accidentia plura iā inducta que habēt similitudinē cū accidentibus rei generādē. nec per psequēs habent corripit nisi per corruptionē sui subiecti. vbi gratia: caliditas et raritas in aere alterato ab igne agēte habet similitudinē cū accidentibus ignis generādē: nec corripuntur nisi per corruptionem aeris subiecti. et qn ita est eo qz sunt iā inducta in gradu vno in materia exite adhuc sub forma corrupendā: est ipsum agēs potēs propter ista sub-

iecti suscipiētis dispositionē inducere accidentia consimilia in gradu alio cū forma substantiali subiecti de nouo generati. Verbi grā. eo ipso qz caliditas. raritas et siccitas cū quātitate dimēssua substrata sunt inducta in gradu multum intēso in aere alterato: potēs est ignis agēs subito in alterationis termino: p̄similia accidentia in gradu alio fm sensum a p̄cedētibz indistincta inducere cū forma substantiali ignis generati. et hoc certe nō cōtingeret si aer ille p̄trarias haberet dispositiones. et in nullo prius sibi subiectis accidentibus inductis alteratus foret: et ideo dicit p̄sus qz in habētibz symbolū faciliōr est trāsmutatio. in q̄tuz. s. nulla trāsmutatio cadit super sym bolū siue accidēs qd est simile in corrupto et generato nisi per accidēs. ex eo qz p̄inductū in subiecto corrupēdo in gradu vno subito potest simile induci cū forma subali rei generande in gradu alio. inter quos gradus ppter eoz app̄roximationes sensus nō potest iudicare. Quia igit in corpore aīalis mortalis sunt plura accidentia similia cū accidentibus corporis animalis oīno mortui. hinc est qz quasi subito possunt soluta armonia et gradu pfecto quē habet in corpore aīalis vini cū forma substantiali aīalis mortui natura vel violentia alterate induci accidentia p̄similia in gradu alio. ita qz sensus nō discernit inter gradus istos. et hinc est qz necesse est. qz in separatione aīe a corpore ista similia accidentia subito inducātur sub forma substantiali corporis mortui inducta in ipso eodē instanti. in generatione autē hoīs vel aīalis nō est talis similitudo accidentiū in p̄cipio in subiecto alterādō cū accidentibus corporis aīalis vel hominis. Sed magna diuersitas. et ideo lōga regitur et magna trāsmutatio: donec vltimo inducātur accidentia vere similia. et tūc certe sicut in proposito istis propter corruptionē sui subiecti corruptis subito inducūtur alia accidentia similia. ¶ Ad 4^m dicēdū qz in morte animalis quedā forma imperfecta inducitur in materia. nō tñ proprie dicitur ibi esse generatio nisi fm qd. eo qz illud a quo est trāsmutatio est pfectū. Illud aut in quod trāsmutat est imperfectū et qd corruptū. et p̄ter intētionē nature. ¶ Unde p̄sus s^m metaph. vocat mortuū corruptionē vini: sicut acetum corruptionē vini. quicqd igitur dissoluit armoniā dispositionū accidentaliū debitā anime. siue sit calor inaturalis siue aliud agēs extrinsecū illud est cā inductionis illius forme imperfecte: et eadē facilitate que armonia illa debita aīe soluit. et forma ista cū dispositionibz sibi subiectis inducitur. ¶ Predicta autē armonia sine alteratione p̄cedēte nō dissoluitur actione alicuius agētis particularis. s. ipsa alteratio aliqñ qd sit longa propter actionis remissionē. aliqñado brevis et quasi momentanea propter actionis vehementiā vel violentiā. sicut accidit in subito occisio: in qbus modū diuisionis alicuius partis p̄ncipalis p̄comitat motus alterationis circa oēs corporis dispositiones. et in eodē instanti quo terminat motus instrumenti diuidentis terminat motus istius alterationis p̄comitantis. In quo anima separat. et forma illa imperfecta inducitur cū dispositionibus illis ad quas terminat illa p̄cedēs alteratio. Et illud contingit in amputatione et diuisione capitis. Sile est qz vno ictu fulminis vinū p̄uertit in acetū. tūc enī motū illius ictus p̄comitat vini alteratio. ita qz in eodē instanti terminatur ille ictus seu motus ille localis. et motus ipsius alterationis vini. vñ sicut vnus motus ipse ictus est. et ita subitus. sic et alterationis motus ipsius p̄comitās. Simili modo cōtingit cū veloci et quasi subita diuisione corporis hominis. et motu alterationis illā diuisionē p̄comitantis in subito occisio. ¶ Ad 5^m dīz. sic tactū est supra. qz sanguinitas humane plis ad parētes nō arredit penes hoc qz aliqua forma substantialis que erat in patre transeat ab ipso

2° de ge-
neratiōe
t. 2°. 25.

Ad 4^m

t. 2°. 14.

Ad 5^m

dd 3

¶ Obiectio
nis cōfu
ratio.

Art. XXXIII.

in prole. hoc enim est impossibile quod forma eadem que actu est in una materia migret vel transeat in materia alia. Sed virtus in semine deciso adiuta per virtutem celestem et maxime solis inducit dispositiones ultimas sine quibus anima non vivit materie. Immo in termino ultimo alterationis anima rationalis inducitur a deo creata hominis realiter constituitur. Et ideo dicit philosophus quod homo generat hominem et sol ergo homo qui generat eoispo dicitur pater. et qui generat eoispo dicitur filius. et qui ab eodem geniti eoispo dicitur fratres. et sic de aliis sanguineis secundum gradus. Ex his patet quod ratione generationis sue propagationis carnalis est nexus consanguinitatis in hominibus. Ad generationem vero in muliere spectat materia disposita ac preparata exhibere ad generationem vero in mare per virtutem actinam in semine deciso illam materiam sic exhibitam a muliere que primo est sub forma substantiali imperfecta: ut puta sanguinis informati disponendo motu alterationis donec (prout dicitur) in termino alterationis ultime inducatur dispositiones tales complere: cum quibus in materia inducat anima rationalis a deo creata. Hic est quod omnes homines dicuntur fuisse in lumbis Ade secundum rationem seminales. quod scilicet per virtutem seminis existentem in lumbis eius primo et per actionem eius aliorum ab ipso genitorum usque ad ultimum lege concupiscentie in esse productum. Omnes alii a christo sunt ab ipso Adam in esse producti. Sed corpus christi non dicitur fuisse in lumbis Ade vel Abre secundum rationem seminalem. quod non fuit formatum per virtutem seminis. et tamen dicitur ibi fuisse secundum corpus pulentia subam. pro tanto quod beata virgo Maria que fuit ibi sicut alii secundum rationem seminalem exhibuit materiam. unde per virtutem sancti spiritus formabat supradicto modo corpus christi. Igitur corpus christi non fuit ibi secundum rationem seminalem. quod corpus christi non fuit virtute seminis formatum: corpus tamen virginis fuit formatum per virtutem seminis existentem in Ada et Abre. Et quod ipsa sic producta exhibuit materiam unde formabatur corpus christi fuit in lumbis eorum virtualiter quoad corpus pulentia subam. Id non secundum rationem seminalem. et ideo certe christus mediante beata virgine et alia a quibus ipse secundum rationem seminalem descendit: dicitur semine Abre. secundum illud apostoli. In femine tuo est christus. Ex his patet quod si alii a parentibus nihil aliud debet habere nisi quod ab ipsis descendit modo predicto per generationem. et illud non est contra positiones de unitate formarum. Immo pulcherrime saluator secundum ipsam. ut patet ex dictis. Ad 6^m dicendum. quod sicut dictum est scilicet quod deus ratione sue potestatis infinite non indiget motu alterationis medio ad hoc quod producat suum effectum in esse. et ideo in productione humani corporis indigeat natura particularis motu alterationis: imo multis alterationibus ad hoc quod tandem inducatur dispositio ille quibus anima a deo creata infunditur. deinde tamen in termino motus localis quo illi sanguines purissimi ad locum generationis sunt delati sine aliqua alterationis motu successivo medio: potuit inducere et inducit perfectas dispositiones cum quibus anima illa beatam ab ipsomet deo eodem instanti creata corpori christi infundebatur donec eadem totum ordinem esse perfecti. quod scilicet ens. et quod sit corpus. et quod sit corpus animatum anima humane nature sic ineffabiliter producte in ipso instanti eodem uniebatur filius dei in unitate persone consubstantialis suam substantiam eidem: ut sic sit una persona verbi dei subsistens in duplici natura humana: scilicet et divina ipsi soli deo bonorum et gloria: per infinita seculorum secula.

Articulus Tricesimustertius. Item. quod lxxix. ar. vi. in responsione principali dicitur. quod si memoria accipiat solum pro vi preservationis spirituum: oportet dicere memoriam in pre intellectiva esse. Si vero de ratione memorie sit quod obiectum eius sit preteritum ut preteritum: sic memoria non

Corrup.

est in pre intellectiva sed in sensitiva tamen: que est apprehensiva particularium: preteritum enim ut preteritum: cum significet sub determinato tempore ad additionem particularis pertinet.

Corruptorium. Ex hac positione necessaria sequitur error. scilicet quod angeli non habeant memoriam preteriti. et per rationem nec certam cognitionem. quod videtur erroneum et in iudicio eorum et nostrum quorum habet custodia: id dicendum est. siue memoria accipiat pro potentia intellectiva spirituum preservationis: siue pro actu memorandi preteriti ut preteritum: non solum est memoria in sensitiva: tunc enim non esset in angelis in quibus non est aliquid vis sensitiva. Quod autem angelus non tamen habeat memoriam intellectivam: sed et preteriti ut preteritum est: patet. Thomas. v. vbi dicit. Raphael angelus. Novum via que ducit in Reges civitatem medorum: et oia itinera eius frequenter ambulaui et mansi apud Babelus. Et in eodem. xij. Qui orabas. scilicet cum lachrymis: et sepeliebas mortuos etc. ego obtuli orationem tuam domino. Et Daniel. x. dicit. Angelus princeps regni prelarum restitit mihi vigintiuno diebus. Ex quo patet quod memoria siue accipiat pro vi conservationis spirituum siue pro actu memorandi preteriti: debet poni non solum in pre sensitiva: sed et in pre intellectiva. Ad illud quod pro ratione infirmat. scilicet quod apprehensiva sensitiva est particularium sub hic et nunc. et tale est preteritum ut preteritum. Dicendum quod non solum sensitiva comprehendit particularia sub hic et nunc. sed et intellectus et recordatio. nec differt intellectus a sensu in hoc quod sensus apprehendit singularia. intellectus vero universalia abstracta. Id in hoc differunt quod sensus apprehendit singularia sola: intellectus autem universalia non sola: sed et particularia. alii angelus et anima non apprehenderet christum cum sit quoddam singulare. et ipsi non habeant potentiam sensitivam. cuius dominus habet Joa. xvj. Nec est enim vita eterna ut cognoscant te. Item ex hac positione sequeretur quod anima iam beate non haberet memoriam passionis christi. nec essent memores aliorum beneficiorum particularium iam preteritorum et peccatorum suorum. et ita non essent grates deo in reddendo ei gratias pro remissione peccatorum et exhibitione beneficiorum. quod est plane erroneum. Si autem opponatur quod philosophus non ponit nisi memoriam sensitivam: ut in libro de memoria et reminiscencia dicitur: loquens de memoria quod est per se et primo sensitiva. intellectus autem per accidens: ratio supponit falsum. quod philosophus in magnorum moralium. c. xij. dicit memoriam in vi rationis habentem. P. Augustinus plane ponit memoriam intellectivam. x. de trinitate. c. xij. et xv. et li. vj. c. xxi. et xxij.

Responsio ad hec secundum Thomam.

Ex dictis supra ar. ij. qualiter intellectus noster singularia cognoscit. et qualiter non satis evidenter patet responsio ad oia hec que obijciuntur: si simul cum hoc attendamus quod aliter angelus et aliter intellectus noster cognoscit ista singularia materialia. Angelus. n. cognoscit ea directe sicut sunt per species inatas: que representant rem oino sicut est in se: intellectus noster intelligit directe universalia ad additionem materialibus abstracta: sicut patet per philosophum in Lomemato re vbiqz. Singularia autem cognoscit indirecte per quersionem vel reflexionem ad phantasmata. propter quod si in parte intellectiva nobis non sit ponenda memoria ut respicit preteritum ut preteritum: sicut Thomas dicit hic. eo quod intellectus noster abstrahit ab huiusmodi conditionibus. nec cognoscit huiusmodi nisi indirecte modo predicto. non ideo sequitur quod angelus non possit preteritis cognoscere ut preteritis: cum ipse alio modo apprehendat per speciem. scilicet que rem representat directe sicut est per omnia. Unde obiectio ista cui principaliter innuntur vana est et risu digna. Et quod dicunt respondendo ad rationem Thomae. nulli dubium quin sit falsum: et manifeste contra philosophum. Lomemato re

h post. Comentatorem. et Boetium. qui ait singulare dum sentitur. vniuersale dum intelligitur. Nec manifesta sunt ex dictis. s. arti. 2. Ad illud. q. si in parte intellectiva non esset memoria preteriti ut preteritum. tunc anime beate non haberent passionis christi et aliorum beneficiorum preteritorum memoriam. Dicendum q. anime separate beate in verbo vident res non solum abstractas. sed sub omni conditione quas habent et habitare sunt vel prius habuerunt in re. n. a. Ut obiectio illa nulla est. Loquendo tamen de naturali cognitione anime separate que communis est beatis et non beatis. Dicendum q. modus intelligendi in aibus separatis est per influentia specierum a deo. et in istum modum habet intellectus ipsa singularia. sicut sunt cognoscere. Sicut enim deus ipse per suam essentiam in quantum est causa vniuersalium et indiuiduantium principiorum cognoscit vniuersalia et singularia. ita substantie separate per species impressas que sunt quedam participatio similitudines illius diuine entis possunt vniuersalia et singularia cognoscere. Nec tamen est differentia inter angelos et animas separatas. q. angeli huiusmodi species propter efficaciam sui intellectus non solum naturas in speciali cognoscere possunt. sed etiam conditiones indiuiduales quasque in eisdem. anime vero separate quarum naturalis cognitio est imperfectior et confusior secundum modum nature sue. non possunt per huiusmodi species cognoscere nisi illarum rerum conditiones indiuiduales. ad quas cognoscendas quodammodo determinantur. vel per precedentem cognitionem. vel per aliquam affectionem. vel per habitudinem naturalem vel diuinam ordinationem. q. omne quod recipitur in aliquo determinatur in eodem per modum recipientis. Ista est doctrina Thomae ubi docet qualiter anima separata cognoscat singularia per primam. q. lxxix. ar. iij. ex quibus patet qualiter soluitur omnia obiecta istorum. Qui vero tandem dicunt Augustinus et philosophum posuisse memoriam in vi rationem habente siue intellectus. Dicendum q. habet intelligi de memoria per se vel per speciem intelligibilem conseruatiua. vel in quantum intellectus potest cognoscere huiusmodi preterita ut preterita indirecte conuertendo se ad phantasmas.

Rticulus Tricesimus quartus. Item q. lxxix. ar. iij. in responsione principali dicit. q. intellectus et voluntas si considerentur secundum se sic intellectus est eminentior. secundum quid autem et in comparatione ad alterum. voluntas inuenitur interdum altior quam intellectus. eo quod obiectum voluntatis in altiori inuenitur quam obiectum intellectus.

Corruptorium. Hoc videtur nobis falsum. et non videatur directe contrarius fidei vel bonis moribus. Dicit enim Anselmus in libro de conceptu virginali et originali peccato. cap. iij. Si de actionibus voluntariis que iniuste sunt arguantur membra et sensus corporis quibus fiunt. respondere possunt. Deus subiecit nos. et potestates que in nobis est voluntati ut ad eius imperium non possumus non moueri et facere quod ipsa vult. et ita non possumus nec debemus non obedire domine quam nobis dedit deus. Et infra sequenti cap. Voluntas cui subditi sunt omnes voluntarii motus totius hominis. Nec auctoritas attribuit dominium voluntati. et non rationi. Item melioris et superioris est uti deterioribus et inferioribus. Hoc videmus ad sensum. in quibus naturalis et debitus ordo seruatur. Et Comentator. vi. et bi. super illud. postquam ergo dictum est duas esse pres. et. Qualiter inquit deterior meliori videtur. Sed voluntas videtur ratione et ceteris potentis anime. vel enim est assumere aliquid in facultatem voluntatis secundum Augustinus de trinitate. cap. x. ergo voluntas est superior intellectu

et ceteris potentis anime. Item illud est melius cuius perfectio est melior sicut dicit Comentator in fine. plogi. vi. et bi. cor. Qualiter inquit non est melior melioris virtus et perfectio. Sed charitas que est perfectio voluntatis est optima virtus et perfectio. sicut dicit Augustinus de trinitate. libro. ij. cap. xvi. et cap. xviij. Dillectio inquit dei diffusa est in cordibus nostris et. Nullum est igitur isto dono excellentius. quod solum diuidit inter filios regni et filios perditionis. Philosophus dicit per totum picorum. De magno bono et magis conferente melius est quod omnes eligunt quam quod non omnes. et quod plures quam quod pauciores. Sed bonum omnia appetunt. ut ipse dicit in eodem cap. et 3. topicorum. et. et bi. sed non omnia appetunt verum per se loquendo. sed sola rationalia. ergo bonum melius est quam verum. ergo est obiectum melioris potentie. Item meliori obiecto respondet nobilior potentia ut videtur. et dicit Augustinus in quadam epistola ad Nebridium. scilicet quod mens atque intelligentia oculis atque vulgari aspectu meliores sunt. quod non esset ita nisi meliora essent illa que intellegimus quam illa que discernimus. sed si discernimus verum a bono. secundum quod per rationem separata sunt. videtur bonum melius esse quam verum. et per consequens nobilius. ergo bonum secundum quod bonum est obiectum melioris potentie quam verum secundum quod verum. Et ita voluntas erit nobilior intellectu. probatio assumpta. bonum secundum quod bonum est bonum per se. verum autem secundum quod verum non est bonum nisi per bonum. sed illud est melius quod est bonum per se quam illud quod est bonum per aliud. ergo bonum est melius vero. Item quando multi conueniunt et cooperantur sibi in preparatione alicuius malefici. ille cui magis imputatur reputatur magis principalis et conuerso. unde et principalis trahitur in causam. sed omne peccatum reputatur vel imputatur maxime voluntati. ergo voluntas est principalior in peccato quam intellectus. Verbi gratia. Incredulitas siue perfidia magis imputatur voluntati quam intellectui. Ios. xij. propterea non poterant credere. quia dicit verum. Et dicit Augustinus et Chrysostomus. Non poterat. id est non volebat. Chrysostomus. homelia. lxxvij. et Augustinus. homelia. li. Si a me queratur. quare non poterant. Respondeo. quod nolebant. Ratio autem quas Thomas ponit ad confirmationem sue opinionis est talis. Obiectum intellectus est simplicius et magis absolutum quam obiectum voluntatis. quod ratio boni est obiectum intellectus. et ipsum bonum appetibile est obiectum voluntatis et ratio boni simplicius quod est quam ipsum bonum. et nos dicimus iterum et res habet. obiectum intellectus est simplicius quam obiectum voluntatis. quod ratio boni est obiectum intellectus et ipsum bonum appetibile est obiectum voluntatis. Dico quod ita bene et magis per se est ratio boni obiectum voluntatis. quam ipsius appetibile. cuius contrarium ipse supponit. et hoc patet sic. scilicet stat enim quod essentia boni quam ipse vocat rationem boni. veri et essentialius est ipsi bono quam quicquid non est essentia boni. essentia enim vniuersalis rei est illud quod per se primo signatur per nomen rei. si ergo essentia boni est ipsa ratio boni verissime. est ipsius boni verissime. et illud quod est verissime bonum est verissime obiectum voluntatis. Sequitur ergo necessario quod essentia boni hoc est ratio boni verissime et primo et per se sit obiectum voluntatis. cuius contrarium ipsum supponit.

Responsio ad hec secundum Thomam.

Isti si solutione istius questionis et prime sequentis inspectas bono oculo intellexerint. nunquam istam positionem falsam et ad multa falsa ascendente asseruissent. Verba ergo Thomae in supradictis duabus questionibus inspiciant. et oia ista que obiciunt nullius momenti apparebunt. Ad primum ergo. put ipse docet ibidem. sic secundum Thomam. Aliquid mouere dicit dupliciter. Uno modo ut finis. sicut finis mouet efficienter. et hoc modo intellectus mouet voluntatem. quod bonum intellectus est obiectum

Ad primum

voluntatis. et mouet ipsius ut finis. Alio modo dicitur aliquid mouere per modum agentis: sicut alterans mouet alteratum et impellens impulsus. et hoc modo mouet voluntas intellectum et alias omnes vires anime: put dicit Anselmus. ergo sicut voluntas est quo ad quid nobilior. quod mouet. ita quo ad aliquid est minus nobilis inquantum mouetur. sed simpliciter loquendo ratione obiecti magis absoluti est intellectus nobilior: put dicit Thomas. ¶ Ad 2^m etiam ordinem prout docet ipse Thomas. ubi. scilicet. intellectus potest dupliciter considerari. vno modo secundum quod est apprehensiuus entis et veri vniuersalis. Alio modo secundum quod est quedam particularis potentia habens actum determinatum. Et similiter voluntas dupliciter considerari potest. Vno modo secundum communiter sui obiecti: put est appetitua boni communis. Alio modo secundum quod est quedam potentia determinata habens actum determinatum. Si ergo intellectus et voluntas communiter parentur adinucem secundum rationem communis obiecti vtriusque. sic intellectus simpliciter est altior et nobilior voluntate. quod simpliciter loquendo ratio boni intellecta que est obiectus intellectus est quid simplicius et absolutius. atque abstractius. vtpote habens esse in ipso intellectu bono communi quod est obiectum voluntatis secundum esse quod habet in re extra. Verum enim et falsum que sunt obiectus intellectus sunt in anima. Sed bonum et malum que sunt obiectus voluntatis sunt in re extra. Interdum tamen contingit quod bonum secundum esse quod habet in se est simplicius quam ratio eiusdem boni intellecti que habet esse in intellectu. tale bonum vtiq; est dens. et respectu huius obiecti (put docet Thomas) vel probat quod voluntas sit nobilior intellectu: vniuersaliter tamen et simpliciter loquendo: intellectus sub ista consideratione debet nobilior dici ut dictum est. Si autem consideretur intellectus secundum communiter sui obiecti. et voluntas secundum quod est quedam determinata potentia: sic iterum intellectus est nobilior et altior: vtpote comprehendens sub communiter sui obiecti. sentis et veri et vniuersalis ipsam voluntatem et actum eius et obiectum sicut alia intelligibilia specialia: ut lapidem. lignum et huiusmodi que continentur sub ratione entis et veri. Si autem consideretur voluntas secundum communem rationem sui obiecti quod est bonum in communi. et intellectus ut est quedam res: et potentia specialis: sic sub isto obiecto voluntatis continetur intellectus et eius actus quod est intelligere: et eius obiectum quod est verum: sicut alia bona specialia: et secundum hoc est ipsa voluntas altior et nobilior. et secundum hoc vtiq; ipso intellectu et actu eius et obiecto eius sicut alijs bonis particularibus: amando scilicet ipsa propter deum qui est fons et origo omnium bonorum. Sub ista igitur consideratione qua voluntas dicitur vtiq; dicitur et nobilior: alia tamen consideratione et simpliciter loquendo intellectus est superior: ut patet ex dictis. ¶ Iterum dicendum (sicut dicit Thomas et tactum est supra) quod in comparatione ad obiectum aliquod quod est nobilior: cuiusmodi est deus: in quem principaliter inclinatur charitas: nihil prohibet: imo necesse est ponere quod voluntas sit sublimior propter rationem predictam nihilominus simpliciter loquendo: ut dictum est intellectus debet dici nobilior. ¶ Ad 4^m dicendum. quod proprie loquendo comparatio non est accipienda nisi inter aliqua duo diuersa que sunt eiusdem rationis. Verbi gratia. Si hoc debeat dici illo albius: necesse est quod albedo vtriusque conueniat secundum eandem rationem. Nunc autem bonum et verum conuertuntur et sunt idem secundum rem: sed differunt solum secundum rationem. Vnde ista comparatio nulla est qua dicitur bonum melius vero. quoniam id ipsum est cui conuenit bonitas sub ratione vna: et veritas sub ratione altera. ¶ Notandum est etiam quod dicit Thomas ubi supra. quod sicut intellectus et voluntas possunt dupliciter considerari:

sic verum et bonum. Si enim verum consideretur in sua communiter: bonum continetur sub ipso vero: inquantum ipsum bonum est quoddam speciale verum intellectus. Si militer si consideretur bonum in sua communiter: verum continetur sub bono inquantum verum est quoddam speciale bonum. Ex his apparet: quod potentie suis actibus se includunt cum obiectum vnius sub ratione vna includatur infra obiectum alterius sub ratione altera: et econuerso: ut ex dictis patet. et est satis pulchra doctrina. ¶ Ad 5^m ordinem sicut ad quartum. quod inter bonum et verum: cum sint idem et differant sola ratione: nulla est comparatio in bonitate: sed inter duo diuersa prout in diuerso gradu rationis bonitatis participant bene cadit comparatio. Et cum dicunt quod bonum est bonius per se: et verum est bonius non nisi per bonum. et ita est bonum per aliud. ¶ Dicendum quod idem est quod est verum: et quod est bonum: et eadem res realiter habet entitatem. veritatem et bonitatem. Qualis enim est dispositio vniuersalis in entitate: talis est eiusdem dispositio in veritate secundum philosophum et etiam in bonitate. non igitur per aliud sed sub alia ratione dicitur aliquid verum et bonum. ¶ Ad sextum patet responsio ex supradictis. Voluntas enim ea ratione qua mouet ut agens: altior est intellectu. et sub hac ratione principaliter ascribitur sibi fructus vel defectus. merium vel demerium motum consequens. et tamen est simpliciter ipse intellectus sublimior. ¶ Ad 7^m vo dicunt septimo respondendo ad rationem Thomae. quod ipse vocat rationem boni essentiam boni: ex falso intellectu eorum preedit. Ratio enim rei in intellectu non est idem penitus cum ipsa re. quous sit expressa eius similitudo. Ratio igitur boni vel alterius cuiusque intellecti est eius diffinitio ab intellectu cognoscente rem ipsa formata in ipso intellectu esse habens. et differt ab essentia rei sub esse quod habet in se. Nec est dicendum. quod ratio boni in intellectu est ipsa essentia boni simpliciter: nisi sit sermo de illius boni essentia ac ratione intellecta cui idem est esse simpliciter et a seipso intelligi: cuiusmodi est dens. propter quod ipsa ratio dei a deo intellecta siue similitudo dei que est imago ac verbum eius: est verus deus: cui est bonor et gloria per infinita seculorum secula.

Articulus Trigesimus quintus. Item quod xxxv. arti. vij. in responsione principali dicit. quod quanto corpus est melius dispositum: tanto melior sortitur anima. et loquitur de anima intellectiva: ut patet ibidem. Cuius ratio est: quod forma recipi in materia secundum capacitatem materie. vnde cum in hominibus qui habent corpus nobilior sit materia capax: nobiliorum sortuntur animam et maioris virtutis in intelligendo.

Corruptorium. Credimus quod loquatur de meliori dispositione secundum corporis complexionem non secundum robur et velocitatem pulchritudinem vel magnitudinem: quasi velut dicere corpus melius complexionatum meliorem sortiri animam et aptiorem ad actiones intellectuales et morales. et putamus quod hoc et bene et male possit intelligi. et dicimus quod in animabus humanis secundum se et a creatione sua est differentia quantum ad habilitates partis apprehensivae et motivae: siue quantum ad mores. Dicit enim magister libro. 2° sen. dif. xxxij. pluribus ingit non irrationabiliter videtur. quod ex ipsa creatioe aliquae anime alias excellant in nobilibus donis ut in essentia: alia alijs sit subtilior et ad intelligendum habilior. quod non improbabili ter dicitur: cum etiam in angelis constet ita fuisse. et hoc quod dicit magister est sententia Dugonis libro tertio sententiarum. cap. xxix. Dui sententia attestari videtur Commentator super illud primi de anima. et illi quando querunt

runt loqui: mēbra autē leonis nō differūt a mēbris cernui: nisi qz anima differt ab anima. Doc etiā manifestū est in indiuiduis eiusdē speciei. ideo diuersi sunt mores. Vis verbis insinuat Lōmentator qz diuersitas mēbrorū in animalibus diuersaz speciez et eiusdē speciei etiā causatur a diuersitate aīe. ¶ Itēz dicimus qz anime humane diuersificant in moribus et in alijs habilitatib⁹ penes diuersaz complexionem corporis. Vnc est qz pbs dicit libro scō de aīa. Duros carne ineptos mente. et molles carne aptos mente dicimus. Vnc etiā dicit libro de pbleumarib⁹. qz infirmi fm mores sunt: quicūqz in supabundantys caloz et frigoris existūt. Sic igit paret qz habilitates et mores anime humane habent causatum ex cōplexione corporis. tum ex natura eius. Cū ergo dicit. Quanto corpus est melius tanto meliorē fortitur animam: si intelligat de melioribus habilitatibus et moribus aīe: quatenus causas habent ex cōplexione corporis credimus qz vep dicat. Si autem intendat dicere. qz solū ex meliori complexione sit in animabus humanis melior aptitudo ad mores et operationes intellectuales: credimus qz falsum est.

Responsio ad hec scōm Thomā.

De ista credulitate quā pponunt nō est multū curandus. Certus est enim si istud dictū Thomae recte intelligat hēt veritatē. Non videtur enim qz due forme eiusdē speciei habent vnde in aliquo gradu differunt nisi per materias. et per consequens penes meliores vel peiores dispositiōnes. Si enim ex parte formaz in se considerat⁹ esset diuersitas fm gradu aliquem: iam nō essent eiusdē speciei: sed differrent inter se formaliter: et essent per consequens diuersarum specierū. ¶ Quod ergo dicit magister sen. et Dugo. habet intelligi de gradu subtilitatis quē habet aīe humane ex diuersa dispositiōne materie. ¶ Dictū vō Lōmentatoris nō pōt attestari sententiā istoz ponentiū intellectus humanos habere gradū nature aliū ab illo quē habent ppter diuersam materie dispositiōnez. Ipse enīz ponit istud falso. qz intellectus vnus numero est in omnibus hominibus. et per cōsequens nullaz posuit differentiaz in gradu nature. ¶ Qz vō ponit diuersitatem mox in indiuiduis eiusdē speciei nō concludit qz ponat istam diuersitatem provenire ex hoc qz forme eoz in specie cōueniūt rōne sui in gradu nature differant. Doc enim est impossibile et contraphm manifeste. Videmus enim (prout docet pbs) qz forme que differunt fm gradū nature necessario differunt specie. sicut enīz vnitas addita numero cōstituit nouā speciem aliā a precedente: sic gradus nature in formis substantialibus si est diuersus ad diuersam speciem pertinet fm phm: nō plus pro ista horum credulitate dicere oportet: nisi qz non intelligunt que loquunt: neqz de quibus affirmant.

Articulus Trigessimus sextus. Itē. q. lxxxix. articulo p in responsione ad tertium dicit. qz aīa separata intelligit nō solū per species seruatas: sed per species in fluētia diuini luminis participatas. quaz anima fit princeps sicut et alie substantie separate: quīs inferiori modo. Unde tam cito cessante conuersione ad corpus ad superiora conuertit: nec tamen ppter hoc bec participatio nō est naturalis. qz deus est auctor: nō solū influētie gratuiti luminis sed etiā naturalis. Simile habet eadem. q. ar. iij. in responsione principali. et questione eadem in responsione principali. articulo. iij.

Corruptorium.

Videf nobis qz istud est falsum et occasio erroris. Ex hoc enim sequitur qz anime separate nō vere patiānt ab igne

infernali. qz per eandem speciem caloris ignis sentitur caliditas ignis. et affligitur sentiens si sit calor excellens. et vniuersaliter per eandem speciem sensibilis fit cognitio et lesio sentientis quando sensibile excellit. ergo si anime separate nihil cognoscunt per species receptas. ergo anime damnatoz nihil patiuntur ab igne infernali. nec etiāz de mones. Frustra ergo in illū mittuntur et in illo detinent. et frustra preparatus est. De qua preparatione et missione Matthei. xxv. ¶ Iterum huiusmodi influentia speciez a diuino lumine: nullo mō fieret in animas damnatas: que omni gratia sunt indigne: et que mittuntur in tenebras exteriores. Si vō est naturalis vt ipse insinuat: per hoc enīz qz anima aueritur a corpore: conuertitur ad superiora vt ipse dicit: si ppter hoc est naturalis: tunc animabus contēplatiuis in raptu: quando anima aueritur totaliter a corpore: et conuertitur ad superiora: deberent huiusmodi influxus specierum vel omnium: vel saltem aliquaz fieri: vel distincte vel saltem confuse. Constat autē qz nō fit istis nec sic nec sic. ergo nec illis. ¶ Preterea. Si anime separate cognoscerent solū per species sibi inditas in separatione. ergo ad cognoscendum ea que aguntur apud viuos procul positos ab eis: non esset necesse aliquā vel aliquas ipsarum mitti ad ipsos viuos. quoz vtrūqz ponit Augustinus in libro de cura pro mortuis agenda: dicens. Scatenus est nescire mortuos qd hic agatur. Sed quid agitur hic: possunt scire ab his: qui ad eos moriendo pergunt: nō quidem omnia: sed que indicare sinūtur audire. Possunt etiāz ab angelis (qui rebus que hic agūtur p̄sentes sunt) audire aliqui mortui quid vnusquisqz eoz debeat audire iudicat cui subiecta sunt cuncta: et ita mitti ad viuos aliquos ex mortuis: sicut ecōtrario Paulus ex viuis in paradisum raptus est diuina scriptura testatur.

Responsio ad hec scōm Thomā.

Si ea que dicta sunt. s. arti. xxxij. attendant illa obiecta facillime soluant. ¶ Prīmū tñ qd obiciunt: soluit per hoc qd dictū est. s. in responsione de loco penali demonū. vbi declarat qualiter anime separate et demones puniuntur igne infernali. nō per hoc qz aliquid ipsi immittatur ab eodem: sed per hoc qz demones quidem per speciem illius ignis sibi innatā: anime separate per speciem eiusdē sibi in sui separatione infusam cognoscūt siue apprehendunt se esse in loco illo vel fore eternaliter cōtra suam voluntatem. super quo verissime et summe affliguntur propter loci illius deformitatē nature intellectuali minime conuenientem. sicut patuit supra articulo. xxvi. ¶ Ad 2^m dicendum. qz ista influentia siue participatio specierum est naturalis: sicut dicit Thomas. nec sequit qz huiusmodi influxus specierum fiat animabus contemplatiuoz in raptu: qdū sunt vnite necdum separe a corporibus. quia substantie imateriales actu separe p̄cipant huiusmodi specierum influētia et nō alie: sicut docet Thomas. vnde ista obiectio nō concludit. ¶ Ad 3^m prout tactum est: patet per hoc qd dicit. s. in responsione articuli. xxxij. videlicet qz cognitio naturalis anime separate est imperfectior et cōfusa: fm cōditionem sue nature: quā cognitio naturalis angeli nō possunt anime separate cognoscere determinate: nisi illarum rerum conditiones indiuiduales. ad quas cognoscendas qdam mō determinant. vel per precedentem cognitionē. vel per aliquā affectionē. vel per naturalem vel diuinam ordinationem. potest igitur cognitio anime separate determinari ad cognoscendum determinate que circa nos sunt. fm qz placet deo ordinanti: siue mediātib⁹ illis qui ad illos moriēdo p̄gūt. siue mediātibus angelis sicut dicit Aug⁹. Nec tñ sequit ex hoc qz aīe

35^m l. p. 94meth
s. i.
ibi.d 6^md 7^m3^o de aīa
l. p. 5.Ad p^mAd 2^mAd 3^m3^o 2°

separate prius recipiant aliquā speciem ab animabus ad se per motū venientibus. vel etiam ab ipsis angelis: sed per locutionem intellectualiter sibi dei ordinationes sibi factam ab eisdem determinat eorum cognitio: ut species illa infusa siue participata ab ipso deo sit in ratione principii perfecte representantis conditiones individuales eorum que hic sunt: sicut contingit quod unus angelus ducit in actualē cognitionem alicuius rei per locutionē alterius. Nō enim hoc fit per speciem alicuius impressionem de nouo: sed per hoc quod unus angelus mediante cōceptu alterius sibi ostē se per locutionē illā intellectualē ordinat ad cognoscendum aliquid mediātē specie a principio sue creationis sibi innata: quod prius actu nō cognoscebat per eandem. et istud patebit infra cum erit sermo de angelorum locutione.

Articulus Trigesimus septimus. Item q. lxxxix. arti. 2. in responsione principali dicitur: quod anima separata se ipsam per seipsam cognoscit.

Corruptorium. Hoc non videtur reprehendendum.

tanquam fidei et bonis moribus contrarium. sed aliter videtur nobis falsum. Dicit enim Anselmus monol. cap. xxiij. Nulla negari ratione potest: cum mens rationalis seipsam cogitando intelligit imaginem ipsius in sua nasci cognitione. Et sicut Commetariorum supra illud. iij. de anima. et etiam intelligit se sicut alia dubitavit Aristoteles de intellectu materiali verum intellectum est ex eo quod est ipse intellectus aut alio modo. Et infra parum incipit determinare: quod est intellectus per intentionem in eo sicut alie res intellectu. Nec sunt verba Commentatoris.

Responsio ad hec secundum Thomam.

Qualiter autem anima intellectiva corpori unita intelligat se per speciem sui obiecti sibi sententiam philosophi et Commentatoris sui: patet supra in responsione articuli. Anima vero separata sicut habet cōsimilem modum essendi cum alijs separatis: ita habet cōsimilem modum intelligendi. Unde sicut essentia huiusmodi substantiarum cum sit simplex forma et penitus immaterialis. et sit sufficiens ratio ac principium intelligendi seipsam a proprio intellectu. sic essentia anime separate est sufficiens ratio ac principium quod seipsam per semetipsam intelligat. Et ad primum ergo dictum est supra in responsione articuli primi. Illa enim imago de qua loquitur Anselmus. nō est ratio seu principium intelligendi: sed potius se tenet ex parte obiecti intellecti: cum sit sibi Anselmum ipsa cogitatio formata. et ipsa ratio rei intellecta. et intellectus cognoscente expressa: ut patuit supra. Et ad secundum similiter est responsum supra ibidem. Non enim intendit philosophus vel Commentator quod intellectus intelligat seipsam per speciem propriam a se genitam. sed per speciem sui obiecti ut patuit ibidem.

Articulus Trigesimus octavus. Item q. lxxxix. arti. vij. ubi queritur: an distantia localis impediatur cognitionem anime separate: in responsione principali dicitur. Quidam posuerunt quod anima separata cognoscere singularia abstractendo a sensibilibus: sed abstractio specierum a sensibilibus fit mediātibz sensibus et alijs sensibilibz potētis que in anima separata nō manent. Intelligit autem anima separata singularia per influxum a diuino lumine. quod quidem lumen equaliter se habet ad propinquum et distans. Unde distantia localis nullo modo impedit cognitionem anime separate.

Corruptorium. Ista positio tria falsa continere videtur videtur. Primum

est quod anima separata nō intelligit per abstractionē vel per ceptionē a sensibilibus. quia in anima separata manent potentie sensitiue. Et secundum est. quod anima separata cognoscit singularia per influxum a diuino lumine. Tertiū est: quod diuinum lumen equaliter se habet ad propinquum et distans. propter hoc distantia localis nullo modo impedit cognitionem anime separate. Primum videtur nobis falsum: sic enim nihil pateretur a sensibilibus per receptionē. quia ut ostensum est per easdem species habet fieri sensitiua cognitio. cum sensibilia proportionabiliter se habent ad sensum. et sensibilibz lesio cum excellit sensum. et sic sequeret quod nec anima mediocriter bonorum aliquam penam sentirent ab igne purgatorio. cuius contrarium omnes ponunt. Nec anima valde malorum ab igne et aqua in inferno. cuius contrarium ponit fides Luce. xvi. ubi dicit saluator quod viues epulo contra cruciatum flāme periturū gurā aque. Et Job. xxij. de reprobo dicit. Ab aquis nivium transiet ad calorem nivium. Contra secundum de cognitione per influxum specierum a diuino lumine: dictum est parum supra. require ibi. Et secundum videtur esse falsum. et contra Augustinus libro de cura pro mortuis agenda. Si enim localis propinquitas et distantia nihil operarentur ad cognitionem anime separate: nihil pdesset aliquos ex mortuis mitti ad viuos: ad cognoscendum ea que geruntur apud viuos. et ad denuntiandum ipsis qui remanent in sedibus suis. cuius contrarium ponit Augustinus. Et si distantia localis in nullo impediret cognitionem anime separate. et posset impedire cognitionem anime unite: in quocumque statu et nature lapsa et reparate post resurrectionē tunc perfectiorē cognitionē de rebus haberet anima separata que est in statu et dispoñe nō naturali. separatio a corpore quod anima unita quā. est in statu et dispoñe naturali unionis cum corpore. hoc autem est impossibile. Et si propter hoc quod lumen diuinum a quo influunt species equaliter se habet ad propinquum et distans: distantia localis in nullo impediret cognitionē anime separate: tunc anima separata ita equaliter cognosceret futura sicut presentia: quod falsum est. Dicit enim Ioānes Damascenus libro. ij. cap. iij. Futura quidem nec angeli nec demones nouerunt: multo minus anime separate.

Responsio ad hec secundum Thomam.

Supposito quod anima separata intelligat per species infusas: ut supra dictum est ar. xxxvi. Manifestum est quod distantia localis nō poterit anime separate cognitionem in aliquo impedire. Habens enim speciem intellectualē alicuius rei eam intelligit localiter presentē vel distantes. aliogen nō esset verum quod ait philosophus. Intelligimus cum volumus. Habentes igitur species rerum sibi infusas poterunt anime separate cognoscere omnia quorum sunt species illę siue propinqua sint localiter siue distantia. ita quod dicte species determinant modum supra dicto in responsione ar. xxxvi. Nullū ergo falsum tenetur ista responsione Thomę. Quod enim in primis dicunt esse falsum: scilicet quod anima separata non cognoscit res per abstractionē a sensibilibus salua pace eorum nō debet dici falsum: quia abstractio nō fit nisi mediātibz potentis sensitiuis: put docet Thomas. Et quod obijciunt contra hoc de anima separata que ab igne sentit: ex falso intellectu pcedit ac si natura intellectualis separata immutaret ab igne ad modum sensitiue virtutis: quod falsum est. imo per hoc dicitur igne sentire et ab eodem pati. quia cognoscit seu apprehendit se alligari (ut ita loquar) vel deputari tali loco contra suā voluntatē et eternaliter. quod in verā et maximā penā sibi cedit. quia est maxime contra voluntatem. et hec est pena intellectualis nature separate siue per ignem siue per aquam. in inferno. Et secundum de influxu specierum a diuino lumine. contra quod dicunt parum supra requirendum. in responsione

Ad 3^m

responsione ar. xxxvi. est declaratum 7 ad obiecta contra hoc responsum. ¶ Tertius quoque qd est in proposito pncipale. qd propinquitas vel distantia nihil operatur ad cognitionem anime separare: nō est falsum: sicut patet ex his que dicta sunt in responsione huius pncipio. ¶ Ad p^m qd obijciunt contra hoc de Aug^o dicendum sicut dictū est supra in responsione arti. xxxvi. qd huiusmodi missio de qua loquitur Aug^o fit nō vt aliqua spēs in anima separata recipiatur ab extra. sed vt cognitio anime separet quam per species in fluxu habet de huiusmodi singularibus imperfecte 7 confuse aliqua ordinatione naturali vel affectione: vel etiam deo sic ordinante vt per talem modum fiat determinetur. sicut dictum est ibidem. ¶ Ad 2^m dicēdū.

Ad 4^m

qd distantia vel propinquitas localis nihil facit ad cognitionem intellectus in anima corpori unitam: nisi quatenus mediante sensu accipitur in principio. accepta autem specie 7 retenta: pōt intellectus etiam corpori unitus eque in absentia sicut in presentia sicut patet experimentaliter omnibus. 7 eodē mō anima separata se habet ad species in fluxu sibi: 7 anima post resurrectionem ad species in fluxu acceptam. ¶ Ad 3^m dicendum est. qd aliud est rē esse absentem loco. 7 aliud ipsam esse futurā. 7 per consequens nō esse. ppter qd cuius nō entis nō sit species in fluxu in aia separata. nec etiam aliquo modo accepta in angelo bono vel malo. Vnde est qd nullo mō pōt cognoscere futura que non sunt: nisi deus qui omnia futura novit per suā essentiam in quo omnia relucent ipsis reuelent. Illa vō que sunt quoz habent species: siue propinqua siue remota fm locū indifferēter recognoscere pōt: vt patet ex dictis.

Ad 5^m

Articulus Trigesimus nonus. Tres. q. xcv. arti. iij. 7 vltimo in responsione pncipali dicit. qd pmiū essentiale solum respondet quantitati charitatis: nō quantitati operis ylo modo: sed premium accidentale.

Corruptorium. ¶ Ad hoc nec auctoritatem nec rationem inducit. Nec

fuit opinio seu error Ioviniani: sicut Hiero^o dicit in libro contra Iovinianū: dicens sic. Si mihi opponis. quare iustus laborat in pace: aut persecutione si nullus perfectus aut maiora premia scias hic cum facere: vt nō plus gdes mereatur. Sed ne perdat qd accepit: hoc beatus Hiero^o reputat errorem. 7 reprobatur eodem libro per parabolam de decem talentis. ¶ P^r. certum est qd habitus ordinant ad actum vt ad finem. 7 dantur propter actum. vt patet per p^rimum 7 decimum ethicorum. Finis autem est melior eo qd est ad finem. Quod autem est melius deus plus diligit 7 acceptat. Et qd deus plus diligit 7 acceptat plus remunerat. ergo plus remunerat ppter actum charitatis qd ppter habitū. nō aut plus remuneraret si habitui charitatis responderet pmiū essentiale actui vō accidentale. ergo habitui charitatis nō solum respondet pmiū essentiale: sed 7 actui eius. imo magis qd habitui. ¶ P^r. sacra scriptura nō habitui sed magis operi attribuit p^rima. qd nō faceret nisi magis premium deberet operi qd habitui. Uti ps. Tu reddes unicuique fm opera sua. Et Matth. xxi. Uoca operarios 7 redde illis mercedē. Nec sunt verba eorum: quibus quedam vba addunt que non potui intelligere ppter corruptionē exemplaris: id nō plus scripti.

Responsio ad hec scdm Thomā.

¶ Si attendissent qd Thomas loquitur ibidē de opere exteriori. 7 nō de actu interiori: ab impugnatione ista cessarent hac vice. Quidem Hieronymus dicit esse erroneū: ab isto dicto Thome est omnino diuersum. Nō enim po-

nit Thomas qd homo nō mereretur laborando. qd dicit Hieronymus esse erroneū. sed intendit qd charitati 7 ei^o actui interiori debet p^remiu essentiale. vnde qui plus habent de charitate 7 eius actu interiori plus habebunt de p^rmio essentiali qd illi qui plus laborauerunt. 7 plura opera exercuerunt ex minori charitate. aliqd tamen gaudiū accidentale habebunt bi qd nō illi. ¶ Ex his patet respō-

Ad 2^mAd 3^m

Articulus Quadragesimus. Itē. q. ciiij. arti. iij. in responsione pncipali dicit. qd nihil omnino in nihilū redigat. ¶ Hoc videtur erroneū. quia gratia

faciens gratum est aliquid in anima. 7 tamen ipsa peccante penitus esse desinit. vel simul est cum peccato mortali: qd est penitus erroneū. Hoc etiam est contra Augustinū: in pluribus locis: vtpote in vndecimo de trinitate: manifeste enim insinuat qd species in memoria: totaliter deleri potest per oblivionem: hoc idē videtur de lumine in medio. ¶ P^r. philosophus de somno 7 vigilia ponit experimentum. Ex quo videtur qd signus vel species alicuius rei splēdide: recepta in oculo corrumpitur in nihilū. Dicit enī. Si aliquis multo tempore respiciat aliquem colorem albus vel alium valde splendidum. 7 demum claudat oculos: accipit visum videre talem colorem qualem p^rmo vidit. Deinde mutatur in puniceum. deinde in purpureum. deinde in nigrum donec evanescat. Idem experimentū ponit Augustin^o. xi. de trinitate. cap. 3°. Sub his verbis plenius cū attendimus quoz luminaria donec oculos clausimus quasi versantur in conspectu: quidam colores lucidi. 7 quidam colores varie sese concomitantes. 7 minus minusq; fulgentes: donec omnino desistant esse. Nota qd dicit omnino desistant esse.

Responsio ad hec scdm Thomā.

Ad omnia ista patet solutio ex his que Thomas dicit in solutione tertij argumenti articuli istius. Accidētia enim cuiusmodi sunt omnia que isti enumerant non sunt entia completa cum nō subsistant. sed quodlibet eoz est aliqd entis. Sic enim oculus dicit ens. qz eo aliquid est. Unde 7 aliqua huiusmodi accidentia penitus evanescent: non tamen debet dici simpliciter qd aliquid ens in nihilū redigatur. 7 tamen put subdit consequenter eo modo quo sunt nō omnino in nihilū rediguntur: non quia aliqua pars eoz remaneat: sed qz remanent in potentia materie vel subiecti. Per hoc patet responsio ad obiecta: sicut patet intuenti.

Articulus Quadragesimus p^rim^o. Itē q. cvi. arti. vltimo in responsione pncipali dicit. Quicquid superiores angelij qui sunt in plenissima p^ricipatione bonitatis diuine a deo recipiunt subiectis ipartiant.

Corruptorium. ¶ Hoc est contra Isaiam. lxij. Quis est iste qui venit de Edom 7c. vsgz bosra. Glo. interlinearis. Dicitur hoc in persona angeloz tanq; mysteriū incarnationis ignoratiū qui fm aliā glosaz hoc regrebat ab alijs angelis: qui hoc etiā aut incarnationē sciebant. Nō ergo reuelauerāt hoc alijs. ¶ Item Eph. iij. data est mihi gratia illuminare omnes:

3° de ad
t. p^rim^o
cap. p^r.
p^r magn.
mor. ca^o
p^rmo.

Ad 1°

3

ps. ci.

Ad 2°
Ad p^rm

que sit dispensatio sacramenti abscondiri a seculis: ut innotescat in celestibus per ecclesiarum multiformis sapientie dei. Hic. Per hoc attribuit aliqd angelis: qui multa secreta in his didicerunt. Alia autem glossa ibi dicit. qd angeli hec secreta incarnationis cognoverunt. Et alia glossa pcoradat. Ergo inquit que dicta sunt illis angelis qui maiore dignitatis sunt. et per quos nutrita sunt: cognita fuerunt ex parte: utpote familiaribus et nutritis: non illis angelis qui minoris dignitatis erant cognita fuerunt. Ex quo patet. qd superiores non oia que a deo percipiunt in inferioribus impartuntur. qd hec per experientias postea didicerunt et addiscunt. ¶ Item in commento supra septimo cap. cele. hierarchie dicitur: Saluatore fm carnem assumptam in celis ascendente quibusdam angelorum humanitatis exaltationem ignorantibus et dicentibus. Quis est iste rex glorie. ab angelis amplius illuminatis dictum est. Dominus virtutis ipse est rex glorie. ¶ Item ibidem Hugo dicit super gen. 10 cap. Superiores omnium illuminationes et virtutes inferiorum habent. Sed inferiores superiorum ordinis illuminationem et virtutem omnino non habent. Et sequitur. Illas illuminationes intelligimus in cognitione veritatis. virtutes vero in amore bonitatis et perfectione operis. ¶ Ratio vero sue positionis est. qd de ratione boni est qd communicent se alijs. et inde est qd agentia naturalia siue corporalia similitudinem suam alijs tradunt quantum possibile est: quanto ergo aliqua agentia in participatione diuine bonitatis plus constituuntur: tanto magis suas perfectiones in alios transfundere nituntur. et ideo angeli superiores etc. Responso. non est simile. qd agens corporale agit communicando suam bonitatem vel suam similitudinem per nature necessitatem. angelus autem communicat suam perfectionem per voluntatem. et ideo non communicat necessario totum: sed quantum vult: et decet alterum recipere. Et qd decet superiores plura cognoscere et posse qd inferiores. ideo superiores non semper qd a deo recipiunt in inferioribus impartuntur.

Responso ad hec scdm Thomam.

Qd angeli superiores ea que a deo percipiunt in inferioribus impartuntur: probat Thomas per auctoritatem Hieronymi et Dionysii. Et ad argumenta ista de angelis: qui dicuntur ignorasse mysterium incarnationis: respondetur per hoc qd dicit in responsione secundi argumenti istius articuli. quia non est intelligendum (ut ipse dicit ibidem) qd angeli inferiores penitus ignorauerunt mysterium incarnationis. Sed quia non ita plene cognouerunt sicut superiores. et ideo in eius cognitione postmodum perfecerunt: dum illud mysterium impletur. Sic ergo habent intelligi iste glossa: et hoc qd adducunt primo de Hugone. ¶ Qd vero adducunt secundo de Hugone pro Thoma facit. Dicit enim Thomas. qd superiores angeli habent nobiliori modo in se qd communicant inferioribus minus perfecte illa eadem participantibus. et ponit exemplum de scientia magistrorum: que nobiliori modo est in ipso qd in discipulo cui eandem scientiam communicat. ¶ Quod tandem dicit ad rationem Thome non multum valet. quia decet qd superiores angeli perfectiones suas inferioribus communicent fm gradus capacitatis eorundem. unde superiores hoc volunt et faciunt. Et ideo recte dicit Thomas qd superiores ea que a deo percipiunt inferioribus impartuntur.

Articulus quadragesimus secundus. Item. q. c. vii. arti. iij. Disputat: utrum distantia localis aliquid operetur in locutione angeli. Et in responsione principali ita dicit. Locutio angeli in intellectuali opere consistit. Intellectualis autem operatio angeli omnino

abstracta est a loco et tempore. nam etiam nostra intellectualis operatio est per abstractionem ab hic et nunc nisi per accidens ex parte phantasmarum: que in angelis nulla sunt. In eo autem qd omnino abstractus est a loco et tempore nihil operatur nec temporis diuersitas nec loci distantia. Unde in locutione angeli nullum impedimentum facit distantia loci.

Corruptorium

Principale quod hic intendit. scilicet qd in locutione angeli nullum impedimentum facit distantia loci: credimus esse falsum. Alia duo quibus hec confirmatur vel sunt falsa: vel eo modo quo veritatem habent non inferunt. ppositum suum. Unus illos est: qd locutio angeli consistit in intellectuali operatione. Aliud autem qd intellectualis operatio angeli omnino abstracta est a loco et tempore. Qd autem distantia loci impediatur locutionem angelipateret prima ad Corin. xij. Si linguis hominum loquar. Hic. Angeli prepositi significant minoribus. qd de dei voluntate primum sentiunt. qd sit quibusdam nutibus aut signis. Isti nutus aut signa: non sunt ipsamet conceptio angeli. propter quam apprehendendam sunt. qd nihil est signum sui ipsius. Isti etiam nutus non sunt desideria angeli quo desiderat ut alius percipiat cogitatus suus. qd signa et nutus sunt manifestiora qd illud propter qd percipiendum sunt. Desiderium autem eque. vel magis est occultum qd ipsa cogitatio. ergo opus qd nutus et signa sint operationes exterius protense ad alium. Sed omnes tales operationes impedire potest distantia loci. ergo locutione angeli impedire potest distantia loci. ¶ Preterea Augustinus in libro de cura pro mortuis agenda. Possunt inquit angelis qui rebus que hic agantur preesto sunt audire aliqui mortui. qd vnuquodque illorum audire iudicat cui cuncta subiecta sunt. Nisi enim possent angeli interesse viuorum et mortuorum locis: non dixisset dominus. Contigit autem et illum ferri ab angelis in sinum Abrahe. igitur et nunc esse poterunt. Et his verbis Augustini patet. qd localis distantia impedit locutionem angeli ad mortuos. alioquin frustra transirent de locis istis ad illos renuntiaturi que vidissent apud istos. Quia ratione autem potest distantia localis impedire locutionem ad homines mortuos: pari ratione ad angelos quibus pares sunt. ¶ Illud vero qd primo dicit ad huius confirmationem: scilicet qd locutio angeli consistit in intellectuali operatione: dupliciter intelligi potest: cum precisione vel sine. Si intelligatur cum precisione: scilicet qd locutio angeli nihil aliud sit qd intellectualis operatio. scilicet cogitatio sola. vel cogitatio cum desiderio ut alias apprehendat suam cogitationem: dicimus qd falsum est: sicut supra ostensum est: qd illi nutus vel signa quibus mediantibus fit locutio angeli: aliud sunt qd ipsa cogitatio vel desiderium. Si autem intelligatur sine precisione: scilicet qd locutio angeli consistat in intellectuali operatione: et etiam in alia operatione protensa exterius ad aliud per signum: tunc credimus qd verum dicat. et sic ex tali intellectu non sequitur conclusio quam intendit: scilicet qd in locutione angeli non impediatur distantia localis. Operatio enim exterius protensa per distantiam potest impediri. ¶ Ad 2^m qd dicit. qd intellectualis operatio angeli oio abstracta est a loco et tempore: multipliciter potest intelligi: si intelligatur qd ipsa essentia operationis angelice non sit in loco vel tempore: sed preter utrumque dicimus qd falsum est. Ex quo enim substantia angeli diffinitive est hic: necesse est qd eius operationes: fm id qd sunt diffinitive loci et tempus. alioquin operatio esset nobilior qd substantia cuius est operatio: qd est impossibile. Si vero intelligatur qd operatio angeli est respectu obiecti abstracti ab hic et nunc: dicimus qd est ut sic et est ut non. Losstat enim qd angeli intelligunt

intelligunt singularia que sunt hic et nunc. Verbi gratia, quos custodiunt et eorum operationes: et circumstantias operationum: que omnia singularia sunt hic et nunc. Angeli etiam intelligunt abstracta ab hic et nunc: sicut deus et vniuersalia: et ideo non sequitur ex hoc oppositum. ¶ Ratio quas ponit ad hoc est talis. Luce. xvi. dicitur. quod diues in inferno positus locum quebatur Abrahæ non impedire locutionem angeli fortius localis distantia non potest impedire locutionem angeli vnius ad alterum. ¶ Ad hoc potest dici. quod locus getis Abrahæ et Lazari pro tempore illo fuit in inferiori margine inferni: et habebat aliquam clarā lucē sine omni pena multæ: sic dicit magister in hystoria. vñ secundum hoc forte non fuit distantia inter Abrahā et diuites: quin posset vnus alteri loqui.

Responsio

ad hoc secundum Thomā. ¶ Ista obiecta procedunt ex quodā falso. scilicet quod angeli intelligant per nouā spem receptionem: et sic a rebus istis sensibilibus quas intelligunt. et non per species intelligibiles a diuino lumine sibi impressas: vel in eorum intellectu secundum naturam sue capacitatem a principio sue creationis deriuatas per ipsius lucis incommutabilem participationem nature singulorum congruere. Cuius oppositum in multis locis Thomas declarat. sicut patet supra in responsione articuli. xxxviij.

¶ Ad primum ergo quod obijciunt dicendum. quod nutus vel signa de quibus illa glossa loquitur. non sunt operationes proprie in alterum protensione materiali diffusa vel expressa localiter. que per se sequens distantia locali posset impediri: prout isti imaginantur: et falso. Sed possunt dici vno modo ipsi conceptus angeli loquentis ordinati ad alterum cui loquitur. Dabit enim quilibet angelus spiritus sibi iditas a primo lumine. per quas potest cognoscere quoscunque conceptus alterius ordinatos per voluntatem alterius ad ipsos. Et quod dicitur. quod nihil est signum sui ipsius: sumpto signo pro indicamento vel manifestatione principio: negandum est tanquam falsum: et contra factos Augustinum et Anselmum. quorum sententia est. quod verbum non solum est indicatiuum eorum que dicuntur per verbum: sed et sui ipsius quodammodo per primum. Si patet de verbo vocali: quod indicat alia indicando seipsum. Conceptus ergo angeli in quantum seipsum indicat: et manifestat illis ad quos ordinantur: prout dici signa vel nutus semetipsa notificatiua. Vel potius dici potest quod ipsi conceptus angeli in alterum ordinati: sunt signa vel nutus suorum et conceptuum vel permanentium in precipiente: circumscripta huiusmodi ordinatione. et ita non sub eadem ratione dicuntur signa et signata: et redit in idem quod prius realiter. ¶ Aliter videtur Thomas dicere super 2^m sententiarum. distinctione. xi. quod aliqua naturalis cognita ab angelo: cui fit puncta locutio ab angelo loquente cum conceptibus ipsius loquentis sunt signa vel nutus eorum de per quos conceptus illi notificant angelo illi cui fit locutio. Sed primum quod hic dicitur Thomas in primo preter. q. cxiij. arti. p. magis intelligo. Non enim video ad quid regrat talis punctio conceptuum cum illis naturaliter cognitis: cum conceptus illi fiant actus intelligibiles ab illo angelo in quem ordinantur. et hoc ratione illius ordinationis sicut alia naturalis entia sunt actus intelligibiles ab eodem eipso quod sunt in ordine nature actus habentia. precipue cum de ratione verbi sit quod semetipsus notificet: sicut dictum est. et ex voluntate loquentis dependet quod verbum mentalem ordinem habeat siue ad ipsum loquentem siue ad alterum. Et hinc est quod angelus loquitur sibi et alteri quando vult et non aliter. ¶ Ad 2^m dicendum. quod Augustinus intendit dicere. quod ea que hic sunt animabus alibi existentibus: nuntiatur per angelos qui hinc inde transiunt: non quod transitus localis sit necessarius ad hoc quod creature intellectuales suos conceptus mutuo manifestent: sed quod congruum est quod illi angeli potissime animabus alibi existentibus de his que hic aguntur nuntient: qui mittuntur ad hoc. quod circa ista locutionem

ea pro ipsis et nobis operetur aliqua illis et nobis conuenientia. Verbi gratia. Si angelus qui mittitur hic ad operandum aliquid circa filium. si consequenter mittatur ad operandum aliquid circa animam patris que detinetur prout congruit: satis pueniens videtur quod ille angelus potius quam alius suos conceptus manifestet illi anime nuntiando que hic aguntur. cum omnia secundum ordinem fiant in istis. ¶ Quod vero superponitur tertio a locutione angelica non posse prescindere operationem quedam locatur protensa vel expressa ad circumstantes: procedit ex falso fundamento. et tanquam falsum ac rationi dissoluitur. est interimendum. prout patet in responsione ad primum argumentum huius articuli. ¶ Quod vero dicunt quarto. quod essentia angeli et similiter eius operatio sunt diffinitive in loco: et similiter quod angeli cognoscunt quedam que sunt in loco et tempore: veritatem habet si intelligatur. Nec est contra Thomam. Essentia enim angeli non sic est in loco ut a loco contenta vel circumscripta dependeat: tunc enim esset in loco circumscriptive. Sed quod circa tale et non aliud aliquid operatur: sed aliquid in se habet: ratione cuius dicitur esse in loco diffinitive: quod natura summa regit infima per media: secundum doctrinam beati Dionysii. Hic est quod angeli essentia semper alicubi est ponenda: non propter sui indigentiam qua locum requirit: sed eo quod in loco aliquo semper aliquid operatur: vel aliquid quodcumque sit illud illo loco locatus ibidem influat. Sic quoque cognoscit angelus ea que sunt in loco et tempore vel nihil ab ipsis recipiat: sed per species a diuino lumine sibi impressas in principio sue creationis omnia ista cognoscit: ut patuit supra. Unde nulla predictio loci nec temporis poterit aliquo modo impedire operationem intellectualem in angelis. ¶ Quod vero dicunt quinto. quod non fuit tanta distantia inter sinum Abrahæ et infernum que posset impedire locutionem mutuum illarum animarum diuitis et Abrahæ pro Thomā est. quod ut dictum est: nec illa distantia: nec alia quantacunque potest locutionem angelorum impedire.

Rticulus Quadagesimultertio. Item q. cxiij. arti. iij. in responsione ne primi argumenti dicit. quod omnes angeli sunt in ætheribus.

Corruptorium.

¶ Hoc non reprehendimus ut erroneum: tamen contrarium videtur magis probabile. scilicet quod aliqui angeli sint adinuicem equales. et ad hoc mouere potest hoc quod firmiter tenemus: scilicet quod homines possunt esse equales angelis. alioquin non posset ruina angelorum per homines reparari. ¶ Sed homines possunt et equales sibi inuicem fieri. alioquin non posset vnus sortiri coronam alterius: sicut habet Apocalypsis 2°. Tene quod habes: ne alius accipiat coronam tuam. Ergo si homines possunt esse equales angelis et sibi inuicem probabile est per similitudinem. quod et angeli possint esse equales sibi inuicem. ¶ Philosophus 8° ethicorum. et Commentator ibidem dicunt. Oportet veros amicos equales esse adinuicem. Non enim vult amicitia esse in abundantia alterius. Nec Commentator. Si ergo ibi est verissima amicitia: non est probabile quod ibi sit omnimoda inæqualitas. Item Augustinus in libro de quantitate anime ita dicit. Equalitatem inæqualitati iure preponis. nec quisquam est (ut opinor) humano spiritu predictus: cui bec non videantur. Ergo si in illis beatis ordinibus ponendum est quod melius est: est magis ponenda equalitas quam inæqualitas.

Responsio

ad hoc secundum Thomā. ¶ Supposito quod angeli sint forme simplices. et per consequens solū formaliter secundum gradum nature differentes: manifestum est quod duo angeli non possunt in eodem nature gradu inueniri. vnde cum videretur omnes dono nature secundum totum conatum simul. manifestum est quod receperunt donum gratie et glorie secundum differentem gradum nature sue. ex quo conueniens

Ad 3^mAd 4^mAd 5^mAd p^mAd 2^m

Luc

t

Ad 3^m 2
ad 2^m

sequens est qd angeli omnes in natura. gratia et gloria sunt inaequales. ¶ Ad 3^m ergo in primum dicens qd non est fide de angelis et hominibus. Quod enim angeli sunt totum conatum naturae per gratiam informatum actum meritorum vnum exercebant. propter quod secundum diuersum gradum naturae diuersum gradum glorie recipiebant. et per consequens ut prius inaequales in natura: sic postmodum inaequales in gloria permanebunt. Vides igitur non sic simul et secundum totum conatum exerceant actum meritorum: sed partialiter et successiue. et ita per consequens illi qui habent minus de gratia: possunt per frequentem actum: vel vnum actum meritorum incrementum gratie promereri. et sic tandem non solum hominibus bonis: verum etiam angelis quo ad hoc poterunt equari: ut equaliter cum ipsis gloria consequatur. Unde dissimilitudo inuenitur inter boies et angelos penes hoc quod ad equalitatem vel inequalitatem facit per se. Et ratio illa que inititur similitudini quantum ad hoc non valet: sicut patet cuilibet intelligenti. ¶ Ad 2^m dicens. qd equalitas que requiritur ad amicitiam vera non est dicenda semper equalitas quantitatis: sed proportionis: alioquin non posset esse vera amicitia inter aliquos nisi essent oino pares ad minus quo ad magnitudines virtutis: que per se facit ad amicitiam veram: sicut patet per philosophum. et per consequens Petrus et Linus non essent vere amici: cum non sint gratia equales et gloria. quod qui pertinaciter voluerit asserere: non immerito hereticus: et non solum erroneus poterit appellari. ¶ Per hoc idem patet ad 3^m. equalitas enim quantitatis non est illa equalitas que vniuersaliter proponitur inequalitati secundum Augustinum. Sed equalitas proportionis que summa inuenitur in angelis. in quibus est proportio in diuerso gradu naturae diuersus inuenitur gradus gratie et glorie. Ex his patet quod ista obiecta non procedunt.

Ad 3^mAd 4^m

Articulus Quadragessimus quartus. Item. q. cxiij. arti. iij. in responsione tertia argumēti dicit. qd angeli qui sunt in terminis duorum ordinum magis secum conueniunt secundum propinquitatem naturae quam unus eorum cum aliquibus alijs sui ordinis. minus autem secundum idoneitatem ad similia officia. ¶ Item eadem questione articulo. v. in responsione principali repetit quod iam supra dictum est: quod angelis data sunt dona gratuita secundum capacitatem suorum naturalium.

Corruptorium. ¶ Contra istud dictum est super articulum xi. de primo vero non dicimus quod sit error: sed putamus quod sit falsus. Credimus enim quod omnes angeli sint vnius speciei: sicut ostensum est super prius per auctoritatem Iohannis Damasceni. quā pro parte repetimus. Dicit enim in logica sua. c. xxxvi. Gabriel cum dei genitrice disputans. vnus angelorum existens illic presens: disputauit separatus a consubstantialibus. Nec Damascenus. Ergo si angeli sunt consubstantiales sunt eiusdem speciei. Res enim diuersarum specierum non dicimus consubstantialia. ¶ Item eodem libro. c. xi. ita dicit. quod maiores presbiteri naturam vocauerunt species specialissimas: ut angelum. boiem et equum. Et super articulum iij. ita dicit. Sancti autem patres dimittentes multas contentiosas garrulitates: commune quiddam de multis dictum specialissimam substantiam et naturam et formam vocauerunt: ut angelum. hominem. equum et similia. Ex quibus patet secundum ipsam. quod tam secundum philosophum quam secundum sanctos angelus est nomen speciei specialissime. ¶ Item. ex dictis duobus. scilicet quod angeli vicini in terminis duorum ordinum magis conueniunt secundum propinquitatem naturae: aliud quod dixerat. scilicet quod angelis data sunt gratia et dona gratuita secundum capacitatem suorum naturalium: sequitur quod angeli viciniates in terminis duorum ordinum: cum magis conueniunt in naturalibus magis conueniunt in gratuitis. Et constat quod angeli qui magis conueniunt in naturalibus et gratuitis magis conue-

niunt in idoneitate similitudinis officiorum. et qui in istis conueniunt: magis conueniunt in ordine. ergo de necessitate sequitur ex predictis. quod angeli viciniates in terminis duorum ordinum. magis conueniunt in idoneitate similitudinis officiorum. et etiam magis conueniunt in ordine. quod constat esse falsum.

Responsio ad hoc secundum Thomam. Quod dicitur super prius esse reprobatum: scilicet quod angeli receperunt dona naturalia secundum capacitatem suorum naturalium: est ibidem rationabiliter in responsione illius articuli declaratum. ¶ Primum vero hic propositum non oportet quod putent esse falsum. Auctoritates autem Damasceni supra exposite sunt in responsione articuli undecimi. Unde patet ex dictis ibidem quod omnes angeli non sunt eiusdem speciei. scilicet quilibet in vna specie specialissima inueniatur. ita tamen quod in illis non est nisi vnum individuum vnius speciei. Per hoc patet responsio ad primum et secundum. que tamen non videtur multum ad propositum. Quāvis enim omnes angeli essent eiusdem speciei adhuc rationabiliter dici debet. quod viciniates sibi in terminis duorum ordinum magis conueniunt quo ad aliquid. quoniam in quolibet ordine inueniuntur supremi medij et infimi. et etiam in supremis vel inter supremos eiusdem ordinis sunt aliqui supremi. aliqui medij. aliqui infimi. et inter medios et infimos est Dionysius. Cum ergo ille angelus qui est simpliciter in vno ordine infimus: per multos gradus distet ab eo qui est supremus simpliciter in eodem ordine secundum multitudinem angelorum in illo ordine existentium et ab angelo summo simpliciter in ordine inferiori sibi vicino non distet nisi per gradus vnum. manifestum est quod multo fortius distet a supremo angelo sui ordinis quam a supremo angelo inferioris. Ista vero instantia non attendenda est penes situm. cum non sint situales. In aliquo igitur alio siue naturae simplicitate siue officiorum idoneitate ponenda est ista propinquitas vel distantia maior vel minor: et hoc est verum. magis enim conuenit infimus angelus cum supremo sui ordinis quo ad officiorum similitudinem idoneitatem. ratione cuius pertinent ad talem ordinem. scilicet minus conueniat quod eodem quo ad naturae simplicitatem. ¶ Ad 2^m igitur dicendum. quod si angeli vicini in terminis duorum ordinum plus conueniunt quo ad gradum naturae. gratie et glorie. non tamen sequitur quod sint eiusdem ordinis. Idoneitas enim illorum officiorum similitudinem sic participant ab infimo angelo illius ordinis. quod non est nata participari ab aliquo inferiori angelo modo simili. Probatur quod ille ordo in angelo isto terminatur. Natura vero gratia et gloria ab omnibus. scilicet secundum diuersos gradus participatur. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Ad 3^m2. 2^m

Ad

4. 2^m
Ad

Ad

Ad 2^m4. m
pbyfi
c. 2^m

Articulus Quadragessimus quintus. Item. q. cxiij. arti. vi. in responsione principali dicit. quod ens per accidens non habet causam. quia non est vere ens. quia non est vnum.

Corruptorium. ¶ Hoc dicimus esse contra fidem et contra philosophiam.

Contra fidem. quia ex hoc sequitur quod sit aliquid. immo quod sint plura que nec sunt deus nec a deo. Constat enim quod ens per accidens non est deus. Constat etiam si ens per accidens non habet causam non est a deo. et ita omne ens per accidens nec est deus nec a deo. quod est impossibile. ¶ Hoc etiam est contra philosophiam. Dicit enim Aristoteles. vi. metaph. Cause eorum que sunt aut erunt per se aut per accidens. Et secundum commentatorem ibidem. Cause eorum que sunt per accidens: sunt entia per accidens. scilicet quaecumque cause sint. imo cause infinitae. Nec commentator. ¶ Item. vtraque consequentia sui argumenti fallit. Non enim sequitur: ens per accidens non est vere ens. ergo non habet causam. sed est fallacia consequentis.

3

Ad

quentia. Alia etiā cōsequentia nō valet. ens per accidens non est vere vnus. ergo nō est vere ens. qz vere ens diuiditur in vnū et multa. et vnus quod conuertitur cum ente non est vere vnus: sed est cōmune ad vere vnū et multa.

4 C. si quicquid nō est vnum nō est vere ens nec habet causam: cū mūdus inter oīa entia sit minime vere vnus: et maxime aggregatiōis ex multis in actu et potētia: seque- ret q nō esset vere ens: nec dēret cām: que sūt falsissima.

Responsio ad hoc sūm Thoma. C. Ad intelligē- dum qualiter ens per accidens nō ha-

bet causas sicut dicit hic Thoma. et accipitur a pho. vi. meta. Considerandū est qz album habeat causam. et similiter musicū: tamen alibz musicū quod est ens per accidens: dicitur sūm philosophū non habere causam: qz non est vere ens: nec vere vnū quod habeat vnāz causas aliquam determinatā. Concursum enim illarū duarum causarum. quarū vna est per se causa albi: alia per se cau- sa musici est accidentalis. et ideo effectus cōsequens: scilz album musicum: non habet reduci in aliquā causā vnā determinatā ex qua talis sequatur effectus. Ex his pa- ter ad obiecta. C. Ad p. ergo dicendum. qz procedit ex falso intellectu. Non enīz intēdit philosophū vel Tho- mas qz ens per accidēs sit aliqd increatū (vt ipsi suspicā- tur) sed qz nō habeat aliquā determinatā causā sed plu- res: quarūz concursum est accidentalē vel pter intētiōē agentis: sicut patet in casualibus et fortuitis: sūm philoso- phū secūdo physicorū. C. Ad 2. dicēdūz. qz Thoma non habet negare nec phū quin ens per accidens habet causam. Cōcursum enim earūz respectu alicuius effectus qui est ens per accidēs accidentalē est. et hoc docet Tho- mas et philosophū similiter. vnde qd adducit de pho et cōmentatoze pro Thoma facit. C. Ad 2. dicant tertio. qz ista psequētia fallit. ens per accidēs nō est vere ens. ergo nō habet causam. procedit ex hoc qz non attēdebāt qualiter ens per accidēs dicitur nō habere causas vnā vi- delicet et determinatā. C. Si r. quod dicunt qz ista conse- quētia fallit: nō est vere vnū. ergo non est vere ens. ponē- tes qz vnū quod cōuertitur cum ente non est vere vnum ex falso intellectu procedit. Idē enim est ponere. qz vnū quod cōuertitur cū ente nō est vere vnū. et ponere qz ens nō sit vere vnū ens. et hoc est cōtradictoria esse simul: cuz dispositio vniuersaliūz in ente sit dispositio eius in vnita- te sūm philosophū. Sciēdū est etiāz. qz prout docet Tho- mas supra. q. xi. arti. y. Ens diuiditur per vnū et multa. et per vnū simpliciter: et multa sūm quid. Nulla enīz priua- tio tollit totaliter esse. qz priuatio est negatio in subiecto sūm philosophū. sed tñ oīs priuatio tollit aliquod esse. Et in ente rōne sue cōmunitatis accidit qz priuatio entis fun- detur in ente. quod nō accidit in priuatione aliarū forma- rum specialiū. Et sicut est de ente: sic et de vno et bono. que cōuertitur cum ente. nam priuatio boni fundatur in al- quo bono. sūm Augustinū in enchiridion. Et similr remotio vni- tatis siue multitudo fundat in aliquo vno: sūm Diony. 3. cap. de di. nobis. Et inde ptingit qz multitudo est quod- dam vnū: et malū est bonū quoddam. et nō ens est quod- dam ens. nō tamē predicatur oppositū de opposito. quia alterū est simpliciter alterū sūm quid. vt quod est f3 quid vt in potentia: non est simpliciter i. actu. Similiter quod vnū est simpliciter est multa f3 qd. Ex his patet qz vnū eodem modo se habet ad vnum et multa sicut et ens. pro- pter qd optime legiūz. qz si aliquid non sit vere vnū non sit vere ens. eodē mō deficit ab entitate quo deficit ab vnitute. loquēdo de vno qd cōuertitur cum ente. de quo loquitur Thoma in proposito. C. Ad 4. dicēdū. qz mul- ta: imo oīa que sunt in vniuerso siue mundo hoc: habent

causas determinatas. iter quas est ordo essentialis ac de- pendētia. cum oēs cause secūde a causa prima depēdeāt. vnde cōcursum earum nō est accidentalē vel nō intētus ab ipsa causis. propter qd effectus cōsequens: scilz mun- dus: nō est ens per accidens carēs causa determinatā: cū alique eius partes imēdiate a causa prima producāt. et alia omnia que sunt in mūdo: etiā ab eodēz sunt per cau- sas secūdas ab ipso ordinatā: ita tamē qz ipse sit semper plus influēs. Cōcursum vō causarum ad quē consequitur effectus qui dicit ens per accidēs. quīs nō accidat pter intētiōēz dei omnia disponētis: accidentalē tamē est in se cōsideratus vel pter intētiōēz agētis particula- ris sūm naturā. vel etiā sūm propositū. ppter qd vniūsmo- di effectus dicit ens per accidēs vel fortuitus vel casualis: nō habēs vnā causam determinatā: vt dictum est.

Actos
d causis

Reticulus q. xvi. arti. p. in responsione prin. dicit. qz oēs hūani intellectus sint vni? gra- dus in ordine nāe.

Corruptorū. C. Si nomē nature

intelligat spēm vel specificā differentiā: sic verū dicit sūm Damascenū in logica sua. c. xi. et sūm Boetii in li. de dua- bus naturis et vna persona christi. vbi dicit. qz natura vno modo idē est qz vnāquāqz rem informans specificā dif- ferentia. sic enī accepta natura nō recipit magis et minus: sed hoc modo nō videtur intelligere. sicut patet ibidē in- tinenti. Alio modo accipit natura pro naturali proprietate vel virtute. prout dicit pho. y. physicorū. qz naturas cog- noscere possibile est. si qz cōcedat trāsmutari corpus. et hoc modo videt ibi loqui. nā pmissit qz angelī aliqua vir- tute actiua quasi superioris nature cōfortiāt intellectū ho- minis addiscētis. non sic homo. qz omnes humani intel- lectus sunt vnius gradus in ordine nature. et sub hoc sen- su falsū est qd dicit. Nā vna anima aliā excedit: proprie- tate: dignitate: et virtute naturali. als anima christi nō es- set nobilior alijs aiabus. nec vnus intellectus nobilior qz ali. qd tanqz erroneū est nuper dñatū. Parisius sub his verbis. Incōueniens est ponere aliquos intellectus non nobiliores alijs. Et ē error. xxxij. c. 8. de aīa vel intellectu. Nō patet. qz nā hoc mō sumpta recipit magis et minus.

T. 2. 2.

Responsio ad hoc sūm Thoma. Ad dissolutionē eorum que hic obijciunt contra Tho- mam. Sciēdū qz sicut natura specifica nō recipit magis et minus prout isti fatētur: sic nec proprietates naturales cō- sequens speciem. sicut patet de homine et risibili. Et isto modo intendit Thoma qz oēs humani intellectus sunt eiusdem gradus in ordine nature. quod patet per hoc qz intellectus angelicus quē dicit esse superioris nature: dif- fert specie ab intellectu humano: et ideo ipsum excedit in natura et virtute actiua naturali specie cōsequenti. ergo l3 vnus intellectus humanus alterūz in multis excedat: siue propter meliorem corporis dispositionem. siue pro- pter meliorem dona gratuita. propter que virtutes natura- les nobilitāt. vnde virtutes naturales in anima christi nō solū alias aīas: sed etiā oēs alias creaturas in nobilitate et pfectione excedit. ppter qd erroneū fuit ponere oēs intellectus humanos eiusdē nobilitatis penitus. et nullū alio nobilioz. qd non imērito dñatū est. Parisius tamē oēs intellectus humani sunt vni? spēi. et per pñs eiusdē gra- dus in ordine nāe qstū ad vtutes et proprietates spēs cōse- quētes. si piderēt in sua nā sola abstracta. et vt dictū est. et nō aliud intendit Thoma.

Reticulus Quadragessimus septimus. Item. q. xviij. arti. y. in re- sponsione secundi argumenti dicit. qz additio

cc z

ad p.

T. 2. 7.

Ad p.

L. 2. 50.

Ad 2.

Ad 3.

ad 2.

4. meta

physice.

L. 2. 27.

Ad 4.

Arti. XLVIII.

ad formam substantialem mutat speciem.

Corruptorium. Si intelligatur de additione perfectionis substantialis:

l. 28.

que ab aliquibus vocatur perfectio prima. que etiam mutatur diffinitionem. verum est secundum philosophum. iii. metaphy. Si intelligatur de additione perfectionis accidentalis. vel de additione per intentionem proprietatis virtutis naturalium: que vocatur aliquando perfectio secunda ac posterior falsum est. et videtur vicinum illi errori: qui ponit omnes intellectus humanos naturaliter equales esse. nec unum esse alio nobiliores.

Responsio ad hoc secundum Thomam. Manifestum est cuilibet intuenti. quod Thomas intelligit primo modo et non secundo modo. qualiter tamen debet dici quod intellectus humani sint equales et qualiter non patuit supra articulo proximo.

Articulus Quadragessimus octavus. Item ibidem ponit. quod tamen est una forma substantialis in homine et in quolibet composito.

Corruptorium. Hoc superius articulo xxxi. im-

Responsio ad hoc secundum Thomam. Supius verum est declaratum est quod nullus error in fide

vel philosophia sequitur ex dicta opinione de unitate forme substantialis in eodem. hic igitur ponentur aliquae perquisitiones. quibus videtur aliquibus necessario concludi. quod omnino est impossibile oppositum intelligere. Quod sic probant. quod due forme eiusdem rationis nullo modo possunt eisdem subiecto vel susceptibili simul inesse. Sed omnes forme substantiales materiales sunt unius rationis. ergo nullo modo huiusmodi due forme poterunt eisdem simul inesse. Maior patet tam in formis inter quas est contrarietas: quod in alijs inter quas nulla contrarietas invenitur. Sicut enim albedo et nigredo nullo modo possunt simul eisdem inesse: cum sint forme contrarie unius rationis: secundum hoc quod verum est color: sic nec due albedines nec due figure que sunt forme eiusdem rationis non contrarie possunt eidem subiecto secundum idem simul inesse. Maior patet sic. Omnes ille forme sunt unius generis secundum philosophum. inter quas cadit transmutatio per se et non per accidens. Sed huiusmodi sunt omnes materiales forme. Videmus enim quod materia a forma una elementari vel mixta transmutatur ad aliam per se et non per accidens: sicut quando ex aere fit aqua. et ex vino acetum. ergo ut videtur huiusmodi due forme nullo modo poterunt simul inesse. Luz enim fit transmutatio aque per se quando ex aqua alterata in stipite vitis fit vinum: sicut quod ex aere alterato fit aqua: manifestum est quod forma aque et forma vini eque sunt unius generis physici secundum determinationem philosophi: sicut forma aeris et forma aque. ergo sicut ille non copiantur se simul in eadem materia: sic nec iste. et similis est ratio de omnibus formis inter quas cadit transmutatio per se et non per accidens. Idem probant sic. Quod est per se terminus a quo alicuius transmutationis: impossibile est quod copatiatur secum in eodem susceptivo illam formam que est per se terminus ad quem transmutationis eiusdem. Sed manifestum est quod inter formas substantiales est transmutatio per se et non per accidens: non solum quando ex uno elemento fit aliud: sed etiam quando ex elemento vel elemento fit mixtum. Verbi gratia. Ex aqua fit vinum vel aliud alimentum. et ex illo alimentum semine. et ex semine sanguis: et ex sanguine embrio. et ex embione equus vel homo. ergo (ut videtur) impossibile est quod in huiusmodi idem susceptivum sive materia simul maneat sub termino a quo et sub ter-

Corrup.

mino ad quem. Sed in qualibet transmutatione predictarum. cum sint transmutationes per se et non per accidens: semper terminus ad quem expellit terminum a quo. et per consequens ad unius forme substantialis inductionem in huiusmodi: necesse est illas que prefuit in eadem materia corrumpi. ita quod semper generatio unius sit corruptio alterius: sicut docet philosophus. Item omnis forma accidentalis tribuit suo susceptivo aliquod esse sui generis: puta quantitas esse quantum: et qualitas esse qualis: et ita de alijs. ergo eadem ratione: immo multo fortius omnis forma substantialis de cuius ratione verius est quod sit principium essendi: dabit esse aliquod sui generis suo susceptivo esse scilicet substantiale: quod est idem quod per se subsistere. Sicut enim accidentis esse est inesse. ita esse substantiale sive esse substantie est per se subsistere. Si igitur due forme substantiales essent in eadem materia: iam essent in illo composito duo subsistere. et per consequens duo substantie. ex quibus impossibile est fieri aliquod unum nisi per contactum vel ligamentum. sicut dicit Commentator super primo de anima. et ideo a ponentibus in homine plures animas: recte querebat philosophus quod contineret eas. secundum Commentatorem ibidem. Item omnis forma adueniens alicui enti est extra eius quidditatem. et per consequens erit accidentalis eides. quia quidditas vel essentia rei necessario precedit ordine nature quoddamque esse eiusdem: sive illud esse dicatur accidentale subale compositum vel incompletum. Si ergo aliqua forma subalis adueniat alicui composito habenti esse actuale per aliquam aliam formam substantialem precedentem: illa forma adueniens consequitur esse talis compositi quod est posterius: necesse est quod sequatur ipsius quidditatem vel essentiam que secundum naturam prior est: utpote participans tale esse. et sic erit extra essentiam talis compositi. Cum enim esse sit extra essentiam vel quidditatem rei et posterius ipsa. manifestum est quod illud quod aduenit post esse eius: est forma adueniens composito prehabenti esse actuale. est omnino extra quidditatem et essentiam talis compositi: et per consequens est forma accidentalis eiusdem: si tamen ipsum aliquo modo informet. Item probat per Commentatorem secundo de anima: qui ponit differentiam inter animam et formas accidentales: in hoc quod forma accidentalis quocumque est in subiecto actu ente. anima vero est in subiecto quod non habet esse nisi per ipsam. Ex quo patet secundum ipsam. quod anima est forma substantialis. Vult enim ibidem. quod subiectum accidentis est compositum ex materia et forma quod indiget in suo esse accidente. subiectum autem forme substantialis non habet esse actu nisi per formam illam. Et parum post dicit. quod forme naturales sint substantie: que cum fuerint ablata: aufertur nomen quod deinde strata est: secundum quod est individuum substantie. et per consequens (ut videtur) impossibile est aliquod aliorum remanere: cum individuum substantie sit substantia prima. De primis enim substantijs dicit philosophus in predicamentis. Destructis primis etc. Et hoc est quod dicit Commentator ipse ibidem: consequenter quod aufertur genus et differentia: et nihil remanet. Nec omnia dicit Commentator: ad ostendendum qualiter secundum philosophum anima est actus primus corporis. ante quem non habet actum vel formas priorem. Et ideo dicit Commentator ibidem octavo metaphysice. quod corpus non existit sine anima. quod esset manifeste falsum: si corpus mortuum anima recedente existeret idem quod prius. Idem probant sic. Formam substantialem recedente: quod remanet non est eiusdem speciei: sicut patet de corpore vivo et mortuo. Sed que differunt specie differunt numero secundum philosophum.

Doc

Hoc autem non foret: si in corpore viuo essent plures forme substantiales. tunc enim posset vna et eadem numero remanere alia recedente. **¶** Ex his videtur quod in anima/ tis de quibus minus videtur: non potest poni nisi vna forma substantialis in eodem. **¶** Idem probant per sententiam philosophi: et Commentatoris octavo metaphysice. qui sic ait. Omnis qui ponit quod corpus et anima sint duo diuersa conuenit ei dicere: quid sit causa ligamenti anime cum corpore. Qui autem dicit: quod anima est perfectio corporis: et corpus non preexistit sine anima apud ipsum: corpus et anima non erunt duo diuersa in actu: nec accidit questio hic: quia anima cum corpore est vnum: sicut et materia prima cum forma est vnum. Ecce hic manifeste habetur: quod sicut materia prima forme vnita nullum habet actum nisi per ipsam. nec est aliquid aliud actu ab ipsa: cum sit forma eius: actus primus et perfectio. Similiter et corpus anime vnitum nullum habet actum nisi ab ipsa. nec est aliquid aliud ab ipsa actu. sed ipsa anima est eius actus primus et perfectio prima. quod non esset verum si corpus constitueretur in esse corporeo per aliquam formam precedentem animam. **¶** Istud etiam probat per sententias philosophi et Commentatoris primo physice. vbi dicit Commentator: quod si materia haberet aliquam formam sibi propriam nullam aliam reciperet ipsa manente. Et parum post dicit: quod si haberet aliquam formam: forme essent accidentia: ista non sequerentur si vna forma substantialis manens in materia: posset supra se aliam recipere. **¶** Idem probant per dictum philosophi primo de generatione: vbi vniuersaliter loquens de generatione: sicut patet ex hoc quod reprehendit Platonem: quod non est locutus nisi de generatione simplicium: sic dicit subiectum generationis non est quid aut quantum vel quale. sed solus byleus in potentia. Et probat quinto physice. quod generatio non est motus. quia scilicet huiusmodi ens in potentia nullo modo est mobile. prout patet ex verbis philosophi et Commentatoris ibidem. Sed si anima vel alia forma induceretur in materia prius informata forma substantiali precedente. et postmodum remanente in eadem materia: post inductionem forme illius in ipsa materia cum illa forma que continue maneret in ea foret subiectum generationis: et cum ex materia et forma tali necessario oporteat ponere quoddam compositum quod est hoc aliquid: scilicet corpus. et per consequens quantum et quale. et per consequens etiam mobile non solum ens in potentia: sed etiam formam et actum habens: manifestum est quod omnia predicta a philosopho quinto physice. et primo de generatione. de subiecto generationis scilicet. quod non est quid nec quantum nec quale. nec per consequens mobile: sed solus byleus et ens in potentia falsa erunt. **¶** Qualiter vero non oportet ponere plures formas substantiales in eodem sic declarant qui retinent opinionem predictam: vniuersaliter videmus quod vnam formam substantialem committantur. et sequuntur plures forme accidentales: sicut patet in vno elemento simplici: vt in igne vel aere in quo frustra fingeretur plures forme substantiales: vbi multe inueniuntur accidentales. vt pote caliditas. raritas. leuitas et diaphaneitas: quod vtiq; contingit ad hoc quod aliqua forma substantialis in materia inducatur: necesse est quod per quasdam formas accidentales materia disponatur. Verbi gratia. si in materia aeris iduci debeat forma ignis. primo inducuntur in materia ille forme accidentales: vt raritas et caliditas: et huiusmodi ad susceptionem forme substantialis ipsius ignis disponentes. et in eodem instanti quo terminatur alteratio ad huiusmodi qualitates: in sumo inducitur ipsa forma substantialis ignis et est corruptio

aeris. et quia forme substantiales elementorum sunt imperfectissime. Dicitur enim quod sunt totaliter materie immerse et maxime materiales: in quibus ipsas non consequitur aliqua virtus activa vel proprietas: nisi ille forme accidentales que erant dispositiones materie respectu earumdem. verbi gratia. Caliditas. raritas et huiusmodi. que prius disponunt materiam aeris ad susceptionem forme ignis in gradu incompleto: postea consequuntur eius inductionem in gradu completo et non alie. Sicut vero animali qua vna qualitas prima consequitur inductionem forme elementi vnius in corruptione forme elementi alterius: ita ad inductionem forme mixti sequitur quedam adequatio secundum proportionem aliarum qualitatibus: in cuius inductione necesse est formas elementorum corrumpi que prius erant in materia illa secundum substantiam. Nec potest intelligi quod diuersae forme elementares maneat in eadem parte mixti ipsius. quia impossibile est per se simul diuersis formis specificis: cuiusmodi sunt istae forme substantiales elementorum. Nec potest dici quod manet in diuersis partibus materie eiusdem. Tunc enim in mixto maneret elementa actu distincta. Nec esset per consequens mixtio nisi quo ad sensum forsitan. et ideo oportet dicere secundum philosophum. quod forme substantiales elementorum non manent in mixto actu sed virtute. Et enim in inductione forme substantialis ipsas mixti corrumpuntur forme substantiales elementorum. quia tamen quatuor qualitates eorumdem aliquantulum adequate consequuntur formam substantialem mixti. que quidem qualitates sunt virtutes actiue ipsorum: et quasi instrumenta formarum substantialem eorumdem. Dicitur enim quod elementa dicuntur manere in mixto virtute et non actu secundum substantiam suam. **¶** Ex his euidenter apparet. quod in mixto non oportet ponere plures formas substantiales: sicut nec in vno simplici elemento. In mixto sunt plures forme accidentales quod in vno elemento. quoniam praeter quatuor qualitates elementares per quas disponitur materia ad susceptionem forme mixti. et que ipsam consequuntur in quadam media proportionem: consequuntur ipsam formam mixti aliqua virtus activa propria: que dicitur virtus habens speciem. Verbi gratia. Virtus qua adamas trahit ferrum. et saphyrus occidit anthracem: et huiusmodi. et sic patet qualiter forma mixti que perfectior et nobilior est: habet in se actualiter ipsas qualitates primas: que sunt virtutes proprie elementorum: cum quadam virtute interiore sibi propria. Sicut enim naturali ordine ex elementis: quorum forme inter formas substantiales sunt imperfectissime et maxime materiales vt predictum est generatur mixtum: cuius forma est perfectior. et propter hoc etiam virtuosior continens in se virtualiter ipsas formas elementorum. et addens vltimorum virtutem et perfectionem. Simili modo ex vno mixto minus nobili naturali ordine generatur mixtus nobilior. cuius forma non solum addit virtutem supra virtutes elementares: sed etiam supra virtutem mixti ex quo generatur. Verbi gratia. Sicut lapides fiunt ex elementis tanquam ex propria materia: quorum forme subales addunt virtutes speciales species sequentes supra virtutes elementorum. Sic de lapidibus quibusdam fiunt diuersa metalla quasi ex materia propria. lapis quidem calore solutus in eis puerit. Et iste forma subales metallo non solum addunt supra virtutes elementorum in ipsis magis proportionata quam in lapidibus ex quibus generantur: sed etiam aliquas speciales virtutes vltiores supra virtutem ipsorum lapidum ex quibus generantur. Aurum enim habet virtutem mundificatiuam. imo alias virtutes multas que excedunt virtutes non solum elementorum: sed etiam illius mixti quodcumque sit illud ex quo aurum generatur. Istud est magis euidenter in alimento: quod vel sit ex elementis: cuius forma subalis addit virtutem consequentem speciem supra

Art. XLIX.

virtutes elementares. ex quo quidem alimento sumpto animali generatur semen. cuius forma est nobilior: et addens ulteriores virtutes. ex quo semine generatur sanguis cuius forma est adhuc nobilior: et addens ad ulteriores perfectionem. ex quo sanguis generatur embrio. cuius forma est nobilior addens adhuc plures et nobiliores virtutes: utpote generatiua et sensitiua. Ex hoc tamen generatur homo vel equus: cuius forma est nobilior: addens virtutem sensitiua perfectionem quo ad formas equi: simul cum virtute intellectiua quo ad formas hominis. Ex his patet quod corpora illa quorum natura est imperfectior et ignobilior sunt principia materialia. ex quibus sunt corpora melioris nature: que habent in se virtutes illorum corporum ex quibus sunt. supra quas adduntur virtutes et perfectiones ulteriores plures et perfectiores vel pauciores secundum gradum perfectionis et nobilitatis sue nature. In illis enim in quibus ratione perfectionis sue nature est nobilior aut multiformior dispositio materie: plures ac nobiliores inveniuntur virtutes forma substantiali materia taliter dispositam perficere consequentes. Verbi gratia. quod in aliquibus perfectis animalibus nobiliter ac multiformiter disponitur materia ad illius forme nobilitatem susceptionem: circa substantialem formam huiusmodi animalium perfectorum multe nobiles consequuntur virtutes tam vegetatiue quam sensitiue. Et quod omnes iste virtutes possint persequi unam formam subalem sic declaratur. Manifestum est quod anima sensitiua est forma simplex existens in toto animali et in quolibet eius parte. et tamen ipsam persequitur valde multe virtutes. quarum quedam sunt alie nobiliores secundum nobilitatem dispositionis materie vel minus nobile in partibus illius animalis. In illis enim partibus materie animalis in quibus minus nobilis dispositio inuenitur ad animam: illa parte materie perficere non consequitur nisi virtus sensitiua. scilicet tactus: minime nobilitatis. In alijs vero partibus nobiliori modo dispositis persequitur una cum virtute tactiva alia virtus ulterior. scilicet gustativa. visiva. auditiva vel olfactiva: que differunt in gradu nobilitatis et differunt dispositione materie nobiliores vel minus nobile. Aliqua vero pars materie animalis tam nobilem habet dispositionem. quod animam sensitiuam perficere illam partem materie: persequitur virtus sensitiua composita. Alie et partes materie eiusdem adhuc nobiliores habent dispositionem ita ut ad animam sensitiuam perficere illas partes materie persequantur quedam virtutes que dicuntur viribus sensitiuis nobiliores et superiores: cuiusmodi sunt imaginativa et estimativa que quedam similitudinem habent cum potentia rationalis anime. Ecce quodammodo ad unam animam sensitiuam que est una forma simplex secundum quod perficit eandem materiam diuersimode in diuersis partibus suis disposita tam diuersas persequuntur sensitiue virtutes quarum aliqua parum excedit virtutem vegetatiuam. Verbi gratia. Tactus et alia virtus: ut estimativa. precipue que percipit intentiones non sensatas: habet vicinitatem et similitudinem cum natura rationali. Similiter et est ponendum secundum sanctos. quod in homine non est nisi una forma simplex: ad quam consequuntur vires vegetatiue. et eatenus dicitur anima vegetatiua. et omnes predicte virtutes sensitiue. et eatenus dicitur anima sensitiua. et ulterius virtus intellectiua. et eatenus dicitur anima rationalis. Istud tenendum est pro certo. quod huiusmodi oppositum recitatur ab Augustino inter errores. et merito. quod si virtus vegetatiua et sensitiua non dicarentur in ipsa essentia anime rationalis in homine. nec ipsam perficeret materiam corporis humani consequerentur. manifestum est quod nulla virtus esset in humano corpore ratione intellectiue anime sibi vnite: ex quo posset concludi quod non vnitur corpori ut forma: sed solum ut motor. quod est hereticum. Videmus enim quod ad omnem formam perficietis materiam quamcumque consequitur aliqua virtus ex hoc ipso quod

Corrup.

materia a forma illa perficitur. sicut patet in omnibus inductiue. Nec potest fingi instantia nisi in proposito. et huiusmodi instantia quam nulli inuenitur rationi: friuola est et oino vana. sed nulla ratio cogit ponere in homine tres animas. imo nec per consequens plures formas subales. et hoc patere potest ex dictis. in solutione articuli. xxxi. et xxxiiij. Tamen ne videar magnis hominibus qui sunt huius opinionis derogare vel presumptuose non deferre: nihil assero. nec eorum opiniones contra fidem vel philosophiam esse dico. tamen hoc mihi videtur. quod aliqua ex roborum propinqua videntur sequi ex illa opinione: que ponit plures formas subales in eodem individuo. precipue in philosophia. cuius principia secundum doctrinam philosophi et commentatores falsificantur: si positio illa vera dicatur quantum scio esse intelligere. Et ecce coram deo quod non metior: si scirem argumenta que hoc ostenderet dissolvere: ut quicquid crederetur: responsionem per singula posuissem. Sed sicut nihil pertinaciter affirmo: ne sim presumptuosus: sic mea recognoscens impotentiam vel ignorantiam: nihil rideo ad argumenta predicte fidei et facta dicere cogar. forsan docebit nos ridere vel alius aliquis: cui dominus ista veritate lucidius voluerit reuelare: ipse dominus noster Iesus christus doceat nos et in alijs articulis preteractis veritatem inuestigare intelligere. et intellecta docendo declarare ad eius laudem et honorem cui est gloria per infinita seculorum secula.

Aditio ad predicta bene notanda. articulo. xlix. Qui voluit rationes predictas ad ea que fidei sunt pertractare: inuenient positionem de pluralitate formarum substantialium in eodem multo amplius quam illas de unitate fidei christiane repugnare. Quod sic potest patere. Si enim due forme subales non copatiuntur se in eadem materia numero propter implicitam contradictionem: prout probatur due rationes prime: manifestum est quod qui hoc supposito poneret in corpore christi aliquam formam subalem aliam ab eius anima: eo ipso necessario haberet negare animam eidem corpori inesse. et per consequens illud corpus assumptum a verbo nunquam fuisse animatum vel viuum. nec per primum mortuum. nec solum illa mortuum. sed mortis illius animam euacuaret. Item hoc dicendo eodemque posito: cogere et ponere quod anima intellectiua non vnitur corpori aliam formam subalem habuit ut forma. et per primum a corpore peccatum originale non haberet. pro quo tamen delendo christum mortuum est. et ad quod delendum sacramentum mortis sue. scilicet principaliter ordinatur. Hoc idem patet: si quilibet forma subalis ponatur dare suo susceptivo aliquod esse sui generis quod est per se subsistere: patet per tertiam rationem. scilicet non. necesse est ponere multas formas intelligere. quod corpus animi aduentum anime per se subsistat. et pariter ratione: imo multo fortius quod anima a deo creata esse debeat ad minus prius quam vnita corpori. et ex hoc sequitur ut videtur. quod ex tali corpore et ex tali anima cum sint duo actus diuersi cum esse diuerso. et diuersa per proprias formas seorsum subsistat: nunquam fieri potest vere vnum. Ex quo sequitur non solum quod anima intellectiua nibila a corpore cui vnita est ut forma contrahat. imo quod ipsa eadem numero (puta finxit Averrois) in omnibus hominibus existat. et multa alia que secundum fidem christianam utpote falsissima predicantur ex prefata pone de formarum subalium pluralitate in eodem (ut nonnulli existimant) persequuntur. Sed hoc qualiter debeat diffiniri alterum est negotium. In hoc enim opere nihil aliud quam ad ea que aduersarij doctoris nostri eximij obyeiuntur rursus ponere et ponetur.

¶ Sinit responsio ad obiecta contra primam partem summe fratris Thome de Agno: ordinis fratrum predicatorum in articulo. xlix.

¶ Correctorium corruptorum verborum Thome in prima secunde dictorum Sequitur.
Articulus

Raculus

Primus. In pma pte. y. li. q. ii. ar. iij. in rrisso. ne pncipali dicit Thomas qd ad beatitudinē duo requirunt. vnus qd est essentia beatitudinis. et aliud qd est quasi per se accidens eius. scilicet delectatio ei adiuncta. Dicit ergo qd qstum ad illud qd est essentialiter beatitudo impossibile est qd consistat in actu voluntatis. Cuius ratio est. qz beatitudo est consecutio vltimi finis. psecutio autē finis nō pssit in actu voluntatis. voluntas enī fertur in finē etiā absente cū ipm desiderat et in pntētiā in ipso gescens delectat. manifestū est autē qd ipsum desiderium finis non est psecutio finis. sed est motus ad finem. delectatio autē aduenit voluntati ex hoc qd finis est presens voluntati. Dec de Thoma.

Corruptorium.

Tria hic dic vlt dubia vlt sim. pñ falsa. pñ est qd delectatio adiuncta beatitudini ē actus beatitudinis et nō de eētia beatitudinis. Scdm qd act⁹ voluntatis nō pñet eētia ad beatitudinē. Tertiu nō dicit h expse s3 ex arg. qd fac sub bis vbiis. p3 qd h itēdit. s3 qd delectatio pcomitās vltiōz vīne essentie vē ē act⁹ voluntatis. et h expse dicit. q. 4. ar. y. in rñ. pñ. sub bis vbiis. op3 qd opō itellec⁹ qd ē vīso sit potior delectatio ne. delectatio. n. pñsit i qdā cōmētātoe voluntat. Primū lgi qd delectatio ē actus beatitudinis et nō eēntialis eīerit du biū vlt simplr falsū. Dicit. n. Aug⁹. x. p. f. loquens ad deū. 2. Btā vita ē gaudere de te. pp te. ipā ē et nō ē altera. Et idē. Btā vita ē gaudiū de vitate. Ex bis vbiis Aug. p3. qd gaudiū ē eēntialr beatitudo vlt aliqd de eēntia ei⁹. Et si gaudiū vtiqz delectatio. qz delectatio ē gen⁹. et gaudiū spēs eius: sic dicit Aug⁹. vi. nālū. pte. iij. ca. v. Ad idē fac auctās pbi. viij. et bi. ca. viij. et Lōmē. abidē. Dicit. n. pñs. Lōrūne at nullus sustineret neqz ipz bonū si triste ipsi inerit. ibi Lōmē. ipm bonū qd aliqd ē qz felicitas. qd ē ipse triste esse. S3 ex suppone Aug. dicit. Si triste felicitas faceret vitas: nullus vtiqz vellet felix eē. Dec Lōmē. et pstat qd illd est de eēntia beatitudinis sine qd beatitudo nō pōt appeti vel nō est appetibilis. Scdm qd dicit. s3 qd act⁹ voluntatis nō ē de eēntia beatitudinis falsū vlt. Cōstat. n. qd beatitudo ē. sūmū bonū rōnalis creature. g nece ē qd beatitudo ex qd pñsit i actu qd pñsit in actu ei⁹ idē potētie. i cui⁹ actu pñsit eēntialr rōnalis creature bonitas. s3 b est in actu voluntatis. qz in delectatiōe pfecta. qz in actu voluntatis qd est delectatio pfecta eēntialr et pncipalr pñsit ipsa beatitudo. C3 Itē pstat qd rōnalis creatura sūme d3 appetere qd deus sūme experit ab ipsa et magis qd magis. s3 a rōnali creatura magis experit amari pfecte qz videri. et b magis approbat in creatura tā i pñā qz i via. g rōnalis creatura b magis d3 appetere et b faciēdo magis getari. et talis act⁹ eēntialis est: imo eēntialissim⁹ beatitudinē. et cōstat qd ipā est act⁹ voluntatis. 3. C3 Itē Aug⁹ in li. i. de doc. chriſtiana. Dicimur ingt ea re frui quā diligim⁹ pp se. et ea re fruedū ē nobis qd efficiamur bti. ex qd p3 qd fructiōe et delectatiōe qd sūt act⁹ voluntatis sūmas bti. C3 Itē Aug⁹. y. sup. Sen. ad lram. loqns de statu pñe. Vltā est ingt et tota vīus videre qd amas: et sūma felicitas est bti qd amas. s3 dñs pñs h3 p amorē qz p cognitionē. g eēntia beatitudinis magis ē in amorē qd est act⁹ voluntatis: qz in videre vlt cognoscere qd ē act⁹ itellec⁹. Item Dugo in hierar. ang. loqns de beatitudine pñe dicit. Ibi cognitio illuminat et delectatio satiat. Et ibidē in eodē loco. Delectio supeminet scē. et melior est qz ireligētia: plus. n. diligit de⁹ qz intelligat. s3 in actu supeminēti et meliori est beatitudo. g est in amorē qd est act⁹ voluntatis. C3 Tertiu qd dicit. qd delectatio cōcomitans vīsonē diuine essentie est actus voluntatis. dicimus hoc esse falsū. qz delectatio con-

comitans actū alicuius potētie nō ipeditur est in eadē potētia in qua est ipsa opatio. delectatio enī que est in vīdendo pulchra et delectabilia est in oculis. teste Eccl. xi. Dulce lumen et delectabile oculis videre solē. nō dicit delectabile voluntati. et tñ ponimus qd si volūtas appetit videre solem. qd vīdendo per oculos delectat alia delectatione. qz implet appetitus eius. Ad hoc autē qd operatio et cōcomitans delectatio sint in eadē potētia facit dictum Auicē. i. li. canonis. cap. vltimo. Delectabile est ingt senti re pueniēs. Et in meta sua. lectione. iij. cap. vi. Scias inquit qd delectatio vniūscuiusqz vīutis est plena acquisitio sue pfectionis. et ideo sensui sensata pueniētia. et ire vīndicta. et spei cōsecutio. et vniūcuiqz rei id qd est pprium sibi. C3 Itē Algazel meta sue. ca. xij. Delectatio est pceptio rei cōuenientis. dolor autē est pceptio rei nocive. vñ absqz dubio delectatio cōcomitans dei vīsonē manifestantem in intellectu. et delectatio cōcomitans dei dilectionē est in volūtatē. C3 Ad rōnem suā rīdendū est eūz dicit vñ pceptio est. qd beatitudo est psecutio finis vltimi. qd nō attingit voluntas vel actus eius qui est desideriu vel delectatio et c. C3 Dicedū qd pñm vñ est. s3 qd beatitudo est cōsecutio vltimi finis. Sed scdm falsū est. s3 qd bunc nō attingit volūtas. qz l3 nō attingat vel assequat eū per desideriu vel per delectationē assequit tñ hunc finē per actū voluntatis qui est diligere. vt vīsum est supra. de quo actu tacet quasi nō esset alius actus in volūtatē qz desiderius vel delectatio: qd falsū est. Qz enī diligere sit alius act⁹ qz desiderare vel delectari paret. qz desideriu in eo qd huiusmodi est rei absentis vel pntis. nō fm qd pñs est: s3 aliquo mō vt futura est ad vīz vel fruitiōe. Delectatio autē pñpue rei spiritualis est potissime vt presens est et vt habita. Delectio autē est causa delectationis et desiderij. cā aut nō est effectus. ergo dilectio nō est desideriu vel delectatio. est tñ actus voluntatis. delectatio autē nō est pprie actus voluntatis: s3 accidēs cōcomitās actus cuiuslibet potētie et vīutis circa ppriū obiectū. C3 Ad illud dictū in Joā. xvj. Dec est vita eterna vt cognoscāt te et c. dñm. qd dñs cognitioni vitā eternā tribuit. nō qz in cognitione cōsummat sed inchoat. qz nō amat nisi cognitū. Attribuit etiā pot⁹ cognitiōi qz amorē. qz vīso eēntie diuine distīguir magis statū vie a statu patrie qz dilectio. qz nō videt in sua eēntia nisi in pñā. In via autē ferf dilectio in diuinam essentiam. et etiam in patria. sed huiusmodi non est nisi inchoatio in via et cōsummatio in patria.

Responsio

ad bec fm Thomā. Qualiter beatitudo creata pncipalr et essentialr pñeat ad actus intellectus. et qualr obiecta que sunt in pñariū solui debeāt: luce clari⁹ declarat Thomas pñā Bētilis libro. iij. cap. xxiij. per totū. vñ ista que dicūt bti cūbī tota liter annullant: si dicta Thome dictis eo3 applicentur. Auctoritates vō quas pro se adducunt: si recte itelligant nībil pro ipso faciunt. C3 Prima enim auctoritas Aug⁹ qua dicit deo de vita bti. Beata vita est gaudere de te. ppter te. C3 Et sūl scda. Beatitudo est gaudiū de veritate. sic bti intelligi qd ipiaz vīsonē dei per essentias in qua cōsistit ipsa essentia beatitudinis. cōcomitāt sūmū gaudiū ex illa vīsonē dei siue pñe veritatis pueniens. Et qz in presenti possumus aliquo mō in ipām diuinā essentia ferri per amorē. et de ipā gaudere ac delectari. ppter se. Et in vīsiōz diuine eēntie imitū itellec⁹ nñ ferre nō possumus in pñā. Vñc est qd gaudiū h3 de deo ppter deū qd essentia beatitudinis pcomitāt: magis est nobis notū qz vīso dei p eēntia: in qd ipsa essentia beatitudinis pñsit. pp qd ipsa beatitudo satis pgrue in pñictis vbiis Aug. describit nobis p illud gaudiū tan qd p qdā nobis magis notū: sic qñ

Ad p^mAd z^m

Art. I.

 $\mathbb{Z}d \mathbb{Z}^m$

Corrup. II.

i. Coř. 13

tātā vim bz copulādi hēc duo: vt z sensus formādū admo-
neat ei rei que cernit: z in ea formatū teneat. De visione
aut iteriori sic ait ifra ca. ix. Ita fit illa trinitas ex memo-
ria z interna visio: z que verūqz copulat volūtate. Si igitur
illud cū quo fit illa copula fuerit. pueniēs orit delecta-
tio. si discōueniēs tristitia z dolor. Delectatio igit inuēta
in actiōe potētie visive seu cognitue cuiuscūqz. qm eadē
rō est ad volūtatem p̄tinet. sicut patet ex ista doctrina. b.
Aug. Istud ē pz manifeste per hoc. q idē est p̄ncipiū mo-
tus z gētis ipm terminantis. sic pz. qm graue vel leue per
idē p̄ncipiū mouet ad suū vbi. z in eodē q̄scit. Cū igit de
sideriū quo qz videre desiderat aliqd. sit mot⁹ cui⁹ p̄nci-
piū sit volūtas manifestū est q ipsa volūtas erit p̄ncipiū
delectatiōis cōcomitantis actū visionis. cū delectatio sit
q̄dā gētatio in quā p̄cedēs desidery mot⁹ terminat. Istud
igit negare erit signū ignoratiē. ¶ Ad 2^m cū dicit. q q̄li
bet potētia delectat in actu circa obm sibi pueniens. p̄nt
dicit. Dulce lumen z delectabile oculis videre solē. ¶ Di-
cendū q ista delectatio dicit ad actū aliāz potētiāz app-
bensuāz p̄tinere. ppter hoc q oritur z causat mediante
actiōe potētiāz appbēsiuāz. z vt dicitur est: ipsaz cōcomi-
tat ex appbēsiōe obiecti pueniēti. nō q ab ipsis potētijs
cognitiuis per se eliciat. hoc enīz nō est intelligibile. sicut
potētia cognitiua nō mouet motū desidery sue p̄fectiōis
per se. s. per volūtate. sic pz per vba Aug. p̄acta sic nec
tenet nec gētā in sua actiōe vel p̄fectiōe qd est delectari:
nisi per actū voluntatis. vt pz ex v̄bis p̄us habitis. ¶ Ad
3^m v̄dm. q delectatio est fm dñi. sentire pueniēs. nō q
ipsa delectatio sit act⁹ per se a sensu elicit⁹: s. pro tāto dele-
ctatio sentire pueniēs dicit. qz ipm cōcomitat z ab ipso
causat. sic pz ex dictis. Dicit enīz dñi. q delectatio cuius
cūqz virtutis est acq̄sitiō sue p̄fectionis rōne causalitatis z
cōcomitatie p̄dicte. p̄fectiō enīz potētie cuiuscūqz libet est sua
p̄pria opatio. ex cui⁹ acq̄sitiōe acq̄rit v̄l orit delectatio. z
ipsaz vt dictū est p̄comitat. ¶ Ad 3^m pz per idē. Qd enīz
dicit Algazel. q delectatio dicit p̄ceptio rei pueniēti: eo
mō bz intelligi quo p̄us. nō q p̄ceptio ipsa sit delectatio ip-
sa format⁹: s. vt tactū est causalit. qz per actū p̄ceptiōis ip-
sus appbēsiue causat delectatio que est act⁹ ip̄s mortue.
Vñ sine dubio nullo mō p̄cludi p̄t ex istis que adducūt
q delectatio p̄comitās visioē dei sit in intellectu tanq̄ ab
ipso elicit⁹: imo a volūtate pot⁹. Ex hoc enīz q illa res sū-
me dilecta videbit sicut est: sūma q̄dā delectatio z vnica
p̄fectissima oriet. Nec v̄z dicit q vna p̄comitat actus co-
gnitiōis z actū dilectiōis alia. hoc enīz ex falso intellectu
p̄cedit coz qui nō attēdit q act⁹ potētie cognitue z affe-
ctiue sūt p̄nexi. ita q act⁹ ip̄s affectiue siue volūtatis cau-
sat ab actu intellectu. vñ delectatio que causat ex dei vi-
siōe est ipsius volūtatis. ¶ Qd isti dicūt r̄ndēdo ad arg^m
Thome. q volūtas attingit vltimū finē per actū dilectio-
nis. que Thome arguēdo omittit q̄si nō ēēt. Salua pace eo-
ruz nō dicit v̄z. Nō enīz itēdit Thomas q act⁹ dilectio-
nis nō sit: vel q sit oīo indifferēs a desiderio z delectatio-
ne. Et iō pbat p̄tra Hēiles li. iij. cap. xxiij. q nec in ama-
re nec in desiderare nec in delectari p̄t p̄sistere essentia
beatitudinis. De desiderio planū est: z de delectatiōe s̄lir
ex his que dicit hic z ibi. De ipso aut actu dilectionis quo
volūtas (vt dicit) vltimū finē attingit: sciendū q lz ipsa
volūtas per actū dilectiōis ip̄s fini copulet z p̄iungatur.
Attingit n̄i z habet finis per actū cognitionis. z per hoc
volūtas ip̄s fini habito z p̄secuto copulatur actu amoris
summo. vñ in actu cognitiōis sicut finē attingere in asse-
quendo cōsistit eēntia beatitudinis. Act⁹ ē dilectiōis qui
est act⁹ volūtatis ip̄s. nō p̄t esse p̄mū obiectū eiusdē. z
per p̄ns (vt pz ex dictis) nō p̄t in eo poni b̄tudo q̄tum

ad suā essentia. ¶ Qd v̄o dicūt p̄nter. q Delectatio nō est
act⁹ volūtatis p̄p̄i: planū est ex dictis q falsus dicunt.
imo est act⁹ volūtatis pueniēs ex hoc q potētia apphen-
sua actu sibi pueniēte p̄ficiat. vñ est act⁹ volūtatis: v̄pore
ab ipsa elicit⁹. Et dicit esse aliāz potētiāz: quāz act⁹ (vt
dictū est) p̄comitat. ¶ Et qd dicit ad illud qd Thome ad-
ducit de Joā. xviij. Nec est vita eterna zc. q dñs attribuit
vitā eternā cognitioni. qz in cognitiōe b̄tudo inchoat v̄l
initiat. que qdē cognitio dei per essentia distinguit statū
vie a statu patrie. si b̄n p̄tractet: nō soluit arg^m Thome. sed
magis p̄cludit ei⁹ p̄positum. Id enīz pot⁹ dicit de essen-
tia rei ipsaz rē in sp̄e p̄stuitēs: per qd ab alijs distinguit: q̄z
illud qd nō est huiusmodi. s. tūc habet b̄tudo q̄n habet
act⁹ visiois diuine eēntie. z nō opz q habeat b̄tudo q̄n
habet act⁹ dilectiōis eiusdē. S̄r enīz dilectiōis act⁹ in
diuinā essentia: ēt in via: vt pz ex dictis p̄us. z isti hoc vo-
lūt: z dicit hoc. Ex hoc manifestū est q act⁹ dilectiōis nō
est ipsa essentia b̄titudinis. Sic enīz ipsa habita habere
vita eterna. S̄z act⁹ cognitiōis dei per eēntia sic b̄tudi-
nē initiat: vt in eo finē vltimū intelligibilem p̄fectissime in
p̄ia attingēdo z p̄sequēdo eterna vita p̄sistat. hēc enīz
vita eterna vt cognoscant zc. quā cognitiōē ac dilectio-
nem cōsummatā nobis cōcedat iesus Ch̄istius. Amen.

Articulus Secūdo de hoc q Thome dicit
intellectū esse altiorē potē-
tiam voluntate. nam. q. iij. ar. v. in responsiōe
q. dicit. q intellectus est optima potentia.

Corruptorium. Dicim⁹ q si in
tellect⁹ dicatur

optima potētia. i. valde bona dicim⁹ q v̄z est. nec obstat
q volūtas est melior v̄l eq̄ bona. Si autē dicat q sit opti-
ma. i. bona sup oēs potētiās: sic dicim⁹ qd falsū est. Qd pz
ex q̄tuor ex mutua opōne. ex ob̄is. actib⁹ z habitib⁹. P̄i
mo mō. qz nobilior potētia est volūtas tū qz ip̄at oib⁹ z li-
bera est. z oīa sui act⁹ z aliāz potētiāz. vt dicit An̄s. de cō-
ceptu v̄ginali. Tū qz rō defuit sibi. i. volūtati vt comes z
pedisq̄. vt dicit Ber. de gra z li. arbi. c. xxiij. ¶ Secūdo mō
pz. qz obm volūtatis est bonū sub rōne boni. obm aut itel-
lect⁹ est v̄z v̄l bonū sub rōne veri. nobili⁹ it est bonū sub
rōne boni q̄ bonū sub rōne veri. igit r̄. ¶ Tertiū pz. qz no-
bilior act⁹ est deū vltimū finē diligere p̄fecte q̄ p̄fecte co-
gnoscere. qz illd scōz est ordiatū ad p̄m. s. diligere est act⁹
volūtatis. ¶ Quartū pz. qz volūtas p̄ficiat b̄itu charita-
tis q est b̄it⁹ nobilior. i. Cor. xij. maior aut hoz est chari-
tas. ¶ P̄. intellect⁹ p̄t cogi nō aut volūtas. z ita altior po-
tētia est volūtas q̄ intellect⁹. ¶ Itē in eadē r̄nsiōe subdit.
q vltia z p̄fecta b̄tudo q̄ expectat in vita futura p̄sistit
in dei p̄replatiōe. s. plane pz ē falsus ex dictis: vbi h̄i q
p̄l p̄sistit i dei p̄summata dilectiōe. v̄l dicēdo sic min⁹ dicit.

Responsio

ad hēc fm Thome. Ita qd plane soluta
est ex dictis. s. ar. 34. p̄ p̄ns. q̄l enīz
intellect⁹ est altior volūtate: z qualr nō: pz ibidē. ¶ Ad 1^m
igit nūc breuiter dico. q volūtas mouet vt efficiēs. itel-
lect⁹ vt finis. vñ simplr est nobilior. ¶ Ad 2^m dōz. q bonū
sub rōne boni z sub rōne veri eiusdē nobilitatis est. Rō-
nes enīz de eadē re formate siue p̄cepti: nihil faciūt circa
maiorē v̄l minorē nobilitatē. ¶ Ad 3^m dōz. q lz respectu
alicui⁹ ob̄i act⁹ volūtatis sit potior. nō tñ simplr loq̄ndo.
S̄z act⁹ intellect⁹ est altior z nobilior z absolutior: sicut de-
clarat vbi. s. i. p̄e. q. xxiij. ¶ Per idem patet r̄nsiō ad
iiij. Charitas enīz ordinar hōiem ad deū. In respectu v̄o
ad obiectū volūtas est altior. ¶ Ad 5^m v̄dm. q coactio in
tellect⁹ p̄t intelligi duplr. vel q̄tū ad exercitiū sui act⁹.
vel q̄tū ad specificationē sui act⁹ ab obiecto. P̄imo mō
p̄t cogi intellect⁹ a volūtate: in q̄tū necesse b̄t ad iperū

Joā. i7.

Ad 1^mAd 2^mAd 3^mAd 4^mAd 5^m

Art. III. 7. III.

voluntatis moueris suū actū exercere. Ex hoc tñ nō sequitur qd voluntas nobilior sit intellectu simplr. sed quo ad aliqd inqñtū. i. mouet. Scdō mō coactionis nō cogit intellectus nisi sibi ppositionē obiectū tale qd nullo mō deficere possit a veritate: cuiusmodi necessaria. Et talis coactio vltimō determinat magis pprie cōuenit ipsi voluntati. qñ sibi pponit obiectū tale qd in nullo deficit a bonitate: cuiusmodi est beatitudo. quā nō pōt voluntas si circa ipsam actū suū exerceat nō velle. ergo simile est de intellectu 7 voluntate quo ad hoc. nec per psequens poterit penes hoc attendi istaz potentiaz in nobilitate excessus. Breuiter ista perscringo. qz sup. (vt dictū est) euidentius sunt declarata. ¶ Qd isti dicūt in fine. qd plane falsū est: qd beatitudo (put dicit Tho.) cōsistat in dei cōtēplatione quas expectamus in patria: ex dictis in responsione ar. pxiimi patet. qz minus veraciter dicūt. nec rationes eorum vbi liquet hoc concludunt.

Articulus Tertius De hoc qd dicit Tho. qd rectitudo voluntatis regularit ad beatitudinē: vel ascendenter 7 cōcomitantē. vt patet. q. iiii. ar. iiii. in responsione pncipali vbi dicit. qd beatitudo cōsistit in visione diuine essentie. sed 7 rectitudo voluntatis requiritur ad beatitudinem antecedenter 7 cōcomitantē.

Corruptorium. Qd aut hoc sit imperfecte dictū ad minus patet ex dictis: qz actus voluntatis est de essentia beatitudinis.

Responsio ad hoc fm Thomaz. Qd aut sit perfecte dictū qd hic dicit Thomas manifestum est ex dictis arti. pmi in responsione. loquēdo de eo in quo ipsa ratio essentie beatitudinis pssistit: sicut patet ibidem.

Articulus Quartus De hoc quod dicit Thomas. qd aia hoīs habet esse cōpositū separata. Item. q. iiii. arti. v. in responsione scdō argumēti dicit. qd aie humane remanet esse cōpositū post corporis destructionem. 7 hoc ideo. quia idem est esse forme 7 materie. 7 hoc dicitur esse cōpositū.

Corruptorium. Si hoc verus est. cū quelibet forma substantialis det aliqd esse. nō erit alia forma in hoīe qd aia. qd est erroneūz propter multa cōtraria fidei que ex hoc sequūtur. vt in pmo ostensū est. ergo error est dicere. qd aie humane remanet esse cōpositū. ¶ S. supposito hoc. si qd illō totaliter destruitur qd perdit suū esse qd habet. qz perdere esse suū totaliter est destrui plene 7 pfecte: 7 ecōuerfo. ergo si materia vel corpus hoīs nullū habet esse aliud qd aie intellectiue: materia vel corpus hoīs in instanti separationis aie pdit oē esse. ergo 7 destruit totaliter 7 pfecte. cui? huius videm? 7 est cōtra phm pmo physicoz qui dicit. qd mā est ingēnita 7 incorruptibilis. Si autē dicas qd manet mā vel corpus qz succedit alia forma dans esse. qz generatio vnus est corruptio alterius: 7 ecōuerfo. ¶ Contra prius salte nāliter est separatio forme que est aia qd alterius forme successio vlt inductione. ergo mā vel corpus perdit necessario omne esse 7 destruit cedēs in nihilū. 7 ita gnāto erit ex nō esse simpliciter in esse. 7 hoc est creati. igit generatio est creatio. qd est erroneū. ergo illud ex quo sequit. ¶ S. videtur qd alia forma de nouo introducat qñ aia sepat per actionē intelligētiē: nō per actionē corporū celestiu. naz videt qd corpora celestia requirūt sitū determinatū 7 aspectū sup mām in quā agūt 7 fm diuersitate situs 7 aspectus videmus manifeste variari oēs actiones illoz corporū. Aliter enim generāt 7 corrūpūt ista inferiora in estate: aliter in byeme. Aliter generāt. corrūpūt 7 trāsmutāt ea que sunt

Corrup. II.

in aere sub diuo: aliter ea que sunt sub tecto. Sz nos videmus qd corp⁹ eodē mō se hz in estate 7 in byeme 7 oī rempore sub tecto 7 diuo 7 vbiqz post aie separationē. ergo forma quā tūc habet nō est a corporibus celestibus.

Responsio ad hoc fm Thomā. Qd nihil fidei cōtrarius sequat ex hoc qd ponit in hoīe tñ vna forma substantialis que est aia intellectiua. s. vt estimo. pbabiliter est declaratū. ¶ Qd ergo isti cōcludūt pro inconuenienti in pmo arg⁹ nō est inconueniens. pter hoc etiā posito qd in hoīe essent plures forme substantiales oporteret oēs pter vltimā eē māles. 7 in potētia respectu vltime dantē actū 7 esse cōpletū. vnde cū vni⁹ entis nō sit nisi vni⁹ esse: necesse est dicere: qd idē esse aie humane 7 totū cōpositū. Cū igit ipsa post separationē habeat esse. manifestū est qd esse totius cōpositi remanet sibi. ¶ Ad 2^m dōm. qd ponendo vnā formā substantiālē in hoīe: opz cōcedere qd aia hoīs separata in morte noua forma inducat in corpore remanēte: que dat nouū esse. ¶ Ad obiectūz vō in huius dōm. qd in eodē instātī ac simul est aie separatio: 7 illi⁹ noue forme inductio: sicut in eodē quo corrūpit aer gnātur aqua: 7 ecōuerfo. vñ nunqz mā est sine morpheā. i. sine forma fm phm. Et hoc idē. qz fm modū istū gnātio vnus est alteri⁹ corruptio. ¶ Qd vō aie separatio est pus saltē nāliter: si intelligat nāliter quo ad durationē: falsū est simpliciter qd dicūt. Si intelligat pus nāliter: eo qd pus sit in cōceptu nostro: siue fm rōnē. lz simul sit cūz noue forme inductio: fm rē cōcedi posset vno mō facta pssideratioe. 7 negandū alio mō facta cōsideratioe. Qñ enim pssideramus qd dispositiones ille mae ad formā illaz corporis mortui: repugnāt dispositionib⁹ mae exstibus sub forma corporis viui que aia est: pmo cōcipim⁹ illaz dispositionūz mae corruptionē in aie separatioe qd illius noue forme corporis mortui inductionē in morte. Qñ vō pssideramus qd mā nullo mō pōt esse sine forma. 7 per psequens nō pōt formā quas hēt pdere nisi alias accedendo: siue per hoc qd alia accit necessario: pus cadit fm hoc in cōceptu nostro noue forme inductio: qd anime que ipsaz sequit separatio. Simul ergo sunt fm durationē aie separatio: 7 illi⁹ noue forme inductio. lz vna fm rōnē possit esse pōr alia. 7 ecōuerfo. sic patet ex dictis. Arg⁹ ergo illud ptra sic solutū est.

¶ Ad 3^m dōm. qd nō sola vñs celestis agit ad inductionē illi⁹ forme in corpore mortuo de nouo inducte. imo violentia vel infirmitas dissoluens nobilē dispositionē que est corporis viui mā: inducit oppositū que repugnat nāe for⁹ nobilioris. scilicet que est for⁹ corporis viui. 7 illa eadē dispositio ignobilis pgruit. imo est necitas respectu for⁹ vilioris. cuiusmodi est illa for⁹ noua in separatioe inducta. que vtiqz est for⁹ illi⁹ corporis mortui remanētis. istud declaratū est supra. Quia vō siue qd moriat in estate: siue in byeme: siue sub diuo: siue sub tecto: siue qd cūqz tpe vel loco: semper inueniunt vniformiter aliqd qd cūqz sit illud: nobilē dispositionē mae sub for⁹ corporis viui corrūpēs. 7 oppositas dispoēs iducēs vniformiter 7 vlt: legē aie que est for⁹ corporis viui separatio 7 illi⁹ noue for⁹ inductio in corpore mortuo lz in acceleratione sit dīa ppter h⁹ cōplexio loci vltipia: plus vel minus inuat vlt ipediat actionē illi⁹ vtutis: que dissoluēs armoniā 7 nobilē dispoēs corporis viui: inducit dispoēs oppositā in eadē mā cū qua in ipsa mā iducit necio for⁹ corporis mortui. Si vō qd plures formas subales ponatad huc habet necesse ponere qd corpus mortuum non habet idem esse qd corpus viui: illud enim erat viuere. Nec potest esse in vno ente nisi vnicū esse. Sed planum est qd corpus mortuū nō habet esse qd est viuere. ergo manifestū est. qd nō habet idē esse qd pus. qd licet cūqz sit de forma substantiali. nihil est igit qd adducit ptra Thomā in pposito.

Articulus

6. 2^a. 28
l. de gen.
6. 2^a. 17.

3

Ad 3^m

Can

Articulus Quintus de hoc quod dicitur Thoma-
mas quod beatitudo non crescit
corpore resumpto itensue: sed extensue. ¶ Item
quod in articulo v. in r. v. argumēti dicitur quod corpore re-
sumpto beatitudo crescit non itensue sed extensue.

Corruptorium.

Ad dicitur extensue bene di-
citur quod aut negat itensue dicit
male. et contra Beatus de diligendo deo. cap. xij. loquens enim
de animabus exultantibus dicit. Donec mors absorpta sit
in victoria. Et sequitur. non possunt anime seipsas expoliare
ex toto: et transire in deum viui: ligate corporibus enim tunc
et nunc retrahere affectu naturali ita ut sint bis neque velint
neque valeant consummari. Itaque ante restorationem cor-
porum non erit ille defectus animarum perfectus qui est summus
illarum status. ¶ Item contra Augustinum. xij. super Beatus ad
litteras cap. lxx. Minime dubitandum est raptas hominis
a carnis sensibus mentē. et post mortem ipsa carne deposita
transcensio etiam similitudinibus corporalium non sic posse
videre incommutabile substantiam ut sancti angeli videtur
seu alia latente causa. siue id quod inest ei quiddam natura-
lis appetitus corporis administrandi. quo appetitu retarda-
tur quodammodo: ne tota intentione pergat in illud summum
celum quod non subest corpus. cuius administratione appeti-
tus ille requiescat. Ex hac auctoritate patet. quod visio bea-
taram animarum ante resurrectionem corporum et post diuersifi-
catur penes intentionem totā. sed hoc facit differre visionem
intensue. ¶ Item Beatus de diligendo deo. cap. xij. expo-
nens illud Sancti. Bibite et inebriamini. Qui inquit adhuc
in carne grauati gemunt: ebrii habent pro charitate quā
habent. Qui vero iam soluti carnis compedes sunt eo chario-
res quo promptiores et expeditiores facti ad amandam.
Epizoro pre vtriusque nominant: et sunt charissimi: qui rece-
pta scilicet stola in corporibus vtriusque cum gloria resurrectionis
tanto feruntur in dei amorem liberiores et alacriores quanto
eis de proprio iam nihil residuum est quod eas sollicitet aliquid
vel retardet. quod quidem neuter sibi reliquit statum ven-
dicat. Et infra. Bibi vinum meum cum lacte meo. Vino
diuini amoris miscet: et tunc dulcedinem naturalis affectio-
nis per quam resumet corpus suum: ipsiusque clarificatum desi-
derat estuat. ergo iam tunc sancte charitatis potato vino:
sed plane nondum vtriusque ad ebrietatem. quoniam tempe-
rat ardorem interim huius lactis permixtio.

Responsio

ad hoc secundum Thomam. Cuius si primum
argumentum primi articuli predicti ex
integro aspiciatur: nihil faciunt contra ipsum ista auctori-
tates preallegate declarari. Aut enim sic. Desiderium anime
separate totaliter quiescit ex parte appetibilis. quod si habet
id quod suo appetitui sufficit. sed non totaliter quiescit ex par-
te appetentis. quod illud bonum non possidet sicut possidere
vellet. et ideo resumpto corpore beatitudo crescit non inten-
sue sed extensue. Nec sunt verba eius: que sic possunt de-
clarari. Anima separata videns deum per essentiam. non potest
limpidius videre deum quam videt. nec intensius per conse-
quens delectari quam delectatur. quod si gloria vel lumen glo-
rie qua anima separata in illam dei visionem per essentiam ele-
uatur: debeat in corpore redundare. non tamen per corporis re-
sumptionem poterit intendere: nec per consequens anima ad lim-
pidiorem visionem dei quam prius poterit eleuari. tamen quod per suam
naturam corpori est inuisibilis. hinc est quod naturaliter appe-
tit in corpore esse. et bonum participatum corpori pro sua capa-
citate communicare. Idcirco igitur bonum quod iam habet in quo
quiescat: sic quod illius non desiderat augmentum vel intensio-
nem appetit habere in eodem gradu non intensiore sub modo
alio. ita. si quod queat in resumpto corpore redundare. et cum
iste appetitus corpore resumpto fuerit generatus: crescat bea-

titudo: non quidem intensius sed extensius: sicut patet ex di-
ctis. ¶ Ad primum ergo dicendum. quod defectus quem dicit Beatus
non posse perfici nisi corpore resumpto putat ipse insinuat est
iste appetitus: siue secundum ipsum affectum naturalis quo retrahitur
anima ne totaliter quietetur: donec bonum iam adeptum redundet
in corpus resumptum. quod non est habere maius bonum: sed il-
lud idem sub eodem graduali tamen modo. ¶ Ad secundum dicendum. quod
Augustinus dicit animam separatam a corpore isto appetitu retarda-
ri ne totaliter pergat in summum celum vel tota intentione
pro tanto quod adhuc appetit bonitatem in dei contemplatione
consistentem: et ex ipsa puenientem: quam nunc habet haberet
alio modo. scilicet illam in corpore resumptum refundendo. et pro tanto
dicit animam separatam non sic posse videre deum ut sancti an-
geli vident. quod angeli suam beatitudinem in dei visione consistit
tem non appetunt alio modo quam habent. vnde eorum appetitus est
vnde quiescat. appetitus vero anime separate sic quod quiescat
tamen quo ad bonum adeptum: non tamen quo ad habendum modum:
ut dictum est. ¶ Ad tertium quod secundum Beatum. anime beate corpori-
bus cum gloria resurrectionis tanto feruntur in amorem liberio-
res et alacriores quanto de proprio iam nihil residuum est. et.
nullus videlicet appetitus quo appetant illud quod ha-
bet habere alio modo ut dictum est. ¶ Ad verbum autem Beati. animas
separatas estuare vino sancte charitatis: sed nondum vtriusque
ad ebrietatem. pro tanto. quod bonum illud iam adeptum nondum
transfunditur nec redundat in corpus. et vires corporis infe-
riores sicut fieri post resurrectionem: potum hunc sic inebriantem
in patria nobis tribuat iesus christus. Amen.

Articulus Sextus de hoc quod Thoma-
mas dicit. quod homo est dominus sui
actus. quod habet deliberationem de suis acti-
bus. Item. quod in articulo iij. in
argumēti dicitur quod homo est dominus sui actus
quod habet deliberationem de suis actibus. ex hoc enim quod ratio
deliberans se habet ad opposita: voluntas potest in vtrumque.

Corruptorium.

¶ Hoc reputamus falsum. ex hoc
enim sequitur quod homo non facit li-
bere ea que facit sine deliberatione. quod patet esse falsissi-
mum tam in bonis et perfectis hominibus quam in pessimis. mani-
feste enim videmus quod viri sancti siue perfecti. siue in seculo
siue in religione cum intelligunt aliquid bonum mori appetunt.
et cum appetierint mori frequenter faciunt absque omni delibera-
tione. verbi gratia dant elemosinas. respuunt illecebras. filii
viri religiosi statim auditu auris obediunt sine aliqua deli-
beratione. et tamen constat quod libere faciunt. Et sic videmus in val-
de malis et pessimis hominibus. quod mori ut malum aliquid appeti-
runt. vbi gratia detrahere. blasphemare. maledicere. contumacia-
ri sine deliberatione si possunt perficiunt quod desiderant. et con-
stat quod libere. ¶ Item. si propter deliberationem est omnis sui actus
et libere ageret cum respectu finis eligendi non sit delibera-
tio. sed respectu eorum que sunt ad finem sequeretur quod non libe-
re sed seruiliter appeteret bonum finem. libere autem appeteret
ea que sunt ad finem. ¶ Item. manifeste videmus quod qui volu-
ntati proponit aliquid appetibile. vbi gratia honor vel scia si ap-
petierit illum honorem vel sciā: potest bonum illud appetitum refrenare.
re vtriusque deliberet an debeat vel liceat vel expediat sic
expetere. Constat enim quod anima est domina talis refrenationis.
et libere facit eam ante deliberationem. ergo manifestum est quod omnis
talis refrenationis non est propter deliberationem. Quod autem hoc re-
frenationem faciat libere. patet per autem Damascenum. li. iij. c.
xvi. vbi ita dicit. Irrationalia non sunt libera arbitrio. aguntur
enim a natura magis quam agant. et non dicitur naturali appetitui sed
cum appetierint aliquid appetitum faciunt ad actum. homo autem ex his ratio-
nalis agit magis secundum naturam quam agat. ideoque si appetitum
hoc quidem velit potestatem habet refrenandi appetitum suum vel
sequi eum. Non quod dicit irrationalia non sunt libera arbitrio.

Responsio ad hec fm Thomaz. Estimo qd isti deces
pri sunt per quandā equocationē delibe-
rationis exorbitantis. Deliberatio enim dicitur p̄lustratio
vel p̄meditatio de aliquo si debeat fieri vel non fieri
amari vel vitari. & sub hoc sensu certe nō est hō dominus
sui actus. qz habet deliberationē de agēdis: s3 potius ecō-
uerso. qz ipse est dominus sui actus: iō pōt deliberare de
agēdis. Alio mō pōt deliberatio sumi pro facultate libe-
re agendi qd voluerit seu placuerit. rōne cuius aīa pōt in
vtrunq3 oppositoz. & sic sub hoc sensu habet intelligi qd
dicit Tho. qd nō est dominus sui actus. qz habet delibera-
tionē. i. liberā agendi facultatē. qz igit potestas rōnalis in
homine valet ad opposita fm p̄m. hinc est qd voluntas
libere pōt in vtrunq3 oppositoz. Et hoc est qd dicit Tho.
qd ex hoc qd rō deliberationis se bēt ad opposita habēs. i.
potestatē ad ipsa pōt volūtas in vtrunq3. obiecta igit p̄e-
dicta nō p̄cedunt cōtra Thomaz in sensu in quo loquitur:
sicut patet intuitu.

Articulus Septim⁹ de hoc qd Tho.
dicit: qd homo per rationē
determinat se ad volendum hoc quod est ve-
re bonum vel apparens bonum: vt patet in
q. ix. arti. i. in responsione terti⁹ argumenti.

Corruptorium.

Si per actū determinādi in-
telligit qd ratio inquiredo. cō-
sulendo. sententiādo offert vel p̄sentat alterū oppositū
rum voluntati vt illud velit & exequatur nō p̄rariū non
videt̄ reprehensibile sed bñ dicit̄. Si vō per actū determi-
nādi intelligat qd rō p̄cludēs vñū h̄ioz esse volēdū alicui
& p̄sequendū: per hoc determinet. i. necessitet volūtatē
ad illud ita qd p̄rariū volūtas nō possit velle nec p̄sequi.
hoc est p̄tra Ber. de gratia & li. ar. & cōtra p̄m. q. meta. &
erroneū. & dñatū nup cū pluribus articulis cap. ix. de vo-
luntate. vbi pro errore p̄dñatū est. qd post p̄clonē aliquā
volūtas nō manet libera. Itē qd volūtas hoīs necessitat̄
per suā cognitionē sicut appetitus bruti. Item qd volūtas
necessario p̄sequit̄ qd firmiter creditū vel decretū est a
rōne. & nō pōt abstinere ab eo qd rō determinat.

Responsio

ad hec fm Thomam. Non cesso mi-
rari ad quid isti trahunt ista p̄dicta
verba Thomae ad illum sensum suum. cum ipse in toto
processu doceat oppositū: vñ huius fictionis nō est r̄idēdū.

Articulus Octauus de hoc qd Tho. di-
cit: qd imperare est actus rō-
nis. Nam in q. xvi. ar. p. in responsione p̄ncipa-
li dicit: qd imperare est actus rōnis p̄supposito
actu volūtatē. Et subdit qd imperare est essen-
tialiter actus rōnis. Et in eadē. q. ar. ii. in responsione p̄mi
argumenti dicit: qd volūtas per actū qui vsus est exequit̄
imperium rōnis. Et eadē. q. ar. v. in responsione p̄ncipali
dicit qd imperiū nihil aliud est q̄ actus rōnis ordinantis
cum quadam morione ad aliquod agendum.

Corruptorium.

Deceptio nō solū videtur
nobis falsa: sed omnino erro-
nea. qz vt ibidē dicit eadē. q. arti. s. in responsione argumē-
ti vltimi. ille actus ip̄eratur qui rōni subditur. ergo si rō
imperat volūtatē: volūtas rōni subdit̄. Sed qui alij impe-
rat vt subditō: sibi dat libertatē opandi. ergo volūtas nō
est libera: nec domina suoz actū. qd est p̄tra Dam. li. 3.
& cōtra p̄m. ix. metaph. ¶ Itē hoc est contra Ansel. de
cōcepta virginali. li. iij. vbi in persona mēbroz & sensuū.
Deus inquit nos fecit: & potestatē nostrā que in nobis est
subiecit voluntati: vt ad eius ip̄erū nō possimus nō mo-
uere nos. ¶ Itē cōtra Ber. de gratia & libero arbi. cap.
ij. Voluntas inquit est motus rōnalis sensui & appetitui

p̄sident. & sequit̄. Volūtas aut ad qdēq3 voluerit habet
rōnē comitē & quodā mō p̄dissequā. Inde sic nō est comi-
tis Imperare p̄sidenti & imperāt. & volūtas est p̄sident
& impans: vt ex dictis patet. Ratio autē comēs & p̄dissequit̄
qua volūtatē. ergo nō impat volūtatē. ¶ Itē videt̄ falsū
sum ex auctoritate p̄bi. ix. meta. cuius scia fm Lōmē. est
hec. Potētie rōnales possunt duo p̄raria facere. vñ neces-
se est vt vep dicant qd sit aliud. i. p̄mū p̄ncipium agendi
vñū p̄rarioz qūq3 & alter. & hoc est appetit⁹ & volūtas.
Ex hac auctoritate p̄bi & Lōmentatoris patet: qd volūtas
est p̄ncipalior in agendo q̄ aliqua alia potentia rōnalis.
¶ Item qñ aliqis facit imperiū nostrum: dicimus qd fa-
ciat voluntatē nostrā. nō aut dicimus qd sciam nostrāz fa-
cit aut fidē nostrāz aut opinionē. que tñ tria pertinent ad
rōnem: fm Aug. li. de vtilitate credendi. ¶ Itē qñ scio
vel spero aliquē subditū facturū qd volo perfecte statiz
impero. Si aut scio cum factūz qd scio. verbi grā. scio eū
fornicaturū vel credo vel spero vel opinor: nō iam im-
pero sibi. ergo voluntas est que imperat: nō ratio.

Responsio

ad hec fm Thomā. Ista obiecta oīa
p̄cedunt ex falsa acceptione dicti fra-
tris Thomae. ac si dixisset qd imperare est per se actus rō-
nis actu voluntatis nō p̄supposito. cuius cōtrariū testi-
bus ipsis dicit. vt patet in v̄bis ipsis que ponunt. ¶ Ad
p̄m igitur oīm. qd cū imperiū qd est actus rōnis p̄suppo-
nat actum voluntatis: debet dici qd imperat per volūta-
tem: cuius actū p̄suppositū requirit ad hoc qd imperet
de aliquo agēdo. Vñ auctoritates quas adducit ad ostē-
dēdū qd volūtas mouet rōnē & alias potētiās animē: oēs
nihil faciunt p̄tra Thomaz vt patet intuitu. Et per hoc
patet responsio. ¶ Ad 2. p̄ncipium enim agendi vñū
cōtrarioz qūq3 & alterum: qūq3 est voluntas fm p̄m &
Lōmen. Ad actionē vō volūtatē requirit̄ actus imperij.
qui est actus ipsius rōnis fm qd manet in ipsa virtute ali-
quid de actu voluntatis. put virtus actus p̄cedentis ma-
net in virtute in actu sequente. put dicit Thomaz. Impe-
rans enim ordinat eū cui ip̄erat aliquid ad agendum in-
timādo vel denūtiādo nō absolute tñ. cuius denūtiatio
exprimit̄ per verbū indicatiui modi. vt cū dicit̄ est agē-
dū: sed mouēdo & excitādo. & talis denūtiatio & excitatio
est ip̄erū. & exprimit̄ per verbū imperatiui modi: vt cū di-
citur: fac hoc vel illud. Cū ergo p̄mū mouēs in v̄rib⁹ aīe
sit volūtas. & scdm mouens nō moueat nisi in virtute p̄mi
mouentis. sequitur qd ex hoc ipso qd ratio mouet imperā-
do sit ex virtute volūtatē. Et inde est qd qñ aliquis facit
imperium nostrum. dicimus qd faciat volūtatē nostrā.
qñ actus voluntatis p̄cedens cā est huius denūtiatio-
nis mouentis & excitantis ad agendum. qui vtiq3 conce-
ptus mentis est per vocem modi imperatiui significatus
& expressus. & per cōsequēs p̄tinet ad actus rōnis. Et per
hoc patet r̄isio ad tertiū. Simplex qdem & absoluta de-
nūtiatio de aliquo scito vel credito vel opinato non est
impiū. nec exprimit̄ per imperatiui modū. vñ lz aliqd sciaē
vel credat̄ vel opinet̄. nō tñ imperat nisi sit perfecte vo-
lūtū. Actus enīz volūtatē est causa denūtiationis vel ex-
citationis excitantis vel mouentis: que vtiq3 (vt dictum
est) actus rationis est.

Articulus Nonus de hoc qd Thomaz
dicit eadem. q. xvi. ar. eodēz
in responsione p̄ncipali. qd primum mouens
ad exercitiū actus in v̄rib⁹ anime est vo-
luntas.

Corruptorium.

Videtur mihi qd hoc bene &
male possit intelligi. Si enīz
intelligat qd p̄mū mouens ad exercitiū actus sit volūtas.
falsum

t. p. 4.
2. io.

t. p. 10.

Ad p.

Ad 2.

Ad 3. Lec. 3

t. p. 10.

t. p. 13.

falsum est fm phos et sanctos qui in hac m^a loquuntur
 2 p^mu motus nō motū esse appetibile. ¶ P^rus necessa-
 rio sunt obiectū et vis apprehensiva obiecti. et eius apprehē-
 sio quā volūtas moueat. ipsa enī nō mouet nisi mota ab
 appetibili appbēso. vñ impole est q^d volūtas sit p^mu mo-
 uēs. Si autē intelligat q^d iter vires aie p^rma potentia moti-
 ua siue p^rma v^rtas mouēdi est volūtas. sic dico q^d vez est.
 obiectū enī qd est p^mu mouens nō est v^rtas aie. et virtus
 apprehensiva quāvis p^rus sit necessaria ad motū: nō tñ prius
 mouet nec dicif v^rtas motina. Sed volūtas mouet prius
 siue appetitus. hic enī est ordo. p^r enim obiectū bonū mo-
 uet vim apprehensivā motu apprehensivis. Deinde appre-
 hēsus mouet appetitū siue voluntatē. vñ illud qd mouet
 volūtatē nō est ipsa rō vel appbēso. sed bonū appbēsu
 a rōne. Deinde volūtas sic mota ab appetibili appbēso mo-
 uet alias v^rtes et organa siue totū aīal ad exercitiū act^o.

Responsio

ad bec fm Tho. Ad ista nō opz rñde/
 re pro Tho. Manifestū est. n. omni in-
 telligēti qd Tho. intēdat in hac pte. vñ mirū est ad quid
 voluit iste illū p^mu intellectū ex v^rbis Tho. fabricare. cuz
 ipsa v^rba oppoⁿonēt. et ipsemet Tho. v^rbicq^d docet. q^d volū-
 tas mouet mota ab appetibili appbēso. Decigif p^raleo.

Radiculus Decim^o de hoc qd dicit Tho
 maseadē. q. eodē ar. in rñ-
 sione scōi arg^o vbi dicit. q^d radi^o libertatis
 est volūtas vt subiectū: sed rō est sicut cā. Ex
 hoc enī voluntas pōt libere in diuersa ferri.
 q^d ratio potest habere diuersas cōceptiones boni. Et ideo
 philosophi diffinierūt liberū arbitrium. q^d est liberū de
 ratione iudiciū quasi ratio sit causa libertatis.

Corruptorium.

¶ Istud reputamus falsum. q^d
 ex b^o sequit^r q^d volūtas nō fa-
 cit libere anteq^m rō diuersas cōceptiones boni habuerit. et
 ita vñ pfecti qui sequūt^r p^rus primū appetitū boni. qm
 buiusmodi cōceptiones habeāt. et sñr mali et pessimi qui
 sñr sequunt^r primū appetitū mali. nec isti nec illi libere
 facerēt. qd pstat eē falsus. vñ dicēdū q^d libertas est in vo-
 lūtatē ex sua nālī pprietate: nō a rōne. imo ē q^d libertas
 est in rōne et in alijs virib^{us}: est a volūtatē pot^o. ¶ 3° Bern.
 li. de grā et li. ar. c. iij. Uniuerſa ingt que bois sunt: pp solā
 volūtatē libera sunt. et ita sola volūtas est que sola ingēti
 libratem: nā vō cogit^r nēcitate. ¶ Itē eodē li. c. p. vbi volū-
 tas ibi libras. Et. c. iij. Ipse p^rsensus ob volūtatē imēſā li-
 berratē: et rōnis quā secū defert inclinationē in deū dicif
 liberū ar. q^d ipse liber sui ppter volūtatē ipse liber sui p-
 pter rōnem. Et. c. iij. Cū voluntas nihil habeat liberū nisi
 se: merito nō iudicat nisi ex se. Ex his patet q^d volūtas est
 libera ex sua ingenita et nālī pprietate. non ex rōne et eius
 deliberatione. ¶ Itē p^r meth. libez est qd est cā sui. ratio
 aut nō est cā sui: sed ad ministeriū volūtatē facta. et ei^o co-
 mes et eius pedissequa vt dicit Bern. in li^o de grā et li. ar.
 ¶ Itē illa potētia est libera et cā libratē cui^o est p^rasfaciē-
 di et nō faciēdi: et clicere actū electiōis. et hec potestas nō ē
 ratio sed volūtas. ergo est cā libertatis: vt dicit Dama. li^o
 iij. c. xxi. ¶ Itē in p^rma parte sūme. q. lxxxi. ar. p. in rñ-
 sione pñ^o loqut^r de ista m^a. vbi dicit q^d vis sensitua non
 est collatiua diuersoz sicut rō. sed simplr vñ cōprehen-
 dit. et iō per illud determinate mouet appetitū sensituiū.
 sed rō est collatiua pluriū. et iō ex pluribus moueri potest
 appetitus intellectuius. s. volūtas. et nō ex vno de necessitate.
 Dis v^rbis nūc dare cām: qre appetitus sensituius non
 sit liber sicut intellectuius. q^d i. potētia sensitua nō est col-
 latiua pluriū sensatoz: sicut rō pluriū intellectoz. p^rmus
 qd dicit de potētia sensitua veritatē h^o de sensib^{us} particu-
 laribus. sed de sensu cōi falsus dicit. Dicit enī p^rus verſus

finē z v^rbe aīa. et aliquātulū post pncipiū. de somno et vigi-
 lia. q^d opus sensus cōis est distinguere dulcia ab albis. et ita
 eius est pferre sensata sensuū pnculariū. tñ ppter hoc nō
 ponit aliq^d libertas in appetitu sensituiū. ¶ Itē per hoc
 qd scōo dicit. q^d rō est collatiua pluriū intellectoz. iō volū-
 tas moueri pōt a diuersis et nō ab vno. ex necessitate infir-
 nuare videt^r. q^d si rō nō proponat volūtatē plura appetibi-
 lia: sed vñ solū necessario volūtas fert in illud sicut ap-
 petitus sensibilis. hoc mōstratum est esse falsum tam in
 bonis q^d in malis. qui statiz ad vnius appetibilis appre-
 hēnsionē mouentur: et hoc libere. alioquin nec boni mere-
 rentur. nec mali demerentur.

Responsio

ad bec fm Thomā. Dēs iste obiectiones
 procedūt ex falso intellectu v^rboz Tho.
 ac si dixisset q^d volūtas non posset esse libera nisi rō actu
 cōcipiat diuersa. vel nisi actu formaret diuersas pceptio-
 nes de eodē. Ipse enī hoc nō intendit: sicut patet ex v^rbis
 eius qbus ait. Ex hoc voluntas pōt in diuersa ferri. q^d rō
 pōt habere diuersas boni cōceptiones. et illud est optime
 dictū si intelligat^r. nā ex hoc q^d rō p^ricipiēs bonū sub rōne
 aliqua vna pōt p^ricipere bonū: illud sub rōne alia. sñn ordi-
 ne ad finē: vel pter ordinē ad finē et sub diuersis circūſtā-
 tijs debitis vel indebitis appetit^r que pnter se bñt ad ta-
 les potētiā sic apprehensivā: nō habet necesse moueri vel
 nō moueri in bonū sic apprehēsus. Quia vō v^rtas sensitui-
 ua nō habet nisi vñ extimationē de obiecto cōuenienti
 vel discōuenienti apprehēso. nec habere pōt plures. Vñc
 est q^d appetitus ipsā pñs nō pōt quin moueat sic vel sic.
 et est necessario determinatus ad vñm. Intelligit igitur
 Tho. q^d pro tāto d^r dicit q^d rō est cā libertatis. q^d i. virtutē
 sic apprehensivā nālī p^regatur vt sic motua. ¶ Ad p^r igif
 vñm. q^d i. tā boni q^d mali habitu aliq^d vel bono vel malo
 inclinati sequant^r p^r appetitū. dicūt^r tñ hoc facere libere.
 et b^o. q^d i. z nō formēt actu aliquā aliā pceptionē de obiecto
 appbēso q^d illā ad quā formādā ex tali habitu inclinat^r.
 possent tñ aliā pceptionē formare: et aliā extimationē esti-
 mare de eodē obiecto. et p^r pñs aliter moueri. vñ ex p^rma
 pceptiōe siue estimatione nō cōpellunt sic moueri. i. sic
 moueant^r. Et sic pz cā qre tales actiōes sunt libere. q^d rō
 posset alr p^ripe. et per pñs volūtas aliter moueri et agere.
 ¶ Antēs Bern. oēs debēt pcedi. q^d nihil aliū onidūt nī
 si q^d libtas soli volūtatē inest formalr: qd ēt dicit Tho. sic
 pz itueti. ¶ Ad 2° vñm. q^d nec rō nec voluntas est cā sui.
 ita q^d ad nihil aliud debeat ordinari. vñ i. z rō bēat ordinē
 ad volūtatē vt ad p^r mouēs p modū efficiētijs rōne cui^o
 dicit Bern. q^d rō est comes et pedissequa volūtatē. ex b^o tñ
 nō pcludit^r q^d nō sit cā libtatis: sic i. z volūtas ordinē ad
 bonū appbēsus p rōnē. et p^r pñs ad rōnē tanq^d ad pñ^o mo-
 uēs p modū finis. nihilomin^o tñ est subiectuz libertatis.
 ¶ 3° rō pbat q^d libertas inest volūtatē formalr. et b^o cōce-
 diunt. ¶ Qd Tho. dicit in p^rte de hac m^a loquēs: put
 isti hic recitat^r. Sñr vñtatē habet si intelligat^r. Nō. n. itēdit
 Tho. dīcere. q^d v^r sensitua appbēdat tñ vñū. ita q^d nulla
 v^rtas sensitua possit appbēdere multa. cui^o oppoⁿ p^r i. sen-
 su cōi: qui appbēdit diuersa obiecta sensuū pnculariū: sic
 ipsi obuiat^r. i. itēdit q^d nulla v^rtas sensitua facit ples esti-
 mationes: vel facere pōt de eodē obiecto. Et ipole est q^d v^r-
 tus appetitiua sensitua nisi vno et eodē mō circa idē obie-
 ctū moueat^r. Nec itēdit vt isti opponūt. q^d si rō nō propo-
 nat nisi vñū appetibile sēibile ipsi volūtatē. q^d voluntas
 ferat in illud. imo q^d de illo eodē appetibili posset rō for-
 mare aliā pceptionē quā format qñ in illud mouet. et sic
 p^r pñs nō moueri in illud. iō certe nō cogit^r p aliquā estima-
 tionē vñā ad modū v^ritatis sēitiue sic determinate moue-
 ri in illud in qd mouet^r. ¶ Obiecta igit^r b^o bec ex falso in-

Ad 3° Lec. 3°.

3

4

6° 134Ad p^mAd 2^oAd 3^oAd 4°

Arti. XI. & XII.

tellectu pcedūt: sicut pz intuēti verba ipsius Thome.

Articulus vndecimus. De hō qđ dicitur
at vel videt dicere. q. lxxv.
ar. y. in rñ. pñ. qđ est pñiū pñm alius. et
ut ibide dicitur dñe rñne diuina volūtatē. Isti
dicūt se inuestigasse i dictis ei. qđ nñ ē vez.

Corruptio. Si sic itelligat propriū pñ^m mali
act^o. i. illud qđ pprie fac malū est
rō: sic falsus est qđ dicit^r et vñ erronē. Tū qđ ex b segitur
qđ nō sit pñm i volūtate: nisi fuerit pñ error in rōne. qđ
reputat^r erroneū: vt alio oñsum ē. r. est 3 Aug^m in li^o de nā z
grā. c. v. Tū qđ aliqd eēt pñm pp defectū rōnis nō volū
tatis. r. sic nō oē pñm eēt volūtariū. Tū qđ et cuz rō cogi
possit faciet hō pñm et iustus. ¶ Oz aut nō rō sed volun
tas sit pñiū pñ^m mali act^o. Aug. de duab^{us} ciab^{us}. Nō nisi
iquit volūtate peccat^r. ¶ Jtē. xxy. 3 Gausl^{us}. c. xliiij. Nisi
iniquitas z iniustitia eēnt in volūtate nō essent in prāte.
¶ Jtē de vita clericor^{um}. c. v. De coia mala de vna radice
pullulat^r pprie volūtatis. ¶ Jtē Anselm^{us} in li^o de sititudi
nib^{us}. c. v. dicit. Propria volūtas in boie est exordiu ois ma
li. Et idē in li^o de casu diaboli. c. xij. Nulla res of mala ni
si volūtas z pp volūtate. Si aut itelligat qđ propriū pñ^m
mali act^o. i. distinctū pñ^m mali act^o. z illud per qđ est distō
in malo. sicut videt^r vez qđ dicit^r qđ rō ē pñiū pñ^m mali act^o.
qđ n. volūtas distincte appetit b ab illo: si bonuz fuerit sine
malū: b bz a rōne mīstrāte z apphēdēte. ita qđ rōis oñsio
dicat^r distinctiua cā sine qđ nō z solū. z aut b qđ dicit^r. rō: est
pñiū pñ^m mali act^o. sub b sēsu possit eēt vez. itē b z^m me^o
bzū distōnis nō vñ icipari i b qđ dicit^r. nec hūc sēsus vñ p
seg in sua rñsioe. vñ nō vñ multū sufficiēter p b excusari.

Responſio ad hoc ſm Tho. Nō potui inuenire qđ
hic inducit ſub his vbiſ. qđ aut rō eſt cā
vel pñ^m immediatuz act⁹ būani docet Tho. in p^o 2. q. lxxv.
ar. 4. per qđ p3 q ea qđ eū bic obſcurnt nō ſūt 3 ip3. In
riſiōe. n. pñ. illi. ar. ſic ait. Immediata cā act⁹ būani ē rō
volūtātis. f3 q hō ē li. ar. Cā at remotā ē appbēſiō ſeſtue
ptis. 2 ē appetit⁹ ſeſtini. Si cñ. ex iudicio rōnis volūtātis
mouet i aliqd f3 rōnez. ita et ex appbēſiōe ſeſus appetit⁹
ſenſitiu⁹ iclinat. qđ qđ iclinatio qñq mouet 2 trahit rō
nē 2 volūtātē. Sic qđ duplex cā pti interiorz aſſignari pōt.
vna ptiā a pte rōnis 2 volūtātis. Alia remotā a pte ima
ginatiōis 2 appetit⁹ ſeſtini. S3 q2 cā pti ē aliqd bonū ap
parēs cū defectu debiti motiui. ſ. regle cōis vel legis eter
ne ſiue diuine. ip3 motiui qđ ē apparēs bonū ptiat ad ap
prehēſiōē ſeſus 2 ad appetitū ſeſtiniū. Ipla vō abſentia
regule ptiat ad rōnē. q̄ nata eſt b3 regulā pſiderare. S3
ipla pfectio act⁹ volūtarij ptiat ad voluntatē. ita q ipſe
act⁹ volūtātis pmiſſis ſuppoſitis iā ē qđdā ptiū. Nec ſūt
vba Tho. ex qđ p3. qđ nō ponit q rō excluſa volūtate (p
ut iſti falſo iponūt ſibi) ſit pxiū pñ^m vel cā mali act⁹ q
ponat ptiū i volūtate pſſtere. i. i ipſo act⁹ volūtātis. vñ
mix ē q b3 falſa volebāt iponere viro ſcō 2 taz catholico
doctori. Nec ē facile eos q nūnti ſine aliqđ rōe. vt ex dōia
p3 inexcusa bilē cū cōprobare. aliqđ in b excuſari poſſe.

Reticulus duodecim^o de b qd zho.
diū in p^o z^o c. cy. ar. y. in rñ.
iij. arg g mīmonio fuit i veteri lege put fu
it in offiū nāe. nō pur est sacrm punctionis
chiisti z ecclie: que nō dū erat sca. Un i vete
ri lege dabat libellus repudi. qd est ptra rōne sacramēti.

i Corruptioſi. Nec poſitio vñ eſſe ꝑ Aplum ad
Eph. v. Propter B ingrat reliquer
bō pñz ꝛ matrē: z adherēbit vxori ſue: z erunt duo in car
ne vna. Sacřm hoc magnus eſt. ego aũ dico in tñro ꝛ in
ecclia. Ubi dicit glo. ꝑ pdicta auctas ſũpta ē de Heñ. c. y.

Corrup. II.

¶ S3 qđ accipit o cōbro ⁊ ecclia: iā nō duo: s3 vna caro sūt ⁊ c. Et iſra dicit alia gl. bñi qđ spūalis vnitate. s. cbrī ⁊ ecclie sacrm fuit istud: qđ in Bencē di vnione piugy logtur ad lraz. p3 qđ ex textu apli ⁊ ex glo. qđ mīmonium fuit in vete ri lege sacrz piūctiois cbrī ⁊ ecclie. cū dicit. ¶ Sūū dicit. ¶ Itē qđ addit pzo rōne nūc pōnis. s. qđ piūctio cbrī ⁊ ecclie nō dū erit sacra: nūbil vī valere. qđ imolatio agni paschalis: ⁊ quedā alia sacrificia: fuerūt sacrm imolatiōis pascha lis: que nōdū erit cōpleta. ¶ Itē qđ addit de libello repudi: nūbil valet. qđ repudiare vxorē non fuit de iustōne mīmony: imo dī iustōne. fuit tñ pmissū a Moysē vt mu nus mali: ne peioza fierēt. qđ fuit scdm ad duritiā cordis eoz. ¶ Mat. xix. Et iō diuisio p repudiatiōe fuerit illi cita. p3 qđ mīmonium veteris legis fuit id iustibile. ⁊ iō non repugnate repudio illicito fuit sacrz piūctiois cbrī ⁊ ecclie sic: cuius dicit. ¶ Nec sunt vba eoz. qui nisi fuit cape boiem in sermone: plura ⁊ pīmā scēdē non habētes.

[illegible]

¶ Sinis primæ secunde.
¶ Correctorium corruptory in secundâ secunde.
Articulus

Articulus primus. De B qd Tho.

dicat. q. xliij. ar. v. in re
spofione pñ. q. charitas nullo mō pōt au
geri per additionē charitatis ad charita
tem. sed fm q. subiectū magis participat
charitatem. i. magis reducitur in actum
illius. r magis subicitur illi.

Corruptorium.

Primus qd dicit q. charitas
nullo mō pōt augeri per ad
ditionē charitatis ad charitatē: videt falsum r sonare in
pudiciū diuine potētie. Scōz ē qd ponit charitatē auge
ri per B q. reducitur subiectū in actū illi. r magis subicitur
illi: nō videt esse verū. C. Primū videt q. per hoc fit fal
sum. qz nos videm⁹ chūstū bis dedisse spūm sc̄i. semel in
terra post resurrectionē Jo. xx. r sel de celo Act. ij. r vtra
q. vice diffusa est charitas per spūm sc̄i: vt dicit apls Ro.
v. ergo vel in scda datōe amiserāt charitatē quā in pma
acceperāt. qd nō creditur. vel augmētata est charitas per
additionē ab extrinseco. C. P. q. deus sc̄s qbus dā: vt bea
te v̄gini r btō Paulo in p̄infusione multo maiore dedit
rit gr̄as q̄ alijs sc̄is: vt Lino. s. oē excedēs diuidit in illō
qd excedit. r i augmētū. vt dicit. iij. p̄phys. q. maior cha
ritas Pauli pōt diuidi in tātūde q̄tū bz Lin⁹: r ampli⁹.

S. oē diuisibile qd dat de⁹ simul r semel pōt ipse dare p
pres successiue. ex quo diuisim pres dari r bēri p̄nt. q̄ illas
magnā charitatē quā de⁹ dedit vna vice potuit Paulo de
disse plurib⁹ vicib⁹. s. B nō est pole nisi charitas possit au
geri per additionē charitatis. ergo. C. Ulterius modum
augmētū charitatis quem ipse ponit nō reputamus verū
s. per hoc q. subiectū magis ac magis reducitur in actum
illi. r subdit illi. aut loq̄r de actu charitatis qui est vt ha
bit⁹: aut qui est vt vsus. si loq̄r de actu vt habit⁹: tūc idē
ac si diceret. q. habit⁹ charitatis auge⁹ per B q. aia vel vo
lūtas magis reducitur in habitu charitatis illi. r B est pete
re. qd d. oīdere tanq̄ si diceret. quātitas pueri auge⁹ per
hoc qd magis reducitur in quātitates. r hoc nihil est dictū.

Si aut loq̄r de actu vt est vsus: sub B sensu habit⁹ cha
ritatis magis ac magis auge⁹ per B q. aia vel volūtas
magis reducitur in vsus charitatis absq. additiōe extrinse
ca. sic intelligēdo nō videt nobis q. sit verū. qz fm hoc so
lū p̄ma generatio charitatis eēt per infusione. r totū aug
mētū eēt per assuetudine r exercitiū: ita charitas rōne
ei⁹ qd p̄infundit eēt v̄tus infusa. r rōne totū augmētū eēt
v̄tus p̄suetudinalis: imo in multis plus p̄suetudinalis q̄
infusa. qz in multis multo plus est qd accreuit per augmē
tū q̄ qd infundit p̄suetudine videt in nālīb⁹. q. modicū semē
plāte crescit in magnā arborē vel in magnū aīal. hoc aut
nullus dicit q. charitas fm aliquid sui vel pro magna pte
sui sit v̄tus p̄suetudinalis. C. P. rā v̄tutes intellectuales q̄
morales illo mō quo generant illo mō augmētant. ergo
sī v̄tutes infuse. de intellectualib⁹ v̄tutib⁹ dicit p̄hs. iij. et h.
Intellectualis igit v̄tus plurimā ex doctrina h̄z gnationē
r augmētū. C. Itē eodē li. c. iij. infra de moralibus dicit.
Nō solū generationes r augmētationes r corruptiōes ex
eisdē r ab eisdē fiūt: sed opationes in eisdē erūt. Et infra
idē. c. iij. Qd qdē igit v̄tus delectationes r tristitias. r q̄n
ex qbus fit: r auge⁹ r corrūpit tū dictū sit. Rōnes quas
pro se adducit nō cogūt. C. P̄ia est talis. Simplex sim
plicis additū nō facit ipsuz mains: vt p̄bat. vi. p̄phys. cox.
Sed charitas est simplex. q. nō fit maior per additionē.
C. R. sicut duplex est quātitas. i. molis r v̄tutis: s. Aug⁹
ita duplex est simplex. i. mole r v̄tute. r sīr maior r etiaz
simplex mole quātū v̄tute pōt esse. ita in oib⁹ formis pre
terq̄ in mathematicis. vnde charitas est simplex mole r
quāta v̄tute. C. Scda rō quā ponit est ista. Si charitas

auge⁹ per additionē charitatis: opz illā cui fit additiō. r
illā que addit distinguī: saltē per intellectū. Sed charitas
a charitate in eadē aia nō pōt distinguī. qz nec fm spēm
nec fm numez. Nō fm spēm. qz talis distō habitūz su
mit penes obiecta. Sed charitas a charitate penes obie
cta nō distinguī. sed respectu eorūde obiectoz sunt. Nec
s. numez distinguūt. qz talis distinctio est per subiecta
r talis nō pōt esse in vna aia. C. R. arguit ab insufficiēti.
qz alius est modus distōnis fm numerū q̄ fm subiecta:
p. epa. s. r per mutationē r̄pis. sic dicit p̄hs. v. p̄phys. cox. r p̄z
per se. qz est alia sanitas que p̄cedit infirmitatē. r que se
quitur eam. Consimiliter de charitate que infunditur in
vno tempore. r que infunditur in alio tempore.

Responsio

ad hec fm Thomā. Iste cauillatiōes
p̄cedūt ex falsa imaginatiōe sūt aug
mentū charitatis ad modū augmētū corporalis in quo fit
additiō quātitatis ad q̄titates. nō intēdentes q. aliq. mō
augmētatur vel intēdatur q̄tates simplices ex suis cau
sis. s. ex cā agente r recipiēte. Agēs enīz in nālībus inten
dit reducere patiens qd est in potētia sine similitudinē quātū
potest. Sicut aut nō calidū est potētia ad calidū: ita mi
nus calidū est i potētia ad magis calidū. vñ sicut p. actio
nem calidi efficit de non calido calidū. qz calor qui est in
potētia reducitur ad actū. ita ē min⁹ calidū efficit magis
calidū p. actionē calidi. in quātū educit calor qui erat in
actu ip̄fect⁹ ad maiore perfectionē r maiore assilationē
agētis. r B p̄rigit s. q. potētia subiecta est actui. que qdēz
quātūz in se est ad multa se habēs: magis ac magis termi
natur sub actu illo qd fit. vel qz auge⁹ virtus agētis: sicut
ex p̄iūctiōe plurīū luminariū. vel qz ex parte materie in
ducitur aliq. dispositio pp. quā efficit suscepiētiōz illius
actus. sic aer quanto plus attenuat tāto fit suscepiētiōz
ip̄i luminis. Intēso aut charitatis nō fit ex hoc q. v̄tus
agētis fortificet. sed tū ex hoc q. nā recipiēs (que quan
tū in se est dispōne quādā h̄z fm q. est in potētia pura)
magis ac magis p̄parat ad suscepiētiōes gr̄e. r hoc fm q.
ex dicta multitudine r p̄fusione potētiālitatis in vñū col
ligitur per opationes: qbus ad charitatē maiore suscipien
dā p̄parat. Et iō Dionysius p̄fectionē sanctitatis semper
designat per hoc q. est ex p̄ita vita in vñitā p̄surgere. Et
sic p̄z q. augmētū charitatis simile est. nō quidē augmē
to quātitatis: qd fit per additionē quātitatis (vt isti ima
ginātur r falso) sed augmento qualitatis simplicis qd fit
per intēsiōne. per hoc. s. q. ab imp̄fecto ad p̄fectū reducitur.
vt dictū est. C. Ad p̄m in d̄mz dicēdum. q. s. chūstus
bis legat⁹ dedisse spūm sc̄i discipulis. ad qd p̄as est q. cha
ritas fuit augmētata in eis. nō tñ sequitur ex hoc modus
augmētationis per additionē vt ipsi fingūt. sed q. spūm sc̄i
ctus secūdo adueniēs charitatē que p̄us erat minus per
fecta ad vltiorē deduxit p̄fectionē ac maiore sui simi
litudinē. sic calidū intēluz agēdo in minus calidū calorē
plus imp̄fectū ad gradū deducit p̄fectionē. Rō aut nō
plus cogit nisi q. cā agēs in augmento charitatis fuit ab
extra. Sed ipsi imaginati sunt q. aliq. charitatis fuit ab
extra creatū. r postmodū aīe infusus. r p̄ori charitati ad
iunctū: qd puerile ac frivolu est. Illud enīz charitatis de
nouo creatū nō pōt accipere esse nisi in subiecto cū sit ac
cidēs. In eodē aut subiecto non possunt esse due charita
tes. Impossibile est enī formā eiusdem sp̄i in vno subie
cto numero plurificari. sic patet ex dictis Thomā hic r in
primo sententiariū. distin. xviij. q. v. C. Ad 2m dicēdū. q. ma
gnitudo charitatis collare beate v̄gini vel sancto quātū
cunqz magno: nō h̄z diuisibilitatē ad intra. cuz tam rōne
simplicis q̄ rōne subiecti sit per se r per accidēs indiuifi
bilis. Illa autē cauillatio p̄cedit ac si bēret partibilita
tē.

Ad 1m.

Ad 2m.

Ad 3m.

Arti. II.

tem ad intra per modū quantitatis. qz tunc posset ei vna pars dari sine alia. vel simul cū alia. nūc autē bz partes nō bz. dicit aut biniūsmodi habitus charitatis vel ali⁹ p⁹ milis maior vel minor. fm q⁹ est itēfior vel remēfior. que qdē magnitudo est magnitudo vtutis nō molis. que pti- net ad gen⁹ quātitanis: vbi p⁹igit partē z p⁹te accipe. z per p⁹is partē p⁹i copulādo augmētū iuenire. Cū aut vltē rius dicit. oē excedēs diuidi pōt zc. Si itelligat de diuifio- ne reali z excessu v⁹mali: falsū dīc z impole. manifestū est enī q⁹ vna forma idiuifibilis z simplex (quā impole est per ptes diuidi: cū nullas bēat) pōt aliā in vtute excede- re. pōt tñ ibi esse diuifio fm rōnē. ex eo q⁹ itellec⁹ pōt il- laz vtute partiali itelligere. accipiēdo illud in quo equat⁹ alteri. z in quo excedit illud idē. Verbi grā. possum acci- pere per itellecū in charitate beate v⁹ginis gradū in quo equatur charitati Linī: z gradū in quo equatur charitati Perri. z gradum vltēriorez in quo excedit charitatē vtri- usq⁹. Ita autē partibilitas nō cadit in ipsa re que est in- diuifibilis. sz in ipsa rōne rē cadē gradatim z partialiter p⁹līderāte. Cū ad 3^m vōm. q⁹ Tho. loquitur q⁹ ipso actu char- itatis qui est habit⁹. z v⁹z est q⁹ idē est aīaz subijci chari- tati z hūa actui. nec tñ segtur q⁹ illud nō faciat ad decla- rationē sue positionis. Planū est enī q⁹ istā veritatē igno- rabāt qui augmētū charitatis non per hoc q⁹ aīa ei subij- ciatur ampli⁹. sz per hoc q⁹ noua charitas pōzi adyici⁹ fie- ri estimabāt. Quātitas vō pueri alio mō q⁹ per intēfionē bz. sed per additionē z extēfionē bz fieri. Un manifestū ē qd⁹ pro eis fecit Thomas in hac pte. Cū ad 4^m dīcēdū. q⁹ illud qd adducit de p⁹o. iij. et hīcōz. q⁹ ex elīdez gene- rātū virtutes z corūpūnt z augmētātū: nihil facit pro eis. Nō enīz intēdūt Tho. q⁹ acc⁹ charitatis secundus qui nō est sua eēntia inducat augmētū charitatis per modū cause agētis sz per modū meriti de congruo disponētis. Cū ad dīcūt 5^m ad rōnem primā. q⁹ charitas bz quātitatē virtutis. q⁹uis non molis. rōne cuius augeri pōt per addi- tionē: friuolū est. qm quātitas vtutis nullā ponit diuifibi- litatē vel partū pluralitatē in eo cui⁹ est vñ per p⁹is non pōt itelligi rōne hui⁹ quātitanis aliquā partē vñ alteri su- puenire. z sic per additionē augmētationē facere. Cū ad dīcūt 6^m ad rōnē secundā q⁹ alius est modus distōnis fm numerū q⁹ fm subiecta per tēpora. sz per mutationē tēporis. manifestū est q⁹līter nō itelligūt qd dīcūt. q⁹ enīz aliq⁹ forma in subiecto manēs variet⁹ vel distīguat ex so- la variatōe t⁹pis abiq⁹ suā corūptōe media. oīno est im- possibile. Sic p⁹z exēplo qd ipfī pro se adducūt. Impole enī foret sanitatē in eodem subiecto numero distīgui vel numerari ex sola t⁹pis varietate. nisi. sz per ifirmitatē me- diā corūpēret. Sīlī et ipole est charitatē pōzē distīgui a charitate sequētī ex sola t⁹pis varietate nisi p⁹igat medio t⁹pe ipsaz charitatē pōzē corūpi. vñ p⁹z q⁹ p⁹dicta rīfio fri- uola est z vana. q⁹. sz charitas que infundit vno t⁹pe distī- guat ab illa alia charitate que infundit alio t⁹pe. manente enim charitate p⁹iore: nulla alia infunditur noua. sed illa que p⁹efuit ad maiorē perfectionem z similitudinē cum charitate summa spīritus sancti z agētis reducitur.

Articulus

Secundus de B⁹ q⁹ Tho⁹ dīcīt secunda secūde. que- stione. xxiij. arti. vii. in responsione p⁹incipa- li. q⁹ augmento charitatis in vita ista nullus terminus p⁹efigi potest.

Corruptio.

Putamus q⁹ non sit verum istud. Qē. n. finitūz pōt veni- re ad quātitatē cuiuslibet finiti sui generis. imo incōpa- rabiliter trāscēdere. Cū igit charitas cōfī finita fuerit. q⁹ creata. z ēt beate v⁹ginis. z ēt sit eiūsdē generis cū charita-

Corrup. III.

te alioz hōiūm: posset charitas cuiuslibet viatoris si cre- sceret in ifinitū trāscēdere charitatē cōfī z beate v⁹ginis. qd⁹ est horribile audire p⁹ys aurib⁹. Cū p⁹. quāto magis au- gere⁹ habitus dilectōis: tāto magis intēdere⁹ actus dili- gēdi. ergo si habit⁹ augeri pōt in ifinitū: z acc⁹. Sed actus nō pōt. q⁹re nec habitus. Cū p⁹. hoc ē 5^m Aug⁹ dīcīt li⁹ p⁹ re- trac. c. vi. vbi ponit retractatio libri de morib⁹ ecclīe. Hoc qd⁹ dīxī: deū quē cognoscere volum⁹: p⁹us plena charitate diligamus. meli⁹ dīceret⁹ sincera q⁹ plena. nisi forte putet⁹ charitatē dei nō futurā ēē maiorē: qm videbim⁹ facie ad faciez. Si vtiq⁹ accipiat⁹ tanq⁹ plena: dicta sit qua maior ēē nō possit q⁹diū ambulā⁹ per fidē. Cū Itē in libro de p⁹fectiōe iustitīe. an mediū. Charitas vt habeat tāta quā- ta haberi pōt in corpe mortis hui⁹ p⁹z est nīe voluntatis arbitriū. nisi adiūnet grā dei per cōfīstū dīm nīm. Cū Ex- bis auctib⁹ p⁹z. q⁹ nō ē charitas augmētabilis i ifinitūz in hac vita: aliq⁹n nō posset i hac vita tā plena ēē q⁹ nō pos- set maior ēē. cui⁹ dīcīt p⁹ auctoritas. Cū p⁹. si eē aug- mētabilis in ifinitū: nō hēret tāta q⁹ta hēri pōt. Cui⁹ dīcīt vīc scōa auctas. Cū p⁹. rō quā adducit pro cōfirmatiōe pō- nis p⁹dicte: sumit de glosa ad p⁹hilip. iij. sup illū. Nō q⁹ iā acceperī aut iā p⁹fect⁹ sim. Sio. Nemo fidelū (z si multū p⁹fecerit) dicat: sufficit mihi. Qui enīz hoc dīcīt: exīt de via: vel gescit in via an finē. Cū Rāfio. duplex sufficiētia charitatis pōt itelligi. vna est sufficiētia metaz adipiscantur. Alia fm vsum z numēz meritorū. Sio. q⁹ nō negat tāta sufficiētiā charitatis in via posse hēri qua maior nō possit: sed negat hoc de vsm z sufficiētia meritorū: que vere nunq⁹ sunt tot z tāta in via: qm plura z maiora possint ēē. z qm adhuc ad maiora debeat conari. Et q⁹ sic itelligēdū sit p⁹zibidē per glosaz: que ita dīcūt. Hoc de se Ap⁹lō ait. Nō q⁹ iā acceperī: aut iā p⁹fect⁹ sim. qz hōies laborādū sibi itelligere debent vt iustificatiōnū merita ac p⁹fectiōs metaz adipiscantur. Cū Alia rō est talis quā ponit. Termin⁹ nō p⁹figit⁹ augmē- to forme alicui⁹: nisi vel rōne forme in se. vel rōne cause agētis. vel ex pte subiecti recipientis. rōne ipfī charitatis in se termin⁹ p⁹figi nō pōt. Ipsa enī charitas fm rōnē pro- prie spēi terminū nō bz. Est enī p⁹icipatio ifinite charita- tis que est spūscūs. Nec ēt rōne cāe agētis. sz dei. qz ipse ē ifinite vtutis. nec ēt rōne recipiētis. qz crescente charitate sēp crescit habilitas ad maiorē adhuc charitatē p⁹icipā- dū. Cū R⁹ dīcīm⁹ q⁹ ad min⁹ duob⁹ modis p⁹figit⁹ termin⁹ augmētationi charitatis. p⁹z rōne sui ipfī in se. eo q⁹ est forma hūi⁹ dīcūt. Forme. n. augmētabilis in ifinitū dīcūt nō hūi. sic p⁹z in spēb⁹ quātitanis cui nihil est dīcūt: vt dīcūt p⁹hō. Cui⁹ rō est. qz dīa fm suā distōnē maxie a seinuicēz distāt. Aliq⁹. n. duo quoz vtrūq⁹ vel altez augēt in ifini- tū: distātia ipsoz nēcio augeret in ifinitū. z ita nunq⁹ eēt maxia. Et iō illa q⁹trū vtrūq⁹ vel altez crescit in ifinitū: nō pōt esse dīa. Et iō charitas ipsa que est forma hūi⁹ dī- rīū: necesse est q⁹ nō possit augeri in ifinitū. Rō ista tra- hī⁹ ex vbi⁹ Lōmē. 4° celi z mūdī sup illā p⁹te. manifestū est si sup⁹ra leue eēt leui⁹ accipe in ifinitū: leue nō eēt dīū- grāti: qz dīa maxie distāt. Nec valet q⁹ charitas est que- dā dīuīte z ifinite charitatis p⁹icipatio: que est spūscūs. q⁹ pōt crescere in ifinitū. qz nō soluz ex hoc posset inferri q⁹ ista posset augeri in ifinitū. sz q⁹ ipsa sic sit ifinita. qz est quedā p⁹icipatio illi⁹ qd⁹ est actu ifinitū. z p⁹stat q⁹ hoc nō segtur. Sīlī dīcīm⁹ q⁹ augmētū charitatis statūz bz rōne subiecti recipiētis. z qm dīcīm⁹ q⁹ subiectū charitatio cre- scēte charitate sēp crescit. dīcīm⁹ q⁹ siue loq⁹ur de sub- iecto p⁹imo. sz de potentia voluntatis. siue de remoto. sz de eēntia aīe. dīcīm⁹ in quā qd⁹ falsū est. qz essentia aīe nec est ifinita. nec crescit in ifinitū. hoc p⁹stat. Sīlī nec po- tentia aīe sunt in ifinite: vt dīcīt Arīstō. in li⁹ de problematib⁹.

tibus. in pñcula. iij. potētias nō infinitas hēmus recepti-
uas & actinas. sed finitas: que adipiscunt cōmēsuratiōē.
¶ Potētie qz sunt nāles: posito ēi qz augerētur: nō au-
gerentur in infinitū. dicit enī pñs. ij. de aīa. Diūm natu-
ra pñtū est terminus & rō magnitudinis & augmenti.

Resposio

ad hec f3 2 bo. Hoc qd isti in proposito
putāt falsū: tā hic qz sup p sen. disti. xviij.
est ab ipso Thoma pulcherrime declarātū. qz videlz ter-
min' augmēti charitatis in via nullaten' pñgi pōt cuz tñ
charitas vie nullo mō eqri possit charitati pñe que fini-
ta est. qd quo mō fieri possit: exēplo tali poterit declarari.
In aere manēte aere nō pñgit pñgi terminū augmēti ca-
lozis in eodē. semp. n. manēte aere manet potētia ad calo-
rē maiorē. qz forma aeris nō cōpatit' secū calorē sūmū q
nāl' pcomitat' & pñgē formaz alter' nāe. s. formā ignis.
sic charitati vie que initit' cognitioi fidei enigmaticē: nō
pōt pñgi termin' augmēti statu vie pmanēte. semp. enī
manēte h' cognitioe in statu vie remanet charitas vel
amor sub qdā ipfēctiōe. eo qz initit' illi cognitioi ipfēctē.
que nō cōpatit' secū illā charitatis pñfectionē: que in pñā
ad pñctā dei cognitioē pñsequē. In h' tñ est dñā in ppo-
sito & exēplo adducto. qz calor in aere p actionē aliquā in
tñ pōt itēdi qz nec ērit i sine actiois illi' formā aeris cor-
rūpi. & sūmū calorē cū forma ignis ad quā pñgētur iduci.
S3 charitas in statu vie nunqz pōt p actionē aliquā via-
tozis augmētū charitatis pmereri intrū intēdi. qz nec ē
sit cognitioē enigmatica euacuari. & charitatē pñe cū vi-
sione pñctā quā pñgētur iduci: cū a bñplacito diuine volū-
tatis depēdeat: qz pot' qñto charitas in via fuerit maior:
tāto ē cognitio fidei enigmatica est pñctior & certior. an-
cta enī charitate. & pñs fidei: cū vñtes sint pñe certi'
ac firmi' mēs beret pp vñtatis pñe auētes bis que nō vi-
det bō. Cui' rō dñe assignate hec est. qz potētie mālēs sūt
determinate & finite fm exigētiā mē. vñ potētia mē ae-
ris ad calorē finita est & limitata. vñ qñ ab actiōe calefa-
ctiōis trāscēdit potētia illa: nec ēst qz ipsa cū aere subie-
cto corrupat'. Sic & potētia sēsus eo qz mālīs est & p mās
limitata: a sēsbili supercellēti corrupit'. Sec' est de potē-
tijs imālīb' que nō limitant' ex mās: magis fm pñcipa-
tiōē bonitatis diuine in eis pcepte. vñ quāto plus eis ad-
dit de bonitate: tāto magis in eis eis potētia & capacitas
ad vltiorē. Jō itellect' iij. de aīa. pñstāt ab excellētib'
itelligibilib'. ita qz qñto plus eleuat' ad alta cognoscēda.
tāto magis ampliat' ei' capacitas ad altiora capiēdū. Jñi
aut cōparātes capacitatē sub spūalis capacitati sub māl-
lis: putānerūt qz termin' in augmēto charitatis ēēt pñgē-
dus rōne potētie limitate. qz sic vidēt' pñgēre in augmē-
to qñliratis in subā mālī ac sēsbili. Jps enī vñpote min'
itelligētes ad modū pñerōz per oīa in h' & in alijs sensui
initit'ur spūalia & intellectualia per ista sēsbilia cōmē-
surātes. ¶ Ad pñm dñm. qz ad hoc qz finitū finito adequē
per additionē. necesse est qz sint eiūsdē rōnis. sicut pñ in li-
nea superficie & corpore. que l3 sint finita per additionē. tñ
nunqz pñt adequari: cū non sint eiūsdē rōnis. Sic chari-
tas cōiūti nō est eiūsdē rōnis cū charitate viatoris. tñ qz
est oīspō ad vñionē cū verbo. & ex hoc b3 quādā ifinitatē.
tū qz initit' vñsioni pñctissime ipsi' vbi. & h' a pñstātī sue
pceptiōis. Charitas vñ viatoris initit' (vt dicit' ē) cog-
nitioi fidei enigmātice. pp qd qñtūcūqz crescat charitas
viatoris: excedit' incōparabil' a charitate cōiūti. s. filii a chari-
tate vñinis mīs eiūsdē eadē rōne. Si tñ loqimur de cha-
ritate brē vñinis in via: certū est qz charitas ei' potuit au-
geri. vñ in ipsa charitate pñctit'. & pñs augmētū chari-
tatis pmeruit. nullas tñ tāta gñe plenitudinem recepit vt
ipsi in bu' pñctū possit adequi. istud pie aures nō. abbor-

rēt nisi forte sint asinine & sine intellectu existāt. ¶ Ad 2^m
dñm. qz nullū icōueniēs est ponere. qz act' charitatis pos-
sit intēdi aucta charitate. Sicut. n. charitas vie (vt dictū
est) qñtūcūqz aucta semp est finita. imo ē respectu chari-
tatis pñe ipfēcta. sic act' eiūsdē semp erit finit' & respe-
ctu charitatis in pñā ipfēctus. ¶ Ad 3^m dñm. & ad 4^m qz
Aug' in vñra qz aucte loquitur de quantitate & plenitudine
charitatis in genere: que est vt de' diligat' pñe oib'. S3 cū
pñctō carere nō valeam' oīa & singula semp in ipsum ordi-
nātes actu: tñ in boc ipso qd est deū sic in hac vita dilige-
re mō pñdicto quo possum' pñm' pōt ēē pñctē. sic pñ per
Aug' eodē li'. c. viij. vbi sic ait. Ardor gñpe charitatis se-
quēdo deū factus ē magn' vt vitia cūcta pñmam ēt magis
vita nasci & crescere pōt. pñficere vñ pp qd nascit' vt nullū
istit' homini vitiiū. nec pñter h' pōt. qñtis tanta res eodē ar-
dore charitatis pñficiat'. qñ pñci & vbi pñci pōt. hoc est in
patria. Ecce hic dicit Aug' qz charitas vel amor ē magis
crescere pōt. cū nimiz fm eū nō possit ēē tāta qñ aliq' vi-
tia sūt cū ea. que quāto magis per actus charitatis reprī-
mūt' tāto magis meret' ipsa charitas augmētari: qd sic pñ.
Act'. n. charitatis maioris: maioris ē vñtis i merēdo. S3
act' charitatis minoris meret' augmētū charitatis. gñ mul-
to fort' h' merēbit' actus charitatis maioris stante statu
merēdi. Et huic pñonat glo. quā adducit. nemo fidelii &
si multū pñfecerit &c. ¶ Et qd dicit' s' rñdēdo illi glo. & rō-
ni Thō. qz nō negat' ibi sufficiētiā bñtis: s3 sufficiētiā me-
ritoz: stare nō pōt. qz si nō negat' sufficiētiā meritorum &
merita charitatis posterioris que est pñctior sit maioris
efficacie qz merita charitatis prioris & ipfēctioris: pñs est
qz per ipsas pñgit maiorē pñfectionē charitatis pmereri.
vñ si attēdamus ad vñtutē pmerēdi: que tāto maior est
ad pmerēdū augmētū charitatis qñto a maiore charitate
pcedit iueniemus qz in pñstōe sua includit' pñdictōia. s.
qz charitas in aliq' gradu in statu vie non pōt augeri. & tñ
qz possit augeri pñt ex h' qz merita que erāt maioris effica-
cie qz priora: ab ipa pñt elici. ¶ Qd aut' dñm dēdo ad rōnē
Thō. qz forme augmētābiles in ifinitū nō hñt dñm. cui'
oppositū videmus in charitate. pp qd vidēt' eis qz nō pos-
sit in ifinitū augeri. qz nunqz ēēt maxia distātia: nihil va-
let si pñdicta itelligant'. Charitas enī cui' augmētū termi-
nus pñgi nō pōt est charitas vie. iter quā & culpā vel cu-
piditate nō est distātia maxima. qz iter charitatē pñe & pñ-
dicta est distātia icōparabil' maior. vñ ista ratio si recte
sup pñmissas veras fundēt' pro nobis facit: exqz charitas
in statu vie nunqz pōt habere quātūcūqz crescat distātiā
sūmā vel maximā ad culpā vel cupiditatez que sunt sibi
in rōne dñy. segtur qz in ifinitū in statu vie possit auge-
ri. ¶ Qd vñ imponūt Thō. ibidē qz ipse ponit subiectus
charitatis crescere ipsa charitate crescēte: nō est de inten-
tione Thō. & mirū est cū hoc nō ponat: qñre sibi volebant
h' iponere: nisi forte qz ipsuz nō itelligēbāt. & hoc reuera
in multis que loquūt'ur oñdūt. Dicit aut' Thō. nō qdē qz
crescat essentia aīe vel ei' potētie (vt isti putabāt & falso)
sed qz crescēte charitate crescat habilitas ipsi' potētie vo-
litiue ad maiorē charitatē pñcipiēdas que pōt crescere in
ifinitū. l3 enī capacitas aīe sit finita actu. tñ plus & plus
in ifinitū ampliari. fm qz plus & plus recipit de partici-
patione diuine bonitatis. nunqz tñ erit ifinita. nec recipi-
et pñfectionē ifinitāz. sicut patet ēt in additione numeri
que pōt procedere in ifinitū. nunqz tñ erit aliqz nume-
rus actu ifinitus. qz potētia in additione numerorū nō
est vñā vt dicit' Cōmētator. iij. pñfysicoz. sed semp ex nō-
ua additione efficiat' alia potētia numero. vñ quilibet po-
tētia pōt exire in actū. non tñ potest esse vt oēs exeat in
actū. nā sp actu posito addit' noua potētia que pñā nō in-

Ad 2^mAd 3^m &
4^mAd 5^mAd 6^m

pñ. 68.

Arti. III.

fuit. Si modo intelligimus de habilitate et capacitate ipsius aie. Sēper. n. creāte charitate aduenit noua capacitas vel habilitas respectu aploz pfectiois picipiende.

Articulus

tertio de hoc qd Thomas dicit. q. xxij. arti. vii. vbi querit. vtrum correctio fraterna siue secreta debeat pcedere denūciationē. Et in rñ. v. ar. 1. dicit. plato nō est obediēdū pceptū diuinū. sicut dicitur Act. v. opz magis obedire deo qm hominibus. et ideo qm platus pcepit vt sibi dicatur qd aligs sciuerit corrigēdū. intelligēdū est pceptū sane saluo. s. ordine correctio nis fraterne. siue pceptū fiat vniuersi ad oēs siue spāliter ad aliquē. S. si platus expse pcepit hūc ordinē a domino institutū. et ipse peccaret papiēs et ei obediēs. si quā si pceptū diuinū agēs. vñ nō esset ei obediēdū. qz platus nō est iudex occultoz. sed solus deus. vñ nō hz pātē picipiēdi aliqd de occultis nisi per aliqua indicia manifestetur. puta per infamā vel aliqd tale. in quibus casibus pōt platus pcepit sicut iudex secularis vel ecclesiasticus exigere iuramentum de veritate dicenda.

Corruptio.

Constat istud esse nimis dñū regulari obseruatiōe. fm hoc enim nunq esset faciēda secreta igitio nisi pmissa admonitiōe de pcepto de correctiōe fraterna pus faciēda fm ordinē a deo pstitutū. qd mīme fieri p̄suevit. Et istud ē reputam falsū. qz certū est qd in oibus obediēdū est pcepto supioris. vbi pceptū iferioris ipleri pōt cū pcepto supioris. sed h est pōte in casu pposito. g. rē. Maior pz per se. minor declaraf sic. Secreta denūciatio facta prelato nō tollit ordinē correctiōis institutū a dño. imo post denūciationē cōplete. ātegre et pfecte fieri pōt. Nō enī p̄phibet vel aliqd nō ipedit platu rōne denūciationis sibi faciē. g. in hoc tñ obediēdū est plato. Et itē videt qd si nō p̄cipiat platus denūciādū tñ sit ei. pstat. n. qd correctio fraterna et ordo correctiōis ad lucrifactionē et correctiōne fratris ordinat. g. et illa via et oēs vie tenēde sunt. que magis et directi et p̄babiliter p̄ficiūt ad ei correctiōne. S. denūciatio facta plato ē cū correctiōe secreta magis p̄ficiat ad fratris correctiōne. s. peccatis. qz correctio sola. g. vñ potius fm rōne recta. qz vtraqz potius faciēda sit qz altera tñ. Et p̄. esto qd vtraqz via simul fruari nō posset. qd tñ falluz videt. ad huc videt qd magis eligēda est faciēda peccatis denūciatio plato exiit bono et pio et discreto qz puara correctio. Ex quo. n. per hoc duo nihil aliud intēdiē qz peccatis emēdatiō. illa via est magis eligēda per quaz sperat et credit magis posse corrigi et melius. Sed vt frequētius hec est via denūciatiōis. Correctio. n. peccatis in duobz p̄sistit. s. in cautela de futuro. et in pnia de p̄terito. p̄mū est cautela. qz sine hac nō pōt eē pnia de p̄terito fructuosa. vñ h ordine p̄cipit Eccl. xxi. Semel peccasti. ne adicias iter. sed et de p̄stimis de p̄care vt dimittant tibi. S. pstat qd ad cautelas futuroz semp vel vt frequētius. vbi p̄ctū iterari p̄t. plus pōt plar qz subdit simplex. Tertio via denūciatiōis ad hāc cautelā correctiōis fortior est ac potētiō. g. magis eligēda. Si r ad aliā p̄tē correctiōis que est pnia de p̄terito. plus vñ posse platus qz subditus. Duo. n. sūt per que maxime iudicā peccator ad pniām. s. pmissio et cōminatio. ad quoz vtrūqz violētiō et sufficiētiōz esse platus qz subdit. siue fuerit cōminatio siue pmissio de p̄stibus siue de eternis. ergo via denūciationis est efficacior ad fraternā correctiōne. ergo magis eligēda. Rōnes qz insinuat pro p̄firmatiōe positionis nō valēt. Prima est qd est pceptū diuinū denūciare prelato p̄ctū fratris occultū. nisi p̄ns facta correctiōne p̄s ordinē a dño pstitutū. Et prelato p̄cipiēdi aliqd pceptus

Corrup. III.

diuinū nō est obediēdū. iuxta illud Act. v. obedire magis rē. Ad hoc dicim qd saluator qm p̄cipit correctiōne fraternā et ordinē eius. nō p̄phibet fieri denūciationē secretā plato. Qñ. n. dicit ecclesie. hoc dicit de accusatiōe sub testibz q in 2. correctiōe adhibiti sūt. Vñ pstat qd saluator explicite nō p̄phibet eā fieri nec ip̄cite. et ex p̄nti qz denūciatio et correctio abē p̄nt fieri. et neutra p alterā ip̄dirivū qd plar exigēs hz denūciationē pceptū. nihil p̄cipit pceptū diuinū. sic ipse supponit. Et 2. rō quā ponit ē talis. platus nō est iudex occultoz. s. solus deus. vñ nō hz potē itatē picipiēdi de occultis. et si p̄cipiat nō est obediēdū. Ad h dicimus qd plar exigēs denūciationē de occultis. nō itēdit circa denūciationes pcedere per viā iudicij. put iudex. s. p̄nitiō et p̄dñando. qz p̄p voce vñus nūlus pōt iudicialiter cōdēnari. Deut. xvi. et xix. sed intēdit pcedere vt pater et pastor et medicus curādo vt pōt. et p̄seruādo sicut valet sine fame lesiōe. et sinistre opiniōis occasione. Same. n. lesio et sinistre opiniōis occasio vergūt in penā publicā. et non debent infligi pro occultis.

Responsio

ad hec fm Tho. Qui dicit Tho. in solutione bñne qñis. et in rñsione ad arg. in spicat et diligēter p̄siderauerit. qñ. s. faciēda est denūciatio et correctio p̄habita et qñ nō. et in quo casu. et in quo nō. qd nihil p̄tra ipsuz faciūt oia que isti garnēdo adducūt itel liget euidēt. vñ ne semp singulis vñis per singula rñdea tur. applicatio rñsionis ad p̄ns per singula p̄tereaf. Et amen qd ad huiusmodi declarationē dicit idē Thomas in per. iij. sentē. distin. xix. q. iij. vbi agit de correctiōne fraterna et rñda. vbi sic dicit. In peccatis denūciatiōis cōsiderādū est. vtrū peccatū sit omnino occultū. aut ad notitiam alioz deuenerit aut in p̄p̄tu sit vt eneniat. Si enī peccatū iam ad alioz notitiā deuenerit. tūc debet denūciari illi qui habet potēstatē corrigēdi. vt qui scādaliq̄ sūt de culpa edificēt de pena. Si aut nōdū in publicū deuenerit. sed est in via deuēdi. tūc aut denūcianduz est vt scādalo futuro occurratur. Si aut sit oīno occultum. tunc cōsiderādū est vtrū emendatio peccantis expectari possit p̄babiliter aut nō. qd quidez facile adueniri poterit si p̄sideretur. vtrū aligs ex electione aut passiōe peccauerit. siue ex malitia vel in imitate corrigēdi. et qd p̄pēdi pōt ex p̄ditione peccatis et ex iteratione. qz si aligs frequēter et quasi icorrigibiliter et sine freno i peccatū est. lapsus. signum est qd ex malitia vel electione peccat. et nō facile emendat. Si autē semel occasione peccādi ablata in peccatus ruit. et postea verecūdiā et tristitiā de peccato ostendit. signū est qd sit peccatū ex passiōe vel infirmitate. Si ergo emēdatiō speret. debet admonitiō p̄cedere. et denūciatio differri quousqz videat quātū emēdetur peccator. nisi forte imineret occasio filis ruēdi in peccatū. quā declinare nō vellet admonitus. tūc enī deberet prelato denūciari ne in precipitiū irer. Si autē nō speretur emēdatiō. tūc p̄siderandū est an idē peccatū sit infectiūz alioruz. sicut beresis vel fornicatio. vel aliud huiusmodi. vel etiā cedat in aliqd dānū alterius. sicut furtū. homicidiū et huiusmodi. Si enī nō cadit in dānū alterius. nec sit infectiūz alterius. tūc potest denūciatio differri quousqz videatur admonitiōis effectus p̄cipue si emendationē promittit. Si autē sit infectiūz alioz. debet denūciari prelato vt gregi suo caneat. vñ rōnes istoruz non plus probant nec p̄bare possunt. nisi qd in alibus casibus denūciatio potest fieri plato. nō p̄habita correctiōne secreta. quod p̄cedit Tho. vt patet ex dictis. Qd aut dicit ad p̄mā ratiōne Tho. qd saluator nō p̄phibet facere denūciationem secretā prelato. verū est ordine debito. Iste autē ordo vt in casu p̄p̄t dictū est primō corripit. deinde si se non

Ad

30

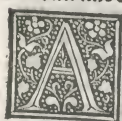
Ad p
Ad 2
Ad 3
Ad 4

Ad 5

nō corruerit prelato: nō in quā in iudicio presidenti. quia hoc est dicere ecclesie: sed secretius extra iudiciū existēt. et sic dicere prelato nō est nisi dicere quasi persone pūate: que potest pdesse et nō obesse. qz nullus potest magis pdesse qz prelatus. qui tñ si admonitus neglexerit corrigi alijs per quos cōvincendus est si negaverit debet ostēdi. Istē ordo declaratur in regula beati Augustini. vbi pmo docet admonitiōe fieri qz peccatū prelato ostendi. etia vbi prelatus nō intendit pcedere per viā iudicij. puniendo publice et cōdēnando: sed tanqz pastor et medicus pro cura adhibēda secretius admonēdo. vnde ipse ait. Prius prelato debet ostēdi vtiqz post admonitiōe: vt secretius correctus nō innotescat ceteris. ¶ Ex quo patet qd hoc qd dicunt ad scdām rōnēz nihil valet. qz fm preceptū salutis satagere debemus peccatū fratris in casu curare: sola secreta admonitiōe si est pole. et pceptū de correctiōe fraterna videt pcessisse ex nimia christi dulcedie: qui cū dilexisset suos in finē dilexit eos. quoz cōscientiā curare vult sine oī fame lesione in casu. et qñ hoc fuerit pole.

Ad 6^m

Joā. 13.

Raculus

Quartus. De hoc qd Thomas. q. ciiij. ar. v. disputat. vtrum subditi teneant in omnibus obedire prelatis et superioribus suis. Et in responsiōe pncipali dicit. Ita mens est sui iuris. et ideo fm ea que pertinent ad interiorē motum voluntatis: homo nō tenetur homini obedire: s. soli deo. tenetur autē homo homini in his que per corpora exteri sunt agēda.

Corruptorium

Istud videtur nobis falsum. Constat enim qd eadem rōne et intentione qua tenetur qd ad aliquem actum: tenet ad omnia antecedentia sine quibus actus impleri nō pōt: vt si teneor iteresse matutinis in choro: teneor surgere de lecto et ire ad ecclesiam. ergo cū actus corporales in quibus tenentur subditi obedire prelatis: perfici nō possunt sine imperio voluntatis: restat qd vna et eadem intentione tenentur subditi ad vtrūqz. Ex hoc arguitur ulterius. Si subditi tenent obedire prelatis in actu corpali exteriori: et in motu voluntatis qñ cōiuncti sunt: multo fortius tenent obedire in solo motu voluntatis si singulariter precipiat. eodem modo arguit de motu cognitionis: si prelatus precipiet subditis deliberare super aliquo negotio qd foret agēdū. vel de aliquo dubio casu quid esset respondendū: estimo qd nullus diceret subditos nō teneri deliberare: vt post secū caute pcederent et sane rēderent. Si ergo subditi tenent prelato in actu deliberationis vbi subsequitur operatio et responsiō: pabile est qd similiter tenerent: si sola deliberatio eis precipiet. Et iō religiosius et verius videtur nobiscū sentire: qui dicit qd per hoc intelligit in oib? actibus: vt patet in exemplo. si etiam prelatus impossibile precipiet: saltem voluntate et desiderio: tenetur obedire subditis. sicut in scōo libro dialogorū scribit Gregorius de quodā coruo. cui beatus Benedictus precepit vt panē veneno intinctū portaret in loco vbi a nemine repiretur. Coruus inquit apto ore ex panis alis circa panē cepit discurrere atqz crocicare: ac si apte diceret: et se obedire vellet: iussu implere nō posse. ¶ Itē hoc videt psonū doctri ne apostolice. Dicit enī Apostolus ad Ephes. vi. Serui obedite dñis carnalibus cū timore et tremore in simplicitate cordis vestri. Hō. vt sicut ostēditis extra: sic sit in voluntate vestra. Uā ibidē subdit Apostolus. Nō ad oculū seruientes: sed sicut serui christi cū bona voluntate seruientes dño: nō sicut hoībus. Hoc vō qd obicit qd sui iuris est: nō cogit. Sicut enim ipsa est iuris ppry. ita in hoīe libero corpus totat pnter ad iudiciū rōnis. et sicut ratio per vōrū obedientie pōt dare ius alteri qd hēt in corpore.

Ita etiam ius qd habet ratione sui ipsius.

Responsio

ad hec fm Thomā. Si dicta Thomae in hac parte intellexerint: ipsimet ista vba inania reputassent. Vbi enīz dicit qd mēs est sui iuris: intendit qd et si in corpore hō hōi iure politico ac civili dominet. ipsa tñ mēs huiusmodi seruituti nō subternitur. qd declarat per vba Seneca li. iij. de bnificijs. Errat si qd existimet seruitutē in toto hoīe descendere. pars eius melior excepta est. corpora obnoxia sunt et astricta dominis. Ecce manifestus est qd loquit ibi de seruitute et subiectione civili qua serui dñis subiciuntur: vt filij parentib?. qui bus nō tenentur obedire nisi quantū ad ea que per corpus sunt exteri? agēda. que. s. per vires corporales exequunt. Iā a motu voluntatis interioris impent. vñ tā ipsa opa qd motus voluntatis interiores ordinati ad ipsa ad corpus pnter et ad ea que per corpus sunt agēda. Sicut enīz ambulare et fodere pnter ad ea que per corpus sunt agēda. s. filij et vel le ambulare et fodere ad idē pnter dicitur: nō qz actus exteriores a voluntate eliciant: sed qz ab ipsa imperantur. vñ qui tenetur ad huiusmodi actus exteriores obedire. vbi grā fodere vel ambulare. tenet hoc idem velle. et iō serui qñ nolūt facere pceptū dñi sui: puniuntur civiliter ab eis. Ex his pz ad obiecta rñsio. ¶ Ad p^m enim dōm (vt dictū est) qd qui tenet ad actū exteriorē: tenet ad actū voluntatis interiorē et illū actū a virib? inferiorib? elici pceptū: sed ex hoc nō sequit qd teneat ad actus interiores simplr. putat enim pcludere ex h in arg. y. Nō enīz seqt qd si tenet aliquid fodere vel velle fodere. qd ppter hoc teneat simplr velle qd illi vult cui in hoc tenet. vbi grā. Si dñs pcept seruo qui sibi tenet in fossura bñ seqt qd tenet sibi velle fodere: si tñ pcept sibi qd velit ipz regē esse in hispania: nunqd in hoc tenet ei obedire: frivolum est. ¶ Ad 3^m dōm. qd act? cognitionis per quos regulat homo qñtū ad act? exteriores. in qb? tenet hō alicui supiori sūt eiusdē rōnis cū actib? voluntatis a qb? eadē opationes imperant. vñ sicut tenet ad actū voluntatis hōpā pceptiē: ita tenet ad actū cognitionis eadē dirigēt. vñ sicut tenet velle opari: ita tenet deliberare de ope. siue op? pnter ad factionē: cuiusmodi sūt fodere et edificare. vel ad actionē: cuiusmodi sunt pslere et ridere. ¶ Ex his tñ nō seqt qd simplr teneant alij suis supiorib? in actib? cognitionis obedire. Si enīz rex pcept pñario suo sibi subdito nūqd qd tenet cogitare de rñsionib? vel pñlio sibi dando: tenet cogitare simplr qd ipse vult. vbi grā. nūqd per hoc ad ei? impū bz cogitare de muscis vel geometricis. vel et hui? vel illi? opniōis: pstat qd hec frivola sunt. ¶ Qd tandē dicit de religiosis. qd debet simplr in oib? obedire saltē voluntate si facultas implēdi desit. Sciēdū qd sic hēt itelligi. qd qñtū ad ea solū tenent obedire religiosi que pnter ad regulare observatiā: ad quā se voto pñsionis obligauerūt. Si autē et in alijs obedire voluerint: hoc pertinet ad cumulū pñsionis: dū tñ illa nō sint ptra deū vel pñsionē suā. Nec tñ tenent ad mor? sistētes iteri? in mēte: simplr loquēdo obedire. vbi grā. si pñatus pcept mibi qd sentia sic vel sic in tali opniōe: vel qd diligā plus vel min? in tali loco vel tali. vel talē hoīem vel talē. diligere plus vel min?. put ipse facit. nec quo ad huiusmodi actus cognitionis vel voluntatis tenet hō aliqd supiori obtemperare.

Ad p^mAd 2^mAd 3^m**Raculus**

Quintus. De hoc qd Thomas. q. cx. arti. iij. vbi querit. vtrum omne mendacium sit mortale peccatum. in responsiōe. iij. argumētū. qd quidam dicit qd omne mendacium sit mortale peccatū in viris pñsionis. Sed hoc nō est rōnabiliter dictū. nulla enim circūstantia aggruat peccatū in infinitū nisi

Ad p^m
Ad 2^m
Ad 3^m
Ad 4^mAd 5^m

Arti. V.

que transfert in aliam spem. circūstantia aut persone non transfert in aliam spem: nisi forte rōne alicuius annexi. puta si sit cōtra votū ipsius. qđ nō pōt dici de mendacio officioso vel iocoso. ideo mendacium officiosum vel iocolum nō est peccatum mortale in viris perfectis: nisi forte ratione scandali.

Corruptorium.

Istud qđ dicit de mendacio officioso vel iocoso in viris perfectis: videt falluz et cōtra Aug^m in lib^o de mēdacio. cap. x. Aut inquit nō est credendū bonis: aut est credendum illis quos credimus aliqñ mentiri. aut nō est credendum bonos aliqñ mentiri. Doctū triū pñū est permissio. scđz stultū. Restat ergo vt nunq̃ mentiant boni. hec est ratio et illatio Aug^m. Ex cōclusionē aut Aug^m arguit sic. Boni existentes boni nunq̃ mentiunt. ergo mendacium pimit bonitatis: sed nō perimit bonitatem nisi qđ est peccatū mortale. ergo mendacium est mortale peccatū. Nec ferat instantia in mendacijs iocosis. qđ dicit Aug^m lib. p. iniaruz. Joci nunq̃ sunt pura mendacia. habent enīz euidētissimam ex pronuntiatione atqz loquentis affectu figuratiōem aīam nequā fallentis. ¶ Si nō est peccatū mortale mentiri officiose. ergo nō est peccatū mortale mētri pro salute animarum. qđ hoc est summe officiosum. Ex quo sequit qđ nō est mortale mentiri in predicatione fidei et morum. qđ ibi est maxime salus animarū. Ex quo sequitur qđ stultū est credere: etiam predicatoribus mentientibus. et si hoc stultū est semper credere. est licitū et non credere. qđ fides nō est vt plurimū nisi per auditū pdicationis. ergo a pmo si nō est peccatū mortale viris perfectis mentiri officiose: nō est peccatū mortale nō credere: imo est stultissimū credere. hoc falsissimū est. ergo et pñm. ¶ Argumēta quibus innitit facile possunt solui. Primū ponitur pro obiectione in cōtrariū. et est tale. Sicut dicit glo. super illud ps. Perdes omnes qui loquunt mendacium. Duo sunt genera mendaciorū: que nō sunt sine culpa: sed nō cum magna: cū aut iocando aut cōsulendo proximo mentimur. sed omne peccatū mortale hēt grauem aut magnā culpā. ergo mendaciū iocolum et officiosū nō sunt peccata mortalia. ¶ Dicendum qđ omne peccatū mortale absolute loquendo est culpa grauis et grandis. hoc mō. absolute loquendo est culpa grauis mendaciū officiosū ad minus viris pfectis. loquēdo tñ per comparatiōem ad grauiorē culpā: in canone qđ in scripturis sanctorum. peccatū mortale minus graue dicit nō grandis culpa. sicut prouer. vi. dicit de furto per cōparationē ad adulteriū. Nō est grādis culpa cū qđ furatus fuerit. Glo. inter linearis. Nō est grandis culpa per cōparationē adultery. Et glo. magralis. Furtū nō ex se: sed ex cōparatione maioris peccati. i. adultery nō grandis culpe est. Sicut de Hierusalē grauius peccante per pphetā dicitur Ezech. xvi. Iustificata est Sodoma ex te. hec sunt vba glo. Et hoc mō dicitur in predicta glo. Aug^m super ps. qđ nō est magna culpa proximo cōsulendo mentiri. Et qđ ita intelligat patet per eundem in lib^o de mendacio obstetricuz. Pro mendacio suo inquit dicunt eas approbatas et remuneratas a deo. Qui enim cā nocendi cōsuevit mentiri multū profecit si iam cōsulendū eā mentiat. nam in scripturis ipsis iustificata Sodoma dicit in comparatione scelerati populi Israel. ¶ Scđa ratio quā insinuat est talis. et hāc ponit in pncipali rēspōsione: proprie peccatū mortale repugnat charitati. vñ si finis intentus in mendacio nō sit contrarius charitati. nec mendaciū fm hanc rōnē erit peccatū mortale. sicut apparet in mendacio iocoso et officioso. in quoz pmo itendit leuis delectatio. et in alio pñm utilitas. Itē in mendacio officioso bene potest attēdi utilitas. alicuius

Corrup. III.

singularis persone vel aliquaz. Inde tamen sequit subuersio et impedimētū fidei et auctoritatis doctrine carbo. lice. et hoc in multo pluribus. maxime si viri perfecti mentiantur: vt ostensum est. Qđ aut impedit vel subuertit si de impedire vel subuertit charitatē. ¶ Tertia ratio quā insinuat est talis. Nulla circūstantia aggrauat peccatum in infinitū nisi que transfert in aliam spem. Circūstantia autem persone nō transfert in aliam speciem. igitur et. ¶ Ad hoc dicendū est pmo interimendo maiorem. Circūstantia enim psonē aggrauat in infinitū peccatū. i. qđ est veniale fm genus facit mortale. Constat enim qđ infirmitas. imperitia. malitia sunt cōditiones persone. et tamē aliqđ genus peccati qđ est veniale rōne infirmitatis vel imperitie fit mortale. ppter malitiā: sicut dicit Aug^m libro lxxxi. questionū. q. xxvi. Quisquis inquit nouit quid sit virtus et sapiētia deipōt estimare que sint venialia peccata. Et quisquis nouit que sit bonitas deipōt estimare qđ peccatis pena debeatur eterna et hic et in futuro seculo. ¶ Item videmus qđ carnalis copula solutis est mortale peccatum. cōiugatis autē vel nō est peccatū: vel est peccatum veniale. ergo idē actus vel aggrauat vel allenuat in infinitū ppter cōiugium vel absolutionē a coniugio. que tamen nō sunt nisi circūstantie persone. ¶ Item si quis habet conscientiam erroneā de peccato veniali qđ sit mortale. et tamen cū tali cōscientia illud cōmittit: peccat mortaliter. et tamen cōscientia erronea siue error conscientie est cōditio siue circūstantia persone. ¶ Ad argumentum vō dicimus. qđ omnibus modis vna pmissarum est falsa. Aliqui enim dicunt qđ veniale et mortale sint differentie essentiales peccati diuidentes peccatum fm genus et fm speciem. et fm istos est maior vera. i. qđ nihil aggrauat in infinitū nisi qđ transfert in aliam spem. et minor est falsa. qđ circūstantie persone non aggrauant in infinitū. Alij dicunt qđ veniale et mortale sunt differentie accidentales actū et peccatorum. sicut album et nigrū corporis. et fm illos maior est falsa et minor vera.

Responsio ad hec fm Thomā. Si mendacium aliqđ nō habet rationem peccati mortalis: eo qđ nō est cōtra dilectionē dei. cuiusmodi est illud qđ sit in doctrina religionis. Nec etiam cōtra dilectionē proximi: sicut illud qđ in detrimētū iustitie vgit vel in peruersiōnem iudicij ordinatur: sicut cum quis in loco iudicij mendacium dicit. vel alis in nocuentibus proximi. Mā nifestum est qđ nec viris perfectis poterit huiusmodi mendacium fieri mortale: nisi fuerit contra eoz votum. Per accidens vō potest eis mortale fieri sicut et alijs. ratione scandali. vel si credant huiusmodi mendacium mortale peccatum esse: stante enīz ista opinione nō poterunt mentiri sine peccato mortali. vnde qui sunt huius opinionis: necesse habent huiusmodi mendacium tanq̃ peccatum mortale vitare. ¶ Ad pñm in cōtrariū vōm. qđ Aug^m facit illam deductionē inuestigando. nec intendit illaz conclusionē asserere. i. vt nunq̃ mentiant boni. qđ patet ex littera immediate sequēti. Cōsequenter enim ait sic. Ista que stio est ex vtraqz parte cōsiderata et tractata nō facile ferenda sententia est. Ecce isti adducētes Aug^m pro se manifeste faciunt cōtra eum: asserentes pro certo qđ ipse relinquit sub dubio. Cōclusio tamen illa qđ boni nunq̃ mentiant: sic potest intelligi: scilicet qđ boni nunq̃ mentiunt inquantū boni. qđ qđcūqz mendaciū etiā officiosū vel iocolum: cū habeat rōnē peccati: i. venialis defectus qđā est bonitatis. vel qđ boni manentes boni nunq̃ mentiuntur peccato pernicioso. ¶ Ad 2^m dicendum. qđ consequētia nulla est. si peccatum mortale non est mentiri officiose. ergo non est peccatum mortale mentiri officiose pro salute

salute aiaz in predicatione fidei et mox. huiusmodi enim mendacium in predicatione fidei et mox est mendacium punitio-
sus. nec villo modo dici poterit peccatum officiosum: cum sit con-
tra charitatem dei. fidem et bonos mores eneruans. unde
et habet rationem peccati mortalis. et per pñs pñtiosus foret:
etiam si fieret pro salute aiaz in finitaz. pñter hoc ipsi sup-
ponunt falsum. q. videlicet huiusmodi mendacium possit face-
re ad salutem aiaz: sicut mendacium officiosum facit ad pñserua-
tionem reip. temporalium. qd falsum est. q. per mendacium offi-
ciosum pot. quicq. hō liberari a morte et ab alijs malis hu-
iusmodi. sed per mendacium in doctrina nō pot. hō liberari
a morte eterna: sed magis pñcipitari in illam. vñ huiusmo-
di mendacium pro salute aiaz fieri nō pot. Si enim quo ad
aliquid posset huiusmodi mendacium fingi qd pdesset: inco-
parabiliter tamen plus obesset. vñ semp simplr pñtiosus
foret. vñ manifestū est q. ista ratio nulla est. ¶ Qd dicitur
tertio ad pñmā rōnē Thome. q. absolute loquendo omne
peccatū mortale est culpa grandis. et hoc mō mendacius
officiosus est culpa gravis viris pfectis. hoc patet nō esse
vez. Et qd adducunt de hoc. q. vñ peccatū mortale dñ
minus grane q. aliud: cōcedendū est. Qd autē inferunt. q.
peccatū officiosus obstricuz hoc mō dicit minus graue
peccatū fm Aug. salua pace eoz nō est vez. verūtm̄ Au-
gustinus intendit ibi pbare. q. ex hoc q. illud mendacius
nō fuit reprehensibilis: sicut nec quedā alia mendacia in lege
veteri. cōcludi nō pot. q. huiusmodi mendacia essent lau-
dabilia: et rōnem boni haberent. Qd pbat per huiusmodi
modū loquēdi in scriptura. Iustificata est Sodoma et.
Unde subdit pap. infra. Si vitam moresq. sanctor. et fa-
cta et dicta cōsideres: nihil tale pferri pot. qd ad imitatio-
nē puocet mentēdi. Ex hac littera patet. q. ipse intendit
oñedere. q. mendacium nō beat rōnē boni: in quo debeat
sanctos imitari. ex hoc tñ nō sequit. q. sit tātū malum q.
faciat peccatū mortale: sicut patet intuitu. ¶ Qd dicit
quarto ad scdm rōnē Thome. q. in mendacio officio:
l3 sit aliqua vilitas temporalis alicui. pñone singularis.
tñ inde sequit subuersio et impedimētū fidei: manifestus
est q. nō dicunt vez. Mendacium enim ad qd hec sequun-
tur nō est officiosus: sed pñtiosus. vñ si viri pfecti men-
tiantur pro aliquo cōmodo temporalis aliquo mendacio:
q. rōne sui vel scandali supradicta consequat. manifestū
est q. mortaliter peccant: sed hec nō psequuntur ad men-
daciū viri pfecti rōne ipsius mendaci: nisi fuerit in doctri-
na. nec rōne scandali vbi nullū cōtingit. qd fieri pot. quan-
do occulte cōmittit. et sic qd ad alioz notitiā nullo modo
vel de nō facili poterit deuenire. vel in aliquo casu confi-
mili vbi ratio scandali locū nō habeat. ¶ Qd dicit quin-
to ad tertiā rōnē Thome. cōclusionē pmo fore interimē-
daz. manifestū est q. dicunt cōtra artē et ordinē respondē-
di. pñmo enim esset illatio impedieda. vel aliqua pmissa
rum interimēda. Ipsam et cōclusionē nō interimunt fm
q. inferē ex pñmissis. qd p3. q. nulla pñtio pñone auget
peccatū in infinitaz: nisi fuerit talis que possit transferre
vel transferat actū in aliā spēm: cuiusmodi nō est circum-
stantia pñone: de qua intendit in pñpositione minore. qm̄
status viri pfecti de quo intendit: nō transfert actū illū
qui de se est peccatū veniale in aliā spēm. vñ. sit mortale
nisi fuerit pñra suū vorū: vt dictū est. ¶ Quod ergo dicit
pñmo. q. malitia. imperitia vel infirmitas sunt pñditiones
pñone. qd vez est. sed manifestū est q. faciunt in aliā spe-
ciem transire. vñ nō solū qñ sit ex imperitia vel infirmi-
tate: est peccatū veniale: sed etiā illud qd de se est indiffe-
rens si ex malitia fiat in aliaz speciem transfert. et est mor-
tale: sicut frangere festucā ex malitia vel ex pñemptu dei.
Auctoritas vñ quā adducit: nihil facit pro eis. nec est ad

ppositum. q. enim viri a deo illustrati possunt discernere
inter peccata venialia et mortalia predicta: nulli dubium
putat dicit auctoritas. sed qd ad Thomā. ¶ Qd vñ dicunt
sexto. q. status cōiugati et soluti pertinent ad cōditionem
personē: vez est. sed nō est minus manifestū qñ sint con-
ditiones facientes actū transire de vna specie in aliam. et
ideo instantia illa sicuti pcedens nulla est. ¶ Eodē mō
dicendum est de instantia tertia. Cōscientia enim erronea
est circumstantia faciens actum transire in aliā spēm. unde
nec ista instantia aliquid valet. ¶ Quarta vñ instantia de
statu innocentie et nāe lapsē: que dicuntur circumstantie vel
cōditiones pñone: nō est multum ad ppositū. Siue enim
in statu nature cōdite in innocentia possent fuisse peccata
venialia siue nō: nullo mō potuit ibi poni peccatū morta-
le nisi auerteret a fine. vñ si aliquis actus hic nō auertat a
fine: qui tamen ibi auertisset. manifestū est q. ratione hu-
iusmodi circumstantie. i. status innocentie huiusmodi actus
in aliam speciem transisset. unde patet q. nec instantia ista
aliquid valet. ¶ Quod tandē dicunt respondendo ad ar-
gumentū: qd debuerunt prius soluere q. cōclusionē fal-
so: vt iam patet interemisse omnibus modis vñā pñmis-
sarum esse falsam. Si placeat eis ad pñsens audire: ipsi
dicunt falsum. Maior enim pñpositio: scilicet q. circumstan-
tia nō aggrauat in infinitū nisi que et manifestissime ve-
ra est. Similiter minor pñpositio. i. q. huiusmodi circumstan-
tia personē. i. status perfectionis nō facit actum qui non
est contra votū pñfectionis transire in aliā spēm est eque
vera. Qui vñ ponunt peccatū mortale et veniale differre
essentialiter: et predictā maiore verā simplr in vtroq. ve-
rum dicunt. Sed in tertio. i. pñpositionē minore interimē-
do mentiunt. sicut patet ex dictis. ¶ Qui vñ dicunt pñtū
mortale et veniale differre accidētaliter solū. pñpositionē
maiore interimentes in vtroq. mentiunt. Et sic tam qd
isti pro se dicunt q. qd ab alijs pro se adducit mendacio vel
falsitate ad min. vñpote doctrina falsa iuenit admixta.

Reticulus Sextus vbi dicit Thome in

questione. clxxij. ar. iij. qñ
disputat. vñz pphete semp cognoscit ea que
pphetat: in rñssione pñcipali tangens plures
modos. qb. mens pphete tñgit a spūs sancto.
Qz spūs sanctus mouet mentē alicui. qñq. quidē vt intel-
ligat quid significet hoc: sicut p3 de Hieremia: qui absco-
dit in eufate lumbare suū: vt habet Hier. xij. Qñq. vñ
nō intelligit. sicut milites diuidentes vestimenta cūsti.
nō intelligebant qd significaret.

mat. 27
Joā. 19.

Corruptorium. Istud nō videt nobis verus:
scilz q. spūs sanctus moueret
mentes militū ad hoc faciendum: sed cupiditas si paupe-
res fuerunt. vel fm alios ludus et derisio si diuites fuerunt
et nō indigentes talibus vestimentis. q. qua ratione pos-
sunt dici moti a spūs sancto ad faciendū illam diuisionē:
q. significatiua erat diuisionis ecclesie per hereticos. vel
alicuius cōsimilis mysterij. pari ratione dici posset. q. mo-
ti a spūs sancto crucifixissent cūstū. Quia vt dicit Aug.
in ench. cap. lxxx. Illa crucifixio figuratiua fuit spūalis
crucifixionis. De qua dicit Apostolus ad Galath. v. Qui
autem christi sunt carnem suam crucifixerunt. Pari etiā
ratione dici posset q. Laici mortui a spūs sancto occidit fra-
trem suū. q. illa occisio significatiua fuit occisionis chel-
si a fratribus suis: scilicet iudeis. S3 nullus hoc diceret.
Nec oportet si ordinatio diuisionis vestimentoz ad si-
gnificandū aliquid in ecclesia fuerit a spūs sancto. q. pro-
pter hoc ipsum fuerit a spūs sancto. Sicut enim homo la-
pidem vel lignū vel quācūq. materiā quā ipse nō fecit
pot. ponere in signum: ita spūs sanctus: imo multo fortius.

Señ. 4.

Arti. VII. & VIII.

Responsio ad hec f3 Thomā. Nullū incōueniēs est ponere: sed satis consonat veritati qd milites a spū sancto mouebant. qd christi vestimēta diuidentes: presagio futuroz. precipue cū actus iste diuisionis in se cōsideramus nō sit peccatū: s3 actus indifferēs cōprobeat. vñ argumēta que adducit nullius pōderis sunt. Crucifixio enim christi maximū peccatū fuit ipsi crucifixibus. vñ ipse est dicere qd ad hoc ipsi a spū sancto mouerent. nō sic aut actus diuisionis vestimētoz. p̄cipue si in se cōsideret: scilz circumscripto odio & p̄uimelia christi illata. & preter hoc crucifixio christi sub ea ratione qua a iudeis illata. sub qua rōne peccatū erat: nō significabat crucifixionē spūalem in fidelibus sub ea rōne qua a christo suscepta. cuius exemplū qui sunt christi: carnem suam cū virtutis & p̄cupiscētis crucifixerūt. Et cōstat qd christus ad illā crucifixionē suscipiendā a spū sancto mouebatur. Sicut occisio Abel sub ea rōne qua fuit a Cain illata & peccatū: nō fiebat instinctu spū sancti. eatenus tñ qua fuit ab Abel suscepta patienter. qd sine instinctu spū sancti fieri nō potuit. occasionem christi a iudeis congrue spū sancto ordinante potuit significare. Ex his liquet qd ista rep̄ehēssio facta est sine causa. ¶ Qd vñ dicunt. qd sicut bō potuit aliquid ordinare. & pro signo statuere rē quā ipse nō fecit. Ex quo cōcludunt qd multo fortius hoc pōt spū sanctus: pueris liquet qd nō cōcludū. Nihil est enī in re: nā qd possit subterni habitudini vel relationi signi. siue sit substantia siue accidēs siue actio quecumq; in quātū ens est. qd nō causet aliquo mō a spū sancto. vñ peccatū quantū ad id qd carentie & deformitatis in ipso est. sub qua rōne nihil dici potest: non est ordinabile ad significandum aliquid a spū sancto. vnde in summa nihil est qd dicunt contra Thomam in proposito.

Articulus Septim⁹. De hoc qd dicit Thomas. q. cxxxij. arti. iij. vbi querit. vtz visio p̄phetica semper sit cū abstractione a sensibus corporis. In responsio ne p̄ncipali dicit. qd alienatio a sensib⁹ in p̄phetis nō fit cū aliqua inordinatione nature: sicut in arreptiis vel furiosis: sed h3 aliquā cām ordinatā: sicut per somnū vel per vim animalē: sicut per vehemētiā cōtemplationis. sicut de Petro legitur Act. x. Lū oraret in cenaculo factus in excessu mētis. vel v̄tute diuina rapiente. f3 illud Eccl. i. p. Facta est super me manus domini.

Corruptorium. Si intelligamus scdm membrum sine exclamatione diuine v̄tutis: sic vt vis animalis vel vehemētia cōtemplatiōis dispositio sunt ad rapiū & excessum qui fit. siue complet in contemplatione per diuinā v̄tutem. sic videt babere veritatem. qm̄ Petrus in oratione erat qm̄ cecidit sup eū excessus mentis fm̄ textū. Si vñ intelligat secundū membrum cum p̄missione & exclamatione. sicut diuīso p̄ma facere pretendere videt. qd diuīso est desperatoz & sepatozum. ¶ Tertiū mēbz est. qd qñq; fit ex v̄tute diuina. Si autē fiat solum p̄pter vim animalē p̄p̄ia ex vehemētia cōtemplationis oīo est falsus & incōueniēs. qz textus videt p̄trari. Si enim p̄p̄ia v̄tute fuisset raptus: nō dixisset. cecidit sup eū: sed factus est in excessu. vel alienatus est. vel aliquid tale. ¶ Itē p̄mittit qd Cornelius in visione vidit angelū dñi intrāte ad se. & dixit ei qd Petz accessisset: bic tibi dicit qd te oporteat facere. Et nūq; venientibus dicitur est. qd mactaret & māducaret. in quo accepit reuelationē de cōuersione gētiū. ergo visio Petri ordinabat ad visionē Cornelij. Sicut ergo illa fuit diuinitus missa: & excessus Petri. ¶ Ulterius est p̄tra Aug. xij. sup Gen. ad lram. vbi dicit. qd nulla visio est significatiua nisi assū-

Corrup. III.

pto spū humano & a spū creato bono vel malo. vel a spū diuino. Si ergo visio Petri est significatiua & p̄phetica. ḡ fuit spūs eius assumptus a supiori v̄tute: nō a spū malo. qz tūc fuisset arreptiis vel p̄pheta falsus. qd est incōueniens de tāto aplo. Dicere ergo a spū angelico bono iussu diuino vel immediate a spū sancto. Et reddit rōne Aug⁹ quia vim nō h3 aia humana diuinatiōis vt qdā dixerūt. ergo ille excessus Petri nō fuit tñ per vim animalē vt dicit: sed cecidit sup eū. vt textus dicit. Et ipsemet Thomas. q. cxxxv. arti. iij. in responsione p̄mi argumenti cōtrariū dicit. qd mens Petri fuit rapta diuinitus. qm̄ cum oraret: cecidit super eum excessus mentis.

Responsio ad hec fm̄ Thomaz. Tho. intendit dicere qd p̄phetia vera semper fit per diuinā v̄tutē p̄ncipalrillam tamen alienationē in sensibus p̄phetis factam. qñq; dicit fieri mediate somnio. qñq; per vim aialē ex vehemētia p̄tēplationis. qñq; sine bis rep̄te fit mediante v̄tute diuina. Nec intendit dicere qd ipsa p̄phetia fiat per solam vim aialē. put ipsi sibi iponūt & falso. ¶ Qui enī dicunt qd diuīso sua hoc p̄tēdit: qd diuīso disperatoz esse d3. falsus dicit. qz ipse nō facit illā diuīsonem ex qua hoc p̄cludi possit rōne dicta. Nō enim dicit qd p̄phetia qñq; fit per somnū. qñq; per vim aialē. qñq; per diuinā v̄tutē. Imo qd ad ipsam alienationē qñq; facit somnus. qñq; vis aialis. qñq; fit v̄tute diuina sine bis vt dictū est. ita qd semper ipsa p̄phetia fit sancti spūs illustratio ne. vñ nō dicit p̄tra Aug. nec p̄tra textū. nec p̄tra seipsum vt ipsi verba eius vt videt nō intelligēt. & suā sniam p̄p̄ia p̄ferentes salua pace sua min⁹ benivole p̄stantur.

Articulus Octauus de hoc quod dicit Thomas in q. cxxxv. arti. viij. querēs de diuturnitate in cōtēplatiōe. qd pole est diutius magis p̄sistere in ope cōtēplatiue qz actiue ēt in statu huius vite. Cuius ratio est qm̄ cōpetit nobis fm̄ actionē incorruptibilis p̄ia aie. s. intellectus. cuius signum est qd durat post hanc vitam. Alia ratio est: qz in huiusmodi operibus nō laboramus.

Corruptorium. Sed hoc esse falsus docet experientia. Si enim operatio cōtēplatiue est meditatio. lectio. oīo & silia. experimur qd in huiusmodi paz possum⁹ imozari. vix enī ad momētū intērio pōt figi & teneri in vno statu: imo distrabi. & inci-pit enagari. Cuius rō pōt esse triplex. Una est. p̄pter curā corpis aialis: & sarcinam carnis corruptibilis. Nā Sap. ix. dī. Corpus qd corūp̄t aggrauat aiam: & terrena cogitatio dep̄mit sensus multa cogitatē. vñ dormiēte corper ereno & indigētia corpis terreni sollicitante: spiritū vix ad momētū permittit animus ad supiora trēdere. ¶ Alia rō est. p̄pter improbatē sensib⁹: quoz phantasmata intrant ad aiam: & p̄turbāt eius quietē: adeo vt per momētum vix possit quiescere. vnde improbo incurfu phantasmātū turbat cordis sabbatum. Operationes vñ cōtēplatiue indigent ocio & quiete. Et p̄pter hoc Aug⁹ in. iij. de trini. In prologo. Ego sentio inqt quanta figmenta percurrit cor humanū. ¶ Tertia rō est. p̄pter difficultatem & subtilitatem rerum. que sunt obiectum cōtēplatiue ad quas vix mens humana pertingit. Obiectum enim cōtēplatiue sunt res eterne fm̄ Apostolus. cōtemplantibus nobis que nō videntur. Et Aug⁹. xij. de trini. dicit. qd ps supior cuius est p̄tēplatiua aspicit ad eterna. qdū autē corruptiōi subditi sum⁹: vix ad momētū ad res eterne intendere possumus. ad illas enī oculus est excecatus: f3 Ungonem. ¶ Ad rōnes suas dico. Ad primā. qd qñq; cōtēplatio sit operatio incorruptibilis p̄ia. ac per hoc remaneat post hanc vitā. tñ qdū hic viuimus: tñ p̄pter di-

structionem

fractionē et sollicitudinē quib⁹ aīa circa corpus intendit. tū ppter turbationē phāsmatū in his pax pmittit anīa imozari. q̄dū enī est in statu vie: est aptior ad opera actiue. Opera enim cōtemplatiue quodāmodo vie statū transcendūt. ¶ Ad 2^m dōm. q̄ in huiusmodi nō laboramus: put labor dicit motū corporis: aut put ex motu corporis causatur. sed tū quāto altius eleuatur. et ad opera spūalia intendit uehementius: tanto minus curā corporis gerit. et inde est q̄ aliqui ex eius uehementia hō a corporis sensibus alienat. eo q̄ aīa corpus destituit. et in talibus magis lassatur et enervat q̄ in alijs. et tanta posset esse uehementia q̄ anima a corpore separaret. ¶ Preterea quātūcūqz laborat corpus in operibus actiuis. ille labor q̄nqz bēt recreationem et solatiū annexum: nec requirit tantā intentionem sicut opera contemplatiue.

Responsio ad hoc fm Thomam. In primis iponunt ei falsum. nō enī dicit cōtemplatiua magis diuturna q̄ actiua in statu vie: sed solū ipsaz esse diuturnā vez est. pro huiusmodi rōnem assignat. qz cōtemplatiua in vita remanet futura. Cui tū hō diutius possit insistere: cōtemplatiue uidelicet vel actiue nō dicit. Sed solū declarat qualiter cōtemplatiua in statu vie pōt esse diuturna: maxime q̄tū ad actum citra sui summum put dicit in responsione. ad 2^m argumētū. ¶ Rōnes vō et auctoritates quas ponit satis pbant q̄ hō nō pōt diu imozari in actu cōtemplationis summo. in quo ipsa beatitudo eterna p̄libat fm Aug^m. In alijs tamen actib⁹ ad contemplatiua pertinentibus: cuiusmodi sunt inuestigare. re. legere. et ozare: pōt homo in statu vie quo ad maiorem eius partē pro tempore dico vigilie. put docet experētia imozari. Dis visis obiecta solunt. Qd vō dicit ad arg^m p^m Thomae. q̄ turbatio et distractio phāsmatū ipedit mōzā contemplationis in statu vie. verū dicunt quo ad actū eius summū: in quo gustamus. q̄n suauis est dominus. nō tamen impediunt actus eius inferiores p̄dictos: vt patet in multis: quoz vita totaliter huiusmodi actibus dedicata est. ¶ Qd vō dicunt ad secundū. q̄ quanto mens altius eleuat ad spūalia et. verum dicunt quo ad hoc. verū tamen alīa posset ex alia parte labor magis intendi. nec ille labor excessiuis sup̄ vires nāe in contemplatione nisi q̄n exerceat cōtemplationis actus ille summus. vel qz alijs actibus citra sumūz insititur supra modum.

Articulus Nonus de hoc quod dicit Tho^m. q. c. lxxxiij. arti. ij. vbi querit. vtz perfectio vite cōtemplatiue cōsistat p̄ncipaliter in preceptis vel cōsilijs: Et in r̄sione p̄ncipali dicit. q̄ perfectio vite christiane per se et etiaz essentialr cōsistit in charitate dei et p̄mi: que charitas est finis de qua dātur p̄ncipalia precepta diuine legis. vñ p̄z q̄ perfectio p̄ncipalr in p̄ceptis cōsistit. scđario autē et instrumentalr cōsistit perfectio in cōsilijs: que oīa sicut p̄cepta ordinant ad charitatē: s; aliter et aliter. Nam p̄cepta ordinant ad remouendū ea que sunt cōtraria charitati: cūz qbus charitas esse nō pōt. Cōsilia autē ordinant ad remouendū impedimenta actus charitatis. qui tū charitati nō contrariantur. sicut matrimonium et occupatio negotiorum secularium.

Corruptorium. Nec est abbreviatio cōclusio nis sue. hec rō ad hoc deducit sermonē. q̄ humana p̄fectio cōsistit essentialiter in duobus preceptis charitatis. In alijs autē cōsilijs et p̄ceptis que ordinant ad charitatem cōsistit instrumentalr. et q̄ ille sit intellectus eius patet ex cōclusionē per hoc qd dicit infra. q. c. lxxv. eodē ar. vi. in responsione p̄ncipali. dicit enī sic. perfectio vite christiane nō cōsistit essentialr in volun-

taria paupertate. sed voluntaria paupertas instrumentalr opat ad p̄fectionem vite. Et hoc videt nobis sufficienter i dictū. et qz intelligit hoc ex cōclusionē: videt nobis falsūz. Cōstat enim q̄ in alijs preceptis et cōsilijs cōsistat p̄fectio essentialiter et nō tū instrumentalr. qd sic ostēdi pōt. Dis vñ est eēntialiter p̄fectio. Dicit enim p̄hs. viij. p̄hs. iij. virtus quedā perfectio est. vñ qd qz enī tunc perfectus est q̄n attingit terminū virtutis p̄prie. ¶ Et itēz. y. c. l. v. cap. Omnis virtus cuiuscūqz virtus fuerit perficit habentem: et opus eius bonū reddit. et cōstat q̄ humana perfectio cōsistit essentialiter in omni virtute. et si perfectio cōsistit essentialiter in virtutibus. multo fortius in openb⁹ virtutū. nam virtutes sunt ppter opera. Aut enim p̄hs. iij. celi et mundi. omnis res cuius opatio est fit ppter operationē suā. Et iterum etiā opera sunt perfectiones virtutis. habitus enim sunt p̄fectiones p̄mē. operationes vō sunt p̄fectiones postreme quasi p̄fectiōes p̄fectionū. et si p̄fectio cōsistat essentialr in virtutib⁹ et in operationib⁹ virtutum. ergo essentialr in obseruantia moralū virtutū et cōsiliiorum. Precepta enim moralia nihil p̄cipiant nisi virtutes et operationes virtutum. et p̄hibent cōtraria. et cōsilia etiā nihil aliud consulant. Ex his p̄z q̄ perfectio hoīs in via cōsistit essentialr nō solum in preceptis charitatis sed etiā in p̄ceptis moralib⁹ et cōsilijs: nihilominus tū concedi debet q̄ in eis dē cōsistit p̄fectio instrumentalr. Neqz hoc est incōueniēs. Sile huius videm⁹ etiā in nānā in corporibus aīaliū videm⁹. q̄ perfectio eoz et essentialr et instrumentalr cōsistit in membris et organis sensuū. Nam mēbra et organa sunt instrumenta toti⁹ corporis. et sunt p̄es integrātes eēntiā ei⁹. In sanctis etiā videm⁹. q̄ scie rōnales sunt instrumenta p̄bie et p̄es essentielles eius. sicut dicit Boetius in cōmēto Porphyry in p̄ncipio. Silt et virtutes alie a charitate et opa eaz p̄fectiōes sunt. et nihilominus cōoperantia et ordinata ad vltiorem p̄fectionē. Etiā ipsa charitas vie est p̄fectio. et nihilominus instrumentū ordinariū ad beatitudinē. Et ppter hoc dicit magister sniaz. lib. p. d. iij. p. cap. penultimo. q̄ virtutes ppter se appetēde sunt et amādē: et ppter beatitudinē. ppter se ergo p̄fectiōes sunt ppter beatitudinē ergo instrumenta. Et per hoc pōt exponi illa auctoritas Joānis cassiodori de collatiōib⁹ patrū. quā ille allegat: que talis est. Jeiunia. vigilie. meditatio scripturarūz. nuditas ac p̄uatio oīz facultatū: nō p̄fectio: sed p̄fectiōis instrumenta sunt. qz in istis nō cōsistit disciplina illius finis. sed per illa puenitur ad finē. Intelligendū est enī q̄ illa nō tū sunt perfectio. i. perfectio vltima que est charitas et mentis puritas. sed ita sunt p̄fectiōes q̄ sunt instrumenta pueniēdi ad vltimā p̄fectionē in via. sic ergo habetur q̄ perfectio hominis in via cōsistit in p̄ceptis moralibus et cōsilijs essentialr: sed aliter et aliter. Duplex enī p̄fectio solet distingui a magistro. Una est p̄fectio sufficiētie et necessitatis. Alia est abundantie et superogationis. Prima cōsistit p̄ncipalr in obseruantia p̄ceptoz. qz in illis pōt esse absqz cōsilijs et in cōsilijs nō pōt esse absqz illis p̄ceptis. S; alia p̄fectio abundantie et superogationis cōsistit nō solū in p̄ceptis nec in cōsilijs solū. sed in ambobus simul. S; in qd p̄ncipalr dicim⁹ vt nobis videt. qz p̄ncipalr in cōsilijs signū est q̄ ad hoc q̄ ingrediētes religionē. et videntes et inducētes eos ad hoc vel oēs vel pro maiori p̄e: dirigunt intētiōē suā: vbi veniēdo: illi inducēdo ad obseruantia cōsiliiorū: et nō ad obseruantia p̄ceptoz. neqz simplr neqz p̄fectius q̄ in seculo. Frustra autē ad hoc dingerēt intētiōē: nisi in hoc cōsisteret p̄ncipaliter perfectio quā intendūt. ¶ P̄ ipsa obseruatio cōsiliiorum est essentialiter perfectio: et non perfectio necessitatis. hoc constat. est ergo perfectio abundantie essentialiter et superogationis: i. n

t. 2^a. is.t. 2^a. 77.

p. 33.

et ipsa essentialis perfectio. Tertū est autē q̄ per illud hēt
bō perfici p̄ncipaliter quocūqz genere perfectionis: qd̄ est
ipsa perfectio essentialiter. qm̄ per id qd̄ nō est ipsa perfe-
ctio essentialiter. p̄ncipaliter enim perficitur hō perfectio-
ne abundantie et supererogationis per consilia q̄ per pre-
cepta. Sic ergo patet (vt videt̄) q̄ perfectio hominis in
via cōsistit nō solū instrumentaliter: sed essentialiter in cō-
silijs et in oībus preceptis moralibus. Patet ergo q̄ perfe-
ctio abundantie siue supererogationis p̄ncipaliter consi-
stet in p̄silijs q̄ in preceptis alijs a charitate: siue a prece-
ptis charitatis. ¶ Alterius dicimus. q̄ si aliqua p̄fectio
p̄ncipaliter cōsistit in preceptis alijs a charitate q̄ in con-
silijs: maioris meriti est obseruatio consilioz et perfectio
illa: q̄ obseruantia p̄ceptorz et perfectio illa. Hoc manife-
ste patet loquēdo de obseruantia p̄ceptorz per se: sicut cō-
muniter obseruant a secularibus. et de obseruātia p̄silioz
a religiosis. Religio enim obseruādo consilia obseruat et
precepta necessitatis perfectiori mō q̄ seculares. dico pro
maiori parte. et nullus dubitat quin perfectius sit et maio-
ris meriti obseruare vtrūqz simul q̄ precepta solum. Et
hoc in viris religiosis: qui ambo simul obseruāt p̄fectius.
et maioris meriti esse videt̄ q̄ obseruant consilia q̄ q̄ ob-
seruant precepta alia a preceptis charitatis. ¶ Et ad hoc
facit auctoritas Ambrosij. libro de offi. cap. x. Officiū in-
quit omne aut medium est aut perfectū: qd̄ scripturarū
sacrarū auctoritate p̄bare possumus. Nō homicidius fa-
cies. non adulterabis: nec falsum testimoniū dices: bono-
ra patrem tuum et matrem tuam: diliges proximum tuum
sicut teipsum. hec sunt media officia q̄bus aliquid deest
et parz infra. Si vis p̄fectus esse: vade et veni. oīa que ha-
se. me. Et q̄ orandū dicit pro calumniātibus et p̄sequēti-
bus. et benedicere maledicētibz: hoc ostēdit chāstus nos
debere facere: si volumus esse perfecti sicut pater noster
qui est in celis: hoc ergo perfectū est officiū. Ex his ergo
v̄bis Ambrosij patet p̄positū vt videt̄. ¶ P̄. vnus opus
est magis meritorij reliquo: vel p̄pter maiorem arduita-
tem operis: sicut ieiunij in pane et aqua q̄ in pane et vino
et piscibus. vel p̄pter maiore voluntate operantis. Verbi
gratia. Si duo opera per oīa fuerint paria: hoc excepto q̄
vnu sit libentius q̄ reliquū. Constat q̄ magis meritorij
est qd̄ libentius fit. Sed hec duo cōcurrere vident̄ in ob-
seruatione consilioz respectu obseruationis p̄ceptorum.
Opera enīz p̄silioz magis ardua sunt q̄ opera p̄ceptorz.
Maius enim est abstinere ab omni cōcupiscētia carnali
q̄ cōtinere tñ ab illicita. Etā maius est p̄ternere omne
dominiū et possessionē q̄ solū illicitas. ¶ Item opera cō-
silioz obseruant q̄ cōsulta sunt. et opera p̄ceptorz q̄ pre-
cepta sunt. dico per se loquendo. Tertū est autē q̄ ille li-
bentius operat̄ qui operat̄ solo intuitu id qd̄ cōsultus est
q̄ qui operat̄ solo intuitu hoc qd̄ p̄ceptū est. ergo vtroqz
mō maioris meriti est obseruatio cōsilioz q̄ p̄ceptorz.
ergo obseruatio p̄silioz est maioris perfectionis in eodez
q̄ obseruatio p̄ceptorz. ¶ P̄. a p̄lo habet. viij. topicorū
q̄ maiori bono maius malū opponitur: nisi vnus inferat
alterū. Tunc enim minori bono opponit̄ maius malū:
sicut patet in viuere et feliciter viuere. Maius enim bo-
num est feliciter viuere q̄ viuere. et tamen magis malū
est nō viuere q̄ non feliciter viuere. q̄ infelicitate viuere
infert viuere. Cum ergo ad obseruātia p̄silioz sequatur
obseruātia p̄ceptorz et nō e cōuerso: et maius malū sit trās-
gressio p̄ceptorz q̄ cōsilioz: sequit̄ necessario q̄ obseruā-
tia p̄ceptorz sit minus bonum q̄ obseruātia p̄silioz. m.

Responsio

ad hec fm̄ Thomam. Sciendum q̄
duo falsa dicūt quibus innuntur ad
dicta Thomae improbanda. Primum est. precepta tñ ordi-

nantur ad perfectiones necessitatis volentes: vt patet ex
dictis eoz. q̄ virtus vel actus v̄tutis nō cadit sub prece-
pto nisi in gradu infimo. quo nō posito necesse est p̄fectio-
nem vite christiane nō haberi. ¶ Scdm̄ est. q̄ consilia et
quedā precepta moralia ordinant̄ ad virtutes et ad actus
v̄tutum in gradu vltiore in quo consistit perfectio ma-
ior: quaz dicunt p̄fectionem abundantie. v̄tutisqz falsitas
patet ex doctrina Thomae in illa. q. cxxxvij. art. iij. in il-
la responsione p̄ncipali sic dicetis. Dilectio dei et proximi
nō cadit sub precepto fm̄ aliquā mensurā. ita q̄ illud qd̄
est plus sub cōsilio remaneat. vt patet ex ipsa forma pre-
cepti que p̄fectionem demonstrat: vt cum dicat. diliges do-
minū deum tuū ex to. et. Totū enim et perfectum idem
sunt fm̄ p̄m. Et similr̄ cū dicat. Dilige proximum tuū sicut
teipsum. Unusquisqz autē seipsum maxime diligit. vnde
patet q̄ actus dilectionis minime gratificantis nō cadit
sub precepto: ita q̄ preceptum obliget in tali mensura ad
charitatē: que mensura p̄tinet ad necessitatē p̄fectionis. et
hoc ideo. q̄ finis precepti est charitas: vt dicit Apostolus
p̄. 1. bi. p̄. In fine autē nō adhibet alia mensura: sed solus
in his que sunt ad finē: vt habet a p̄lo p̄ polyticipoz. sicut
medicus nō adhibet mensurā quantum sanet: sed quanta
medicina vel diēta v̄tatur ad sanandū. sicut autē preceptū
charitatis ordinat̄ ad charitatē: nō sub aliqua mensura:
sed simpliciter cū gradu quocūqz: etiaz p̄fectissimo. sicut
patet per Augm̄ in libro de perfectione iustitie. Similiter
precepta moralia que ordinant̄ ad alias virtutes mora-
les: sine quibus nō habet charitas: cū v̄tutes sint cōe-
re nō ordinantur ad ipsas sub aliqua certa mensura: que re-
quirat̄ ad necessitatē perfectionis: ita q̄ consilia ordi-
nentur ad vltiores gradus eozundem qui p̄tinent ad perfe-
ctionē supererogationis: sed ordinant̄ ad ipsas sub quo-
cūqz gradu quātū cūqz perfectio. Consilia v̄o ordinantur
ad remouendū impedimēta: que p̄bent occasionē impe-
dimenti respectu actuum huiusmodi p̄ceptorz: vt Tho-
mas declarat. Quod ergo dicunt q̄ virtus p̄tineat ad essentiā
p̄fectionis: pro Thomae facit. q̄ precepta legis diuine or-
dinant̄ ad omnes v̄tutes: cū ordinant̄ ad charitates. qm̄
sine alijs v̄tutibus impossibile est charitatē inesse. ¶ Scdm̄
falsum qd̄ dicunt est. q̄ duplex est perfectio. vna sufficiē-
tie et necessitatis: ad quā oēs obligant̄. Alia supererogatio-
nis: que cōsistit in obseruatione p̄silioz quā p̄ncipaliter
intendunt ingredientēs religionē: et nō obseruātia man-
datoz. Omnis enim perfectio cōsistit in virtutibus cha-
ritate informatis: ad quas (vt dictū est) precepta legis di-
uine ordinant̄. Nec v̄lo mō pōt haberi perfectio illa su-
pererogationis que amplior est et maior: nisi ex hoc ipso
q̄ virtutes charitate informatē intendunt seu augmētā-
tur. Ad ipsas autē sub quocūqz gradu (vt dictū est) pre-
cepta diuina ordinant̄. Falsum est ergo qd̄ dicunt p̄cepta
diuina ordinari ad perfectionē minorem: quā vocant per-
fectionem necessitatis. et cōsilia ad maiore: quā vocant su-
pererogationis: cum ipsa precepta ad perfectionem ordi-
nentur vt dictum est. Et iterū illud patet esse falsū. q̄ in-
gradientes religionē nō intendunt p̄ncipaliter obseruan-
tiam mandatorum. hoc est enim dicere. q̄ nō intendunt
intrare religionē p̄pter amorem dei: ad quē in gradu sum-
mo ordinant̄ precepta diuina. ¶ Verba autē Ambrosij
que adducunt: pro ipsis nō faciunt si intelligantur. Dicit
enim precepta: non occides et. ad media officia p̄tinere:
q̄bus aliquid deest: pro tanto q̄ qui solū implet precepta
et nō cōsilia. nōdum remouet quedam impedimenta retar-
dantia ab exercitio virtutū p̄fectaz. qd̄ si faceret maio-
rem perfectionē v̄tūqz haberet vel ad minus ad maioris
charitatis perfectionem se disponderet. ad quā tamen totā
vt dictum

Ad 5^m Quod vo in fine affirmare nituntur. q̄ observatio preceptoꝝ est minus bonu q̄ observatio p̄silioꝝ: si intelligant observatiã cõsilioꝝ: p̄scindẽdo observatiãz preceptoꝝ: fallum dicũr. Observare enim p̄silia siue continẽtie siue paupertatis: ⁊ t̄srigredi precepta: nullius est bonitatis seu meriti. Si aut̄ intelligãt q̄ observatio cõsilioꝝ inclusa observatiõne preceptoꝝ est melius q̄ observatio sola m̄a datoꝝ: verũ dicunt. ⁊ hoc p̄cludit argumẽtu eoz. Verũ tamẽ ista bonitas maior p̄tinet ad virtutes charitate in-
formatas ad q̄s p̄cepta ordinant̄. Ad ipsa v̄o p̄silia p̄tinet iñfirmat̄: in q̄tũ p̄ eoz observatiã impedimẽta que non possent: cuz illis v̄tutib̄ stare remouent̄: put docet Tho.

Reticulus. Decimus. De hoc quod di-
cit Tbo. q. cxxxiii. ar. vii
vbi querit. vtrū sit perfectior status platoz
q̄ religioz in rñsione pñ. q̄ status platoz
est perfectior simplr q̄ status religioz. qz
fectiores simplr s̄m Dio^m. vi. cccle. bierar.
xxv. ar. vii. querit. vtrū religiosi qui p̄moue
eneātur ad obscuratū regulares. Et in solv
ali dicit. q̄ status religioz est quasi quedā
d. pfectionē. Status autē epōz sūne epalis per
fectionē tanq̄ quoddā perfectiois magisterii
dictū sūū per c. xvi. q. i. l3 persona vbi dicitur
inatio de monacho facit episcopum. sed nulli
superiori ad inferiorē transire.

Corruptorium. Tñ negamus qñ status p̄la-
tus religiosoz. Ad rep̄mēdū tñ cauillationē alioz: ex-
ponēdū videt̄ qmō s̄ sit p̄fectioz ⁊ quo modo nō. Dicit
Aug⁹ l^o p̄ de bap. paruuloz. añ mediū. Cū dicat̄ status cu-
iuscūq; p̄fectioz: quo iure dicat̄ vidēdū est. Nā ex Apl̄
habemus vbi se fateat̄ in acceptione insitit̄ quā desidera-
bat nō dūz esse p̄fectū. Et tñ p̄tinuo dicit̄: quoz quot p̄fecti
sumus hoc sapiamus ad p̄s̄lip̄. iij. qui vtrūq; nō dice-
ret. aut in aliqua re eēt p̄fect⁹: ⁊ in alia re nō eēt p̄fect⁹. qz
pōt fieri qd aliq; sit p̄fectus sapiētie auditor qui nō sit p̄-
fectus doctor. Nec Aug. Dicimus q̄ qñ stat⁹ p̄latoz: aucto-
ritate. dignitate. ⁊ officio p̄fectoz: sit q̄ status religiosoz.
S; an merito: hoc nō videt̄. tñ dico sine p̄iudiciō qd ē
merito: dū modo sit bonus p̄latus s̄m exigētiā status sui:
nihil omittēs de essentialibus p̄cernētibus officiū suum.
Cōparatiōes aut̄ statū ⁊ aliarū rerū cuiuscūq; generis
faciēde sunt s̄m essentiali ⁊ s̄m bona in illo genere ⁊ nō
s̄m mala. Vñ si p̄latus salutē animarū p̄curet: prout dō
docēdo publice ⁊ p̄uate: orādo ⁊ offerēdo dona ⁊ sacrifici-
cia p̄o peccatis p̄p̄us ⁊ alienis cōuerlando sine q̄rela. ⁊
religiosus ⁊ p̄re sua p̄ficiat̄ eēntialia status sui viuēdo in
obediētia sine p̄p̄io: in castitate videt̄ sicut dictū est ma-
ius esse meritū p̄lati q̄ religiosi. Et ad hoc facit auctas
Aug. in epla. xxvi. ad Valeriu. vbi dicit. Nihil est in hac
vita (maxime hoc tpe) difficilius. laboriosius. periculō-
sius ep̄i p̄s̄ quoz. diaconi officio. Sed nihil beatius: si eo
mō p̄s̄t̄. qz nobilissimū opus est salus aiarū. Cōparatorēs
aut̄ dei in hac op̄atione sunt p̄p̄s̄issimi p̄lati q̄tus est de
essēntia status: q̄tū statuseoq; est diuinissimū. ergo p̄se-
ctissimū. C. Jre Hiezo. homel. xy. sup. Ezech. viij. Nul-

lum opotēti deo tale est sacrificiū sicut celus animarū,
sed hoc maxime p̄tinet ad statū platorū. Prelatus enī so-
lus est sp̄s ecclesie: sicut testatur a multis. ergo sacri-
ficiū qđ maxime p̄tinet ad statū eorū est deo gratissimum.
¶ Irē statū prelatoz maiorē regit p̄fectionē in p̄fēs-
sionib⁹ suis qđ religio in suis: sicut dicit glo. sup illud Jaco-
bi. Qui nō offendit in vbo &c. Eū ingt qui cupit p̄fesse ali-
is qđ p̄fectionē esse alius. Ex hoc sic arguit. Statū qđ
de cōgruo requirit meliores p̄fectiones personas de cō-
gruo requirit meliora p̄fectiora opa. Sed vbi sunt me-
liora p̄fectiora opa: sunt p̄fectiora p̄ meliora merita. er-
go in p̄latione per se loquendo sunt p̄fectiora p̄ meliora
merita qđ in religioe. dico quātū est de exigētia cēntialīū
vrrig statui. ¶ Salua tñ pace & grā prelatoz: videtur qđ
statū religionis quodāmodo pōt dici p̄fectior qđ statū pla-
torū: p̄pter maiore p̄ districtiore disciplinā cui subdūt
religiosi: r̄ maiore elongationē a mundo. & ab occupatio-
nibus & occasiōibus peccatorū. Et hui⁹ signū est. qđ illi qui
de religione assumūt ad platurū sūt in platione laudabi-
liter se habeāt statū religionis statui plationis p̄ferent. r̄
statū in quo sunt plāgū in opatiōe illius quē dimiserūt.
¶ Hoc legi fecisse Gregoriū. Un ipse scribit de seipso in li-
dialogo. Meror petre quē patior quotidie & semp mi-
bi per vīzū vetus est. & semp per augmētū nouus. Infe-
lix quippe aīus nre occupatiōis sue pulsatis vulnerē: me-
minit quāli aliqñ in monasterio fuit: qñ labentia cuncta
subierāt: qñ rebus cūctis quē inuoluātū eminebat: cum
nulla nisi celestia cōsueuerat cogitare. qui rerētōs corpo-
re ipso iā carnis claustra cōtēplatione transcendebat. qui
mortē quozq (que in cūctis p̄ne pena est) vt ingressum
vite r̄ laboris premiū amabat. Et nūc ex occasione pasto-
ralis cure seculariū hominū negotia patit. r̄ post taz pul-
chram quietis sue spēm terreni actus puluere sedat: dū
qđ se pro defensione multoz ad exteriora sp̄ferit: r̄ cūq
interiora appetit: ad hec p̄cildubio minor redit. ¶ Dec Gre-
gorius. ¶ Adhuc illi pauci qui de statū plationis trāsēūt
ad statū religionis. & in religioe sicut debēt p̄fecerint:
statū religionis statui p̄lationis p̄ponūt. Deniqz in mor-
te vbi cōsideratio p̄scientia meritoz animam cōsolatur
nulli vel paucissimi inueniūtū taz de religiosīs qđ de p̄e-
latis: quibus si daretur optio: nō mallēt vt tota vita sua in
religione vixerent. & hoc satis multū est ad cōmēdatiōē
religionis. At enim p̄bus primo r̄botozie. c. p̄ de magis
cōferēte. qđ in maiori necessitate sunt oportuna maiora.
puta vt que in senectute & in egritudinibus.

Responsio ad bec f'm Zbomā. Cōtra quem non est in aliquo hoc qđ dicit: sicut patet intrinseci. ¶ Qđ enim dicunt in fine: qđ in religione maior est districtio discipulorū: maior esse pot̃ quies cōtēplarij: nis qđ in plaris: nō cōcludit quin prelatus: p̃cipue ep̃: prout declarat Zbo. sint simplr in statu p̃fectiore. ¶ Qđ autē dicitur quosdā p̃claros statū religionis statū prelacionis p̃tulerissē: nō ascribēdū est ipsius status imp̃fectionē: sed illarū p̃sonarū humilitati vel imbecillitati. eo qđ non potuerūt vel se posse nō reputauerūt p̃fectiōi illius status p̃formare. Et ex h̃ puenit timor: quē tāgūt i deo mortis.

Articulus Undecimus. De h̃ qđ Zbo. dicit. q. clix. xv. ar. vi. vbi querit. vtrū liceat epo aliquid possidere: In rāssione p̃nāl̃ qđ p̃fectio vite ch̃stiane nō p̃sistit essen- tial̃ in volūtaria paupertate. Sed volūtaria paup̃tas opatur instrumētāl̃ ad p̃fectionē. imo pōt esse summa p̃fectio cum magna opulētia. Nam Ab̃raam cui dictum est Gen. xvij. Ambula coram me ⁊ esto p̃fectus. legitur fuisse diues.

Reticulus Undecimus. De B qd Tbo.
dic. q. clyxxv. ar. vi. vbi que-
rit. yrrū liceat epō aliqd possidere. In rāssione
pñl. q. pfectio vite chrsiane nō pssistit essen-
tialr in volūtaria paupertate. Sed volūtaria
patur instrumētalr ad pfectionē. imo pōt esse
pfectio coram magna opulētia. Nam Abzadam
est Bēñ. xviij. Ambula coram me t esto per-
tuit fuisse diues.

Arti. XII.

Corruptoriū. Qd dicit perfectionē vite in volū
taria paupertate nō p̄sistere: vno
modo h̄z veritatē. alio mō nō. p̄fectio enim vite ch̄stia-
ne (sicut cōiter distinguūt magrī: vt. s. habitum est) est
duplex. Est enim vna p̄fectio sufficiētie sue necessitatis.
Alia abūdatiē et superogatiōis. Volūtaria paupertas nō est
essentialr p̄fectio necessitatis sicut aliqd de eētia eius. qz
sine illa sufficiēter b̄ri pōt per obseruantia p̄ceptoz. Sed
volūtaria paupertas est eētiāl r vna p̄fectionis superoga-
tionis. et p̄s eētiālis illi p̄fectionis totalis que cōsistit in
p̄silijs. Sic liberalitas est eētiāl r quedā p̄ma p̄fectio ne-
cessitatis et operatio eius que cōsistit in licito vsu diui-
tiarum corporalium: est quedam secunda p̄fectio neces-
sitatis. Ita volūtaria paupertas ēz habitū dicta: est quo-
dāmodo p̄fectio p̄ma superogatiōis. et eius vsus p̄fectio
scōa. et p̄s essentialis illi p̄fectionis que cōsistit in p̄silijs.
Vnde. n. absurdū eē videt q̄ liberalitas que libere
vtit diuitijs tēporalibus sit virtus. et per p̄s p̄fectio p̄ma.
et eius vsus sit p̄fectio scōa. Et volūtaria paupertas nō
sit p̄fectio nec de essentia perfectionis: cū dicat glo. Luce
xiij. Distat inter renūciare oibz et relinquere oia. qz re-
nūciare cōuenit oibz qui ita licite vtūtur oibz que pos-
sident: vt tñ mente tēdant ad eterna. Relinquere vō oia
perfectoz tñ est qui oia terrena postponūt: et solū eternis
inhiant. Vnde dicim⁹ q̄ p̄fectio vite ch̄stiane nec totalr
p̄sistit nec maxime in volūtaria paupertate. Totalis enim
p̄fectio vite ch̄stiane p̄sistit in aggregatiōe oium virtutū et
in opibz eaz p̄ loco et tpe. Maxime vō p̄sistit in cha-
ritate: ad quā oēs vtutes et virtutū op̄s: sue que sunt in p̄-
cepto: sue que sūt in p̄silio ordinant et p̄ficiunt. nihilomi-
nus dicim⁹ q̄ maxia p̄fectio vite ch̄stiane q̄tū ad aliqd. s.
q̄tū ad vsus diuitiarū tēporaliū in volūtaria paupertate cōsistit.
bō. n. dī vti illis reb⁹ a qbus abstinēt fm tēperatiaz et
abstinētiā. fm Aug⁹ li. i. c. xxiij. q. q. xx. Et q̄tū ad b̄ dici-
mus q̄ vbi est maior paupertas voluntaria ibi est maior
p̄fectio. Vnde attestatur Aug. de bono coniugali. ita di.
Bonum erat quod faciebant: qui de substantia sua ch̄sti-
no ac discipulis sua misrabāt necia. S̄z meli⁹ qui subam
diuiserūt: vt expeditiores dñz sequerent. Et de ecclē-
siasticis dogmatib⁹. c. xxxvij. Bonū est facultates cū dis-
p̄tatione paupib⁹ erogare: melius est intētiōne sequendī
dñm oia simul donare. et absolutū sollicitudine egere cūz
ch̄fo. vñ de Abrahā et de quocūqz alio (qui legi fuisse p̄fe-
ctus et dices) p̄siderādū est fm qd dicat esse p̄fect⁹. sicut
docet Aug⁹ li. p̄ de baptismo paruuloz. an mediū. cū dici-
tur gl̄bet status p̄fectior. quā in re dicat vidēdū est. Nī-
bil. n. p̄biber quin volūtaria paupertas possit opari instrali-
ter ad vltiorē p̄fectionē. q̄nis essentialr sit p̄fectior vel
p̄s p̄fectionis: vt. s. ostēsum est. q. c. lxxxij. articulo. ij.

Responsio ad hec fm Thomā. Sciēdū in p̄mis
q̄ duo falsa supponūt. Unū est q̄ p̄fe-
ctio superogationis et abūdatiē attēdi oīz vel p̄ncipaliter
cōsistat in volūtaria paupertate. Aliud est q̄ paupertas est v-
tus quedā sue p̄fectio aīe p̄ma. Cuius vsus vel actus est
p̄fectio aīe scōa. Salsitas prima p̄z sic. Sicut p̄fectio suffi-
ciētie vel necessitatis cōsistit in vtutibus charitate infor-
matis et earū actibus in gradu primo et infimo. sic p̄fectio
maior in quocūqz p̄sistit in eisdē vtutibus et eaz actibus
in gradu vltiore et p̄fectiore. Quātūcūqz enīz remouē-
tur ea que p̄tinet ad remouēdū impedimēta p̄fectionis:
nūqz est aīa perfecta quousqz habeatur vtutes charita-
te informate: in qbus cōsistit ipsa p̄fectio essentialiter.
nec per p̄sequēs per ipsa eadē poterit esse essentialr p̄fe-
ctior: nisi eadē virtutes intēdatur vel augmētent: p̄p qd
augmētatio p̄fectionis. et per p̄sequēs p̄fectio superoga-

Corrup. III.

tionis quā vocāt p̄fectionē eētiāliter p̄sistit in augmē-
tatione vtutū charitate informataz ad quā paupras vo-
luntaria et huiusmodi faciūt instrumētāliter inq̄tū faciūt
ad remouēdū ipedimētū huiusmodi augmētatiōis. Salsi-
tatis scōi sic p̄z. paupertas. n. volūtaria nō est v̄tus vt suppo-
nūt: sed quedā penalitas volūtarie assūpra. sic nuditas vi-
gilie et huiusmodi. qd p̄z per b̄ q̄ inter b̄z in collatiōibus
patrū enumerat. Si. n. paupertas esset per se loquēdo v̄tus:
nō diceref laudabilis solū per additionē inq̄tū volunta-
ria: sed per se. Dēs. n. vtutes per se sunt laudabiles. nec ēt
diceref volūtarie assūpra. sed magis ipsius volutaris ad
sic opandū inclinatiua. Est enīz virtus habitus inclinans
per modū nature: vt dicit p̄b. y. et b̄. Qd ergo dicūt q̄
absurdū esse videt. q̄ liberalitas que libere vtit diuitijs
tēporalibus sit v̄tus. et per p̄s p̄fectio p̄ma et eius vsus
sit p̄fectio secunda et voluntaria paupertas non sit p̄fe-
ctio nec de esse p̄fectionis. patet q̄ nulli recte intelli-
gēti absurdū esse videbit. Et enī v̄dicit glo. illa relique-
re oia p̄fectoz tñ sit v̄tus quo ad hoc q̄ instrumētāliter
facit ad p̄fectionē. nō tñ segtur q̄ ipsa paupertas vel tēpo-
raliū rerū nuditas et carētia. p̄sio sit virtus aīam p̄ficiēs:
sicut nō segtur. Si mox pro ch̄fo tñ modo sit p̄fectior
q̄tū ad potissimū signū p̄fectionis. q̄ p̄pter b̄ ipsa mox
voluntarie assūpra sit aliqua aīe p̄fectio p̄ma. imo tam-
hec q̄ illa in carētia quadā seu priuatione ad penalitates
p̄tinentē p̄sistit. Vnde iter alias penalitates pro ch̄fo as-
sūptas: cuiusmodi sunt vigilie. ieiunia et huiusmodi pau-
pertas et priuatio oium facultatū ponitur. Et verum qui-
dez est: vbi amor maior est paupertas et purior aut discre-
tior: ibi maior p̄fectio quantum ad illud quod instrumē-
tāliter facit ad p̄fectionem. Et hoc concludunt au-
ctoritates que sequuntur: et non aliud. Quid vō dicunt
q̄ paupertas ita est instrumētum p̄fectionis q̄ est que-
dam pars eius essentialis ex p̄dictis patet esse falsum.

Articulus Duodecimus. De hoc qd
dicit Thō^o in codē ar. in rñ
sione p̄mi argumenti. q̄ illa vba dñt Mat.
x. Nolite possidere auz neqz argentū neqz
pecuniā in cōnis vestris. Uno modo exponi
possunt sicut exposuit ea Aug⁹ de p̄sensu euāgelistarū: vt
intelligat hoc dictū nō precipiendo sed p̄mitendo. per-
misit enim vt absqz argēto et auro irent ad predicandū:
sumpturi sumptus ab his quibus predicarent.

Corruptoriū. Qd dicit dñm nō precipiēdo
te possidere aurū et dicimus q̄ falsum est et cōtra euāge-
lia: et cōtra testimonia sanctorū. Nam Mat. x. hos duode-
cim misit Iesus: precipiēs et dixit. In vias gētiū ne abie-
ritis. Et paucis interpositis subdit. Nolite possidere auz
neqz argētū et c. Et Mat. vy. exp̄ssius etiā precipit. ne
qd tollerēt in via nisi virgā tñ. non perā. non panes. neqz
in cōnis cō. sed essent calciati sandalya. et ne induerentur
dnabus tunicis: exp̄sse dicit q̄ p̄cepit eis. Et Ambro-
sup. Lucā. vi. sup. illd. Nolite portare neqz perā neqz sac-
cus Luce. iij. Scripsit inq̄ Mat. qm̄ dixit ad discipulos
dñs. Nolite possidere aurū neqz argentū. Si p̄biberimur
aurū possidere: qd rapere qd auferre: Si qd habes dona-
re precipiēs: quid auges qd non habes. Et infra tāgēs il-
lud Act. y. Auz et argētū nō est mihi et c. Glo. ita dicit. Nō
tam gloriatur Petrus q̄ argētum nō habet q̄ seruet
domini p̄ceptū vel mādatus quod precipit. Nolite pos-
sidere aurū neqz argentū. hoc est dictū. Vides me ch̄z-
sti discipulū et a me requiris aurū. Et Itē super illud Act.
y. Aurum et argētū non est mihi. Glo. memores p̄cepti
illius. Nolite possidere aurū neqz argentū. neqz pecuniā.
Que

Que ad pedes apostolorum reponerentur: non sibi sed ad usus pauperum recodebantur. (Ex his patet quod illud. Nolite possidere aurum etc. prohibitum fuit apostolis: non permissum. Sumere vero sumptus et alimēta ex ipsa predicatione: concessum fuit: non autem preceptum. Et hoc dicit Gregorius. homel. xviij. super Joānes. Qui panem inquit et sacculum portare prohibuit: sumptus et alimēta ex ipsa predicatione concessit. Nam sequitur. In eadez domo manete: edētes et bibētes que apud eos sunt. Ex his verbis Gregorius patet quod per auctoritatis. scilicet. Nolite possidere aurum vel argentum. non perā. non fac cum. prohibitum fuit. Sumptio vero necessarium que intelligitur in fine auctoritatis. Dignus est operari mercede sua siue cibo illo. Quod expressius dicit in Luca. edētes et bibētes que apud illos sunt. Doc in quā concessio fuit et non preceptum. De ista concessione dicit in glo. ad Loci. xv. Nunquid non habemus potestatem manducandi et bibendi? Glo. per. misit dominus: sed non iussit apostolis accipere necessaria a subditis. ut quisquis vellet eo uteretur quod sibi liceret ex domini concessione. Si quis nollet eo uti: non contra iussus faceret: sed de suo iure cederet.

Responsio ad hoc secundum Thomam. Dictum beati Augustini. quod Thomas adducit reprehendit et destruit: reconditur in quo eos amplius peccare cui dubium est: Et supra modum admirandum. quod predictum testimonium beati Augustini in expositione predictorum verborum dicunt esse contra evangelia et testimonium sanctorum. Argumenta vero quibus non Thomam: sed sententiam beati Augustini destruere nituntur in hac parte per equocationes siue per diuersam accceptionem huiusmodi: non preceptum: utpote sobrietas solam. Nam omnes auctoritates in quibus dicitur omnem illud preceptum. Nolite possidere aurum etc. de precepto large accepto: siue pro permissione: secundum dictam expositionem beati Augustini de sensu evangelistarum. siue pro consilio intelligunt: de sensu evangelistarum. siue pro consilio intelligunt: non nisi ad tempus: quantum ad illam missionem qua mittebantur ad predicandum iudeis: precipiebatur ut per hoc excitarentur ad considerandum de virtute ipsius. que eis abique sumptibus penderet secundum expositionem Chrysostomi. In sensu etiam mystico habuit rationem precepti proprie dicti. scilicet. predicatores non inuitantur: secundum expositionem Hieronymi. (Auctoritates igitur quas isti adducunt: nec contra sanctos istos: nec contra Thomam. (illis inuitem) aliquid faciunt si recte intelligantur: scilicet nomine preceptionis vel prohibitionis modis predictis verites.

Articulus Decimus tertius. De hoc quod Thomas dicit. q. cxxxvi. arti. y. ubi querit. utrum quilibet religiosus teneatur ad omnia consilia in ratione principaliter. Ad perfectionem aliquam triplici pertinet. Uno modo essentialiter. et sic ad perfectionem pertinet perfecta observantia charitatis. Alio modo consequenter. sicut illa que consequuntur ex perfectione charitatis: utpote maledicere benedicere: precipue extra casum necessitatis. Tercio modo instrumentaliter et dispositiue: sicut paupertas. abstinētia et continentia et hoc et sic paupertas. continentia et abstinētia non pertinent essentialiter ad perfectionem. nec consequenter: sed dispositiue et instrumentaliter.

Corruptorium. Nobis autem non videtur quod sit verum. immo quod sint perfectiones. et per se frequens pertineat essentialiter ad perfectiones. Et quod magis et frequenter pertineat ad charitatem consequenter quod instrumentaliter. Nihilominus bene nobis videtur. quod ad perfectionem charitatis pertineat instrumentaliter et dispositiue. (Ex autem voluntaria paupertas sit perfectio: videtur per auctoritatem Hieronymi ad Demetriadem. Dicit enim sic. Applici falsi

quod est perfectior virtus: videre omnia et distribuere pauperibus. et sic leuē et expeditū ad celestia volare. Ergo paupertas secundum Hieronymum est perfecta virtus. ergo perfectio. (P. queti. z bet earū est virtus vel gradus virtutis. si virtus ergo perfectio. Dicit enim philosophus. viij. physicorum. Virtus perfectio est. et virtus quod tunc est perfectum: maxime cum attingit virtuti proportionem. (Idem. y. ethicorum. c. v. Omnis virtus cuiuscumque fuerit virtus: habere perficitur: et opus eius bonum reddit. Si autem sunt gradus virtutum: constat quod eminentissimi gradus sunt. Verbi gratia. voluntaria paupertas (que simul et semel dat omnia pauperibus) altissimus gradus liberalitatis vel corporalis misericordie est viduitas et virginitas que excellentior est: excellentissimus gradus continentie: abstinētia excellentissimus gradus temperantie. cum gradus inferiorum predictarum virtutum (quibus gradibus potest fieri additio) sint perfectiones. sicut liberalitas secundum quam homo libere utitur bonis temporalibus. Et misericordia secundum quam particulariter siue successiue dispensat indigentibus: multo magis predicti gradus quibus fieri additio non potest: perfectiones dici possunt. (Itē Augustinus in principio logice sue dicit. Sic perfectio ingreditur aie in duobus consistit. in munditia et ornatu. Munditia eius est ut expiet a sordibus moribus et sequestret a phantasys turpibus. Ornatu eius est: ut depingat in ea certitudo virtutis. Et infra. Selicitas eterna non potest haberi nisi per perfectionem anime: que non est nisi munditia et ornatus. Ex hoc arguitur sic. Munditia a sordibus moribus: et phantasys turpibus maxime sunt paupertas voluntaria. continentia et abstinētia et obedientia. quia voluntaria paupertas est munditia a concupiscentia oculorum. Continentia est munditia a concupiscentia carnis. Obedientia est munditia a supbia vite. ergo hec tria sunt vera perfectio vel vere perfectiones. (Ex autem ista quodamque pertineat ad perfectionem charitatis: prout manifeste patet in christo. Charitas enim christi a primo instanti sue conceptionis ita perfecta fuit. quod nunquam deinceps augeri potuit. Paupertas igitur et continentia et abstinētia ad perfectionem charitatis eius non pertinebant instrumentaliter et dispositiue. quia nec disponebant ad eius inductionem. nec ad eius augmentationem. et pertinebant ad eam consequenter. Et de paupertate christi dicit apostolus. y. Loci. viij. Scitis gratiam domini nostri Iesu christi. i. charitatem. quoniam propter nos egenus factus est cum esset dives. (P. videtur quod ista magis pertineat ad charitatem siue ad perfectionem que charitas est consequenter. quod instrumentaliter et dispositiue. et quod magis fieri debeat ex charitate habita quam ad charitatem habendam. Dicit enim Augustinus. vi. misce. Amor inquit temporalium non expurgatur nisi suauitate eternorum. Constat quod suauitas reprobis eternarum vel est id ipsum quod amor earum. vel effectus amoris ipsarum. (Itē glo. Lanti. viij. super illud. Si dederit homo omnes substantias domus sue pro dilectione. Glo. Ubi abundat amor eternorum: vilescit mors possessio labentium. (Itē Gregorius. homel. xi. super Joānes. Sicut mors corpus interimit. sic ab amore rerum temporalium charitas occidit. (P. manifeste videmus homines habentes perfectam charitatem verius elemosynas facere. et districtius abstinere. et sollicitius continere. et humiliter obedire: quam non habentes charitatem. vel habentes imperfectam. Igitur ista magis habet sequi ex perfecta charitate quam instrumentaliter dispositiue ad illam habendam vel augendam. (Alterius videtur per apostolum. quod alie virtutes possunt dici perfectionis vel perfectio. et charitas instrumentum. Dicit enim ad Col. iiij. de pluribus virtutibus loquens. Super omnia autem charitatem habentes que est vinculum perfectionis. Glo. Cetera perfectionem faciunt. charitas omnia ligat ne abeant. ergo cetera sunt perfectiones. et charitas instrumentum quod est vinculum. hoc videtur nobis per

Arti. XIII.

rum tam de charitate q̄ de alijs virtutibus. q̄ fm̄ diuer-
sas rationes possunt dici instrumenta et perfectiones.

Responsio

ad hec fm̄ Thomam. Nūcitur proba-
re primo. q̄ paupertas. abstinentia et hu-

Ad 1^m

iusmodi sint pfectiones essentialiter ita. f. q̄ ad ipsas es-
sentiam pfectionis humane pertineat. cuius oppositū su-
pra est declaratum. ¶ Ad illud ergo quod pmo obijciunt
de Hieronymo. q̄ pfecte virtutis est vendere omnia. ve-
rum est q̄ ad perfectā virtutē tanq̄ instrumentum veniē-
di ad perfectā virtutē. non tanq̄ ipsa sit virtus pfecta: si-
cut patuit in Abrahā. Potest etiam hoc dici perfecte virtu-
tis. q̄ nōnunq̄ est perfecte virtutis effectus. vt qm̄ perfe-
cta virtute inflāmatu omnia relinquit que impedimen-
tum prestare poterūt. ¶ Ad 2^m cum dicit. quelibet earūz
est virtus rē. Respōdēdū est per iterp̄tionē. quoniā nec
sunt virtutes vt dictū est in gradu pmo. nec in gradu vlti-
riorē et perfectiorē. Possunt enī virtutes que p̄nexe sunt
et haberi et ad gradū perfectū augmētari sine his. lz faciāt
instrumentaliter ad huiusmodi (p̄out dictum est) per-
fectionem. vnde tota illa ratio cum suo processu inicitur
fallitati. ¶ Ad tertium dicendum. q̄ verum est q̄ p̄dicta
faciūt ad mentis mundiciā instrumentaliter. sed gra-
tia et virtutes faciūt mētis mundiciā essentialiter. ¶ Se-
cundo consequenter nituntur probare. q̄ ista perineant
quandocūq̄ ad perfectionēz charitatis consequenter. et hoc
concedimus. ¶ Tertio nituntur probare q̄ magis perti-
neant ad perfectionē que est charitatis consequenter q̄ in-
strumentaliter: qd̄ nō videtur rōnabiliter dictum. qm̄ ad
charitatē habitā in summa plenitudine nō sequūtur ista.

Ad 2^m

Ad 3^m

Ad 4^m

Ad 5^m

Ad 6^m

Ad 7^m

qm̄ tunc essent in patria. Sed dicūtur potius ad pfectas
charitatē dispositiue seu instrumentaliter se hēre. q̄ vni-
uersaliter assumūtur. vel vt pfectus charitatis gradus ac-
quiratur. vel ne ipse gradus charitatis pfectus. put in via
possibile est iā adeptus alicuius impedimēti occasiōe ali-
quatinus retardet. Quod lz in paupertate chariti dici non
possit q̄tū ad charitatē in eo existentē. Dicit tamē potest.
q̄ et ipsa instrumentaliter et dispositiue egit ad pfectā chari-
tatem in alijs fidelibus. ¶ Ad p^m ergo in oppositū dicen-
dum q̄ illa auctoritas Aug. s̄lfr̄ illa glo. Cant. viij. simili-
ter auctoritas Greg. nihil faciūt pro eis. In oibz enīz ba-
betur. q̄ ppter amorē suauitatē vel dilectionē eternorūz
est. q̄ ipsa terrena relinquere facit instrumentaliter ad pfe-
ctūz gradū amoris puenire. ¶ Per idē soluitur rō quaz
ponūt psequēter. habētes enim maiorē charitatē et perfe-
ctionē: vberius ac p̄p̄tius faciūt p̄dicta. per que ad vl-
teriorē perfectionē (vt sepe dictū est) instrumentaliter p-
mouētur. ¶ Quarto nituntur ostēdere. q̄ ipsa etiam chari-
tas debeat dici instrumentūz pfectionis. pro eo q̄ ab aplo
diciū vinculū pfectionis. quod salua pace eoz improprie
(ne dicā falso) dicit. Non enīz finis pōt poni in rōne in-
strumenti quo ad finē deuenitur. nūc autē finis precepti
est charitas: fm̄ Apostolū: quā dicit vinculū perfectionis.
pro eo q̄ in ipsa perfectio p̄sumatur. ¶ Qd̄ vō dicit glo.
Letera pfectionē faciunt: charitas autē oia ligat rē. meta-
phorice dictū est. locutio autē figuratiua nō est extēdēda.
Nō enīz debet intelligi q̄ charitas adueniat v̄tutibus p-
fectionis quasi quoddā vinculū superueniēs fm̄ pfectionēz
quā habēt virtutes habēt a charitate que est earū forma.
quaz recedēte remanēt im̄ pfecte: vt illud intēdit glo. Per
hoc ḡ q̄ charitas dicitū vinculū aliarū virtutū: nō intelli-
gitur q̄ sit instrumentū eaz: sed potius perfectio ac finis et
forma. ¶ Qd̄ de alijs virtutibus dicit in fine. q̄ possunt
fm̄ diuersas rationes dici instrumenta et perfectiones: cō-
cedi potest: nec est contra nos.

Corrup. III.

Articulus

Decimusquartus. De hoc

q̄ Thō. dicit. q̄ eadē arti-
ip. vbi querit: vtrū religiosus peccet mortali-
ter trāsgrediēdo ea que sunt in regula. q̄ p-
fitens regulā nō vouet seruare oia que cōti-
nentur in regula. ¶ Et arguit q̄ sic tali rōne. Scire con-
tra votū est peccatū mortale. Sed religiosi voto p̄fessio-
nis alstringunt ad regulā. ergo peccāt mortaliter trāsgre-
diendo ea que in regula p̄tinentur. Et respōdendo dicit q̄
ille qui p̄fitef regulā: nō vouet oia que sunt in regula. sed
vouet regulārē vitā: que cōsistit in tribus. s̄ in paupertate.
cōtinētia et obediētia. Vñ in quibzda religionibus aliquē
cautiūz p̄fitef nō qd̄z seruare regulā: sed viuere fm̄ re-
gula. i. intēdere ad hoc q̄ informēt mores suos fm̄ regu-
lam sicut iuxta quoddā exēplā ita q̄ professioni nō con-
trariet nisi qd̄ est p̄tra preceptum regule. Trāsgressio vō
alioz vel omīssio nō obligat nisi ad peccatū veniale. Ex
verbis istius solutiōis tollit argumētū quod soluere intē-
dit. Expresse enī intelligit fm̄ ipsūz. q̄ religiosi p̄fitef
aliquā regulā: nō vouet seruare oia que in regula p̄tinen-
tur: aliqñ trāsgrediendo aliqñ istoz peccarent mortali-
ter. Et q̄ ista fuerit sua opinio. manifeste videt in questio-
nibus determinatis quodlibeto pmo. q. xx. que est: vtrū
monachus peccet mortaliter comedēdo carnes: Vbi enīz
in r̄ssione p̄n^o dicit ita. Si religiosus p̄fitefdo voueret se
regulā suaturū: videtur se obligare ad singula q̄ in regula
p̄tinent: vt q̄ libet eoz faciendo peccet mortaliter.

Corruptorium.

Nā Exo. xxiij. legit. q̄ post
q̄ Moyses narrauerat populo oia verba dñi atq̄ iudi-
cia: r̄didit ois populus vna voce. Dīa que locut⁹ est nobis
dñs faciemus: et erimus obediētes. Et hac promissione fa-
cta Moyses sanguinē federis resperfit in populū dicens.
Dic est sanguis federis qd̄ dñs pepigit nobiscūz. ¶ Tres
Iosue vlt. fedus hoc habet inuatum: dīcēte populo ad
Iosue. Dñs deo nostro seruiemus. et erimus obediētes p̄-
ceptis eius. Percussit igit in illo die Iosue fedus cum po-
pulo. et inposuit populo precepta atq̄ iudicia. Et Aposto-
lus ad Galath. iij. ita dicit. Maledictus ois qui nō permā-
serit in oib⁹ que scripta sunt in libro legis vt faciat ea. qd̄
sumptū est de Deute. xxiij. ¶ Et iterūz ad Gala. v. dicit
Apostolus. Testificor rursus omni homini circūcidēti se
qm̄ debitor est vniuerse legis faciēde. Ex q̄bus mani-
festum est. q̄ iudei firma pmissione sub maledictiōis susce-
ptione obligati erāt oia cōtenta in lege seruare. et tamen
cōstat q̄ plurima fuerūt in lege: quozum trāsgressio vel
omīssio nō erat mortale: vt est illud Exod. xxiij. Si occur-
reris oui vel boni vicini tui: reduc ad eus. Et illud Leui.
xix. Corā cano capite cōsurge: et honora personāz senis. Si
simili qui promittit seruare regulā: et ea que sunt in regu-
la: non opz q̄ peccet mortaliter trāsgrediendo vel omittē-
do quodlibet eoz. ¶ Preterea: in regula sancti Benedi-
cti precipiūt disciplina suscipiēdoz fratrū. q̄ primo post
duos mēses legat regulā nouitio. et itēz secundo post sex
menses. Et adhuc tertio post quatuor menses. Et si noui-
tius habita secū deliberatione p̄mise: it se oia custodire
et cūcta sibi imperata seruare: tūc suscipiāf in cōgregatio-
ne: cūcūq̄ se ex lege regule cōstricū. q̄ ex illo die nō liceat
ei de monasterio exire: nec collūz excutere de sub iugo re-
gule. Ecce q̄ nouitū fm̄ regulāz beati Benedicti promit-
tunt se oia custodire que in regula cōtinētur. et tamē infa-
nia esset q̄ peccarent mortaliter quodlibet eoz. trāsgre-
diendo. ¶ Itē in principio regule beati Grāfici (quam
approbauit Innocētius papa tertius. et cōfirmauit Dono-
rius papa tertius: successor eiusdē) ita dicit. Regula et vi-
ta fratrū

ta fratrum minorum hec est. euangelium domini nostri Iesu christi seruare. Et in fine eiusdem sic dicitur. Paupertatem et humilitatem et euangelium domini nostri Iesu christi (quod firmiter promissimus) obseruemus. Et tunc Gregorius. ix. qui regulam exposuit dicit. Fratres inquit qui scire desiderant an ad alia euangelii consilia teneantur an tamen ad illa que in regula preceptorum vel inhibitorum sunt expressa: presertim cum ad alia se obligare non intenderunt: vix aut nunquam possunt omnia ad litteram obseruare. Nos autem breuiter dictum vos ad illa euangelii consilia non teneri per regulam nisi ad ea que obligatis vos in ipsa cetera vero non tene mini nisi sicut ceteri christiani: eo magis ex equo et bono quo vos obtulistis in holocaustum medullatum per contemptum omnium mundanorum. Hec papa Gregorius. Igitur per expositionem papae liquet. quod quibus fratres minores promissum seruare euangelium: non tamen tenentur ad omnia euangelii consilia: nisi ad ea que in ipsa regula preceptorum vel inhibitorum sunt expressa. Preterea quicunque regulam aliquam vel contenta in ea promittit vel vouet: nihil aliud intendit vel intendere debet quam conformare voluntatem suam et conuersationem partibus regule secundum intentionem illius qui regulam condidit. Sed constat quod conditor cuiuscunque regule: non intendit quod perfectiores sui vel illius regule equaliter obligentur: et ad omnia equaliter teneantur nisi tale sit quod transgrediendo peccent mortaliter. hoc enim esset stultissimum et laqueum illis imittere. quorum deberet salutem querere. et maxime ubi regula distinguit iter monita et precepta: sicut in regula beati Francisci. ergo nullus vouens aliquam regulam sic obligatur proficundo: ut si transgrediatur quicunque contentorum in regula peccet mortaliter. Secundo dicit etiam quod cautius proficetur qui non proficentur regulam: sed qui tamen proficentur secundum regulam obedientiam. In his verbis insinuat. quod ingrediens religionem: non debent proficere regulam. alioquin minus caute faciunt. et hoc reputamus falsum. quod extra de regularibus et transgressionibus ad religionem. c. ex parte tua. fuit propositum. ita dicit. Ad damus quod quoscunque tibi lege diocesana subiectos: qui predicto modo terrarum duabus viis ingredi non verentur. ut postquam per annum gestauerint habitum monachale regulam profiteantur et seruent: ecclesiastica censura copellat. In quibus verbis hoc notandum est. quod ingrediens ordinem illius ordinis regulam debent proficere. quod dicit. regulam secundum formam profiteantur. Adhuc in verbis predictis quibus dicitur. postquam per annum gestauerint habitum monachale. Notandum videtur quod forma proficendi in ordine monachorum: est profiteri regulam beati Benedicti. et promittere conuersationem eorum secundum illam. Sed hanc formam proficendi tanquam homo qui voluit monachis suis imittere laqueum beatus Benedictus instituit sicut frater Thomas. dicit in questionibus determinatis. quodlibet. i. q. xx. que est: vix monachus mortaliter peccet si comedendo carnes. et in ratione quam pre manibus habemus: insinuat id ipsum: excepto quod nomen Benedicti non explicat.

Responsio

ad hec secundum Thomam. Duo nituntur ostendere sicut per expositionem processum. Quorum primum est. quod religiosi obligentur se voto professionis ad singula que sunt in regula. non tamen peccarent mortaliter singula eorum transgrediendo. Secundum est quod Thomas. euacuat decretalem in hoc quod dicit cautius quosdam proficere obedientiam secundum regulam. Primum patet esse falsissimum. quoniam si quis voto vel iuramento obligaret se directe et ex intentione. quod non moueret vel frangeret felicitatem: sic obligatus mortaliter peccaret si faciendo nulli dubium est. Eodem modo si religiosus intendit se voto obligare ad singula que in regula continentur: peccaret mortaliter transgrediendo quicunque eorum vel quare non. Et hoc intendit Thomas cum dicit. Si religiosus proficendo voueret et c. in que

notionibus determinatis quodlibet. i. q. xx. Ad primum igitur in oppositionem dictum quod populus iudaicus non fuit obligatus ad omnia que erant in lege. ita quod ipsa transgrediendo peccaret mortaliter: nisi tamen ad ea que cadebant sub precepto proprie accepto. Ad illa enim sola intendebat legislator et eius successor obligare eos. Quod autem dicitur Maledictus ois qui non permanserit et c. habet intelligi de his que imposita erant sub precepto. vel quod omnes homines ante christum qui legem implere non poterant: sub maledictione erant. pro quibus ab illa maledictione liberandis christus dignatus est dici maledictus. secundum illud. Maledictus ois qui pendet in ligno: sicut dicit apostolus. Unde quod ibi dicit. Testificor omni homini et c. quod ipsi pro se adducunt. Secundo sic habet intelligi. quod circuncidens se. et persequens fidem christi negans: in predictas incidit maledictionem. a qua per christum liberatur electi: velut ad litteras legis obseruatores. Et hoc est talis dicitur debitor vniuersae legis faciendo. non tamen sequitur quod transgrediendo ea que in lege scribuntur. nec tamen percipiuntur: mortaliter peccaret. hoc enim monachus debitor sit alicuius obseruantie regularis que non cadit sub precepto: vix potest quod sileat in claustro. non tamen sequitur quod transgrediendo sileti peccaret mortaliter. Quod opponunt tertio de regula beati Benedicti. quod ibi precipitur regulam debere legi et c. opus intelligi quod vitur precepto largi pro admonitione vel consilio. vel certe si stricte cadat sub precepto proprie professor regule illius nouitius intendens precepto illi obtemperare aut mortaliter peccare: sine distinctione tenet. Nouitius vero promittentes se omnia seruare que in regula sunt: non intendunt nec intendere debent singulis in ea preceptis se voto astrigere. Aliquid. n. (ut dicit Thomas.) continetur in regula dupliciter. Uno modo sicut finis regule. puta ea que pertinent ad actus vitam. Et hoc transgressio est contra ad ea que cadunt sub precepto ad ea que necesse est quod se extendat eorum promissio. Alio modo pertinetur aliquid in regula ad exercitium externum preceptis. sicut sunt exteriores obseruantie. inter quas quedam sunt ad quod obligat religiosus ex voto professionis. Notum autem religionis principaliter respicit tria. paupertatem. continentiam. obedientiam. que se etiam promittunt illi nouitius seruatuos. Alia vero omnia que ordinantur ad hec: promittunt se seruatuos in quantum proponunt talia pro posse se seruare. non tamen ita quod per transgressionem eorum que non sunt de substantia religionis nec cadunt sub precepto. cuiusmodi est silete in claustro: obligentur ad mortale. Quod vero opponitur quod de regula beati Francisci approbata et confirmata. in cuius fine subdit. euangelium domini nostri Iesu christi quod firmiter promissimus obseruemus. quod (puta dicitur a Gregorio. ix. exponitur) pro Thomas. facit. Ex quo. n. qui promiserunt obseruare euangelium domini nostri Iesu christi. non tenentur ex voto sue professionis nisi ad illa consilia que in ipsa regula preceptorum vel inhibitorum sunt precepta. Manifestum est quod qui promittit vel proficetur se seruare aliquam regulam: non vouet se seruare singula que sunt in regula. ita. si obliget se voto ad singula. sicut nec isti (ut dicunt) intendebant se obligare ad singula consilia. sed vouet regulari vitam: que essentialiter consistit in predictis tribus. nec obligatur suo voto nisi ad ea que preceptorum vel inhibitorum sunt in ipsa regula sunt expressa. ita. si alia transgrediendo non peccet mortaliter. Quinta ratio per omnia facit pro Thomam. planum est enim quod neque regulam quodammodo per eam intendit ad omnia obligare. nec proficetur eque in omnia obligari. Unde miror ad quid hanc rationem posuerint: cum magis ad oppositum quam ad eorum faciat propositum quo ad hoc. Secundo quod improbat. quod cautius proficetur qui proficetur obedientiam secundum regulam per hoc quod videtur eis quod illud insinuet ingrediens religionem non debere regulam proficere. Et dicimus quod salua pace eorum non videtur eis verum. Concedimus enim (prout voluit iura) quod ingrediens reli

Ad p^m

Bal. 3.

Den. zi.

Ad 2^mAd 3^mAd 4^mAd 5^m

Arti. XV.

giones tenetur post annū regulā profiteri. regulā autē profiteri prout dicit Tho. est profiteri vitā regulārē vel obedientiā fm regulā. qd̄ caute quidā exprimūt in sua p̄fessione regulā qd̄e profitētes. sed tñ qd̄ sit regulā profiteri fm iura. eo cautius quo euidētius exprimentes.

Articulus Decimusquintus. De hoc qd̄

Tho. dicit. q. cxxxviii. arti.

vi. vbi querit. Utz habere aliqd in cōi dimi-

nuat de p̄fectione religiōis. In r̄s̄pōde p̄n^{ti}. qd̄ si res exteriores nō querātur nec habeant nī si in modica quātitate: quātū sufficit ad simpliciē victum talis sollicitudo nō multū ipedit boiem. vñ nec p̄fectio nī humane nec christiane vite repugnat. Et aliquātulus infra subiūgit. Differt circa hoc. virū diuitie in p̄prio vel in cōi habentur: nā sollicitudo que habetur circa res proprias p̄tinet ad amorē p̄uātū. Sed sollicitudo que habet

p̄ Cor. iij

circa res cōes p̄tinet ad amorē charitatis: que non querit que sua sunt. Et qm̄ religio est ad p̄fectionem charitatis quā p̄ficat amor dei vsq; ad p̄ceptū sui habere aliqd p̄p̄ius repugnat p̄fectiōi religiōis. S3 sollicitudo que est circa bona cōia ad charitatē p̄tinere pōt. I3 per hoc ipedit nī possit aliq; altior actus charitatis. vt cōtēplationis dei et instructiōis p̄ximi. Ex quo p3. qd̄ b̄re sup̄bū dātes diuitias in cōi est ipeditmētū p̄fectionis: siue in rebus mobilibus siue imobilibus. D̄e autē de reb^{us} exteriorib^{us} in cōi siue imobilibus quātū sufficit ad simpliciē victū p̄fectionē religiōis nō impedit. si cōsideret paup̄tas in cōparatione ad cōem finē religiōis: que est vacare diuinis obsequijs. Si autē p̄sideretur paup̄tas ad speciales fines religiōis. sic tātō erit religio p̄fectior fm paup̄tatez quanto habet paup̄tatez magis suo fini proportionatā. Et infra. Illis vō religiōibus que ordinant ad cōtēplandū: et cōtemplatā alijs tradēdū per doctrinā: cōp̄nit b̄re paup̄tatem: maxime ab exteriorib^{us} sollicitudinibus expeditas. qd̄ sit dū modica que sunt necessaria vite p̄gruo tēpore p̄curata seruātur. Hoc dñs paup̄tatis institutor docuit. Legitur enī Joānis. xij. qd̄ Judas habebat loculos: in qbus ea que mittebātur portabat. Et Joānis. iij. legi. qd̄ cum dñs loqueretur cū Samaritana: discipuli ierāt in ciuitate vt cibos emerēt. Legi. enī Joānis. xij. qd̄ cū dñs dixisset Judas. Quod facis fac citius: putauerūt qd̄ Judas habebat loculos. qd̄ dñs diceret ei qd̄ emeret necessaria ad diē festū. aut vt egenis aliqd daret. ergo exēplo I3 pecuniā vel quācūq; aliam rē in cōmuni seruare ad vsus alicuius congregationis. ita qd̄ nō repugnat: imo est p̄forme p̄fectioni christi: quā christus docuit suo exēplo. S3 et discipuli (a quibus oīs religio sumpsit exordiu) p̄cia p̄diorū cōseruabāt: et distribuēbāt prout vnicuiq; opus erat. Ad idē adducit auctoritatē. P̄rosp̄i de vita p̄replatiua. et habetur. xi. q. i. Satis inqt onidit. et p̄pria debere p̄pter p̄fectionē cōtēni. et sine ipeditmēto p̄fectionis posse facultates ecclesie que sunt p̄fecto cōia possideri. Adhuc in r̄s̄pōne. iiij. argumēti dicit. qd̄ per hoc qd̄ dñs noster dicit. Nolite solliciti esse in crastinū. nō intelligit qd̄ nihil seruet in futurū. hoc enī beatus Antonius asserit periculolum in collatiōibus patrū: ita dicēs. P̄riuationē oīum facultatū ita sectātes: vt ex ipsis nec vnus quidē diei victū sibi met ipsis: nec vnū denariū sup̄esse paterētur. et alia huiusmodi faciētes. Ita repente vidimus eos esse deceptos: vt inceptum opus nō poterāt exitu congruo terminare.

Mat. 6.
Luc. 12.

Corruptoriū. In p̄dictis solutionibus raz ex verbis que dicit: qd̄ ex questione quam soluere intēdit: ad minus tria reprehēdēda esse videntur. Vñ est qd̄ habere aliqd in cōmuni. s. moderatas diuitias vsui humano necessarias tpe p̄gruo procuratas.

Corrup. III.

nec repugnat nec detrahit aliquid de p̄fectione. Secūdū est. qd̄ tātō est vnaqueq; religio p̄fectior fm paup̄tatez: quāto habet paup̄tatez fini sui magis proportionatam. Tertius est qd̄ periculum est. ita omnes facultates relinquere: vt nec vnus denarius conseruetur ad victus in potestatem. ¶ Quātū ad primū. Religiones que hnt aliqd in cōmuni nullatenus vituperamus de imp̄fectione. sed tñ cum p̄fidentia et pace omniū. et sine dubitatione omni credimus et asserimus. qd̄ maioris p̄fectionis est penitus nihil habere. nec in cōi nec in p̄prio. Si enī de paup̄tate agitur. cōstat qd̄ maior est p̄fectior paup̄tas illorum qui nihil penitus habēt: nec in p̄prio: nec in cōi: qd̄ eorum qui sufficiētē habēt in cōi. In religiōe enim non est p̄fiderare nisi p̄sonas: vel singulariter: vel p̄sonas cōiter. i. cōmunitates. Cōstat ergo qd̄ maior est paup̄tas singularis p̄sone nihil penitus habendo qd̄ habendo aliqd. Cōstat ergo pari rōne. qd̄ maior est paup̄tas cōmunitatis nihil habēt penitus qd̄ possidēt: is sufficiētē cōiter. Luz ergo in his duobus totalitas religiōis p̄sistat. s. in p̄sonarū singularitate: et p̄sonarū cōitate: sequitur qd̄ maior est paup̄tas religiōis et p̄fectior: vbi nec cōitas aliquid habet. Et si quis hoc negare p̄sumpserit: pari rōne negare poterit maiorē cōtinentiā esse eorū qui nullatenus vxores hnt. qd̄ illoz qui vxores habēt in cōmuni. Si vō de penitētia agat: cōstat qd̄ p̄fectior est penitētia vbi omnia relinquuntur et in p̄prio et in cōi: qd̄ vbi habēt necessaria in cōmuni sufficiētē. hoc cōstat testimonio oīum qui penitentias recipiūt et faciūt. Vñ cōcordat H̄eg^{us} homel. xxxij. sup̄ Eccl̄. Quicūq; inquit poterit hoc seculū cōtēnere: et derelinquēs oīa dñō semetipsum in holocaustū dare: ipse iā p̄fecte nouit et peccata opis plāgere: et peccata cogitationis: vel que male fecit. vel qd̄ facere debuit bonū qd̄ non fecit. Qui enī totū dimisit: culpā suā liberius in fleatibus cōspicit. Nec H̄egorius. Si ergo paup̄tas et penitētia p̄fectiones quedā sunt: sequitur qd̄ habere diuitias in cōmuni quātū diminit de paup̄tate tātū diminit de p̄fectione. Si vō dicat qd̄ paup̄tas et penitētia nō sunt p̄fectiones sed instrumēta et vie ad p̄fectionem ducētes: que quidē p̄fectio est charitas. cōstat qd̄ hec instrumēta optima et p̄ueniētissima p̄positione ad finē p̄dictū inducendū instituta sunt et ordinata. qd̄ per christū in quo sūt oēs thesauri sapiētie et sciētie recōditi. Adhuc relinguntur idēz qd̄ prius. s. qd̄ quicq; diminit de paup̄tate et penitētia: diminit et de p̄fectiōe que per illa iducit. ¶ Adhuc si de p̄dicatiōe et doctrina agat. p̄stat qd̄ tātō credibilior et receptibilior et magis p̄suasua et minus suspecta est p̄dicatio: quāto qd̄ p̄dicat magis resultat in p̄dicantis et doctoris vita. Unde sup̄ illud Marthei quinto. Sic luceat lux v̄s. Glo. opa require. vt videātur. et sic doctrina cōfirmetur. Et sup̄ illud Mat. x. Nolite possidere et. Glo. Si hoc haberēt: nō viderētur gratia salutis p̄dicare: s3 lucri. Si ergo p̄fectior mūdi p̄ceptus: et penitētia p̄fectior apparet in vita illoz qui penitus nihil habēt nec habere volūt: qd̄ illoz qui habēt sufficiētē cōia: cōstat qd̄ credibilior et receptibilior et p̄suasua magis sit talis p̄dicatio et doctrina qd̄ alioz. Vñ cōcordat H̄egorius homelia xviij. sup̄ Eccl̄ielem. Quāto inquit sanctior est vita doctoris: tanto fit humilior sensus audiētis. et scriptum despicitur: dum p̄dicatoz sui vitā in magna altitudine perpēdit. Cōstat autē qd̄ generare filios dei per semen verbi diuini magne p̄fectionis est et magis p̄fectozū: sicut et generatio naturalis nō nisi p̄fectis conuenit. ¶ Adhuc si de charitate agitur: occurrit illud Aug. de doctrina christiana. libro. iij. c. xxxi. Quāto magis regnum cupiditatis destruit: tanto magis regnūz charitatis augetur. et illud lxxxij.

lxxxij. q. xxxvi. q. Nutrimētū charitatis est diminutio cupiditatis. Ubi ergo magis minuitur et annihilatur cupiditas: ibi magis augetur et nutritur charitas et perficitur. Sed constat quod hoc fit magis in religione ubi est omnimoda explicatio: quod ubi saltem communitas non expoliatur. ergo quantitas est de perfectione statui. perfectior erit charitas ubi religio pauperior. Quod autem dicitur postea. quod tanto erit vnaqueque perfectior secundum paupertatem: quanto habet paupertatem suo fini magis proportionatam. Dicimus quod si intelligatur de fine propinquo (sicut ipse intelligit: sicut patet ex predictis) tunc non est verum simpliciter. potest enim esse quod finis propinquus vnius religionis valde per omnem modum excedat finem alterius. Verbi gratia. predicatio et doctrina hospitalitatem. Cum hoc etiam possibile est. quod illa religio cuius finis propius est hospitalitas: habeat paupertatem aliquantulum magis proportionatam suo fini: quam cuius finis propius est predicatio et doctrina. Nunquid propter hoc descendit quod paupertas ordinata ad hospitalitatem perfectior sit quam paupertas que ordinatur ad predicationem et doctrinam: propter hoc solum quod illa est magis proportionata ad hospitalitatem quam ista ad predicationem et doctrinam: absit. Tale enim est ac si diceretur quod musica proportio ordinata ad confortandum infirmitatem corporalem: est melior quam musica minus proportionata: sed ordinata ad excitandum deuotionem: sicut fuit in heliseo. iij. Regum. iij. quod constat verum esse falsum. Si vero intelligatur de comuni et ultimo fine religionis. scilicet de profectu et perfectione charitatis. sic habet veritatem. In omni enim arte et in omni negotio hoc videmus. quod instrumenta et operatio: neque quanto magis proportionata sunt ad consequendum illud finem: tanto perfectiores sunt et ars est perfectior secundum illas. Que sit autem ista paupertas que est magis proportionata perfectioni charitatis: satis patet ex auctoritatibus preallegatis de doctrina christiana li. iij. cap. lxxxvij. et de lxxxij. q. xxxvi. q. Patet ergo quod solus de fine communi et ultimo in via. scilicet de profectu et perfectione charitatis verum est. quod tanto vnaquequeque religio perfectior est secundum paupertatem: quanto habet paupertatem magis suo fini proportionatam. Patet etiam quod hoc est religio que nihil habet nec in communi nec in proprio. quod ibi maxime destruitur et annihilatur cupiditas. Sed ille qui hoc dixit non intellexit verbum suum predictum de communi fine religionum. ideo falsum est quod dixit in eadem questione: eodem articulo. in responsione primi articuli. Non oportet inquit quod religio tanto sit perfectior quanto maiorem habet paupertatem: sed quanto eius paupertas est magis proportionata communi fini et speciali. Et de communi fine dicitur verum. Ex hoc enim quod paupertas est maior: est finis communi proportionabilior. Et de hoc solo fine habet veritatem: sicut ostensum est. non autem de speciali fine. et tamen certum est quod de speciali fine principaliter intendit cum hoc dicitur sicut consideranti verba eius in principali solutione potest patere. que sunt hec. si consideres paupertatem per comparationem ad speciales fines religionum. sic supposito tali fine paupertas maior vel minor est religioni accommodata. et tanto erit vnaquequeque religio perfectior secundum paupertatem: quanto habet paupertatem magis proportionatam suo fini. Dicitur ergo ad confirmationem sue solutionis. quod aliquid habere in communi est conforme paupertati christi. Christus enim suo exemplo hoc docuit: qui etiam fuit paupertatis institutor. Dedit enim loculos in quibus Judas ea que mittebantur portabat. Jo. xij. Item Jo. iij. legitur quod discipuli ierant in ciuitates ut cibos emerent. Nos autem dicimus. quod quicquid legitur de loculis si diligenter persequeretur. sicut glo. et sancti exponunt: magis probat quod habere aliquid in communi sit imperfectio quam perfectio. Tribus enim de causis legimus saluatores loculos habuisse et necessaria emisisse. scilicet ad sustentationem vite: ad subuentionem pauperum: et ad usus proprios. et suorum propter imminente necessitate: et condescensionem et dispensationem propter infirmos qui talia erant facturi in ecclesia de loculis propter subuentionem pauperum. Dicit Chrysostomus. super Joannem. homel. lxxxij. super illud. autem ut egenis aliquid daret Jo. xij. Non peram inquit neque virga: neque es portare aut deferre iubens: mar supinze ferebat ad inopum ministerium. Ex hoc existimauerunt discipuli ut in opibus aliquid daret. Item super illud Mat. h. xvj. Aperiens os eius inuenies staterem. dicit glo. Hieronymus. Dominus tante fuit paupertatis: ut vix daret tributa non haberet. Judas inquit in loculis communia habebat: sed res pauperum in suos usus pertere nephas duxit: seipsum datus exemplum nobis. Dec Hieron. Item Secundo (sicut dictum est) legitur habuisse loculos ut emeret necessaria ad usus suorum. Tali enim de causa habuit ut emeret necessaria quando transibat per Samariam: sicut legitur Jo. 4. quod discipuli ierant in ciuitatem ut emeret necessaria. Samaritani enim erant inhospitales iudeis. Unde alibi legitur. quod cum iret in Ierusalem: Samaritani noluerunt eum recipere. Luce. ix. Dec eadem causa ingruente passione et persecutione discipulorum ipse loculos habuit: et discipulos habere permisit. Unde Luce. xxij. legitur. Quando misit vos sine baculo et pera: et sine calciamentis: nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt. Nihil. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet sacculum: tollat similitur et peras. ubi glosa marginalis dicit: et est Bede. Non eadem viuendi regula persecutionis tempore discipulos informat que pacis tempore. Ad istos prope discipulis ad predicandum: ne quod tolleretur in via preceptor ordinauit. scilicet ut qui euangelium nuntiat de euangelio et viuatur. In statu vero mortis articulo et tota illa gente pastores et gregem persequere congruas ipsos regulam docuit: promittens ut tollat necessaria victui: donec sopita persecutio in saniam tempus euangelicam redeat. Dec glo. Item Tercia alia glo. In hoc quoque datur nobis exemplum: ut nonnunquam causa ista: te de nostri rigore propositi quidam sine culpa remittere possimus. Dec glo. Tercio legitur habuisse loculos pro defensione sue et propter infirmos. sicut dicit glo. super illud ps. Produces fenum iumentis. Dominus habuit loculos in usus eorum qui cum eo erant. Religiose enim mulieres que erant in eius comitatu ministrabant ei de substantia sua. et infirmorum provisionem magis suscipiunt: prenuntiant multos futuros infirmos. et illa magis quesituros: quibus prebuit exemplum necessaria sumenda a subditis. Dec glo. Item Tercia Augustinus de ope monachorum aliquantulum post principium. Deus more misericordie sue infirmis copatens. cui cum angeli ministrarent: loculos tamen habebat in quibus mitteret pecunia. que conferebat utique bonis fidelibus victui eorum necessaria: quos loculos Iude commendauit. Dec Augustinus. Item Tercia Augustinus homel. lxxxvij. super Joannem. Sur erat et loculos habens. quare habuit loculos cui angeli ministrabant: nisi quod illius ecclesie loculos habitura erat. Dec ibi. Ex nullo igitur omnium modorum haberi potest. quod habere aliquid in communi sit perfectio in viris religiosis. nam habere aliquid vel aliquod primo modo. scilicet ad dispensationem pauperum: non est bene aliquid in communi sicut habet religiosi: sed sicut habet plati: qui sunt procuratores et dispensatores bonorum ecclesie non domini. Unde ex isto modo habendi non ostenditur perfectio religionis que aliquid habet in communi: sed potius ostenditur perfectio plationis. Similiter nec secundus modus habendi. scilicet propter necessitatem: illud simpliciter magis est imperfectio quam perfectio. U. g. Dauid et pueri eius necessitate compulsi: comederunt panes propinquo: quod non licebat comedere nisi solis sacerdotibus. i. Regum. xxi. Similiter enim habet panes comedere illicuius erat laicis non perfectio. Machabei et necessitate compulsi pugnant in diebus sabbatorum. i. Machab. iij. Et Iosue. iij.

tationem vite: ad subuentionem pauperum: et ad usus proprios. et suorum propter imminente necessitate: et condescensionem et dispensationem propter infirmos qui talia erant facturi in ecclesia de loculis propter subuentionem pauperum. Dicit Chrysostomus. super Joannem. homel. lxxxij. super illud. autem ut egenis aliquid daret Jo. xij. Non peram inquit neque virga: neque es portare aut deferre iubens: mar supinze ferebat ad inopum ministerium. Ex hoc existimauerunt discipuli ut in opibus aliquid daret. Item super illud Mat. h. xvj. Aperiens os eius inuenies staterem. dicit glo. Hieronymus. Dominus tante fuit paupertatis: ut vix daret tributa non haberet. Judas inquit in loculis communia habebat: sed res pauperum in suos usus pertere nephas duxit: seipsum datus exemplum nobis. Dec Hieron. Item Secundo (sicut dictum est) legitur habuisse loculos ut emeret necessaria ad usus suorum. Tali enim de causa habuit ut emeret necessaria quando transibat per Samariam: sicut legitur Jo. 4. quod discipuli ierant in ciuitatem ut emeret necessaria. Samaritani enim erant inhospitales iudeis. Unde alibi legitur. quod cum iret in Ierusalem: Samaritani noluerunt eum recipere. Luce. ix. Dec eadem causa ingruente passione et persecutione discipulorum ipse loculos habuit: et discipulos habere permisit. Unde Luce. xxij. legitur. Quando misit vos sine baculo et pera: et sine calciamentis: nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt. Nihil. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet sacculum: tollat similitur et peras. ubi glosa marginalis dicit: et est Bede. Non eadem viuendi regula persecutionis tempore discipulos informat que pacis tempore. Ad istos prope discipulis ad predicandum: ne quod tolleretur in via preceptor ordinauit. scilicet ut qui euangelium nuntiat de euangelio et viuatur. In statu vero mortis articulo et tota illa gente pastores et gregem persequere congruas ipsos regulam docuit: promittens ut tollat necessaria victui: donec sopita persecutio in saniam tempus euangelicam redeat. Dec glo. Item Tercia alia glo. In hoc quoque datur nobis exemplum: ut nonnunquam causa ista: te de nostri rigore propositi quidam sine culpa remittere possimus. Dec glo. Tercio legitur habuisse loculos pro defensione sue et propter infirmos. sicut dicit glo. super illud ps. Produces fenum iumentis. Dominus habuit loculos in usus eorum qui cum eo erant. Religiose enim mulieres que erant in eius comitatu ministrabant ei de substantia sua. et infirmorum provisionem magis suscipiunt: prenuntiant multos futuros infirmos. et illa magis quesituros: quibus prebuit exemplum necessaria sumenda a subditis. Dec glo. Item Tercia Augustinus de ope monachorum aliquantulum post principium. Deus more misericordie sue infirmis copatens. cui cum angeli ministrarent: loculos tamen habebat in quibus mitteret pecunia. que conferebat utique bonis fidelibus victui eorum necessaria: quos loculos Iude commendauit. Dec Augustinus. Item Tercia Augustinus homel. lxxxvij. super Joannem. Sur erat et loculos habens. quare habuit loculos cui angeli ministrabant: nisi quod illius ecclesie loculos habitura erat. Dec ibi. Ex nullo igitur omnium modorum haberi potest. quod habere aliquid in communi sit perfectio in viris religiosis. nam habere aliquid vel aliquod primo modo. scilicet ad dispensationem pauperum: non est bene aliquid in communi sicut habet religiosi: sed sicut habet plati: qui sunt procuratores et dispensatores bonorum ecclesie non domini. Unde ex isto modo habendi non ostenditur perfectio religionis que aliquid habet in communi: sed potius ostenditur perfectio plationis. Similiter nec secundus modus habendi. scilicet propter necessitatem: illud simpliciter magis est imperfectio quam perfectio. U. g. Dauid et pueri eius necessitate compulsi: comederunt panes propinquo: quod non licebat comedere nisi solis sacerdotibus. i. Regum. xxi. Similiter enim habet panes comedere illicuius erat laicis non perfectio. Machabei et necessitate compulsi pugnant in diebus sabbatorum. i. Machab. iij. Et Iosue. iij.

ps. i46.

Jo. i2.

Arti. XVI.

mat.i7.

Act. 3.

Corrup. III.

Responſio ad bec ſm Thomā. Ad ea que obui-
untur ad pñſa per ſingula non decreui-
mus reſpondere: pro eo ſcipue ꝑ ꝑpter paupertatē quas
ſe ꝑſitent bñe: nō ſolū re re noie ꝑdicatoꝝibꝫ veritatis. ve-
rum etiā oibꝫ ſimplꝫ ꝫ vniuerſalꝫ cuiuſcuꝫꝫ ſtatus ſe co-
nant ſupioꝝes ꝫ ſancioꝝes ꝫ ꝑfectioꝝes per oia declarare.
Cū igitꝫ comparatione ſcipue in tanto exceſſu odioſe cō-
probenꝫ: melius eſt ſub ſilentio ꝑterire. qꝫ ꝑꝑterne ꝫ litꝫ
gioſe ſtatū quemlibet ꝑꝑꝑꝫ ſtatui ꝑꝑonere vel ꝑſerre.
Verūtamē quemlibet illius articuli lectoꝝes intelligen-
tem arbitramur non latere qꝫ multas auctozitates a ſuo
ſenſu extorqueant: quantas etiā rōnes ſophiſticas ꝫ ſuo
ꝑꝑoſito

pposito extorquendo adducant. quaz vna est. Si qd negare psumperit hoc qd dicitur de sua supabundantia perfectionis: pari rōne negare poterit maiore continentia eoz qui nullatenus vxores habent: qd illoz qui habet vxores in cōmuni. Huiusmodi aut instantie improbabilitas vili: lectoris relinquat arbitrio: cui intelligenti dubius nō erit vxores in cōmuni habere semp fuisse nequarium: vt pote diuine legi cōtrariū. Res aut victui necessaria habere in cōmuni a sanctis patribus: imo a patre luminum spūs sancto ipsos dirigente: in christiane religionis exordio fuisse institutū. Et preter hec falsa quedam in pcessu suo Thome imponit: sicut patet applicantibus dicta eoz. Dicit Thome: et alia similia in isto et alijs articulis faciunt multis: que oīo si essent tante pfectionis quāte se faciunt tacuisse. Qd vtiqz in isto articulo (pcepit si spiritu humilitatis agerent) obseruassent. fortasse alio eis per singula respondēbit. Et quoniam nihil agant non quidem contra homines: sed contra veritate ipsam: quaz in isto impugnant articulo: euidētius ostendetur.

Reticulus Decimus sextus est de h qd dicit Thome. q. cxxxix. ar. viij. vbi querit. vtrū liceat transire de vna religione ad alia. In responsione. iij. argumētū. qd vbi ordo monachoz sit arctioris obseruancie si monachi essent laici: liceret transire de ordine monachorum ad ordinem canonicorum regularium: ppter illud Hieronymi ad Rusticum monachum. Sic viue in monasterio vt clericus esse merearis. Rōnes vō pmitit ad hoc que talis est. Vterqz ordo. s. monachoz et canonicoz ordinatur ad vitā pēpeliuā sive ad opa vite ptemplatue. inter que pcpua sunt que aguntur in diuinis ministerijs. et ad hoc ordinat directe ordo canonicoz. qz canonicis per se cōpetit vt sint clerici religiosi. monachis autem non per se cōpetit. vt habetur. xvi. q. pma.

Corruptorium.

Dic insinuat expresse. qd propter pmotionē ad clericatū licet transire de ordine monachoz ad ordinē canonicoz. et de ordine arctiori ad ordinē laxiore. Sed nos reputamus hoc falsū. Dicit enī Innocētius. et habet. xix. q. iij. monachi: qui diu morantur in monasterijs: postqz puenerint ad clericatū statuim⁹ nō debere eos a poro pposito recedere. Jura enim in transitu de vna religione in alia nō intendunt pmotionē de laicatu ad clericatū in religione ad quam transiunt: sed tñ modo maiorem conuersionis distinctionē. sicut dicit extra de regu. et transe. ad religionē. cap. sane. de canonicis. vbi determinat de quodaz qui in ecclesia quadā pfectus fuerat. et inde fugiens a quodaz abbate receptus est in monachū. qd si locus vbi receptus erat maioris religionis pmitteri deberet ibidē. Sinaut vt ad priore ecclesiam rediret cōpelli. Et de quibusdaz monachis in fine sic dicit. Cum monachus vester ad fratres ciuitatis transiit: nō vt vestro ordini derogaret: sed vt apud ipsos vitā duceret arctiore mādā. quatinus nullaten⁹ molesteris. qz charitas est fons ppi⁹ cui nō cōicat alienus. Auctoritas ē si recte itelligat non facit pro eo. Potius enim bonat Rusticū viuere tā religiose in cōuersione. tam studiose in scripturaz meditatione vt clericus effici mereret in ordine. nullatenus tñ ppter pmotionē sui ad clericatū licet ab ordine suo recederet: sicut expresse dicit capitulū palleatum. Vbi ista ad monitio Hieronymi locū dñet euz effectus: si monachi in pprio ordine pmoueri nō possent. sicut antiquus vsqz ad tempus Eusebii et Zoimi monachi ita monachi fuerūt qd nō clerici. i. nō ordiat. sicut. xvi. q. pma. supioris auctis habet. Utilis aut fuit admonitio pro tēpore Rustici et

Hieronymi. qz tunc religiosi et monachi lñati ad ordines pmoueant. Ratio aut quā insinuat. scilicet que agunt in diuinis ministerijs: sunt precipua in opib⁹ ptemplatue vite. facile soluit. Qd enī aliq duo sic se habet qd vnu est necessitatis et alter eminentie et nobilitatis: magis est eligendum qd est necessitatis. sicut exemplificat pbs de philosophari et ditari. Nobilius enī et melius simpliciter est philosophari qd ditari. tñ indigenti necessarijs magis eligendū est ditari. Cōsimilr in pposito. Maioris enim excellentie est officiū clerici qd humilitas monachi. vt offerre eucharistiam et celebrare diuina. et populo predicare qd in humilitate et abiectioe ppria peccata et populi plāgere: tñ peccatoz querēti saluare aīas suā magis est necariū hoc qd illd. et iō simplr magis est eligendū et tenendum.

Responsio

ad hec fm Thomā. Cōtra eius intentionē in nullo penit⁹ facit qd in isto articulo dicit. Monachis enim qui in proprio monasterio et in proprio statu ad clericatū et ad alios ordines sacros possunt pmoueri sicut nūc fit: nō licet transire ad ordines canonicoz regulariū euz maiori arctatione. et sic pcedunt que cōtra Thomā in hac pte obijciūt. Si tñ essent monachi qui in statu suo manēres non pnt pmoueri ad sacros ordines: tunc pnt transire pro sua pmissione ad ordinem canonicoz ppter excellentiā actū. ad quos ordines sacri instituant. et sic hēt itelligi dictū Hieronymi et ea que dicit Thome in hac pte. Responsio aut quā offerūt ad rōnē Thome nō est conueniens. Exēplū enim eoz de phari et ditari turpiter claudicat qd ad ppositū. qm philosophari nō hēt semp secū annexū id qd minus bonū est. s. ditari. Sed ministrare rite in ordinibus sacris: semp hēt secū annexū qd aīe salutis procurāde studeat homo. Vnde hoc cōmune (s. vjs diuersa) habet ordo vterqz.

Correctorium eorum que obijciuntur contra secundā secunde sancti Thome: finit.

Incipiunt rñsiones ad ea que obijciunt ptra dicta fr̃s Thome in qōnibus disputatis ab eodem de Veritate.

Reticulus Primus De hoc quod Thome dicit in de veritate. q. ij. ar. x. vbi querit. vtrū deus possit facere infinita. In responsione qōnis si infinitum actu esse possit s. nām rei. vel ē si nō possit impediēte aliquo alio qd ipsa rōne infiniti: dicendo qd deus pōt facere actu infinitus esse. Si autem actu esse repugnat infinito fm suam rationem: deus hoc facere non pōt.

Corruptorium. Hoc videt esse occasio erroris. Insinuat enim qd de⁹ pōt facere oē illud cuius rōni nō repugnat esse. et stat qd hoc est falsū. rōni enī pti vel mēdaci cui nō repugnat esse actu. et tñ neutrum pōt deus facere. et huiusmodi sunt multa. Itē actu esse nō videt repugnare rōni infiniti. qd pz in deo qui sūme actu est. et tñ est infinitus. et ideas hēt etiā infinitas in se. Sed fieri a sapiente in sūmo hoc repugnat rōni infiniti. Infinitas enim in multitudine iporat pfectionē et inordinationē. Deus aut sūme sapiēs nō pōt facere inordinatū. Sapientis enī est ordinare: vt dñ p metaph⁹. Infinitas ē in magnitudine iporat de necessitate infinitatē in vture. Infinita aut ṽtus excludit oēm dependentiā et oēm indigentiā. Deus aut nihil pōt qd nō dependat ab eo: vñ hec nō est sola rō quare deus nō pōt facere infinitum. qz esse actu repugnat rōni illius rei. scilicet ē qz facere aliqd tale repugnat voluntati diuine.

Responsio

ad hoc fm Tho. Ita reprehensio nulla penit iuenit: si rō dicti Tho^o sobrie cōcipiat. Intendit enī qd si rationi infiniti nō repugnat esse actu: tūc pōt a deo fieri. Ex hac tñ negatiua nō sequitur vniuersalis affirmatiua. quāz ipsi Thomae insinuare affirmant 7 falso. Et lz tñ isto mō posset concedi qd deus pōt facere omne illud cui⁹ rōni nō repugnat esse in actu. vel cui cōuenit esse in actu. Et vez qdē est qd deus pōt in omne id cui cōuenit esse in actu: qd facientis nō derogat pfectioni. cuiusmodi sunt mendaciū 7 peccatū. ¶ Qd vō dicunt qd rōni infiniti non repugnat esse actu. qz deus est summe infinitus. 7 habet ideas infinitas in se: cauillatio est. Loquit enī Thomae de infinito factibili a deo: scilz de infinito creando vel creato si qd pole esset. Querere vō vtz deus vel idee in ipso que sunt ipse possint a deo fieri: est idem querere: vtz aliqd possit a deo fieri vel creari. ¶ Quod tandē dicit. qd infinitas quēcūqz creata inducit quādā cōfusionē. nec cōpetit huiusmodi a summo sapiente fieri. cōcedi pōt. nec est cōtra Thomam qui nō habuit necesse omnia que dici possent vnius questionis solutione exprimere

Articulus

Scōs. De B qd Thomas dicit i de veritate mā siue q. ii. ar. xy. vbi querit. vtruz deus sciat singularia 7 futura cōtingentia. In responsione pncipali. qd cōtingens vt futurū est: nullā cognitionē habet cui falsitas subesse nō possit. vñ cum scientie dei nō subit falsitas nec subesse possit: impossibile est qd de futuris cōtingentibus deus scientia haberet: si cognosceret ea vt futura sunt. Et deinceps eadē. q. 7 articulo in responsione dicit. qd deus nō cognoscit futura cōtingentia vt futura sunt: sed vt presentia. Et ibidem in fine solutionis dicit. Si consideret vt est in dei scientia: magis deberet dici qd deus scit hoc esse qd qd sciat futurū. qz sibi nū qd sunt futura sed vt presentia. Eandem sententiam dicit in fine solutionis qōnis que est: vtruz scientia dei est variabilis.

Corruptorium.

Si intēderet dicere qd deus certitudinaliter cognoscit futura cōtingentia ac si actualiter essent presentia: vez diceret. Qd nō intendit vt videtur: sed potius qd eternitas est pñs toti tempore 7 oī eius differentie: 7 oīs differentia pñs est eternitati. 7 iō diuine visioni oīa cōtingentia futura realiter 7 actualiter sunt presentia. lz in tempore sunt futura. 7 iō cognitioni diuine de cōtingentib⁹ falsitas subesse nō pōt. sicut nec nostre. qñ videm⁹ aliqd pñgēs presentia 7 realiter esse: vt fortem sedere dum sedet. Sic videt error maximus. qd. sitēporalia vere 7 essentialiter fuerint ab eterno: sicut aliqua eoz aliqñ sunt in tēpore: cū tñ fm veritatem fidei catholice solus deus sit ab eterno. ¶ Ratio autem positionis non cogit. quando enim dicimus qd eternitas pñs est omni differentie temporis. 7 omnis differentia temporis pñs est eternitati. estimo qd intelligendū est sub hoc sensu. qd eternitas pñs est omnibus cognoscitiis. 7 rationes cognoscitiue oīum rerū presentes eternitati. Deus enī eternus pñs est 7 certitudinaliter oīa futura. pñs est: 7 oīa presentia in rōnib⁹ eoz cognoscit. vñ pñs est 7 futuroz rōnes cognoscitiue sunt pñs est eternitati 7 deo ab eterno. 7 cognitio eoz semp est pñs est: 7 nō ipse res cognite. Duic cōcordat Aug⁹. xi. pñs. post mediū. Videri dicunt futura nō ipsa que nōdū sunt. i. que futura sunt: sed eoz signa. vel cause videntur forsitan que iam sunt. Ideo nō futura sed pñs estia sunt iam videntibus: ex quibus futura predicant iam animo cōcepta: que rursus cōceptiones iā sunt. 7 eas pñs estes iā apud se intuentur que ista predicūt. Dec Aug⁹.

Responsio

ad hoc fm Thomaz. Que hic obijciuntur per ea que dicta sunt supra in responsione ad ea que dicunt cōtra dicta Thomae in pma parte summe arti. ii. luce clari⁹ dissolunt. ¶ Qd tñ hic dicit. qd eternitas solū dicit esse pñs oī dñe tēporis: pro eo qd pñs est rōnib⁹ cognoscitiis earūdem: manifestā pñt net falsitatē. Nō solū enī eternitas pñs est rōnib⁹ rerū oīum 7 tēporū cognoscitiis: imo est pñs oī rei 7 oī tēporis. sine cui⁹ pñs nīz oīa nīl forēt. qualiter aut futura cōtingentia diuino aspectui sint presentia eternaliter vt dictum est: patuit supra arti. ii.

Articulus

Tertius. De hoc quod Thomas dicit in de veritate mā siue. q. ii. ar. v. vbi qñt: vtz mā pma beat pñs pñs idea in deo. In rñsione pncipali. 7 in rñsione pmi 7. ii. argumēti dicit. qd idea pñs est idea respicit rem fm qd est in esse producibilis. mā aut nō pōt exire in esse sine forma. nec ecōuerso. nec pñs idea rñdet mae 7 forme tñ: sed toti cōposito rñdet vna idea: que est factiua totius. 7 quo ad mām 7 qñtū ad formam.

Corruptorium.

Dec positio videtur erronea pluribus magis. qz deus pōt dare esse mae sine forma: 7 ecōuerso. sicut in sacro altaris dat esse accñtib⁹ sine subiecto: cū accñtia magis depēdeat a subiecto qd mā a forma. ¶ Sdo opz qd oē qd bēt essentia distinctā habeat 7 ideā in deo cōridentem: alis enim esset ponere aliqd pñcipiū a deo in quo esset pñcipiū illi⁹ qd est erroneū. Lū ergo alia eēntia sit mae alia forme: necesse est mām hñe aliā ideā ab idea forme: 7 econuerso. 7 aliā esse ideā cōpositi. ¶ Tertio. qd dē pōt causare per cām scōz pōt ēt per seipm: cū sit cā pma. Cū ergo per formāz deus det esse actuale: poterit per se dare esse actuale materie. nō qd ipse sit forma vel actus eius: sed qd sita potestare infinita pōt dare esse materie sine forma: 7 ecōuerso sicut accidētī sine subiecto. ¶ Trē magis videtur qd pñs nendū sit deū habere distinctas ideas mae 7 forme qd cōpositi. Dicit enim Lōmen. super pñs. super. ii. particula. qd in rebus artificialibus cause sunt notiores apud artifices qd cōpositū. vñ si nos faceremus res naturales: tūc cause essent notiores fm Lōmen. ergo apud deū qui est opifex rez naturalū notiores sunt materia 7 forma qd cōpositū ex ipsis: si tamen ibi sit aliqd notius. ergo fm rōnē intelligendi prius 7 expressius 7 distinctius habet ideam in deo materia 7 forma qd cōpositum.

Responsio

ad hoc fm Thomaz. Dec omnia sufficienter discussa sunt in rñsione contra primā partem summe arti. ii. sicut patet intuenti.

Articulus

Quartus de hoc qd Thomae dicit in de veritate materia siue. q. ii. arti. vii. vbi querit. vtrum accidentia habeat ideas in deo. In responsione questionis qd loquendo de accidentibus que nūqz a subiecto separantur. 7 vna operatione pducuntur cum suo subiecto. cum idea pñs loquendo sit forma operabilis in qñtum huiusmodi: nō erit taliū accidētū idea distincta: sed subiecti cum oībus accidētibus erit vna idea.

Corruptorium.

Contra istam positionem sunt tria arg⁹ pma: que dicta sunt supra immediate contra positionem de materia prima. ¶ S. sicut deus omnia fecit: sic oīa distincta distingit. vt patet Gen. pmo. ergo sicut omnium que fecit erant idee 7 sunt in deo. ita omnium que distingit erant distincte 7 sunt in deo. Sed essentia accidentium est vere distincta ab essentia subiecti. ergo necesse est qd distincte sint idee accidentium ab ideis subiectorum.

Responsio

Responsio ad hoc fm Thomam. Ad tria illa ar-
gumēta superius facta rñsum est vbi
supra. In responsione ad articulu quartu cōtra pñā pñe
summe. ¶ Quartu etiā argumētū qd apponit soluit si-
militer ex dictis ibidē. Non enim pbat nisi qd huiusmodi
accidētia habēt ideas pñias. put idea dicit rō innotescē-
di vniuscuiusqz put pōt aliquo mō pñiderari in rōne pro-
pria quo mō cōsiderant accidētia huiusmodi in rōnib⁹
pprijs qd a substantia differūt. rñ itē mō concedit Tho-
mas qd accidētia habent ideas pñias.

Articulus Quintus. De hoc qd dicit
vbi querit: Vtruz singularia habeant ideam
in deo. in responsione scdi argumenti. qd pro-
prie loquēdo de idea fm qd est reitico modo
quo est pducibilis. sic vna idea respondet singulari spēi r
generi indiuiduatis in ipso singulari. Si aut accipiamus
ideam cōmuniter p similitudine vel rōne. sic cū diuersa
sūt pñideratio fortis: vt Sortes est: r vt hō est: r vt animal
est: respondēbūt ei plures idee vel similitudines. Et pñā
pñe summe. q. xv. ar. iij. in rñsione scdi argumenti dicit. qd
genera nō possunt hñre aliā ideā ab idea spēi: fm qd idea si-
gnificat exemplar. qz nunq est genus nisi in aliqua spē.
Taliter etiā est de accidētib⁹ que psequunt subiectum.
qz bec sunt simul cū illo. Accidētia aut que superueniunt
subiecto habent ideā specialē. Artifex enim per ideāz do-
mus facit oīa accidētia que cōcomitantur a pñcipio do-
mus: sed que superueniunt domui iam facte: vt picture r
huiusmodi. talia facit per aliam formam.

Corruptorium. Hoc videt pñā Aug⁹. ad 11e
bridium in epistola que sic in-
cipit. Recentissimis litteris rñ. vbi dicit. qd quantū ad ho-
minē faciendū attinet rō hōis nō meā vel tuā esse rōnez.
Quantū aut ad eiusdē temporis varias rōnes hominum
in illa sacra trinitate viuere. Nota qd dicit Aug⁹ ad bo-
minē faciendū nō cognoscendū. ¶ Quod aut dicit de rō-
nibus: intelligendū est de ideis. Et qd pñeodē Aug⁹ hñat
ideam r rōnem. sic patet sexto de trini. Omnia inquit rō-
ne sunt cōdita. nec eadē rōne homo qua asinus. Hoc enīz
absurdū est estimare. Singula enim pñias creatā rōnē
bus. Et infra: itqz has rōnes rerum principales ideas ap-
pellat. Plato. Et eadē. q. vbi supra. Idee sūt pñcipales for-
me: vel rationes rerum substantiales. ¶ Cōtra istū arti-
culū require supra. q. iij. arti. v. vbi querit: vtrum mā ba-
beat ideā in deo. r. q. iij. arti. vi. vbi querit: vtrum accidē-
tia habeant ideam in deo. ¶ Item require melius cōtra
pñā pñe summe. q. li. ar. iij. vbi queritur. vtz oīum que co-
gnoscit deus sint idee in deo. ¶ Itē distinctio quas facit
inter esse rei. put est pducibilis: r esse rei solum. put est
cognoscibilis nō videt cōueniens. qz fm hoc aliā ideam
haberet res qd in fieri vel fienda. r aliam qñ est fa-
cta. qd non ponit. r in nobis apparet esse falsum. ¶ Itē in
nobis videmus qd quādo ad ideā per quā res aliqua co-
gnoscit accedunt potētia r voluntas faciendi illā rez. tūc
illa idea est idea illius rei pducibilis in esse. Quādo vō
accidit illi notitie quā habemus de re potentia vel volun-
tas faciendi remanet eadem idea que prius. ergo videtur
qd distinctio nō sit ex parte idee.

Responsio ad hoc fm Thomam. Ad hoc quoqz pñ
pro parte per ea que dicta sunt in rñsio-
ne ad articulu prime dictū. ¶ Auctoritates etiā Aug⁹
quas adducunt in pñposito: nō possunt pro eis facere fm
vex eius intellectus. Quādo enim dicit qd quantum ad
homine faciendū attinet rñ. Nō pōt intelligi qd hominis
faciendi in sua cōmunitate sine omni indiuiduo siue sup-

posito humane nature sit idea vna in deo: cū hō sit sic faci-
endus vel pducendus. Intelligit ergo qd ad homine fa-
ciendū vñqz in aliquo supposito correspōdet aliqua idea
put sumit in sua cōmunitate abstracta ab illo r ab alijs
suppositis. r hoc nō fm qd idea est exēplar hominis sub
ea rōne qua faciendus vel pducibilis: sed put idea dicit
ratio innotescendi hominis fm qd pōt in rōne sua pñia
sine cōditionibus indiuiduantibus cōsiderari. ¶ Ad aut
pñant fm Aug⁹ pro eodem sumi ideā r rationem conce-
dimus. verūtū vt sumunt in rōne pñias: differt loqui de
idea prout sumitur pro exemplari forme rei pducibilis. r
prout sumitur pro rōne innotescendi vniuscuiusqz prout
pōt in rōne sua cōsiderari. ¶ Qz aut mouent plura obie-
cta cōtra istum articulum: require supra. r nos monemus
qd ibidē respiciantur respōsiones ad ipsa vbi supra. ¶ Ad
illud qd postmodū obijciunt. qd fm illud qd Thomam vi-
det: videt qd aliam ideā haberet res fm qd est in fieri. r
aliam prout est facta. ¶ Dicendum qd hoc videri poterit
nō intelligenti dicta eius. Ex dicto tamen eius sequit op-
positū. Cū enim put ipse dicit idea sub ratione exempla-
ris correspōdeat rei fm qd est in esse pducibilis. cum
nihil aliud sit in re pducta qd illud qd per suā productio-
nem recepit a deo. manifestū est qd nō aliam ideāz habe-
bit res iam acta producta siue facta quam habebat prius
quādo erat pducibilis. nec per cōsequens aliā quā habuit
in suo fieri vel pductione. ¶ Ad aliud qd obijciunt de ac-
cessu potētie vel volūtatis ad faciendū illam rē cuius po-
nitur idea. pcedit ex falso intellectu: ac si idea put est rō
innotescendi sumeret pro pñio ac formali pñcipio co-
gnoscendi talē rem: qd falsū est. qñ vñū est pñcipiū for-
male penit⁹ idē ipse deo quo cognoscit oīa. Ipsa aut ratio
innotescendi sicut rō pducibilis vel pducendi in deo:
quāz vñqz plurificat tenet se ex parte obiecti cogniti a
deo: inquantū. s. essentia diuina est intellecta cum habitu-
dine: sub qua aliqua creatura pducibilis ipsaz imitat. vel
fm qd rō propria in qua vñqz pōt aliquo mō pñidera-
ri: ipsa cognita cognoscit a deo. Et patet qd cū in deo non
sit volūtas aliqua accedens: nō pōt poni qd per accessum
r recessum volūtatis sit idē penitus fm rōnem: qd dicit
noie idee vt est exemplar rei pducibilis. r prout est ratio
innotescendi dicto modo. Ita ergo nō faciūt: quin predi-
cta distinctio ex parte idee sit cōueniens.

Articulus Sextus de hoc quod dicit
Thomam in de vitate mā
sue. q. xxiij. ar. viij. vbi querit: vtrum liberū
arbitriū creature possit confirmari in bono
per aliqd donum grē. Et in solutione pñcipa-
li circa mediū. qñ nō pōt esse peccatū in motu volūtatis. s.
qd malū appetat nisi in apprehensiuā virtute pñexistat de-
fectus per quē sibi malū nō vt malū pponat. qd est ratio
nis defectus. Et ex hoc accidit qd estimat aliqd particula-
re bonum esse finem: qd nō est finis nec vtile ad finem.
Vel per aliqd ab extrinseco deficit ratio. quia. s. ppter vñ
res inferiores que intense mouentur in aliquid intercipi-
tur actus rationis: vt nō firmiter r liquide suuz iudiciū
de bono pponat voluntati. Et eadez. q. arti. sequenti. vñ
liberū arbitriū hominis in statu vie possit confirma-
ri in bono. In solutione principali dicit circa mediū. qd
origo peccati vel est ex rationis errore que in particulari
decipitur: vel ppter aliquam passionem viriuz inferioz.

Corruptorium. Istud fm aliquos videat i
vñ. et bicoz. tamen hoc videtur sapere errorem Pelagij
contra gratiam. Si enim peccatum voluntatis causatur
semper ex defectu rōnis r errore eius per se: vel ppter pas-

Ad 2^mAd 3^m

c. 4.

Arti. VI.

fionē viriū inferiorū cū ad directionē voluntatis in bo-
 num: necessaria sit scientia et doctrina: sicut dicitur Pelagi-
 bereticus ponens quod deus nos adiuvat per legem et doctrinā:
 ut discamus que sapere vel facere debeamus. nō autem per
 donū spūs sancti vel grē nos adiuvat: ut que didiceram⁹
 2 facienda faciamus. ¶ Si quilibet pōt experiri in seipso.
 quod rōne dictante vere aliqd esse peccatū: ut fornicari vel
 aliqd aliud. tñ voluntas durante isto iudicio pōt corpus
 mouere ad peccatū et cōmittere peccatū. ¶ Si dicas quod
 nō: nisi ratio inducta per imperiū volūtatis iudicet illud
 3 faciendū. Sit ita: igitur prius fuit peruersus imperiū in
 voluntate: q̄ malū iudiciū in ratione. ¶ Item interius
 maxime cōtingit videre. quod volūtas pōt peccare in volen-
 do et eligendo absqz defectu rōnis in operatione vniuersi-
 salis boni vel vtilis ad particulare bonū vel interceptiōe
 iudicii ppter vehemētiā passionū in virib⁹ inferiorib⁹.
 sicut dicit p̄s in rhetorica. cap. de delectatiōibus. Honor
 ingit et cōplacētia sunt delectabilissimoz. ¶ Si. honores.
 cōcupiscētie et cōplacētie nō sunt in viribus inferiorib⁹.
 c. 7. qz ista nō apprehendunt per sensus. Un p̄s in .iiij. ethico-
 ruz dicit. quod honore et disciplina gaudet amicus hoīz nihil
 pariter corpore sed mēte. Pono ergo quod intellectus dicat.
 Honor pax vel nihil prodest ad salutem. Idem dicat de
 complacētia hominū ppter se sic dicēdo cōstat quod vez
 dicit. ¶ Item pono quod intellectus dicat. Honor et compla-
 centia delectabilia sunt. cōstat quod adhuc dicendo hoc nō er-
 rat: sed vez dicit. ¶ Si illud iudiciū rōnis intercepti non
 pōt per passiones viriū inferiorū in concupiscendo ista.
 Quia (ut dictū est) cōcupiscētia horū ad vires inferior-
 res nō spectat: sed ad solā mentem. et tunc bis ita se habē-
 tib⁹: p̄stat quod volūtas nō pōt appetere et eligere honores
 humanos et cōplacētiāz hoīz ppter delectatiōē que est
 in eis. Pōt igitur voluntas peccare absqz rōnis defectu
 4 modis p̄dictis. ¶ Itē Chrys. super Mat. homelia. xxiij.
 Attendite a falsis p̄phetis et c. circa mediū. Bonis inquit
 operibus inuigilandū est. quia error nō generat peccata:
 sed p̄tā errorem: sicut dicit sapientia. Impietas hominem
 trahit ad errorem. ¶ Et simile dicit Grego. y. moralium
 5 super illud. In desertis habitat torpentiū. ¶ Item Aug⁹
 in enchir. Ipse error per seipsum aut magnus in re ma-
 gna: aut paruus in re parua. tamen semper est malū. Quis
 enim nō errans neget malum: approbare falsa pro veris.
 Ergo s̄m Aug⁹ error s̄m se est malū: saltem pene. Constat
 autē s̄m fidem. quod in Adam nō fuit pena ante culpā. Nō
 est autē culpa nisi in voluntate. ergo cū error omnis sit pe-
 na: prius fuit error pena in intellectu. Ade q̄ culpa: qd est
 falsum et erroneū. ergo nō necessario est prius error in rōne
 q̄ peccatū in volūtate: sed e cōuerso. ¶ Item glo. Aug. su-
 per illud psalmi. Concupiscit et deficit anima mea. Uide-
 6 mus inquit nōnunq̄ ratione q̄ vtilis sunt institutiones
 dei. i. opera iusta: sed infirmitate p̄peditū aliquando non
 desideramus. P̄uolat ergo intellect⁹ sequi tardus vel
 nullus affectus. Ex quo patet quod intellect⁹ sequi volun-
 7 tas. Nō enim simul sunt inseparabiliter ut splendor et lux.
 sed posterius ut scire sequi addiscere. et sanū esse ad me-
 dicari. sed in talibus s̄m philosophum in scōo posteriorū:
 et in fine scōi de generatione et corruptione. nunq̄ tenet cō-
 sequentia de priori ad posterius sed e cōuerso. Nō sequi-
 8 tur ergo ratio est recta. ergo voluntas est recta vel bona.
 Si autē hoc nō sequitur. ergo oppositū cōsequenti potest
 stare cū antecedēte. s. volūtas nō recta cū rōne recta. Nō
 enim sequi. si peccatū vel curuitas est in voluntate: quod er-
 9 roz p̄cesserit in ratione.

Responsio ad hoc s̄m Thomā. Istud dictū Tho-
 me ut ipsi fatentur est cōsonum p̄bo

Corrup. III.

viij. ethi. Errorē nō sapit Pelagi⁹ contra grām (salua grā
 eoz) Pelagi⁹ enim posuit quod ad bonū meritorum sine
 grā sufficiebat volūtas humana quā posuit adiuari per
 leges et doctrinā: ut discamus que facere aut agere debea-
 mus ut ipsi met dicunt. Cui in nullo cōsonat ista positio. Iqz
 enim ex defectu rationis proueniat defectus in motu vo-
 luntatis: nescio qua euidētia: imo qua sophistica appa-
 rentia possit cōcludi quod voluntas vel liberū arbitriū hoīs
 gratia nō indigeat ad opus meritorius exequendum. vñ
 mirū est quod errorē istū tam effronter sine causa imponere
 audebant tanto doctoz. Un prima ratio quā ponunt con-
 tra euz: patet ex dictis nimis irrōnabilis. ¶ Ad 2^m cum
 dicunt. quod durante iudicio rōnis. quod aliquid nō est facien-
 dum: pōt voluntas mouere ad illud. ¶ Dicendū quod iste
 malus motus volūtatis puenit ex aliquo defectu rōnis
 precedente istud iudiciū. contra cuius dictamen volū-
 tas fertur in malum illud. Verbi grā. ut eorum vtamur
 exemplo. Nisi prius ratio aliqua passione ligata obtulisset
 actū fornicationis ipsi voluntati sub ratione boni: vñ
 qz volūtas nō moueret in illud postmodū p̄tā dictamē
 vel iudiciū rōnis eiusdem. Et p̄ter hoc Iqz ratio iudicet il-
 lud esse malū simplr. nō tamen videt quod stante tali iudi-
 cio possit voluntas in id moueri: nisi rō etiam iudicans il-
 lud esse malū simplr aliquo mō deficeret passione ligata
 vel alio mō ad iudicandū illud bonuz ut nunc. qm̄ nihil
 mouet vtutē appetitiuā nisi s̄m quod aliquo mō apprehendit
 sub rōne boni. Illa ergo ratio nihil cōcludit. ¶ Ad 3^m di-
 cendum. quod Iqz ratio nō erret dicendo quod honor et cōplacē-
 tia hominū et huiusmodi sint delectabilia nec intercipiāt
 eius iudiciū per passionē viriū inferiorū. pōt tamen
 aliquo mō in eoz iudicio deficere existimando. s. aliquid
 eoz esse finē. cū nō sit finis vel vtile ad finē cū nō sit vti-
 le. et ex hoc defectu rōnis cōtingit volūtatem huiusmodi
 male appetere dum mouet tanq̄ ad finē in illud. qd sibi
 pponit a rōne errante in particulari sub ratione finis: dū
 tñ nō sit finis vel vtile ad finem: cū tñ nō sit vtile. ¶ Ad
 4^m dōm s̄m Chrys. peccata generāt errores: cecitatis: que
 est sequela culpe siue pena: que semper a peccato p̄ueniūt.
 s. illud Sap. Excecauit eos malitia eoz. Predictus autē
 defectus in ratione nō habet rationē culpe p̄prie loquen-
 do. nec etiā rationem pene. ut patet ex doctrina Thomae
 lib. iij. contra Gentiles. cap. viij. vbi dicit. quod duo p̄ncipia
 voluntatem p̄cedunt. s. vis apprehensiuā: et obiectum
 apprehensum: qd est finis. Cū autē vnicuiqz mobili respon-
 deat p̄prium motiū. nō quilibet vis apprehensiuā est debi-
 tum motiū cuiuslibet appetitus. sed hui⁹ bec: et illi⁹ alia.
 Sic igitur appetitus sensitui motiū p̄prium est vis app-
 hensiuā sensibilis. ita volūtatis p̄prium motiū est ipsa rō
 ei respondens. Rursus cū ratio multa bona et multos fi-
 nes apprehendere possit. et cuiuslibet sit p̄prie finis. ergo
 voluntatis erit finis et p̄prium motiū: nō bonū qdlibet:
 sed bonū determinatū. Cū igitur voluntas redat in actū
 mota ab apprehensione rōnis p̄sentantis sibi p̄prie bo-
 nū segt debita actio. Cum autē voluntas in actionē p̄-
 rumpit ad apprehensionem apprehensue sensuales: vel
 ipsius rōnis p̄sentantis aliqd aliud bonū a bono p̄-
 prio diuersum: sequit in actione volūtatis peccatū. p̄ce-
 dit ergo p̄ctū actionis in volūtate defect⁹ ordinis ad rō-
 nē: vel ad p̄prie finē. Ad rōnē qdē sicut cū ad subita ap-
 prehensione sensus volūtas in bonū delectabile s. sensus
 tendit. Ad finē vō debiti: sicut cū ratio in aliqd bonū rō-
 cinādo deuenit. qd nō est nūc vel hoc mō bonū: et tñ volū-
 tas in illud tendit q̄si in p̄prie bonū. Dic autē ordinis de-
 fect⁹ volūtari⁹ est. nā in p̄tate ipsius voluntatis est velle et
 nō velle. Itē qz in potestate ipsi⁹ est: quod ratio actu p̄sideret
 vel

vel a cōsideratione desistat. aut q̄ hoc vel illud confide-
ret. nec tñ iste defectus est malū morale. Si enīz rō nibil
p̄sideret. vel si cōsideret bonū q̄cūq; nōdū est peccatuz;
quousq; volūtas in finē indebitū tendat. quod iā est volū-
tatis actus. ¶ Ex his dictis Tho. satis liquet. q̄ iste defe-
ctus malū culpe p̄ueniens. p̄sistit in quadā negatione or-
dinis. que de rōne sui nec habet rōne culpe nec pene. Ista
aut negatio ordinis in actu apphēsiue trāsit ad p̄uatio-
nez ordinis siue dcozinationē in actu motiue. nec dici-
huiusmodi defectus apphēsiue error. qz non est ibi dece-
ptio. s; vera apprehēsiō. que tñ iō dicit defectiua. qz illud
q̄d apprehēdit sub illo ordine nō apprehēdit. sub quo ap-
prehēdi deberet anteq̄ volūtas in illud tenderet. Verbi
grā. Rō apprehēdit bonozē sub rōne boni. ista apprehē-
siō vera est. tñ nō est cōpleta. nec deberet adhuc volūtas
ad bonozē moueri donec plenū p̄sideraret nō solū i se. s;
vt ad deū finē vltimū ordinabile. Ergo q̄d dicit. q̄ ois
error pena est. p̄cedatur. Qd aut supponit q̄ iste defectus
apprehēsiue sit error. interimar. s; sic ratio ista annuiliat.
¶ Ad 5^m patet per hoc. cōcedimus enīz q̄ error siue dece-
ptio semper habet rōnez mali. prout dicit Aug⁹. Ista aut
defectū errorē esse negamus. ¶ Ad 6^m per idēz patet. ve-
rum enīz est q̄ volūtas pōt esse nō recta stante rectitudi-
ne rōnis quo ad aliquid. scilz q̄ nondū sit in ea defectus
q̄ sit error vel deceptio vt dictū ē. tñ cū hoc simul stat. q̄
in ratione p̄dictus defectus inueniat. qui est apprehēde-
re aliquid sine ordine. quod nō est culpa. sed solum in vo-
luntate est culpa. eo q̄ in illa mouetur prius q̄ sub debi-
to ordine apprehendatur. et per consequens mouetur in
motuum indebitum. propter quod est nō recta.

Articulus Septimus. De hoc quod
Tho. in de veri. materia si-
ue. q. xxvi. arti. i. vbi querit. vtrū aia separata
patiatur ab igne corporeo. et in solutiōe p̄nci-
pali ponit tres acceptiones huiusmodi passio. et
dicit q̄ tertio mō quo trāsumptiue dicit nomen passio-
nis. aia pati eo modo quo eius opatio pōt ipediri. Et in-
fra. Patitur inq̄ anima ab igne corporeo mō supradicto.
prout dicimus pati omne illud quod impeditur a propria
operatione. vel aliquo sibi competente.

Corruptorium. Ex his videtur sentire aias
reparatas et angelos repro-
bos cruciari impedimēto p̄p̄e operationis. vel alicuius si-
bi cōpetētis. nō pena ardoz. Unde ē et in. iij. suo super
sentētias. dist. xxi. in solutiōe p̄ncipali. vltima. q. ita dicit.
Ille ignis inq̄atū est instrumētū diuine iustitiē. h; vt spi-
ritū quodā mō retineat alligatū. et in hoc ille ignis spiritui
veraciter est nociuus. et sic aia ignē sibi esse noxiū vidēs.
ab igne turbat et cruciatur. Nec sunt dicta ibidez que vi-
dentur erronea. qz sunt cōtra euāgeliū et doctrinā sancto-
ruz. Mat. x. Jte maledicti etc. Et Luce. xvi. Mortui
us est aut et diues et sepultus in inferno. Eleuans aut ocu-
los suos cū esset in tormētis. Et segitur. Mitte Lacram
vt tingat extremū digiti sui in aquā vt refrigeret linguā
meā. qz crucior in hac flāma. Sup quo dicit Ambro⁹ q̄
magis est narratio q̄ parabola. ¶ Jte sancti dicūt repro-
bos puniri pena ardozis veri. vt Aug. de fide ad. Petri. c.
vltimo. Iniqui omnes ibūt in cōbustionem eternā. iusti
autēz in vitam eternā. Iniqui autēz semper arsurī cū oīa.
bolo. Iusti vō semper regnaturi cū christo. Jte p̄ de ciui-
tate dei. c. ix. et. multum loquitur de ista materia. Cur in-
quit nō dicimus. q̄uis miris. veris tamē modis spiritus
incorporeos pena corporalis ignis affligi. Et Gregorius q̄
to dialogorū. Sic fit vt res corporea rem incorpoream
exurat. vñz ab igne vñbili ardor et dolor inuisibiliter tra-

bitur. vt per ignē corporeum mens incorporea etiā corpo-
rea flāma crucietur. Qd colligere ex dictis euāgelijs pos-
sumus. quod incēdiū non solum anima vidēdo. sed etiāz
experiendo patitur. ¶ Vile cōcordat quod dictū est su-
pra de diuine epulone. quare enīz peteret diuice refrigera-
ri per aquā si non sentiret flāmaz corporeā. nūquid aquā
petit ad dissoluēdam detētione vel linguā eius ab igne.
¶ Ex his patet q̄ verbis catholice et euāgelice veritatis
plus cōsonat q̄ spūs incorporeus cruciatur ab igne cor-
poreo et ignei ardozis pena. et hoc inq̄atū ignis est instru-
mentū diuine iustitiē. nō tñ virtute sue nature. ¶ Jte cō-
tra illud quod dicit quarto sentētia. spūs ideo pati. qz vi-
dent ignē sibi noxiū. Aut igit intelligit de nocumēto de-
tētioz. vt ipedimēti ab opatione desiderata. vel alio cō-
petētī. aut de nocumēto ardozis. s; q̄ iō patiantur ab igne
penā ardozis. qz vidēt ignēz hoc modo sibi noxiū. Si in-
telligat p̄ mō. hoc supra iprobatur est. Si secūdo mō. aut
q̄ de vñsē sensitua trā. aut imaginatiua. aut intellectuā-
li opinatiua. s; aut de duob⁹ istis. aut oibus simul. Si q̄ in-
telligit q̄ vidēt illū ignē noxiū sibi nocumēto ardozis. cū
tñ nō ardeat fm veritatē. et sic patiūtur. hoc est. sic ledunt
ab igne illo. qz apprehēdunt illū apprehēsiōne sensus vi-
sūs. nō aut apprehēsiōne sensus tact⁹. tūc sine dubio ma-
gis ponēdus ēet iste ignis lucidus q̄ calidus. et separi ab
eo calor magis pōt q̄ splēdor. cuius cōtrariūz dicit Bass-
lius in exameron. ¶ Jte si puniretur tñ modo vidēdo
ignē. non quasi tāgēdo. debuit christus dixisse. Matthei
xxv. Jte maledicti ad ignem eternū. et nō in ignē eternū.
qz hoc p̄positio ad importat distātiā necessariā ad vñsum.
Nec autē p̄positio in. importat indistātiā que impedit
visus et necessaria est ad tactū. ¶ P̄. si patiūtur ab igne
vidēdo illum et imaginando eū vt sibi noxiū. non autēz
opinādo eum sibi noxiū. qz demones sunt sagacissimi. et
nouerūt q̄ ignis non potest agere in spūm. Si inq̄as ita
intelligat. hoc nō vidēt posse stare. Quia phis. y. de aia.
dat differentiā inter imaginationē et opinionē. q̄ imagi-
nationē deponere possumus cū volumus non aut opinio-
nem. Si ergo solū torquent imaginādo tormētū ignis et
nō opinādo. tūc possent q̄cūq; vellēt imaginationē suā
deponere. et per p̄sequēs penā ardozis. qd fallū est. ¶ P̄.
phis dicit in fine. y. de aia. Cū opinamur aliq̄d terribile.
aut arduū. non statim cōpatimur. Ex quo p̄z q̄ fortior est
opinio ad inducēdū vel prohibēdū passionem q̄ imagi-
natio. Cū igitur demones habeāt opinionē suā sanam q̄
nō patiūtur. nec pati possunt ab igne corporeo quātū can-
qz imaginētur eū sibi noxiū. non propter hoc patiūtur ab
ipso. Si autē intelligat tertio. illo modo. s; q̄ demones vi-
dēt se cremari vel cruciari. cū tamen fm veritatē nec cre-
mentur nec cruciētur nec ardeāt. P̄ iā supius improbatū
est per auctoritates sanctoz. ¶ P̄. noa videm⁹ q̄ demo-
nes sagacissimi sunt. hñt enīz opiniones sanas et veras in
alijs. quo mō ergo in hoc solo qd magis expiunt errarēt.
ita q̄ putarent se in igne cremari. et tñ nullo mō cremari
pōt. ¶ P̄. si torquent ab igne solū. qz vidēt illū. et opinan-
tur se torqueri ab igne. tūc illi qui hñt saniores opinioēs
et iudicia. et forte acutiores sunt inter eos vt Lucifer. mi-
nus punirent. qd fallū est. qz sciētia aggrauat peccatum
eorz. et per p̄sā penā. ¶ Autēz autē quas adducit ad p̄fir-
mationē dicti sui male adducte sunt sicut p̄z per inspectio-
nem originaliū. Exēpla autē poni pōt abus declarari pōt
q̄ ignis corporeus imprimere possit in spūs penā ardozis.
ita tñ q̄ nō calefaciat eū nec cōsumat. Unū est q̄ oculus
apprehendit albū per spēm suā vel nigrū. et tamē non fit
oculus albus vel niger. p̄pter speciem quā recipit. eodē mō
do spiritus nudi vel separati apprehēdūt et quasi sentiūt
bb

Arti. VII.

calores et aliores vere. et tamen non sunt calidi vel frigidi. Unde non opus quod spiritus calefiat ab igne quem apprehendit ut corpus. et cum vere apprehendat ut corporale sicut corpus vel oculi colore et organum olfactus odore. Huic aliquantulum concordare videtur quod dicit philosophus in libro de anima motus animalium. c. vi. phantasia ingit et intelligentia habet rerum virtutes. Aliquo enim modo spiritus intellectus calidi et frigidi delectabilis aut tristabilis talis existit. qualis quod dicitur est vnaqueque. propter quod terrent et timet intelligentes solum. Quod autem in corporibus dantur post iudicium et ante in spiritibus possit esse pena ardoris sine presumptione ostenditur etiam quia hoc est possibile in corpore passibili. Unde magister in hystoriis super Gene sim. c. de electione primi hominis de paradiso. dicit. Si queritur quid ille ignis presumat. potest dici quod quedam species ignis est. sicut in vita beati. Nicolaus legit. cui si manu adhibes ardorem sentis. sed non pateris adustionem. Item dicit idem enangelium. c. de diuine epulone et Lacaro. Si ergo hoc est possibile in corpore corruptibili. multo fortius in corporibus incorruptibilibus et spiritibus nudis. Per experimentaliter sentimus. quod quod aliquod corpus vehementer calefit ab igne longe prius sentitur pena ardoris siue imoderati caloris quam ipsum corpus possit consumi vel consumi. Ex quo ergo ista sunt separabilia tempore. leguntur quod deus potest separari prius a posteriore simpliciter in eternum etiam si vniu esset effectus alterius. Potest ergo ignis ut est instrumentum diuine iustitie. ordinatis inferre penam ardoris absque calefactione corporis incorruptibilis vel spiritus nudis. Ad argumenta autem que ponit iam dicta in dicta. respondetur. Primum est tale. Semper honorabilius est agere patiente. Et Augustinus. xix. super Gen. ad litteram. Omni modo prestatius est quod facit ea re de qua aliquid facit. ergo anima ab igne pati non potest. Rursus. agens in quantum habet actu formam. quam vel cuius similitudinem patiens tantum habet in potentia tantum est nobilior patiente sed non opus quod simpliciter. quia secundum philosophum. omne agens physice patitur. Et ideo si agens est nobilior patiente simpliciter. sequeret de necessitate quod idem respectu eiusdem esset nobilior et ignobilior. vnde opus dicere quod agens est nobilior patiente in quantum habet non simpliciter. sic etiam ignis corporeus in quantum instrumentum diuine iustitie est nobilior ipso peccatore in quantum est peccator. Secunda ratio de his que videtur ponderanda est. Damascenus. libro. c. vi. ibi. Tradit ingit diabolus et demones eius. et homo eiusdem est antichristus et impij peccatores in igne eternus non materialiter. quod est hic apud nos. sed qualiter vtiqz nouit deus. Dis autem ignis corporeus est malis. ignis que anima separata patitur non est malis neque corporeus. sed ardorem non in fert nisi corpus. ergo non patientem penam ardoris. Rursus. negatio non sinit super hunc accusatiuum malez tamen. sed super totum illud male. qualis hic est apud nos. et hoc verum est. propter enim alias duas ignis iste differt a nostro visuali igne. quia non sicut succedit. nutrit ille vero non. Job. xxx. Deuorabit eos ignis qui non succedit. Super quo Gregorius. Ille ignis maxime calet. et minime lucet. noster plus lucet quam calet. quia longe remotius illuminat quam calefacit. Et ideo dicit Damascenus. quod non est malis qualis est apud nos. Tertia ratio talis est. Ignis iste affligit animam. ergo sentit nocivus. Deinde persequens per se per philosophum Augustinum in enchiridion. c. vi. Si sentit nocivus aliquid per ipsum adimit. ignis autem corporeus nihil potest ab anima adimere. ergo non potest eam affligere. Rursus Augustinus. sicut dicit. Nocet autem adimendo bonus. unde dico quod ignis corporeus nihil adimit de substantia anime vel angeli. quia sunt intransmutabiles in sua substantia. sed adimit illam delectationem quam habitura erat virtus apprehensiva in apprehensione sui obiecti in debita et in moderata proportionem. et illam pacem quam substantia cognitiua habet cum virtutes sue non grauentur ab obiecto excellenti. Et huius sile reperimus in

Corrup. III.

libro de celo et mundo. vbi philosophus dicit. quod si essent in vno quocumque orbium multe stelle errant. esset vltimus orbis in pena et labore. cum ipse non moueret orbem qui sunt post ipsum motum. quero ergo si ois labor et pena nocet et adimit aliquid. quid est quod adimit vltimo orbi vel intelligentie ipsius motu. et non est dicere quod aliquid substantie adimatur. sed sicut Comentariorum exponit. solum debita proportio mouetis ad mouendum et mori ad resistendum. et hec esset causa laboris et penae. si essent multe stelle in aliquo orbe bestitantes siue errantes. Quarta talis est. Omne quod agit in alterum imprimit similitudinem forme per quam agit in ipsum. Sed ignis agit per calorem. ergo cum anima non possit calefieri. videtur quod non possit pati ab igne. Rursus. ignis imprimit in ignem similitudinem caloris. non calorem. sicut coloratum imprimit in oculum similitudinem coloris. non colorem. et sic de alijs sensibus. Rursus vero quod ignis imprimit in animam similitudinem caloris tamen corpus calefactum verum calorem potest esse. quia ignis agendo in corpus imprimit suam speciem. et per speciem immittit verum calorem. qui est in corpore passio in potentia. et per speciem ignis trahit ad actum. vnde verus calor qui fit in corpore calefacto per actionem ignis. non est immixtus ab igne. sed educatus in passio de potentia ad actum. In spiritu autem nudo non est potentia ad verum calorem. vnde ignis agens in spiritum solam speciem immittit. et sic immittit de non educit de potentia ad actum aliquid calorem. Et sic cum coloratum immittit speciem in oculum. non verum colorem educit de potentia ad actum. quia ibi non erat talis potentia. In hoc tamen est differentia. quia ignis ultra suam similitudinem immittit in spiritum veram penam ardoris. secundum quod exigit spiritum puniri. in quantum ignis agit ut instrumentum diuine iustitie puniendo. et in quantum potentia agentis ipsius ignis excedit in proportionem indebita potentiam passivam ipsius spiritus. sicut visibile siue sicut lux siue color ledit visum et nocet. Quisnam immittatur in oculum nisi intentio lucis siue coloris. Quinta ratio talis est. Omne quod patitur ab aliquo mouetur ab eo. quia mouens generalius est agens. ut dicit Comentariorum super primus de generatione. c. de rationabili. sed secundum nullam speciem motus anima potest moueri ab igne corporeo. quod patet inducitur. ergo anima non potest pati ab igne corporeo. Rursus. sicut dicit Simplicius super predicamenta. c. de motu. Tria sunt genera motuum. intellectualis. animalis. naturalis. In predicamentis autem Aristoteles non determinatur nisi de motu naturali vel corpali. vnde ibidem dicit. Dico igitur quod spiritus non mouetur ab igne corporeali motu corpali vel naturali sed motu alterationis intellectualis vel animalis. talis autem alteratio vel passio non abicit a substantia intellectuali vel spirituali. Sexta ratio talis est. quod patitur ab aliquo coactum est in maiorem. ut videtur velle Boetius de duabus naturis et vna persona christi. sed anima et ignis corporeus non communicant in materia secundum Boetium ibidem. ergo ab igne corporeo pati non potest. Rursus. maior predicta non potest haberi a Boetio ibidem. esto tamen quod Boetius hoc dicat. dico quod intelligenda est de passio quod patiente agit in aliud a quo patitur. quia que mutuo agunt et patiuntur coactant in materia. que vero sic patiuntur quod vna vice non agunt non coactant in materia. et sic se habent ista in inferiora respectu superestitius. et spiritus respectu ignis corporei. et hoc est quod dicit philosophus de generatione. c. de actione et passione. quocumque inquit non habet materiam eandem faciunt impossibilia entia. et alia multa ibidem de hoc.

Responsio

ad hec secundum Thomam. Qualiter secundum Thomam spiritus separatus patitur ab igne corporeo. patuit. in responsione arti. xxxvi. contra primam premissam. Quod autem de hac materia hic ipugnat habet in questionibus de anima. q. vi. et vbi Thomas sic dicit. Ad inuestigandum quomodo ignis corporeus demoni vel alie nocivus esse possit. considerandum est quod nocumetur alicui non inferri secundum quod recipit illud quo perficitur. sed secundum quod a suo obiecto impeditur. vnde passio anime ab igne non est

2° de
t. 2° i.

Quo
patit
igne.

2° de
gen.
t. 2°

In q
stie n
cia af
cio i
nato

fm receptionē tñ: sicut patit intellectus ab intelligibili: 2 sensus a sensibili. sed sicut patit aliqd ab altero fm vias 3 riteratis 2 obstaculi. h aut ptingit duplr. Impeditur enī aliqd vno mō a suo 3 rō q̄trum ad esse suū qd h3 ex aliq̄ forma inherēte. 2 sic patitur aliqd a suo 3 rō per alteratio nem 2 corruptionē: sicut lignus ab igne cōbūritur. Aliqd vō impedit ab aliquo cōtrarietate 2 obstātē q̄tū ad suam inclinationē: sicut nālis inclinatio lapidis est vt ferat de orsum. Impedit aut ab aliquo obstātē 2 vim inferēte: vt per violētā quiescat: vel per violētā moueatur. Nēter aut modus penalis est in re cognitione carēte. nā vbi nō pōt esse dolor 2 tristitia: nō cōpēt rō afflictionis. S3 in habente cognitionē ex vtroq̄ mō seq̄tur afflictio 2 pena: sed diuersimode. nā passio que est fm alterationē a ptra rursus infert afflictionē 2 penā fm sensibilem dolorē: sicut ex cellens sensibile corripit armoniā sensus. 2 ideo excellē tie sensibili: 2 maxime tāgibiliū dolorē inferunt. ptem perationes aut eoz delectationē ppter conuenientā ad sensus. Sed secūda passio nō infert penā fm dolorē sen sibilem exteriorē: sed fm interiorē tristitiā que orit in boīe vel aīali ex hoc qd aliqd interior vis apprehendit vt repu gnans volūtati vel appetitui cuiusq̄. Unā ea que sunt 3 rīa volūtati vel appetitui affligūt etiā magis interdū q̄ ea que sunt dolorosa fm sensus. pzeligeret enī aliqs ver berari graniter: q̄ 3 rīa sensus affligit: q̄ vituperia sustinere. vel aliqua alia b3 que volūtati repugnat. Scdm igitur p̄mū modū passionis aīa nō pōt pati penā ab igne corpo reo. Nō enī possibile est vt ab eo alteret 2 corripatur. 2 ideo nō eo modo ab igne affligit: vt ab eo dolorē sensibi lem patiat. Pōt autē pati aīa ab igne corporeo secundo mō passionis in quātū ab igne impedit a sua inclinationē vel volūtate. quod sic p3. Aīa enī 2 quelibet incorporealis suba quātū est de sua natura: nō est obligata alicui corpo ri vel alicui loco. 2 qd determinet ad aliquē locum per ne cessitatē quādā: est ptra eius naturā 2 ptrarum appetitui naturali. 2 hoc dico nō in q̄tū cōiungit corpori: cuius est nālis forma: in quo aliqua pfectionē psequitur. Qd autē aliqua spūalis suba alicui corpi alligēt: nō est ex virtute corporis potētis subam incorporeā detinere: sed est ex v tute alicuius supioris sube alligantis subam incorporeā 2 vel spūalē tali corpori. sicut etiā per artes magicas pmi sione diuina v tute supioris demonū aliqui spūs aliquib3 rebus alligantur: vel anulis vel imaginibus vel aliquibus b3 rebus. 2 per hūc modū aīe 2 demones alligantur virtu te diuina igne corporeo in sui penā. Unde dicit Aug. xxi. de ciui. dei. Cur non dicimus. Quis miris: veris tñ modis spūs incorporeos posse pena corporalis ignis affligi: si spūs humani etiā ipsi profecto incorporei: 2 nūc potuerūt iclu di corporalibus mēbris. 2 tūc poterūt corporē suoz vin culis idissolubiliter alligari. Adhērebūt ergo spūs demo num: 2 incorporei corporibus ignibus cruciadi. accipien tes ex ignibus penā: nō dantes ignibus vitā. 2 sic vey est. qd ignis ille in quātū virtute diuina detinet animā alliga tam agit in illā vt instrumētū diuine iusticie. 2 in quātū anima apprehēdit illū ignē vt sibi nociuū: interiori tristi tia affligitur. que quidē maxima est. eo qd cōsiderat se in finis reb3 subdi: que nata fuit deo p fruitionē vniri. Qd a xima igit afflictio dñatorz erit ex eo qd a deo separabun tur. Secūda vō ex hoc qd rebus corporalibus subdūt: etiā in inferno 2 abiectissimo loco. Idē docet Thomas in qōnib3 de veritate. q. xxy. arti. p. Jsta sentētia verbis enā gelicis 2 sanctorz dictis nō 3 rīatur: sed in oībus cōsonat: sicut per dictā Thomē declarationē cōprobatur. Unā 2 ipsa auctoritas Gregoz quā adducit: sic h3 intelligi. i. qd spūs ab igne p̄tate patiunt: in quātū ignibus alligati deti

nētur. Et hoc est qd idē Gregorius dicit in eodē libro. s. quarto dialogoz. Dñi iquit veritas diuine dñatū in igne perhibet. quinnā sapiens reproboz aīas ignibus detineri neget. Et qd postmodū arguit qd dicit Thomas. iij. iniarū. dist. xliij. i. spūs ideo pati ab igne miro mō sopbi stice procedūt. dimittētes enī declarationē qualiter aīa separata ab igne corporeo patiat: que quasi in nullo dif fert a declarationē p̄dictā: in qōnibus de aīa. q. vltima. Et in qōnibus de veri. q. xxy. vltimū verbū rep̄hendūt vbi dicit in fine. Aīa ignē sibi nociuū vidēs cruciat. ingrentes de intellectu h3 in hac pte: ac si sufficiēter in p̄missis non fuisset expressus. Qd aut dicitur nocuētū detētiōis aut ipedimētū ab actiōe desiderata supra esse iprobatur respiciēti ea que supra dixerūt cū his que de Thomā ad ducta sunt falsuz p3 esse. Qd vō querūt si intelligi de visione sensitiua tñ. 2 ex ignorātia nimia vident. pcede re. gs enī vñq̄ posuit visionē sensitiuā vel imaginatiuā que sunt virtutes organice in spiritibus separatis. Et qd hūc pro incōueniēti qd spūs nō tāgēdo sed vidēdo cruciatur: quo ad hoc insinuat: qd necesse est spūs separatos cruciari ignē tāgēdo siue sentiēdo per sensus tactus: nimis est ab surdus. qm si virtus visiva sensitiua eo qd organica vt di ctū est ac mālis nullo mō poni pōt in spū a mā separato: quāto magis sensus tactus qui est ignobilior 2 lōge mate rialior: nec fingi qd poterit in h3 spiritibus separatis a mā. Qd vō adducit p se de Mattheo. Jte maledicti 2c. nihil facit pro eis: imo pro Thomā facit ipsa verborū si gnificatio. qd nō dicit spiritib3 separatis. Jte maledicti 2c. rōne sensus visus. nec rōne sensus tactus: cū neutra hāz viriū organicarū in spū vigeat incorporeo. S3 qd put ipa vba sonāt in illū ignē sunt ituri in ipso ad suā penā eter naliter puniēdi 2 detinēdi. Que psequēter opponit de imaginatiōe 2 opiniōe pp qd solas ostēdūt spūs ab igne pati nō posse. ptra Thomā nihil faciūt. qd h3 idē ipse pce dit: 2 efficaciter ostēdit: sic dicēs vbi supra. s. supra. iij. sen tētiarū. dist. xliij. Quāuis possit esse fm rei veritate vera passio tristitie vel doloris ex aliqua falsa imaginatiōe vt Aug. dicit sup. Hen. ad lram. tñ nō pōt dici qd fm illā pas sionem vere patiat a re: 2 multo minus posset dici. qd pos set pati veraciter per falsas pceptiōes: quas aīa errās opi nādo fingeret. put ipse subdit infra. vbi ipse p̄ter ait. Nō est p̄babile qd aīe separe vel demones qui subtilitate in geny pollēt: putaret ignē corporeū sibi nocere posse: si ab illo nullatenus grauaretur. Ex bis vbis Thomē p3. qd nō posuit Tho. spūs ab igne pati istis modis fictis 2 falsis. p ut ipsi sibi iponūt. Unā argumēta per que istos modos i probant 3 ipsam nihil penit facere manifestū est. Qd vō dicit auctoritates quas Thomas pro se adducit ma le adductas: sicut p3 per inspectionē originaluz: qd origi nalia inspiciēti 2 intelligēti p3 esse falsuz. Exēpla aut que ponūt ad declarādū qd ignis corporeus in spūm ip̄time re possit penā ardoris: ita tñ qd nō calefaciat eū nec cōsu mat: nō sunt cōuenientia. Nō enī sile est de oculo vel v tute imaginatiua: 2 de spū incorporeo: vel de aīa separata in qbus huiusmodi virtutes organice nō inueniūtur: per quas huiusmodi ipressiones ab igne corporeo in ipsos fieri sūt pōt. Qd autē ipsi asserūt. qd spūs nudi vel separati apprehēdūt 2 quasi sentiūt algores 2 calores: si intelligūt qd recipiūt spēs taliū rerū: per quas cognoscunt: prout vi dentur insinuare: nō est ad ppositū eoz. qd cū pncipiū in telligendi p̄tineat ad pfectionē intellectus. nullo mō pōt poni ad afflictionē siue penā p̄tinere: nec per se nec ēt per accūs: eo mō quo videm3 sensus affligi per spēm sensibi lis excellētis ppter indispositionē organi corporealis: cui iusmodi in intellectu vel spū separato: fingere nō est pos

bb z

Ad 2^mAd 3^mAd 4^mAd 5^mAd 6^m

Arti. VIII.

fibile: et preter hoc spūs sepatus a rebus corporalibus sumere falsus est. et multipl̄ per dicta Thome iprobarū sicut p̄te patuit supra. ¶ Qd̄ aut̄ dicit̄ q̄ in corpib⁹ dā nator̄ post iudiciū et in spiritibus possit esse pena ardois sine p̄sumptiōe: p̄cedimus. nec huius oppositū vnq̄ dixit Thomas: sed v̄z modū quo spūs penā ardois patiant̄ ceteris: vt dictū est euidentius declarauit: in quēst̄i ad h̄ veritatis p̄firmationē adducit vt p̄z intuet̄: modicū ad eius declarationē faciūt. vñ p̄z q̄ in vacuū quasi per oīa laborauerūt. ¶ Argumēta v̄o que soluere conant̄ quasi Thomas ea posuisset ad sue opinionis p̄firmationē ponuntur cū multis alijs a fratre Thoma ad p̄mā partem q̄ōnis obyciēte. q. xxv. arti. p̄. z q̄ non adducat ea pro sua positione: vt isti putauerūt et falso: manifestū est ex hoc q̄ ipse ista argumēta cū alijs soluit ibidē: nō qd̄ fingendo v̄r̄it̄: sed veritatē declarādo: vt p̄z intuet̄. ¶ Ad p̄m̄ enī sic dicit. Nō op̄z simpl̄ agēs esse p̄stātus patiēte: s̄ fm q̄ est agēs. et sic ignis inq̄rū agit in animā vt instrumentū diuine iustitie est aīa p̄stātior. q̄uis nō simpliciter: et hoc ip̄s in r̄sione ad idē argumētū tetigerunt: vt ab eo accipientes: quē vitupare conati sunt approbare veritate cogente sunt cōpulsī. ¶ Ad scōz rōnem que q̄nta est in q. Thomas sic r̄idet. q̄ in pena aīe separate duo est p̄sidera re. scilicet p̄mū et proximū. Affligēs p̄mū est ipse ignis corp̄alis detinēs aīas per modū p̄dictū: sed tristitiā anime nō ingereret: nisi hoc esset ab aīa apprebētus. vñ proximū affligēs est ignis ip̄s detinēs apprebētus. et ille ignis non est m̄lis sed sp̄ualis. et sic pōt verificari dictū Dama. Vel pōt dici. q̄ dicit eū nō m̄lem: in quātū nō punit animā materialiter agēdo sicut punit corpa. ¶ Ad tertā rōnem que quarta est in q. Thome: r̄idet. q̄ ignis ille nocet aīe: non ita q̄ adimat ei aliquā formā absolute inherētē: sed in quātū eius actionē impedit (vt dictū est) ipsam detinēs. ¶ Ad quartā rōnē que. xy. est in q. Thome: r̄idet q̄ aīa nō patit̄ ab igne quasi alterata ab eo: sed per modū dictū. propter qd̄ non op̄z q̄ ignis in ipsā agēs aliquid in ea impurat. ¶ Ad q̄ntā rōnē que in q. Thome est. xx. dicit. q̄ obiectio illa p̄cedit de passione p̄prie dicta que in motu p̄sistit: de qua nūc non loquimur. ¶ Ad sextā rōnem que in q. Thome est. xv. dicit. q̄ ad hoc q̄ aliquid sit passio p̄prie loquēdo: op̄z q̄ aliquid habeat materiam p̄ietati subiectā. et ad hoc q̄ sit mutua passio: op̄z q̄ sit materia cōmunis. Tamen aliquid pōt pati ab altero cui nō cōicat in materia: sicut corpa in fenoza a sole. et aliquid pōt aliquo modo pati: qd̄ nullo modo h̄z mā: sicut ex p̄dictis. Ecce q̄ argumēta ab ip̄somet Thoma sunt veraciter dissoluta. vñ eoz r̄sione: in qua (vt p̄z inspicit̄) quedam ficta et falsa continentur: non indigebant: nec ad alienius positionis Thome confirmationem adducta erant: vt ip̄s falso innuebant.

Articulus Octauus. De hoc qd̄ Thomas dicit in de verit. q. vel materia. xvi. arti. p̄. vbi querit̄: vtrū nāliter anima separata a corpore patiat̄. In r̄sione p̄ncipali et in. y. argumēto plane sentire videtur: imo dicere. q̄ ignis infernalis non potest agere in spiritum etiam vt instrumentum diuine iustitie: nisi exercendo in eo aliquam actionem naturalem.

Corruptorium. Hoc videtur cōtra opinionē cōmunez. et est occasio erroris. qz diuinā potētiā restringit sub natura. Et cōtra illud Dan. ii. vbi dicitur. q̄ angelus fecit mediū fornacis quasi ventū rois flantē. Vñ cōstat q̄ ignis ibi vt instrumentum diuine misericordie refrigerauit sine aliqua opatione naturali. Nec pōt aliq̄s subterfugere per hoc qd̄ p̄mit-

Corrup. III.

titur ibi. q̄ angelus dñi excussit flāmā ignis de fornace vt per hoc dicat q̄ ignis fuerit separatus totaliter ab illis pueris. nā sequit̄. Ecce ingit Nabuchodonosor. Vnde quatuor viros ambulātes in medio ignis. et infra. Tūc cessit Nabuchodonosor ad ostiū fornacis ardētis. sed illa excussio intelligit̄ per angelū dñi facta quo ad partem flāmē que icēdit chaldeos iuxta fornacē. ¶ P̄. dicit beatus Laurentius. Dīce miser q̄ carbonēs bi nō ardoz sed refrigeriū mibi p̄stāt. ¶ Et beatus Yburtius gradies sup carbonēs: dixit Sabiano iudici: sicut legi in passione dicti martyris. In noīe dñi nostri Jesu chasti videf̄ mibi q̄ super flores roseos gradior. Sic ergo in his exēplis ignis fuit instrumentū diuine misericordie ad refrigerandū absq̄ actione naturali que est calefacere.

Responsio ad bec fm Thomam. Mirus est per quam p̄bataliaz apparuit eis. q̄ aliqd haberet rōnez instri ad producēdū aliqd a quo nulla oīo actio exerceret̄ ad illius rei productionē. ergo enīz dicere est p̄dictoria simul affirmare. qd̄ enī sit ab aliquo sine oīo moda alteri coooperatione: p̄cedit ab eodē immediate. et per oīs sine instro. igit̄ ponere in tali p̄ductione instm̄ est si mul ponere instm̄ et negare. qd̄ aut̄ ignis agit circa sp̄s rōne cui dicat̄ instm̄ diuine iustitie: satis pulchre docet Thomas in illa. q. de vi. xvi. ar. p̄. vbi ingit. subam in cor poreā corpi vniri p̄tigit dupl̄. vno mō vt formā inq̄rūz vniūficat corpa. Alio mō vt motorē mobili: vel locatū loco per aliquā opationē siue per aliquāz habitudinē. qz vō forme et illi cuius est forma est vñ eē vnio sube sp̄ualis ad corpale per modū forme est vnio quātū ad eē. Nulli aut̄ rei eē est sue p̄tati subiectū. et iō non est in p̄tate sube sp̄ualis vniri corpi vel ab eo separi per modū forme. sed lege nāe agit vel v̄tute diuina. s̄ opatio rei in p̄tate opantis volūtariē. iō in p̄tate nāe sp̄ualis est vniri corpi per modū motoris aut locati. et separi ab eo s̄z ordinē nāe. s̄z q̄ suba sp̄ualis hoc mō corpi vnita: ab eo detineat̄ et ipe dicit̄: et q̄si liget̄. est supra nām ignis. s̄ ille ignis corporeus agens vt instm̄ diuine iustitie facit aliqd supra v̄tutē sue nature. scilicet aīam detinere vel ligare. s̄ ipsa vnio per modū p̄dictū est nālis. et sic patit̄ aīa ab igne corporeo illo secūdo mō supra dicto: put dicim⁹ pati oē illud qd̄ ipedit̄ a p̄prie actiōe: vel ab aliq̄ sibi cōpētēti. et hūc modū passionis Aug⁹ ponit. xxv. de ci. de sic dicens. Cur nō dicam⁹: q̄ uiis miris: veris tñ modis et respiciat̄ ista ant̄as statū supra adducta art. p̄xio. et videbim⁹ eā oīno huic snie Thome concordare. Ad h̄ aut̄ qd̄ obyciūt̄ de diuina potētiā: que per h̄ videt̄ eis restringi sub nā. Dōz qd̄ nō est v̄z. ad diuinā enī potētiā p̄tinet agere per se et immediate: et nā cooperante: que in nullo restringit̄. sed rō instri sine aliq̄ coooperatione mīme valeat iueniri. ¶ Ad illud de Daniele dōz. q̄ ad illud refrigeriū pueror̄ fecit instriat̄ ros segregat⁹ a mā ignis vel flāmē. sic docet Aug⁹ in li. de mirabilib⁹ diuine scripture: sic dicens. Dñs est potēs gubernator ignis. nā inter inimicos et seruos diuidere voluit ardorē inimicis: flabile et humidā rois subam famulis suis p̄uertit: vt et illi per cōburētē nāz accēs arderēt. et hi in flebili et limphati co vapoze nihil aduersitatis p̄pessit sentierēt. Quapp̄ et scriptura dicit. Angelus aut̄ dñi descēdit cū Agarā et ceteris i caminū et excussit flāmā ignis de camino: et fecit mediū fornacis vt sp̄m̄ rois flātē. Ex aeris enīz sp̄u et ex aq̄ in ipo ignis medio inenit̄ rois. Ecce q̄ apte expō Augustini repugnat extorsioni quā isti fingit dicētes. nec pōt aliq̄s subterfugere et. Vñ ex nūc p̄cendū erit eis de eo q̄ inias Thome deprauare nitūt̄ cū beato Aug⁹. imo ip̄s textui sacre scripture. prout exponit̄ ab eodē d̄dicere cōprobat̄. ¶ Ad illud vō qd̄ pro se adducit Nabuchodonosor vidit

vidit eos ambulantes in medio ignis. et quod Nabuchodonosor accessit: nihil facit pro eis. quoniam secundum dictam expositionem Augustini. ipse ros in quo erat pueri in medio ignis erat: et fornax ipse vndique et circumquaque ardebat eius divissio. scilicet materie rozide a flamma sicut a vapore inflamato diuina virtute: et angelico ministerio coopante fiebat. Quod est in igne sanctorum Laurentii et Ziburtii diuinitati fieri poterat. vel forte de refrigerio spirituali loquebatur Laurentius et propter interitorem delectationem quam in dei contemplatione inueniebat prius rosibus Ziburtius comparabat.

Articulus Nonus. De hoc quod Thomas mas dicit in de veri. ma. siue. q. xxviii. ar. ii. in responsione. xvi. arg. vbi queritur: vtrum ad institutionem ipsius li. ar. regatur quod res naturales per quadam violentiam possunt disponi ad formam vel. principium dispositionis sit extra: nihil conferre vni passio. vnde in eis non est dispositio ad formam ab aliquo principio intrinseco: sed ab extra.

Corruptorium. Per ista vbi videtur negare inchoationes formarum siue potestas actiuas in materia: quas ponit philosophus et Augustinus et vocat potestas siue rationes seminales. De istis potestatibus vel rationibus seminalibus loquitur Augustinus in pluribus locis. Nam super Genesim. ad litteram dicit. Quis cursus istius vite cursus vltimus est. et habet quasdam naturales leges suas. secundum quas spiritus vite qui creatus est: habet appetitus quasdam determinatos quodam modo. quos et mala voluntas non possit excidere. Et elementa brutius mundi sunt diffinita vni qualitateque sua secundum quam vniuersum quodque valeat quod de quo fieri possit vel non possit. Ex his vero primordialis rerum omnia que gignuntur pro quolibet tempore exiit processusque sumunt finem. quod dispones sunt cuiusque generis. Vnde fit quod de grano eritici non nascuntur fabae. vel de faba triticum. vel de pecude bo. vel de boie pecus. Super hunc motum cursumque naturalem habet deus apud se de his omnibus posse facere alia que rationes eorum seminales habent. Item li. ii. de tri. c. x. distinguit triplicem seminariu. vnum sicut surculum. qui conuenienter terre inodatus arboris facit. Aliud subtilius semine: scilicet generis eiusdem et eiusdem grani. et hec duo sunt visibilia. Tertium huiusmodi grani semine: quod vis oculis videre non queamus ratione tamen conuincere possumus: quod nihil talis aliqua vis esset in elementis istis. non plurima nascerentur ex terra que seminata non essent. Et parum infra. Inuisibiliu seminum causator ipse creator est omnium rerum. quoniam quecumque nascendo ad oculos nostros exiit ex occultis seminibus: accipiunt progrediendi primordia vel incrementa debite magnitudinis: distinctioesque formarum ab originalibus tanquam regulas sumunt. Item Ambrosius in exameron nascitur singularis: aut semine: aut alia virtus seminaria inest secundum genus: ut quod nascitur simile: exeat eorum que sata sunt vel de radice germinet: sic de tritico triticum. de milio milium. et piro pirus. Item Etiam philosophus inueniuntur quicunque virtus rationis rationalium. Vnde in li. ii. Macrobius saturnaliu: parum ante finem dicit ita. Rationes seminales que in ovo sunt velut quedam galline elementa credenda sunt. Et philosophus. xi. meta. expressit ponit inchoationes siue potestas formarum in materia. verbi gratia: ut ex albo in potestia fiat aliquod album in actu. Sicut in de generatione et corruptione. ut sint omnia ex ente in potestia et non ente in actu. Et Compositum super eundem li. aliquantulum infra super illa preterea: et dubium est in hoc dicendum: ex quo non ente fiat generatio. Non enim quolibet ens sit ex quolibet potestia: sed vniuersumque entium sit ex eo quod est illud in potestia propria: ita quod numerus potestiarum sit sicut numerus spirituum entium generalium. Et dicit Aristoteles. hoc. quod opinabatur quod sit vna forma subama: et multa habitudines siue habilitates. Dec Compositum. Item Aristoteles. ii. physico. cor. aliquantulum ante finem: secundum antiquam translationem. Si autem

ars edificandi naues esset in ipsis lignis. operatio earum esset ad modum operationum nature. Super quo dicit Compositum. Uterque est quod non est officia inter naturam et artem. Sed ars agit extra: natura vero intra. Ista eadem sententia inuit philosophus et expressit ponit Compositum. vi. eth. c. vi. Vnde manifestum est quod negare rationes seminales: siue potestas actiuas est contra doctrinam philosophi et etiam sanctorum.

Responsio ad hec secundum Thomam. Eorum qui ponunt inchoationes formarum vel potestas actiuas in materia duplex est via. Quidam enim ponunt quod forma subalis suscipit magis et minus. et isti ponunt eam persistere generationis non secundum omnes suos gradus: sed secundum aliquem gradum incompletum: et per generationem promoueri ad gradum completum siue perfectum. Alii vero ponentes formam subalem non suscipere magis et minus: eo quod hoc manifeste dicit auctores dicit formas totales persistere generationis: et non secundum gradum eius aliquem imperfectiorum. quod gradus non habet. Ultraque autem via est impossibilis: et ideo per primam primo adducit auctores et rationes. postea per secundam. Quod forma non suscipiat magis et minus habetur ab Aristotele. vii. meta. quod forme sunt sicut numeri in quibus addita unitate vel subtracta: resultat noua species. Dicit etiam ibidem. quod sicut in materia non est magis et minus: ita nec in suba que est forma. Nec moueat aliquem ista quam immedie subiungit. sed si quidem cum materia. Vel secundum aliam translationem: nisi sit suba que est cum materia. que videtur aduersari intentioni nostre. Non enim potest esse iterum Aristoteles. quod forma subalis non suscipit magis et minus: nisi quoniam est in materia. tunc quod fatua esset talis locutio. cum enim semper sit in materia: fatuum esset eam negare suscipere magis et minus: excipiendo tempus in quo est in materia. sicut si diceretur: lapis non est alius nisi cum est visibilis. Tunc est: quoniam si sic exponatur ista: nulla est similitudo inter formas et numeros quod ad id in quo ponit similitudines. Sic enim simpliciter verum est dicere: quod forma suscipit magis et minus. cum tamen hoc non conueniat numero. vbi necesse est alium habere intellectum in ista. Est autem intentio Aristoteles. bec. quod in forma non est magis et minus secundum seipsam: sed secundum materiam: hoc est secundum materiales dispositiones inuenit ibi magis et minus.

Item in predicamentis dicit Aristoteles. quod suba non suscipit magis et minus. Et hoc dictum melius est ad propositum. quod dicitur de suba composita: quod si diceretur de suba que est forma: segitur enim. si non sit magis et minus in suba composita: quod nec erit in forma ipsius: et si sit in forma: segitur quod sit in composita. compositus enim denotatur a forma. ergo oportet si forma intederetur et remitteretur. quod compositus denotaret magis et minus tale. sicut secundum albedinem intensius et remissius dicitur aliquid magis et minus albidum. Item Philosophus. Compositum. v. meta. dicit. quod forma est indiuisibilis. Item Philosophus. per rationes Boni dicit sic. Quia forma suscipiens magis et minus: successine inducit in materiam et non in instanti. Sed forma subalis inducit in materiam in instanti. forma subalis non suscipit magis et minus. Ad idem probatur per auctorem et rationem. Dicit enim Compositum. vi. physico. quod generatio que est inductio forme subalis est finis transformationis que est alteratio: et est indiuisibilis. non enim generatio et corruptio sunt motus: sed sequuntur motum. Dicit etiam in eodem. quod transformatio que est in suba est in non tempore. scilicet punctus forme subalis. Et paulo post. Quoniam caro fit ex sanguine: per amittitur qualitates et accipit propria sanguinis: et fuit accipit. propria carni. et in non tempore scilicet in fine motus. Item Philosophus. per rationem potest assumptum ostendi sic. Inductio forme substantialis est generatio proprie dicta. sicut inductio qualitatibus est alteratio proprie dicta. Si igitur forma substantialis continue in tempore inducit et non subito: segitur quod generatio proprie dicta sit motus continuus. quod demonstratur esse falsum. v. physico. quod sequeretur quod non ens in actu moueretur. Item Alia ratio ostenditur principale propositum sic. Omne medium est inter duos. sicut probatur philosophus. x. bb 3

Modus
inchoationis
formas
est duplex

Secundus
modus

Contra
vtrumque

t. 2. 10.

Solutio
instantie.

2. 12.

2. 44.

t. 2. 8.

t. 2. 22.

Ad 2.

Notandum
triplici
semie.

li. 2. 4.
2. 29.

5
t. 2. 84

Arti. VIII.

meta⁶⁶. Sed si forma substantialis intendere⁶⁷ et remittere
tur esset in suba mediū. esset enim transitus ab imperfecto
ad perfectū per gradus medios. ergo in suba esset contrarie-
tas. qd est p⁶⁸ in p⁶⁹dicamēto. et v. p⁷⁰by⁷¹. vbi Lom⁷² di-
cit. q⁷³ in suba nō est diuersitas q⁷⁴ ad formas: sed q⁷⁵ ad
qualitates. ¶ P⁷⁶ ois d⁷⁷ia f⁷⁸m formā substantialem variat
spēm. forme enīz subales sunt sicut numeri in gbus quo-
cūqz numero addito vel subtracto spēs variat. Si igitur
forma subalis suscipit magis et min⁷⁹ in gradu. s. facto ma-
gis et minus spēm variabit. et ita non erit eadē forma sed
alia. Nō enīz vna et eadē forma est diuersarū specierum.
Queliber igit⁸⁰ forma subalis in indiuisibili cōsistit. Et q⁸¹
patet q⁸² illa via que ponit ipsaz per gradus promoueri: et
per psequēs suscipere magis et minus: penitus est impossibi-
lis et merito reprobāda. Nūc restat videre qualiter reliq⁸³
via est impossibilis. que dicit q⁸⁴ esse forme totali generatio-
ni in mā p⁸⁵existit. nomen tñ forme vel rōne nōdū meret⁸⁶:
eo q⁸⁷ materiā nōdūz actū p⁸⁸ficiat. Hoc aut⁸⁹ patere pōt sic.
cū essentia materie nēcio generationi rei p⁹⁰existat. et sūl⁹¹
f⁹²m istā positionē essentia forme tota p⁹³existit: segtur q⁹⁴ to-
ta essentia ei⁹⁵ qd generat⁹⁶ sit ante generationē. ex mā enīz
et forma p⁹⁷stituit eēntia ipsius rei. sed posita eēntia alicu-
ius ponit ipsūz. ergo illud qd generat⁹⁸ est anteq⁹⁹ generet¹⁰⁰.
Et eodē mō segtur q¹⁰¹ res sit postq¹⁰² est corrupta. que sunt
manifeste impossibilia. ¶ Si aut¹⁰³ dicat aliq¹⁰⁴ q¹⁰⁵ forma p¹⁰⁶re-
existat generationi nō actu sed potētia. nō bene cōcludit¹⁰⁷
q¹⁰⁸ illud qd generat¹⁰⁹ sit in potētia anteq¹¹⁰ generet¹¹¹. et h¹¹² non
est incōueniēs. qui sic dicit ipse p¹¹³positū reāl¹¹⁴ p¹¹⁵cedit. Si
enīz forma post generationē est actu in mā. et ante genera-
tionem. tñ in potētia. cū esse in potētia tñ sit propter de-
fectum alicuius qd nō defuit qñ est actu. opz q¹¹⁶ aū gene-
rationēz aliqd deficiat de forma qd nō defuit post gene-
rationē. forma aut¹¹⁷ indiuisibilis est vt oīsum est. ergo ne-
cesse est dicere q¹¹⁸ ipsa totaliter defuit aū generationē. et h¹¹⁹
est p¹²⁰positū. ¶ P¹²¹. cū dicit¹²². Forma est in potētia ante ge-
nerationē: ita q¹²³ existat quoddā esse forme diminutū: rō-
ne cuius d¹²⁴ in potētia. tūc quero de essentia forme que h¹²⁵
illud esse. aut vñf¹²⁶ materie: ita q¹²⁷ illud esse psequat¹²⁸ vñio-
nē talis eēntie forme cū mā. et tūc necesse est ponere: q¹²⁹ cum
p¹³⁰iūctio vel vñio alicuius rei p¹³¹stituat eius gdditatē vel es-
sentia: necesse ē q¹³² tota gdditas rei sit p¹³³stituta aū gnōnez:
qd (vt dixim¹³⁴) ē absurdū. Si aut¹³⁵ illa eēntia forme bēat
illud esse solū rōne sui: nō rōne alicui¹³⁶ sue vñiois: cū mate-
ria segtur q¹³⁷ hec eēntia forme sit in nā sua penit¹³⁸ imālia.
Dīs aut¹³⁹ h¹⁴⁰ essentia habēs esse p¹⁴¹ter mām: est quedā natu-
ra intellectualis. Ex quo segtur q¹⁴² ois forma que f¹⁴³m vita-
tem est materialis: erit f¹⁴⁴m istā positionem in sua natura
imaterialis. et per p¹⁴⁵is quedaz suba separata: cū f¹⁴⁶m p¹⁴⁷hos
potētia intellectua nō posset denegari. et hoc qd ē est absur-
dus. Nec pōt dici q¹⁴⁸ ista rō nō p¹⁴⁹cedit. q¹⁵⁰ illud esse qd h¹⁵¹
ista eēntia forme aū gnōnez est diminutū. Cū enim vñi-
cuiqz potētie debeat¹⁵² actus. p¹⁵³pius f¹⁵⁴m nāe sue p¹⁵⁵fectionē:
cū ista essentia forme sit in se p¹⁵⁶fecta cui nihil deest de p¹⁵⁷
p¹⁵⁸ria nā que ad istā p¹⁵⁹rineat essentia. prout ipsi ponūt: necesse
est q¹⁶⁰ act¹⁶¹ sui esse qd ei debet¹⁶². sit qd p¹⁶³fectū. et tunc p¹⁶⁴cludo
q¹⁶⁵ eēntia formalis habēs esse p¹⁶⁶fectū rōne sui esse est nāe
intellectualis: sed oēm formaz mālem segtur esse h¹⁶⁷ f¹⁶⁸m
istā opinionē. ergo ois forma mālis f¹⁶⁹m eandē necesse est
dicere in sua nā. p¹⁷⁰pria imālez in p¹⁷¹proprio suo esse p¹⁷²fecto
existētē in se et intellectu habētē. vel si velint hoc negare
et dicere. q¹⁷³ illud esse habeat rōne materie: necesse est aliō
incōueniēs p¹⁷⁴retactūz p¹⁷⁵cedere. s. q¹⁷⁶ tota essentia rei est aū
ei¹⁷⁷ gnōnez. et per p¹⁷⁸is q¹⁷⁹ nihil f¹⁸⁰m veritatē generatur. et sic
qdlibet in quolibet fore. et alia incōueniētia multa: quoz
nō est numerus. ¶ Ad obiecta q¹⁸¹ que ipsi affirmāt pro se

Corrup. III.

dicēdūz. ¶ Ad p¹⁸². q¹⁸³ Aug¹⁸⁴ non vocauit rōnes seminales
in materia: ipsas essentias formarū vel inchoationes ea-
rundem: sed causas siue rōnes seminales posuit in mate-
ria respectu oīum miscibiliū et mutabiliū p¹⁸⁵pter h¹⁸⁶ mate-
rie habilitates: et ipsoz elemētōz actiuas et passiuas virtu-
tes. Cū enīz in materia sit habilitas ad oēm formā mate-
riales et elemēta mutuo agentia faciāt ad qualitatis me-
die: sub quadā. s. p¹⁸⁷porzione productionē. que. s. p¹⁸⁸porzio-
nalitas f¹⁸⁹m diuersitatez formarū diuersoz mixtorūz est
necessaria. liquet in ipsis elemētis ac materia elemētōz
causas ac rōnes seminales respectu mixtorūz oīūz natura-
liter inherere. Et q¹⁹⁰ hec fuerit itēno Aug¹⁹¹. patet ex verbis
eius que ipsi adducūt. Aut enīz. Elemēta huius mūdi cor-
porēam habēt vim qualitātēz suaz et. Ecce quid vocat
rōnem seminale: vim. s. et qualitātē qua elementa agunt
(vt dictum est) ad mixtorūz productionē. ¶ Ad autē di-
cit. q¹⁹² de grano tritici nō nascūtur fabe: nec ecōuerso. hūc
eidē sentētie attestatur. Sed si ad formā existētē in mate-
ria in potētia respicisset f¹⁹³m modū positionis cor¹⁹⁴: istā di-
uersitatez nō posuisset. qñ forma fabe inuenit¹⁹⁵ in potētia
in materia grani tritici: et ecōuerso: vt ipsimet hūc necesse
ponere. diuersitas igit¹⁹⁶ est a p¹⁹⁷te virtutis actiue. qz. s. in gra-
no tritici est potētia actua per quā disponit¹⁹⁸ materia ad illud
qd ex ipsa generat¹⁹⁹. Istas ergo diuersas vtutes vocat Au-
g²⁰⁰ rōnes seminales. Sūt autēz iste virtutes (vt tactum
est) naturales p²⁰¹rietates talū seminū. propter qd ratio-
nes seminales appellātur. ¶ Ad 2²⁰². similiter dicēdū. q²⁰³
Aug²⁰⁴ vocat semē inuisibile illud: in quo sensu nō percipi-
mus esse virtutez actiū respectu productionis alicuius:
sed solum rōne prout ipse dicit. sicut vocat semē visibile
surgulū vel semen. in quo sensu exponimur esse virtutem
actiū diuersam ad diuersarū productionēz plantarum.
Sicut ergo vtus actua seminis vel surguli nō fit forma
plāte generate. sic enīz forma de subiecto in subiectū mi-
graret. sic nec virtutes elemētōz actiue sūt forme mixto-
rum. ad quarū cognitionēz nō nisi per rōnis inuestigatio-
nem p²⁰⁵ueniūt. inquantū. s. agūt ad mixtorūz productionē:
prout dicit Aug²⁰⁶ ibidē de trinitate. libro. ii. c. xiiij. Quā-
uis inquit oculis videre nequeamus. rōne tamē cognōi-
mus. qz nisi talis aliqua vis esset in elemētis istis: nō ple-
rūqz nascerētur ex terra que ibi seminata nō eēnt. et hoc
vocat etiā Aug²⁰⁷ semē inuisibile: sicut patet intuei. Et qd
dicit infra inuisibiliū seminū creatorem omnū rerū et.
pro nobis facit. Ex hoc enīz q²⁰⁸ deus virtutē omnium for-
marum huiusmodi p²⁰⁹ductionēz cōcreauit: ipse dicitur oēs
formas huiusmodi creare. quoniā causa p²¹⁰ma plus est in-
fluens q²¹¹ secūda. Utitur autēz Aug²¹² hoc nomine creatio-
nis pro productiōe: sicut patet. ¶ Ad 3²¹³. dicēdū. q²¹⁴ eodēz
modo habet intelligi dictū Ambrosij. Dicūt enim sancti
(vt diximus) virtutes istas actiuas rationes seminales.
¶ Sciēdū aut²¹⁵ q²¹⁶ omnis virtus actiua rei inest ipsi agen-
ti. et nullo modo pōt fieri forma vel effectus produci. In
hoc tamē est d²¹⁷ia: q²¹⁸ virtutes inueniūtur in quadā p²¹⁹fectio-
ne que manet post suoz effectū productionēz. sicut
patet de virtute solis et elemēti. per quā producit elemen-
tum sue speciei. et vniuersaliter de vñte agētū p²²⁰fecto-
rum. Quedā vō sunt virtutes actiue quarū dā rerū que a
natura ordinātur ad alia p²²¹fectiora. ita tamē q²²² semen il-
lud nō manet. nec per p²²³sequēs vtus eius: que sibi vt sub-
iecto inuit ipsi in esse productis. et huiusmodi vtus dicit²²⁴
tur: p²²⁵pie seminalis: sicut et illud cuius est virtus illa. vo-
catur

Ad 4^m

caatur semel. ¶ Ad 4^m cum dicitur quod philosophi locuti sunt de rationibus seminalibus: verum dicitur sed non secundum eorum extensionem: sed in sensu supradicto. Sic enim et non aliter est in ovo virtus activa vel ratio seminalis galline. ¶ Quod autem dicit philosophus: ex albo in potentia fit album in actu: et quod numerus potentiarum est secundum numerum specierum entium generabilium: nihil facit pro eis. Tertius enim est quod albedinis esse non potest poni in materia ante productionem albi: quoniam accidentia sequuntur necessario esse subiecti sui: etiam secundum suam essentiam. vii impossibile est per naturam ponere essentias accidentis habere esse quod non consequatur ad esse sui subiecti. Nec etiam hoc dicere voluerunt illi qui huius positionis fuerunt defensores subtiliores: igitur esse fit ex eo quod est in potentia tale: non quidem activa sed passiva. Lignum enim fit album ex non albo in potentia sicut patet: quot etiam sunt forme tot sunt habilitates in materia: propter quod materia dicitur una secundum substantias: et multa secundum habilitates secundum commentatores quod adducunt. ¶ Ad ultimum dicitur: quod ars et natura dicuntur differenter agere secundum philosophum et commentatorem: sed hoc neminem compellit ad ponendum potentias activas in materia eo modo quo ipsi posuerunt. In solis enim animatis est hoc verum: quod principium sui motus actuum est intrinsecus. In inanimatis vero hoc est penitus impossibile. Unde philosophus 8° physicorum dicit: quod proprium est animarum moveri a seipsis. Si igitur queratur: utrum differentia ista inter naturalia et artificialia debet intelligi quantum ad principium actuum: vel quantum ad principium passivum: neutrum dandum est: sed utrumque accidit. Sed hoc esset dandum: quod differentia habet intelligi ex parte artificialium de principio factionis: in quantum artificialia sunt ab arte: quod est quoddam principium actuum. Ex parte autem naturalium similiter habet intelligi de principio generationis rerum in quantum naturalia sunt: scilicet de materia que in generatione quorundam vel inanimatorum: est principium passivum tantum. In generatione vero animarum est non solum principium passivum: sed etiam actuum: et ita non necesse est quod intelligatur illa differentia quantum ad idem genus principii utrobique: sed aliquando ad diversa genera principiorum: ut quando comparatur factio artificialium ad generationem animarum. Et autem in inanimatis non inveniatur principium motus nisi passivum tantum secundum philosophum: nihilominus tamen dicitur motus naturalis propter habilitatem naturalem que est in subiecto ad illam formam que per motum inducit: et per naturalem inclinationem quam habet mobile ad formam illam. Violentum enim est cuius principium est extra: quod fit contra naturalem inclinationem rei: sicut patet in motu lapidis sursum. Naturalis vero motus est: ubi inclinatio veri naturalis reperitur: quantumcumque principium effectuum sit ab extra. ¶ Item sciendum: quod ista potentia non potest per formam substantialem creari: sed potest virtute agentis causari: quod non possunt dicere qui ponunt eius essentiam in materia preexistere qualiter ab agente cause sicut patere potest. Idem enim est principium productionis forme: et proprietatis et virtutis formam illam consequentis: sicut patet. Idem enim principium productionis est trianguli: et eius quod habet tres angulos rectos. Et similiter anime humane et sue virtutis intellectus: et sic patet quasi de singulis. Cum igitur agens particulare posset in productionem proprietatis consequentis ipsam formam substantialem: necesse est quod possit in productione eiusdem. ¶ Quod autem producat proprietatem forme substantialis per agens particulare: patet in igne agente qui calorem inducit: sicut per sensum est manifestum: et sicut producit calorem in gradu uno: sic manifestum est quod facta maiori assimilatione in susceptibili poterit producere maiorem calorem in gradu alio: et sic tandem in summo: que est pro-

prietas et propria virtus ignis formam consequens: ergo necesse est quod simul possit producere formam ipsam ignis: quod et facit: quoniam in termino alterationis inducto summo calore: necesse est aerem vel aliud in quod agit ignis: corrumpi: et eadem necessitate necesse est ignem generari. Et sic patet qualiter forma substantialis per virtutem agentis particularis in esse producitur.

¶ Sinit Correctorium Egidii Corruptorum dictorum Thomae: in questionibus disputatis in de Veritate.

¶ Correctorium corruptorum dictorum Thomae: in questionibus de Anima feliciter incipit ab Egidio Romano.

Articulus

Primus est de hoc quod dicit Thomas q. i. ar. i. in responsione principali ubi queritur: utrum anima possit esse forma et hoc aliquid: quod idem esse anime communicat corpori ut sit unusque esse totius speciei. Et per istam distinctionem ubi queritur: utrum anima sit simplex: dicitur hoc

idem planius in responsione tertia argumenti. scilicet quod hoc ipsum esse quod est anima per se sit esse simpliciter: et quod non est ibi esse nisi esse ipsius forme. Et in hoc idem dicitur in prima parte summe lxx. q. ar. p.

Corruptorium.

Hec positio videtur nobis tendere ad errorem ad hoc scilicet quod non fuit idem corpus christi vivum et mortuum: neque aliquid eius alterius. Si enim non est aliud esse corporis vel coniuncti esse ipsius anime: cum omne esse sit a forma: sicut dicit philosophus in ii. de anima: et Boetius in ii. de trinitate post separationem anime corpus habebit aliud esse. Conuenit enim vere dicere: hoc est corpus: nec tamen predicatur esse anime de hoc corpore quod constat esse corpus: ergo oportet de necessitate quod hoc corpus in quantum corpus hoc: aliunde habeat formam quam ab anima: que sola dedit esse corpori in coniunctione. Sed si hoc corpus in quantum hoc corpus aliam habeat formam post separationem quam ante: impossibile est quod sit idem numero corpus christi secundum quod corpus hoc: autem damnatum est tanquam falsum. ¶ Secundum est quod corpus habet esse antequam anima sibi uniatur: et postquam separata fuerit: ergo totum esse corporis et coniuncti non est esse anime. ¶ Tercium in alijs compositis ex materia et forma: verbi gratia in elementis: videmus manifeste compositum esse ex componentibus: quod tamen esse non est per se aliquis componentium: quia neutrum componentium habet esse per se: sicut corpus et anima: ut patet post separationem anime a corpore: potest vere dici quod hoc est corpus: et postquam tunc non predicatur de esse anime: nec aliud dicitur hoc corpus est: quod hoc est corpus. Si enim non esset corpus sicut non est homo: tunc non posset vere dici: hoc est corpus: quia non potest dici: hoc est homo: ergo si idem est corpus numero post separationem anime quod ante: idem habet esse numero post separationem quod ante: sed hoc non posset esse si totum esse corporis et coniuncti esset ipsius anime. Restat igitur hoc esse falsum. Item etiam q. ii. queritur: utrum intellectus possibilis siue anima intellectiva sit una in omnibus: Et in responsione principali dicitur: quod hec anima sit unusquisque huic homini vel illi: multiplicat animas per numerum. Et idem in eadem q. in responsione ii. argumenti. Et idem super per istam distinctionem ubi queritur: utrum anima sit simplex: dicitur hoc ipsum esse quod est anima per se sit esse simpliciter: et quod non est ibi esse nisi esse ipsius forme. Et in hoc idem dicitur in prima parte summe lxx. q. ar. p. in responsione tertia argumenti. et ibi hoc ipso probatur est.

Responsio

ad hoc secundum Thomam. Quod illud idem esse anime communicat corpori: ut sit unusque esse compositi: ut in pluribus locis Thomas dicit: dictum est supra in responsionibus contra primam partem ar. ii. ubi ad ob-

t. 2^a. 26.Hanc
causa
Ad 3^m

Arti. II. et III.

Ad 2^m et cetera contra hec respondet. ¶ Ad illud vero quod dicitur de corpore christi. dicendum: quod si ipsi vellet dicere. quod aliud esset esse corporis christi. et aliud esset esse anime eius. et aliud esset esse personale manifestum est quod sumptum esse ut est actus entis qui est existere sine ipsa rei existentia: errare intolerabiliter inuenirentur. quoniam in christo ponere plura esse: est ponere plura existentia. et per plura plura supposita. quod est hereticum. Si autem loquantur de esse quiddam: sic esse forme non est aliud secundum rem ab ipsa forma. et ponere sic plura esse: non est aliud realiter quam ponere plures formas: et ponere unum esse sic: est ponere unam formam. ¶ Qualiter autem sustineri valeat qualiter in deo sit una forma substantialis trius: corpus christi viuum et mortuum sit idem numero simpliciter: non quod ab unitate forme: sed ab unitate suppositi dictum est. In responsionibus ad obiecta contra primam partem. ar. xxxi. et xxxii. ubi etiam declaratur via per quam ponitur quod corpus mortuum nec idem esse nec etiam eandem habet formas substantiales. cuius oppositum isti supponunt in his que contra Thomam in hac parte obijciunt. Ut ponentes unitatem forme substantialis: dicerent quod nihil est penitus quod dicitur in hac parte. ¶ Ad vero dicunt supra improbatum animam multiplicari secundum numerum corporum: prout dicit Thomas in locis diversis: dicimus ubi illi nisi sunt hoc improbare: ostensum est supra in responsionibus ad obiecta contra primam partem. ar. xxx. quod eorum argumenta nihil concludunt contra Thomam. Et si qua in eis videbantur apparentia: sicut patet intuitu: ibidem dissoluntur euidenter.

Articulus Secundus. De hoc quod dicit Thomas eadem. q. in responsione ad vi. argumentum. quod in his que sunt se esse separata a materia: non potest esse distinctio nisi secundum speciem.

Corruptorium. Hoc est expresse contra illud quod fides tenet de sacramento altaris: de quo fideliter tenemus quod ibi est quantitas. albedo. sapor. figura separata ab omni materia. et quia ista accidentia differunt numero ab accidentibus sibi in alio altari.

Responsio ad hec secundum Thomam. Si scirent viam per quam ponit Thomas accidentia in sacramento altaris remanere: et numeraliter in uno altari differre ab his que sunt in alio altari. quod nihil hoc quod dicunt sit ad propositum: non utique ignorarent. Item enim accidentia in sacramento altaris sunt sine subiecto. et per plura sine materia. non tamen sunt sine quantitate dimensionum: que est principium indiuiduationis et multiplicationis forme eiusdem speciei. Cum enim de ratione quantitatis dimensionum sit situs qui est conditio indiuidualis. de cuius etiam ratione est quod habeat in sui naturae diuisibilitate. manifestum est quod ex ipsa natura quantitatis dimensionum sumitur indiuiduationis principium et dimensionis. ac per consequens multiplicationis indiuiduorum eiusdem speciei. Et hinc est quod accidentia in sacramento altaris sunt sine subiecto et materia. ratione tamen quantitatis dimensionum remanentis sunt indiuidua et indiuidua liter secundum nomen distincta. Istud declarat Thomas contra Gentiles. lib. iiij. cap. lxxiiij. ubi sic dicit. Hoc autem habet proprium quantitas dimensionum inter accidentia reliqua. quod ipsa secundum se indiuiduatur. quod id est. quod positio que est ordo principium in totum eius ratione includitur. Est enim quantitas positionem habens. ubi quod autem intelligitur diuersitas partium eiusdem speciei necesse est intelligi indiuiduationem. nam que sunt eiusdem speciei non multiplicatur nisi secundum indiuiduum. Et inde est quod non possunt apprehendi multe albedines nisi secundum quod sunt in diuersis subiectis. possunt autem apprehendi multe linee si secundum se considerentur. Diuersus enim situs qui per se linee inest ad pluralitatem linearum est sufficiens. Et

Corrup. V.

quod sola quantitas dimensionum de ratione sui habet unum multitudine indiuiduorum in eadem specie possit accidere. Prima ratio dicitur multiplicationis ex dimensionem esse videtur. quod in genere substantie multitudo fit secundum diuisionem materie: que nunquam intelligi posset nisi secundum quod materia sub dimensionibus consideratur. nam remota quantitate: substantia omnis indiuisibilis est. ut patet per philosophum primo physicoz. Manifestum est autem quod in alijs generibus accidentium multiplicatur indiuidua eiusdem speciei ex parte subiecti. et sic relinquitur quod cum in sacramento ponamus dimensionem per se subsistere. et alia accidentia in eis sicut in subiecto fundari non oportet nos dicere quod accidentia huiusmodi non sunt indiuidua. remanet enim in huiusmodi dimensionibus indiuiduationis ratio. Qualiter autem diuersimode materia sit principium indiuiduationis et quantitas dimensionum: declarat Thomas in summa. pte. vlt. q. lxxvii. ar. ij. in responsione principali sic dicens. quod cum subiectum sit principium indiuiduationis accidentium. oportet quod illud quod ponitur aliorum accidentium subiectum esse aliquo modo principium indiuiduationis. Est enim de ratione indiuidui quod non possit in pluribus esse. quod quidem contingit dupliciter. Uno modo quod non est natum in aliquo esse. et hoc modo forme imateriales per se subsistentes sunt et per se indiuidue. Alio modo ex eo quod forma substantialis vel accidentalis est quandoque nata esse in aliquo. non tamen in pluribus sed in uno solo sicut hec albedo que est in hoc corpore. ¶ Quantum igitur ad primum materia est principium indiuiduationis oibus formis inherentes. quod cum huiusmodi forme quantum est de se nate sunt esse in aliquo sicut in subiecto: ex quo aliqua earum recipiunt in materia que non est in aliquo. nec ipsa forma per se subsistens sic potest in alio esse. ¶ Quantum autem ad secundum dicendum est. quod indiuiduationis principium est quantitas dimensionum. ex hoc enim aliquid natum esse in uno solo. quod illud est in se indiuiduum et diuisum ab oibus alijs. Diuisio autem accidit substantie ratione quantitatis: ut dicitur primo physicoz. Et ideo ipsa quantitas dimensionum est quod est indiuiduationis principium huiusmodi formis. in quantum. scilicet. que forme numero sunt in diuersis partibus materiae. unde ipsa quantitas dimensionum secundum se habet quandam indiuiduationem.

Articulus Tertius. De hoc quod Thomas. q. vii. ubi querit. utrum angelus et anima differunt specie? In responsione principali vult. quod non solum angeli omnes ab anima: sed etiam omnes ab inuicem differunt specie. Et in responsione quinti argumenti dicit. quod intelligere diuersorum angelorum non est eiusdem speciei. et ad hoc innuit tale rationem. Hoc inquit remoto quod angeli non sunt forme corporum sicut anima. Si non sint compositi ex materia et forma non remanet angelorum ad animam vel ad inuicem nisi formalis distinctio. formalis autem distinctio spiritum variat. unum forma est que dat spiritum. et sic relinquitur quod non solum angeli ab animis: sed ab inuicem differunt specie. Si quis autem ponat quod angeli sint compositi ex materia et forma. et sit anima: adhuc hoc non potest stare. Si enim tamen in angelis quod in anima sit materia. oportet quod illa sit una de se sicut oium corporum materia de se est una: diuersificata tamen secundum formas. et si est de se una: oportebit omnino quod illius unius materiae in communi sit principium distinctionis angelorum ab inuicem. et ab anima: sed diuersitas materie ante receptionem forme: que secundum diuisionem materie multiplicatur non potest intelligi fieri preter diuisiones quantitativas. Si enim talis diuersitas preexistebat in materia anime vel angelis: sequitur quod anime et angelis sint compositi ex materia corporea: quod nullus dicit. Si vero materia eorum non sit una sed diuersorum ordinum: hoc non potest poni nisi secundum ordinem ad formas diuersas. sed talis diuersitas ordinis exigit formas diuersarum specierum. ergo adhuc angeli ab anima et ab inuicem differunt specie.

Corruptorium.

Corruptorium.

De angelis ab ania differat specie hoc concedimus sed de angelis oib⁹ ab inuicē hoc negamus. Un⁹ Dam. in logica sua cap. xi. de substantia et nā. Et primos inquit phi⁹ naturas vocauerūt spēs spālissimas angelū et hominē equū et asinū: et similia. vt vniuersaliores et cōstitutue hypostasum. Et infra eo. cap. Sancti patres dimittentes multas cōtēntas garrulitates cōmune quid et de multis dictū. i. specialissimā speciem substantiā et nām vocauerunt: vt angelū. equū et canem. Ecce teste Dam. tam fm phos q⁹ fm sanctos patres: angelus est spēs specialissima. Et infra ca. p. xix. de persona Sabiellus. Lū sancta dei genitrice disputans vnus angeloz: existens solus illic p̄fens: disputans separatus a cōsubstantialibus angelis per eā que in loco est p̄sentia et disparationes. ¶ Ad argumētū dici pōt: q⁹ nō est vna cōmunis mā spūalium sicut corporalū. Materia enim corporaliū dicit vna et cōmunis fm p̄mā significationē que est. q⁹ cōmune dicit qd in p̄tes diuiditur. et hoc mō totū cōmune est. sed partes eius sunt singulariū et singulorū: vt punctus factus: vt distinguit Boetius quatuor acceptiones cōmunis in p̄ncipio. super p̄dicamenta. et hoc mō mā corporalia dicit cōmunis. q⁹ ex alia et alia p̄te eius sūt corporalia singularia: ita q⁹ nequaquā qdlibet ex tota. et hec est diuisio quantitatis. p̄pter quā fieri possunt multa indiuidua vni⁹ spēs in corporalib⁹. taliū autē cōmunitatē et taliū diuisibilitatē nō ponimus in materia spūaliū. sed potius vniūq⁹ indiuiduū in spūalibus causari simul. s. q̄tū ad materiā et q̄tū ad formā et totam materiam in vnoquoq⁹ cōprehendi. p̄pter hoc plures possunt esse sub vna et eadē spēs. i. mā nō sūt diuisibiles fm quantitatem dimensionis: que est tota multiplex fm numerū. q̄tū igit phs dicit. q⁹ nō possunt esse plures mūdi. q⁹ mundus cōstat ex tota sua mā dictū suū intelligibile est fm suam opinionē quā hēt de materia. s. q⁹ mā est ingenerabilis et incorruptibilis. Hoc posito nō est possibile ponere plures mundos esse. Sed certe si ipse credidisset sicut vitas est: mānē corporale totius mundi fuisse creatam: et eodē mō deum posse creare scōm et tertiā nūq⁹ negasset positionē pluriū mundoz. q̄tū iste mundus occuparet totā materiam p̄mo creatam. q⁹ multe materie similes illi creati possent. Eodē mō dico in spūalibus. vnde dico q⁹ in illis multitudo indiuiduoz nō est per hoc q⁹ vnus habet partem materie spūalis et diuisas ab alia. q⁹ materia spiritus lū cū nō sit quanta nō est diuisibilis in partes quantitatis. sed vniūq⁹ habet materiā suā totam in se: nō tempore sed origine precedentē. Un⁹ Aug⁹ super Gen. ad litteram. cap. xxi. li. y. ponit hoc exemplū de centro imaginem de centro circuli eire in finitas lineas. cōstat q⁹ quelibet eaz a centro est ducta ad circuli ferētā. et q⁹ centrū est vn⁹: et idē punctus terminans lineas omnes. diuiduntur tamē oēs ab inuicē fm punctū sicut p̄us. et illud est quod erat prius. et hoc nō posset esse nisi vnus et idem punctus fact⁹ esset multa puncta. et tamen nō cōuenit dicere q⁹ ille punctus terminatus dū cōtinuat omnes lineas illas esset diuisibilis in partes dimensionis siue quantitatis: sed diuisibilis per habitudinē et ordinem ad diuersas formas: sed est vni⁹ et indiuisibile fm materiā. et sic multa indiuisibilia fm potentiā. vñ ad formā arg⁹ cūz dicit. q⁹ opz materias spūalium ad hoc q⁹ possit esse causa multiplicationis suppositoz sub vna forma habere diuersas partes quantitatis ad diuersas formas. Respondendū est per interem p̄tionem. q⁹ nec sic necesse fuit q⁹ eadem rō possit multiplicari fm numerū. et sic multa in potentia.

Responsio

ad hoc fm Thomam. Ad ea que hic obijciunt responsum est supra in rōno

nibus ad obiecta cōtra p̄mā p̄tem sūme. ar. x. vbi et respōsio eoz ad argumēta Tho. euacuant. Qd autē respondēt ad dictū phi⁹ de vnitatem mundi: nihil est ad p̄posiū. planum est enim q⁹ materia mundi quo ad plures eius p̄tes quāritati dimēsiue est subiecta. vñ bñ p̄tingeret intelligere diuisionē materie p̄tium mundi de nouo creataz rōne quantitatis dimēsiue cōsimilis. quā diuisionē nō cōtinuit in sola materia inuenire oī quāritate circūscripta q̄lis ponere in angelis si mā aliqua esset in eis. Iterū supposito q⁹ aliqua materia sit occupata totaliter a sua forma: nihilominus posset distingui ab alia mā. eiusdem rōnis vbi q̄ritas dimēsiua posset inueniri. sicut si deasin esse p̄duceret plures soles. sed hoc nō pōt poni in mā angeli que posset fingi totaliter a sua forma occupata. q⁹ nulla huiusmodi quantitas etiā ab ipsis fictoribus fingit in eadem. ¶ Qd vō dicunt de puncto centrali nec vbi dicit nec alibi ab Aug⁹ ad istam mām inueni applicatum. sed esto q⁹ Aug⁹ ponat multas lineas in centro terminari: mūq⁹ tñ ponit qd veritati aduersatur. q⁹ idē punctus centralis per hoc numeret. Est enī idē punctus re solū variatus rōne ex diuersa sua habitudine vt patet per phm. y. de aia. vbi per hoc exemplū sensus cōmunis declarat vnitatem.

Reticulus

Quartus. De hoc qd Tho⁹ mas. q. vii. vbi querit: vñ aia rōnalis tali corpori debeat vniri. In rōsione. i. y. argumētū. sustinet aiam intellectuale esse aliquā p̄fectionem corporis celestis vt forma. que quidē potentiā intellectiū habet: nō autē sensitiuā: vt ex verbis Aristo. colligi vel accipi pōt. Et in rōsione 4ª argumētū dicit. q⁹ sicut per nām suam omnes intellectuales substantie possent peccare. tamen ex electione diuina et p̄destinatione per auxiliū gratie plures fuerunt conseruati ne peccarent.

Corruptorium.

Ad hanc positionem videtur inductus fuisse tali rōne que dicebat a respondente. Corpus humanū q̄uis sit elementatū: ex hoc tamen q⁹ est redactū ad equalitatem cōmixtionis: habet similitudinem cum celo. qd omnino elongatū est a cōrrariis. et inde est sic nobilitatū vt anima rationalis possit cōsequenter vniri. Et hanc materiā in parte videtur tangere Auicenna in sexto naturalium. p̄te. vii. articulo. v. Complexioni inquit que magis accessit ad mediū erit complexionatū et magis fiet aptum ad recipiendum augmentum perfectionis vite. Lū vō aprissimū fuerit ita vt p̄traria equaliter sunt in eo et equaliter operent⁹: adaptabitur p̄fectioni vite rōnalis vel vite celestis. Dec aut aptitudo est a spū humano. ¶ Et idem dicit parte vltima cap. vltimo. Et ex hoc forma talis ratio. Si nobilitas corporis humani in hoc cōsistit q⁹ vnias et assimilatur corpori celesti: videtur q⁹ corpus celeste nobilius sit. et propter hoc cū perfectio debet p̄portionari perfectibili: corpus celeste debet habere nobilioz p̄fectionē q̄ sit anima rōnalis. ¶ Reuera opinio videt phs. q⁹ corpora celestia sint aniata. vt patet lib⁹ de celo et mundo. Et Auicenna et i7. et alii omnes peripatetici idem dicunt. Et Aug⁹ etiam de hac materia dubitare videt in enchiridion. Certū in quā non habeo vtrū ad societates angeloz pertineant sol et luna et cuncta sydera. q̄uis nō nulla esse lucida corpora: nō tamē sensibilia vel intelligentia videantur. tamen tenendū est q⁹ corpus celi nō est animatū. Un⁹ Dam. libro. ii. cap. vi. Nullus celos animatos vel luminaria existimet. Inanimati enim sunt et insensibiles. celū. terra. lapis vitā nō habent. et tñ in deo vita sunt. Signū ad hoc videt q⁹ dixim⁹ homo totus diuinus ab apostolis eruditus p̄cipue a Paulo vsq⁹ ad celū raptus. qui cū omnē dispositionē bierat: bie

ecclesiastice et angelice vel celestis tradidit: nunquā tradidit de dispositione stellatis hierarchie. Si autē celi essent aīati: certe essent hierarchici. et si essent nō saltasset Dionysius a hierarchia angelica ad ecclesiasticam: nisi tangeret aliquid de stellari. Neque aliquem moueat ita quod dicat quod Dionysius de celesti hierarchia loquitur. quia abique dubio celestē vocat angelicā. Et si celi essent animati: cōstat quod sicut illa corpora sunt nobiliora nostris: ita proportionabiliter anima eorum esset nobilior aīa nostra. et per consequens celi essent nobiliores hominibus. et ita cū nobilior nō sit propter ignobilior: nō essent corpora celestia creata propter homines. cuius cōtrariū scribit Deuter. ix. Ne inquit eleuatis oculis in celū videas solē et lunā et omnia astra celi. et erroze decepti adores ea et colas que creauit deus in ministeriū cunctis gentibus que sunt sub celo. Ad rōnē dici pōt. quod corpora celestia nobiliora sunt corporibus aīaliū sūm quod in quātū illa incorruptibilia sunt: hec autē corruptibilia. simpliciter autē eōuerso est. Omne enim animatū ordine nāe est nobilior in aīali. Et quod dicit quod elongatio a p̄trario vel per naturā: ut quinta essentia. vel per accessus ad temperamētū et equalitatē cōmixtionis est adaptatio corporis ad recipiendū formā perfectiorē: videt nō esse verū simpliciter loquendo. Vnus autē signū habemus in p̄b^o corpis. cōstat enim quod corpus et spūs sunt aptiora ad perfectionem vite suscipiendā ab aīa quā caro vel cutis. et tñ caro et cutis magis accedūt ad temperamētū quā cor et spūs. sicut dicit Auicenna in p̄mo canone. cap. iij. de cōmixtionibus mēbrozum sic inquit. Quod autē in corpore est calidius est spūs et cor a quo p̄cedit. Et in cap. p̄cedenti ita dicit his verbis. Jā manifestū sit quod mēbra p̄ncipalia nō sunt equalitati recte multū p̄pinqua. imo opz quod caro sūm quod caro sit membrum equalitati p̄pinquius quā cetera mēbra cutis. tamē carne p̄pinquior.

Responsio ad hec sūm Thomā. Positio illa quod celi sunt animati: Thomā nec hic nec alibi affirmat. ipse enim hec sub dubio derelinquit sine aliqua affirmatione. quod patet per vba eius in huius questionis determinatione. postquam enī dixit quosdā p̄bos et doctores catholicos posuisse celos animatos. et Aug^o hoc sub dubio dereliquisse. Damasc. oppositū asserente subiūgit. quod hec positio apud modernos theologos cōuenientior est. quod celi nō sunt animati. sicut dicit Damasc. super quo hec sitauit Aug^o super Hen. lib. i. cap. vltimo. et in enchir. xli. Lūius exēplo etiā Thomā hoc sub dubio derelinquit lib. ij. cōtra Gentiles cap. lxxix. sic dicens. Hoc autē quod dictū est de animatione celi: nō dixim^o quasi asserēdo sūm fidei doctrinā ad quā nihil p̄tinet siue sic siue aliter dicat. Uñ Aug^o in ench. nec illud quidē certū habeo utz ad societate angeloz pertineat sol et luna et cuncta sydera. quibus non nulla lucida esse corpora: nō tñ sensibilia vel intelligētia videant. Ecce doctor noster egregius eximio doctore beato Augustino sic in hoc articulo se cōiungit: ut vnus sine alio nequeat reprehendi. Quā igit istī sibi imponūt. quod ad hāc positiones quadā rōne quā ipsi explicant fuerit inductus. manifestū est quod falsum dicunt. quod patet ex vbiis eius in huiusmodi questionis rōsione vbi ait. Hoc pro firmo tenentes dicimus quod corpora celestia ab aliquo intellectu mouentur saltē seipso. p̄pter argumēta. tñ vtrāqz partē sustinentes dicam^o et c. Ecce nullū argumētū ad alteram p̄tē opinandā induxit cū rōnes ad vtrāqz prem dissoluat. Rōnes autē quas ipsi hic ponūt p̄paz valent. Ad p̄mā igit Dionysii vōz. quod Dionysius loquens de hierar. angelica satis determinauit de intellectib^o quod celi aīant: cum illi si qui tales sunt p̄tineant ad societate angeloz sūm Au

gustinū. vñ nō optuit hoc sanū aliquē imaginari. Ad 2° cū dicit corpora celestia esse propter hominem. ex quo videt quod hō sit nobilior ipso. Dicendū quod hoc nō sequit. Constat enim quod angeli sunt administratoz spūs in ministeriū missi propter eos qui hereditate capiūt salutis. Nec tñ sequit quod homines propter quos mittuntur sint ipsi nobiliores. Et tñ posset dici quod homo est nobilior quā illud quod oculo corporali in corporibus celestibus pōt p̄pendi. quod vtrāqz cedit hominibus ad vtilitatē. vñ ideo p̄cipit in scriptura illa. ne horum cōsideratione aliqui corpora illa adorent. Rationi vō illi non oportebat eos tam studiose rīdere: cum Thomas eā nō ponat. nec illi vllatenus innitatur.

Articulus Quintus. De hoc quod Thomā q. ix. vbi querit: vtrū aīa rationalis vniū mē corpali per mediū. dicit in re sponione p̄ncipali. quod eadē numero forma est per quā res hēt quod sit in vltima specie spālissima et intermedya generibus oibus. et infra. Nō est inquit aliqua forma media inter aīam et mām p̄mā. sed hō ab ipsa aīa perficiat sūm diuersos gradus p̄fectionis: ut sit corpus et aīatū et rōnale. Et infra sic. Jgitur aīa ut est forma dāns esse: nō habet aliqz mediū inter se et mām p̄mā. Si mile dicit in rōsione. v. argumētū. Et infra: vtrū in homine aīa rōnalis et sensibilis et vegetatiua sint vna substantia. Et infra. q. iij. in rōsione p̄ncipali dicit quod nulla forma subalis vniū mē mediante alia forma substantiali.

Corruptorium. Nec positio q̄tum ad hoc quod negat gradū formarū reprobatā est superius in p̄ima p̄e. Et hoc quod dicit quod nulla forma substantialis vniū mē mediante alia forma subali. sed oīs forma subalis vniū mē p̄me immediate est cōtra cōmē. ut videt: qui dicit sup. ij. p̄b^o. sup. p̄ncipalē illā que dicit. et quācūqz istoz sit vnus modus. Nam est mām p̄mā subiecta oibus formis: quā nō est cōposita ex mām forma. Et simile diuis dicit circa. xi. meta. super illud dubitā dū videt est. quodlibet inquit ens habet cū mām ente mām p̄mā. Et q. xi. vbi querit: vtrū aīa rōnalis. sensibilis et vegetabilis sit vna substantia: In rōsione p̄ncipali dicit. Relinquitur ergo quod in homine sit tñ vna aīa sūm substantiam que est rōnalis. sensibilis et vegetabilis. et hoc p̄is est ei quod ostendimus in p̄cedentib^o de ordine formarū subaliū. quod nulla forma vniū mē mediante alia forma subali. sed forma p̄fectior dat q̄qd dat forma imp̄fectior et amplius. Uñ aīa rōnalis dat corpori humano q̄qd dat aīa sensibilis brutis et vegetabilis plantis. Nec positio 13 inquantū negat gradū formarū improbatā sit superius: verū tñ quod p̄dicta cōpositione conat munire rōnibus: tentandū est eas dissoluere. Dicit ergo in rōsione p̄ncipali eadē. q. p̄paz supra. Si dicat: hō est aīa. aīa est corpus. corpus est substantia. erit per accidens. et quod hō nō est vere illud quod est aīa per se. Et ita sequit aliud incōueniēs ex pluribus actū existētib^o nō sit vnū simpliciter: nisi sit aliqz vniens: et aliquo modo ligans ea adinuicem. Si ergo sūm diuersas formas fortes est homo et aīa: indigerent hec duo ad hoc quod vnirent simpliciter aliquo quod faceret ea vnum. Unde cum hoc nō sit assignare: remanebit quod homo nō erit vnum nisi aggregatiue: sicut aceruus qui est sūm quid vnū et simpliciter multū. Et ita aliud incōueniens sequit quod aīa rōnalis sit accidentalis forma. quod sic declarat. Cū genus sit spālē p̄dicatū: opz quod forma sūm quā idividuū habet p̄dicationē generis sit forma substantialis. et ita opz quod forma singularis sūm quā fortes dicit aīa sit subalis in eo. et sic necesse est quod p̄dicta simpliciter corpi: et faciat ipm hoc aliqz. Aīa igit rōnalis si est alia sūm substantiam: cū adueniat ei iam subsistēt: vñ nō erit forma subalis sūm accidentalis. et sic nō dabit esse specificū.

Dec

Ad p^m

Arti. VII. VIII. IX. & X.

bus individuatur. cuiusmodi tamen formā habet materia illa spūalis quāz fingunt. vnde cū yba corū huius fictioni innitatur sufficienter: ex hoc falsitati obnoxia cōprobat.

Articulus Septimus. De hoc quod Thomas. q. xv. vbi querit vtrū anima separata possit intelligere. In rñ sione pñcipali dicit sic. Substantie spūales q̄to vnaqueqz est altior: tanto habet pauciores formas & virtutē magis potētes ad intelligendū oia per formas paucas. Sile huius dicit in responsione. xx. q. que est. vtrum aia sepata cognoscat singularia. & idē in rñ sione. v. argumenti. & in de veritate. q. viij. ar. xiiij. que est vtrū angeli cognoscant multa. Et in responsione pñcipali dicit sic. Quilibet angelus eadē forma intelligit multa. ad minus oia singularia eiusdē spēi. Superiores vō angeli plura possunt vna specie intelligere q̄ inferiores. qz per paucas formas plura possunt pfecte & distincte itelligere.

Corruptorium. Istud falsum videt. nā si hoc esset possibile: cum hoc sit nobilitatis maxime: deberet hoc deo cōuenire. cuius cōtrariū dicit Aug⁹ in epistola ad Hebridiū que sic incipit. Reuerentissimis mihi rē. qz ad hominē faciendū attinet hois quidē nū nō meā vel tuā ibi esse rōnem. Quantū autē ad orbē temporis: varias hominū rōnes in illa sancta trinitate viuere. Ecce qz pter formas vniuersales Aug⁹ ponit in deo formas vel rōnes singulariū. ¶ S. demus aliquē numerū formaz per quē summa intelligentia itelligit oia itelligibilia siue cognoscibilia. verbi gra. centū formas cōstat qz deus innumerabiles itelligentias & superiores gradatim sup istam nobilissimā creare pōt. ergo si ēz nobilitatē gradū decreseat numerus formaz per quas itelligentia itelligit: erit deuenire ad aliquā itelligentiā que itelligit plura: imo oia que itelligit per vnā solā formā. & alie superiores vel itelligunt sine aliqua forma: qd est in cōueniens. Sic enim excederent deū (vt videt) in nobilitate itelligendi. vel itelligerēt per vnam. & tūc inferiores erunt pares superioribus q̄tum ad hoc. quod est inconueniens etiam fm suam perfectionem.

Responsio ad hoc fm Thomā. Ad hoc vō que hic obijciunt: superius patet solutio in rñ sione ad obiecta cōtra pñā partē ar. xx. & qz nihil aliter adducunt. iō nihil nouū apponere decreuimus.

Articulus Octauus. De hoc qd Thomas dicit. q. xv. vbi querit: vtrum aia separata possit intelligere. In responsione duoz vltimoz arg⁹ scia in aia nata est causari a phantasmatibus fm statum quo est corū vniūta. fm quē statū nō poterit causari a superioribus agentibus trñ. Et statim in responsione sequenti dicit. qz ex hoc qz scia substantiarū separatāz nō est pportionalia aie: nō sequit qz nullam itelligentiam ex eaz influxu capere possit: sed solum qz nō possit capere pfectam & distinctam vt dictum est.

Corruptorium. Primū videt erroneū. qz videtur derogare diuine potentie. quasi deus nō possit dare sciam pphetalem alicui. vel etiam scientiam vniuersalē & specialē. qd constat esse falsum. Immo posset deus alicui ceco a natiuitate dare scientiam colorum & aliarū intentionum visibilibus. Constat enim qz deus multo plura pōt per semetipsum q̄ natura per ministerium suū. ¶ Scdm etiam videt falsum. quia pphete in reuelationibus sibi factis pfectam & distinctā pñciam futurorum: & sciam occultoz recipiunt. vel imediare a deo: vel mediātibus angelis. & hoc siue in somnis siue in ygilys. ¶ Responsio etiā sumpta ex impropor-

Corrup. V.

tionē scientie: nō cogit. qz agens a proposito nō agit pportionabiliter fm dispositionē suā sicut agens naturale: sed fm beneplacitū arbitrii. Sigas enim qui & de excellentia potestatis sue possit tenere taurum vel dextrarium qz nō euaderet: potest adeo tenuiter tenere arietē si vult qz eua dat. Exemplū est Anselmi de originali peccato. Constat autē qz deus & angeli infundendo scientiam agunt a proposito. & ideo ratio non valet.

Responsio ad hoc fm Thomā. Dicere qz aliquid pueniat rei naturaliter: ita qz saluo nature ordine nō possit aliter cōtingere: nō derogat diuine potentie: que potest super naturā ordinē. ppter qd ad pñmū patet solutio. ¶ Sciendū etiam est. qz in reuelatione facta pphete: cōmuniter seruatus est ordo nature. patet enim qz in eis formabantur imagines rerum sensatarum. lz forte alicui facta fuerit reuelatio alio mōdificat paulo raptō. & sic per hoc patet solutio ad secundū.

Articulus Nonus de hoc quod Thomas. q. xvij. vbi querit: vtrū aia separata cognoscat oia naturalia. In rñ sione. v. argumenti dicit. qz in illis qui sciam aliorū quoz naturalitū acquisierunt in hac vita erit determinata cognitio in speciebus eorum que hic acquisierunt. aliorū vō confusa & vniuersalis.

Corruptorium. Si itelligat de oibus actionibus naturalibus falsus est & videt erroneū. cōstat enim qz aie beatorū aliqua naturalia cognoscent in vbo. quoz cognitio hīc nō acquisierunt. cognitio autem rerū in verbo est pfectior & certior. & per cōsequēs nō cōfusa sed specialis & distincta: etiam magis qz rerū cognitio vespina. & qz aliqua cognitio acquisita hic per experientias sensuum vel doctrinā. ¶ S. tūc vacantes studio & scie perfectionē sciam haberēt in patria qz illi qui vacant charitati & pietati. qd falsum videt. quia plus remunerabit charitas & pietas: qz scia & studiū sciēdi.

Responsio ad hoc fm Thomā. Quod hic dicit Thomas. nō habet itelligi de notitia rerum in verbo. sed de notitia rerum quodam mō naturalē ipsi aie separate. put pater intuenti. vnde obiectiones nō sunt contra eum. & mirū est qz viriliter contra eum tam superficialiter arguere voluerunt.

Articulus Decimus. De hoc qd Thomas. q. x. vbi querit: vtrū aia separata cognoscat singularia. In responsione pñmi argumenti dicit. qz intellectus noster nunc cognoscat per species a rebus acceptas que abstracte sunt a materia: & ab oibus conditionibus materie. & iō nō pōt cognoscere singularia. quorum pñcipium est materia. Et in pñma parte. q. lvi. ar. i. in rñ sione. v. argumenti dicit. qz singulariū que sunt in rebus materialibus nō est intellectus apud nos. nō ratione singularitatis: sed rōne mae que est in eis indiuiduatiōis pñcipiū.

Corruptorium. Hoc videt erroneū. & contra euangelium vbi dicit in Joāne. Nec est vita eterna vt cognoscāt te vnū solū verū deū: & quē misisti iesum christum. Constat qz christus est indiuiduum & singulare. qd constat beatam animam videremō sensu visus sed intellectu. vel nō esset beata. Est autē beata. ergo itelligit christū. ¶ Insuper vna aia cognoscat aliam: & tñ quelibet est singulare quoddā. ¶ S. constat qz peccata particularia & singularia sunt & possunt esse in superiori parte rōnis que tñ sensu nō apprehendit vel nunqz penitebit. Nō enim penitebit nisi de hoc qz malum cognoscat vel itelligit. ¶ S. hoc positio est contra phos & bonos mores. nā si intellectus etiam nō separatus non

Gal. 4.

Arti. I.

Mat. x.
Luc. x.

bus potest cōueniēter exponi. Si tamen intelligat q̄ per expositionē Aug. haberi pōt q̄ predicta verba chrisi nō pertinent ad perfectionē vite: sic falsum dicit. sicut patet cōsiderāti verba Aug. que sunt hec. Lū. s. ante diceret eis chrisus: id est Apostolis. Nolite portare aurum ꝛc. continuo subiicit. Dignus est operarius mercede sua sive cibo suo. Unde satis patet cur eos hec possidere aut ferre noluerint: nō quia nō sint necessaria sustentationi huius vite: sed quia eos sic mittebat. vt eis hec exhiberi monstraret ab illis quibus euangelium credentibus nuntiarent. Dec Aug? In his verbis non negat Aug? predictorūz necessarium ab dicationem ad perfectionem vite pertinere. q̄uis insinuet eorum ministratiōez a credentibus deberi. Saluator ergo per predicta verba abstulit apostolis necessaria. ꝛ sic indixit eis necessitatem. ꝛ ideo ne timerēt penuriam ꝛ verecundiaz: opz eis necessaria deberi ab auditōribus. Vñ dicit Ambrosius homel. xxxij. sup Mat. thei. Et nō dicāt Apostoli mendicātes iubea nos viuere ꝛ verecundater in hoc monstrat hoc debituꝝ existere operarios eos vocando. ꝛ quod datur mercedem nominādo. Quod infert quarto q̄ totum illud. Nolite possidere aurum ꝛc. non est preceptum nec consiliū: sed concessio. Hoc reuera videtur esse contra euangelium ꝛ contra sanctos. Mat. x. scribitur. Vos duodecim misit Iesus: precipiens eis ꝛ dicens. In viam gentiūz ne abieritis. Et paucis interpositis subiicit. Nolite portare aurum. Et Marci sexto expressius precipit eis: ne quid tollerēt in via: nō virgam: nō peram: nō panem: neqz cōnam: sed calcateos sandalijs. ꝛ ne inducētur duabus tunicis. Et Ambrosius super Lucā super illud. Nolite portare ꝛc. ibi ait Ambrosius. Mattheus scripsit quoniam dixit ad discipulos dominus. Nolite portare aurum ꝛc. Si prohibemur aurum possidere: quid eripere: quid auferre. Si quod habes donare precipias quemadmoduꝝ cogeris quod non habeas. Et infra. Nō tam gloriatur perus: q̄ aurum ꝛ argentum nō habeat: q̄ q̄ seruet domini preceptū. Nolite possidere ꝛc. Item super illud Act. ij. Argentum ꝛ aurum nō est mihi. nemoꝝ precepti illius. Nolite possidere aurum ꝛc. pecunia que ad pedes apostolorū ponebatur nō sibi: sed ad vsum pauperūz recōdebatur. Et Gregorius xviij. homel. euangelij. Qui peram ꝛ sacculū portare prohibuit: sumptus ꝛ alimenta ex eadem predicatione cōcessit. Nam sequitur. In eadez domo manete: edentes ꝛ bibentes ꝛc. Ex his patet q̄ pars p̄dicte auctoritatis preceptozie vel phibitozie dicta est. Sinis enim vel illud qd intelligitur per finem. s. sumptio necessariorum ab audientibus: dicitur per modum cōcessionis. Unde super illud p̄ Cori. ix. Nunquid nō habemus potestatem manducādi ꝛ bibendi: dicit glo. Permisit dominus: sed non iussit Apostolis accipere necessaria a subditis: vt quisqz velleret vteretur eo qd sibi liceret ex diuina constitutione. Si ergo eo vti nolleret: p̄tra iussus faceret: s. suo iuri cederet.

Responsio

Mat. x.

ad hec fm Thomā. Ista verba Thomae si bene aduertantur sententia Augustini de consensu euangelistarum plenarie innuntur. Aut enim Aug? ibi sic. Cum enim fm Mattheū diceret eis. Nolite possidere aurum: neqz argentum: neqz pecuniam in conis vestris. nec peram: neqz duas tunicas: neqz calciamenta: neqz virgam continuo adiecit. Dignus est enim operarius cibo suo. Unde satis ostēdit: cur eos hec possidere aut ferre noluerit. nō q̄ huiusmodi necessaria nō sint sustentationi huius vite: sed quia eos sic mittebat. vt eis hec deberi monstraret ab illis ipsi quibus euangelium credentibus annuntiarent tanq̄ stipendia militantibus. tanq̄ vinee cultoribus. tanq̄ lac gregis pastoribus.

Corrup. VI.

Unde Paulus dicit. Quis militat vnq̄ suis stipēdis: qd plantat vineam: ꝛ de fructu illius nunq̄ edit: quis pascit gregem: ꝛ de lacte gregis non percipit. Tunc enim loquebatur de his que necessaria sunt predicantibus euangelium. Unde paulo post dicit. Si nos vobis spiritualia seminamus magnum est si carnalia vestra metamus: Si alij potestatis vestre participes sumus: quare nō magis nos sed non vsi sumus hac potestate. Unde apparet hoc non ita precepisse dominus tanq̄ euangeliste aliunde viuere non debeant q̄ eis prebentibus quibus annuntiant euangelium. Alioquin contra hoc preceptum fecit idem Apostolus: qui victum de manuum laboribus exquirebat: ne cuiq̄ grauis esset: sed potestates dedit in quas scirent sibi ita deberi. Cum autem a domino aliquid imperatur: nisi fiat inobedientie culpa est. Cum autem potestas datur: licet cuiqz nō vti: tanq̄ de suo iure recedere. Dec ergo loquens dominus discipulis id agebat: quod ipse Apostolus Paulus post apertius explicat ita. Nescitis quoniam qui in templis operantur que de templo sunt edunt: qui altari deseruiunt altari compatiuntur. Sic ꝛ dominus ordinauit his qui euangelium annuntiant de euangelio viuere. Ego autem nullius horum vsum sum. Cum itaqz dicit dominum ordinasse ea: se autem vsum nō esse: vtiqz ostendit vtendi potestatem datam: nō impositam seruandi necessitatem. Hoc ergo ordinans dominus. qd cum ordinasse dicit apostolus. qui euangelium annuntiāt de euangelio viuere. illa Apostolus loquebatur: vt securi non possiderent neqz portarent huius vite necessaria: nec magna nec minima. ideo posuit. nec virgam: ostendens a fidelibus suis omnia deberi ministris suis. nulla superflua autem requirentibus. ac per hoc addendo. Dignus est operarius cibo suo. proius aperuit ꝛ illustrauit: vnde ꝛ quare omnia loqueretur. Hanc igitur potestatem nomine virge significauit ne quid tollerent in via nisi vga trini. Cum igitur predicta sententia Thomae tam plenarie sic patet intuenti in predictis verbis Augustini cōtineatur: nimis est verecundum. immo error propinquum. eandem sententiam fore contrariam dictis sanctorum. ꝛ ipsam contra sancta euangelia dicere: quam per sensum euangelistarum promittit tantus doctor. Non tamen negamus quin verba illa aliter valeant exponi. ꝛ q̄ non habere argentum vel aurū in paupertate voluntarie assumpta ad perfectionem pertineant: put dictum est. qd ꝛ ipsi in proposito multipliciter: sicut patet asseruere nitunt. Ex his tamen non sequitur: quin verba domini predicta eo modo quo ea exponit Augustinus loco predicto nō pertineant ad perfectionem vite: sed ad perfectionem dignitatis apostolice. quod quia euidenter in verbis Augustini relucet p̄allegatis: ad refellendū omnia que dicunt ad presens: plura adducere non oportet. qualiter enim nō habere huiusmodi pertineat ad perfectionem: dictuꝝ est in responsionibus supra ad obiecta contra secundam secundam. articulo. xv. vbi obiecta eorum que contra Thomā habent in hac parte euidentius dissoluantur. per que patet responsio ad ea que hic obijciuntur ad idem intentum suum concludendum. Quid autem principaliter in hoc toto intenderint: lectoris arbitrio relinquatur.

¶ Sinit Correctorium Egidij Romani Corru proꝝ doctorum Thomae in questionibus disputatis de Virtutibus.

¶ Sequuntur responsiones Egidij Romani ad obiecta contra dicta sancti Thomae: in questionibus de potentia dei.

Articulus

Articulus Primus. De hoc quod Thomas. q. ii. articulo primo. vbi querit: vtrum deus possit aliquid creare de nihilo: In responsione. xy. argumenti dicit. q. materia proprie loquendo non habet ideas in deo nisi compositi. Et in parte prima. q. xv. arti. ii. in responsione tertii argumenti dicit. Sic materia habet ideam in deo: non tamen aliam ab idea compositi. nam fm se nec habet esse: nec est cognoscibilis.

Corruptorium. Hoc est falsum. quia cum materia proprie loquendo habeat aliam essentiam ab essentia forme et compositione: necesse est q. materia in deo habeat ideam sue essentie correspondentem. vel erit ponere aliud a deo principium: in quo materia suam habeat ideam. quod erit materie effectivum. vel q. materia habeat esse eternum: non a deo vel ab aliquo principio causatum. quorum vtrumque est erroneum. Hoc alibi est improbatum. et magis diffuse: supra contra de veritate in articulo tertio.

Responsio ad hoc fm Thomam. Verum est istud quod tamen nixi sunt supra iprobare. sed ad illa que ibi diffusius dicunt. Et ad illud quod hic repetunt: pater solutio per ea que dicta sunt in responsionibus ad obiecta contra primam partem arti. ii.

Articulus Secundus. De hoc quod Thomas dicit. q. ii. art. ix. vbi querit: vtrum anima rationalis educatur ita esse per creationem vel traductiones. In responsione. ix. argumenti loquens de generatione hominis ita dicit. Per virtutem formativam que est a principio in semine prius abiecta forma spiritus etc. Tandem abiectis alijs formis inducitur a create anima: que simul est rationalis. sensibilis et vegetabilis.

Corruptorium. Dicitur ad unitatem forme in homine. quod reprobatum est in q. de anima. articulo. xi.

Responsio ad hoc fm Thomam. Dicit oportet respondere ad responsiones que date sunt supra contra primam partem articuli. xxxi.

Articulus Tertius. De hoc quod Thomas. q. v. articulo primo. in responsione secundi argumenti dicit. q. non alia operatione deus producit res in esse: et in esse conservat.

Corruptorium. Contra hoc est q. creatio nec est nec esse potest per cooperationem alicuius alterius. Conservatio autem multorum potest esse per cooperationes gratie. artis et nature. huiusmodi ergo non sunt idem. ¶ Operatio qua deus producit res in esse: et conservat eas in esse: dupliciter potest intelligi. vel operatio operans: id est voluntas qua res in esse producit ex nihilo. et iuxta quas sic res producte in esse conservantur. et si sic accipiat. alia dicenda est operatio ab illa fm rationem. non fm rem. q. alia est voluntas fm rationem qua deus vult rem in esse produci. et alia qua vult rem in esse conservari. Nisi enim poni posset diversitas vel pluralitas voluntatum fm rationem non fm rem sicut idearum: posset dici q. esset eadem voluntas dei qua vult solē oriri et Luciferū dānari: et Petrum salvari. qd non vult. Potest et operatio qua deus res produxit in esse: et operatio qua res in esse conservat. intelligi operatio operata: scilicet inchoatio essendi: et continuatio essendi siue res incipiens primo esse: res permanens in esse. et sic adhuc non sunt penitus idem operatio productionis et operatio conservationis.

Nam Beneficis primo dicitur. q. die septimo requiritur dominus ab omni opere quod pararat. Et Joannis quinto dicitur. Pater meus usque modo operatur: et ego oportet. Sed alia est operatio a qua requiritur et qua semper operatur. quievit enim a productione rerum productarum. et operatur usque nunc rerum conservationem. alio enim in nihilum tenderent fm Hiegorium. Alia ergo operatione producit res in esse: et conservat eas in esse. ¶ Item Augustinus super Beneficem. vi. dicit. q. aliud est opus conditionis: et aliud opus preservationis. sed idem est productio et productio. g. etc.

Responsio ad hoc fm Thomam. In q. vbi supra ponitur quod impugnant in Thomam in responsione argu. secundi. vbi dicti sui rationem reddidit: dicens ipsum esse rerum permanentium non est divibile nisi per accidens: prout alicui motui subiaceret. fm se autem est in instanti. unde operatio dei que est per se causa q. res sit: non est alia: fm q. facit principium essendi: et essendi continuationem.

¶ Ad ea autem que obijciunt dicendum ad primum. q. ea que producuntur a deo immediate per creationem immediate ab eo conservantur in esse. Et loquor de his que alia via in esse produci non possunt: cuiusmodi sunt intelligentie et angeli et corpora celestia: et huiusmodi: que deo producantur vel produci possunt de sua natura a deo per causas medias illa apta nata sunt per aliquas causas medias conservari in esse.

¶ Ad secundum dicens. q. operatio dei operans: nihil aliud est q. sua essentia que est omnino invariabilis. Nec videtur inconueniens q. sit eadem operatio vel voluntas dei ad quam consequitur effectus diversus. dum modo tamen tales qui conveniunt ipsi: hoc dixeris propter hoc quod interferunt de luciferi damnatione. Ipsa enim culpa pro qua damnatur ab ipsa voluntate dei non processit. verum tamen concedendum est q. eadem est voluntas dei invariabilis qua vult bonos pro suis benemeritis premiari. et qua vult malos pro suis demeritis damnari. Operatio vero dei operata hoc est creatio vel productio passio. et similiter conservatio passio non dicunt aliam rem absolutam additam rei: vel eius esse a deo accepto. quoniam creatio passio dicit mihi ipsam acceptionem esse rei cum quadam novitate. Conservatio vero includit eandem acceptionem circumscripta novitate intellecta fm nostrum modum intelligendi quadam continuatione. Quis in ipso esse rei permanentis continuas nulla cadat: cum sit totum simul et in indivisibili persistat. ¶ Quod autem dicitur Jo. v. Pater meus usque modo operatur. potest verificari vno modo q. non cessat a rerum productione. et tunc sicut res sunt alie: sic productiones sunt alie: et similiter conservaciones. Si autem intelligatur q. que prius operatus est per creationem: adhuc dicitur operari propter earum conservaciones: tunc iste due operationes ut dictum est: realiter differre non possunt. quoniam acceptio esse cum sui novitate: vel cum quadam continuatione intellecta penitus eadem esse reperitur. ¶ Ad tertium quod dicit Aug. aliud esse opus conditionis: aliud conservacionis: habet intelligi de alietate fm rationes. et eo modo concedimus ista duo esse diversa. hoc vero non est contra Thomam: qui ponit vtrumque ad eadem operationes realiter pugnare.

Articulus Quartus. De hoc quod dicit Thomas in de potentia dei. q. v. articulo. vii. vbi querit: vtrum cessante motu celi remaneat actio et passio in elementis. In responsione principali substantie separatae sunt perfectiores in agendo q. corpora celestia. quia non sunt compositae ex materia et forma.

Corruptorium. Hoc ultimum est falsum: scilicet de substantiis separatis

vt ostensum est parte prima.

Responsio ad hoc fm Thomam. In responsione
bus contra primam partem. articulo
x. paruit: q nulla sit eoz oñsio. 7 q falsa positio i bac pre.

¶ Sinit Correctorius Egidij Roma. Corruptory dictoy
Thome: in questionibus disputatis de potentia Dei.

¶ Incipiunt responsiones Egidij Romani ad obiecta cō
tra dicta sancti Thome in questionibus de quodlibetis.

Articulus Primus. De hoc quod
Thomas. qdlibet. i. q.
vbi querit: vtruz angelus dependeat a lo
co corporali fm suam essentiam. aut sit in
loco fm operationez. Dicit q angelus est
in loco per contactuz virtutis: hoc est per
operationē. Et in parte. i. q. ly. arti. i. in re
spōsione principali dicit: q angelus per applicationē vir
tutis angelice ad aliquē locum qualitercunq dicitur esse
in loco. vnde non oportet q sit in loco vt contentum: sed
vt continens aliquo modo. Et eadem. q. arti. ii. in respō
sione principali dicit. q angelus dicit esse in loco per hoc
q vtruz ei immediate ptigit locū per modū pñetis pfecti.

Corruptorium. Si intelligit ita q non sit ali
ter in loco q hic 7 alibi ver
ba sua intendere videntur. manifeste est erroneum: 7 con
tra euangelium Mathei. xviij. Angeli eozuz semper vi
dent facies patris 7c. Cum igitur angelus ad operationē
vel in operatione (que est dei visio) non attingat locum:
nec indigeat loco: angeli soli dei contemplationi vacātes
qui dicuntur assistētes iam non erunt in loco. 7 per conse
quens nec in celis. Cuius cōtrariuz tenet fides 7 euange
lium. Unde Gregorius. y. moralium. Angelozuz spiritus
loco quidem incircūscripti sunt. sequitur quidē per hoc
q incircūscripti sunt existunt. per hoc autem q inter pre
sentes existunt: nunq recedunt. **¶** Item dicte positiones
sunt 7 rie cuiā pñtōi. Parissē per sniam que est. q an
gelus est in loco p dñōnē. 7 iō locus angeloz 7 aiarū bea
tarum qui erit eozuz glōzificatoruz. scilicet empiriū.
¶ Item videtur fauere errori. xxiij. nuper cōdemnato:
qui est q anime separare non sunt alicubi nisi per opera
tionem. 7 non possunt moueri ab extremo in extremū per
medium: nisi q possunt velle operari in medio vel extre
mis: error est si intelligitur substantiaz angeli non esse in
loco: nec transire de loco ad locum.

Responsio ad hoc fm Thomam. Qualiter hec q
hic 7 alibi dicit Tho. nullius assertiōi
vere cōtrarietur: imo ipsam contineat veritatem: dictum
est supra in responsionibus ad obiecta contra primā par
tem ar. xvi. In nullo enim obuiat sua positio quin angeli
sint in celo siue alio quocunq loco: vt ipsi sibi hic 7 alibi
falsē imponunt: sed sicut patet intelligenti pulcherrime
docet modū quo spiritus in corpore 7 loco sunt ponēti. 7
qualiter eozum transitus quez non negat sed declarat de
beat intelligi. Unde contra eam non sunt que hic 7 alibi
conera ipsū obiciuntur: sicut supra in articulo. xvi. su
pradicto ostensum est.

Articulus Secundus. De hoc quod
Tho. quodlibet. q. vi. vbi
querit. vtruz anima rationali adueniēte cor
pori corrumpanur omnes forme que prius
fuerant substantiales 7 accidentales. In re
spōsione principali dicit. q impossibile est in vno 7 eodē
plures formas substantiales esse. 7 hoc ideo. quia ab eo

dem res habet esse 7 vnitatem. Manifestum est autem
q res habet esse per formam. vnde 7 per formam habet
vnitatem. 7 propter hoc vbi cunq est multitudo forma
rum: hoc non est vnum simpliciter. Et infra. vnde adue
niente forma humana tollitur forma substantialis que
prius inerat. alioquin generatio vnus nō esset corruptio
alterius. Forme vō accidentales que prius inerant vt dis
positiones ad animam: corrūpuntur quidem non per se
sed per accidens ad corruptionem subiecti.

Corruptorium. Nec positio reprobata est su
pra. xxi. 7. xlvij. articulis p
me partis. **¶** Ad illud tamen q multitudo formaruz est
contra rationem vnitatis. Dicendum q res in qua est mul
tudo 7 gradus formarum est vna per formam vltimā:
vt expresse dicit pba. viij. metaphy. 7 Com¹⁰¹ eius in par
te illa. Et cum nos (inquit Com¹⁰¹) dicimus. q vnu qd i
significat diffinitio vna est vnus per substantiā que est for
ma: scilicet per vltimam formam 7 vltimam differentiā.
est ergo talis res vna simplr 7 indiuisibilis. **¶** Ad aliud
dicendum. q adueniente anima rationali 7c. q illa pro
positio generatio vnus est corruptio alterius 7 ecōuerso:
habet veritatem semper in generatione simplicis. sicut
quando elementum generatur ex alio elemento. non au
tem habet semper veritatē in generatione compositi: sci
licet quando compositum generatur ex simplicibus: siue
compositum ex cōposito. Quis in singulis elementis sine
plures forme substantiales vt forma substantie 7 forma
corporis forma elementaris. tamen sola forma elemen
taris facit elementum existere in actu. ergo elementa nō
existunt in actu nisi per formas elementares que contra
rie sunt. 7 ideo quando vnum generatur aliud corrumpi
tur. non sic antez est in generatione mixti ex simplicibus
elementis. quando enim mixtum generatur ex simpli
cibus elementis. non corrumuntur elementa: absit. sed
alterantur fm philosophuz. generatio ergo vnus est cor
ruptio alterius in talibus. **¶** Aliiter potest dici. q propo
sio habet veritatē si recte intelligitur: 7 fm mentez au
ctoris. non enim dicit philosophus. q generatio alicuius
est corruptio eiusdem: sed corruptio alterius. vt patet. in
generatione enim hominis ex semine pmo inducitur for
ma embriōis. secūdo anima vegetatiua. tertio sensitiua.
tandem infunditur rationalis. 7 hec omnia pertinent ad
generationem vnus 7 eiusdez. 7 ideo non oportet q per
infusionem anime rationalis corrumatur sensibilis et
vegetatiua. q ad eiusdē individui generationē pertinet.

Responsio ad hoc fm Thomam. Nec positio dei
clarata est supra in responsione ad ob
iecta contra primam partem. xxi. ar. 2. xlv. que antez h
dicūt nullius sunt momenti. quod enim dicunt de philo
sopho 7 Comētatore q diffinitio est vna p formā vltimā
nihil facit pro eis. q philosophus 7 Comē¹⁰¹ non ponunt
aliā formam nisi vnam: que sub vna ratione significa
tur nomine generis 7 differentie prioris. sub alia ratione
illa eadem non alia significatur nomine differentie vlti
rioris siue vltime. 7 q hec sit eozum intentio patet expres
se per hoc quod dicit Com¹⁰¹. viij. meta¹⁰¹. cuius verba ad
ducta sunt supra arti. supra dicto. **¶** Quod autem dicunt
cōsequenter elementa manere in mixto: nō corrupta sed
alterata: manifeste est contra philosophum. Quod est al
teratum 7 non corruptum: manet actu. ergo si elementa
sunt in mixto essent ibi actu. quod est contra textum phi
losophi qui dicit. q non sunt actu sed virtute. Quod qua
liter debeat intelligi: patet ex dictis ibi supra. **¶** Itē alia
responsio quam fingunt nihil valet. Quāvis enim totus
ille processus dispositionis materie a semine vsq ad in
fusione

passionem anime rationalis: tamen necesse est ponere qd semen differt ab embione. et embio ab homine. Cū igitur generatio vnus sit corruptio alterius: necesse est dicere qd generatio embionis sit corruptio seminis. Et similiter generatio hominis est corruptio embionis. Quod etiam fingunt tres animas: est contra Augustinum et merito reprobandum. vt pater supra. xxxi. articulo.

Rticulus Tertius. De hoc qd Tho-
mas dicit quodlibet. i. q.
xv. vbi querit: vtrū religiosus teneatur obe-
dire suo prelato precipienti: vt reuelat sibi ali-
quod secretum fidei sue commissum: Qd reli-
gius non tenetur in casu reuelare prelato secretum sibi
commissum. Nam in responsione principali dicit. qd duplex
est secretum. Vnum quod vergit in periculum aliorum: qui-
bus aliquis cauere tenetur. et hoc non tenetur celare: sed
potius reuelare. Aliud secretum est quod de se celari potest
sine peccato. et tale secretum nullo modo tenetur religiosus
prelato pandere etiam precipienti. quod est fidei sue com-
missum. Cuius ratio est. qd solēior est obligatio ad seruandū
ea que sunt fidei et charitatis que est ex lege nāe: et ex pro-
missione pbata: qd ea que est ex promissione que est in religioe.

Corruptorium.

Secundum membrum diuisio-
nis non videtur verū. imo oc-
casio ad non obediendū. Primus patet. qd sicut id quod li-
cet de se: qd prohibetur non licet ita qd de se celari potest sine
peccato supueniente precepto prelatis iā sine peccato non
potest prelato celari: precipue cū possit: vel ita debeat pdesse
se et non obesse. Secundum patet. s. qd hec sit bona et de-
bitum obediētie. et ob hoc occasio inobediētie. qd. s. subdit
profiteri seipsum quod ad corpus et animā dat et committit
prelato suo nihil sibi de se et rebus suis retinēdo. si ergo re-
cipit secretū fidei sue commissum: ita qd prelato suo prodesse
se et non obesse cupienti non reuelat: vtiqz illicita est promisi-
sio: et in preiudiciū tam planti qd subditi: qui per prelatum
debet et potest iuari. et id non tenetur celare: sed precipienti re-
uelare. non obstat stulta professio. s. illud. In ma-
gis promissio rescindit fidem: et in voto turpi muta decretū.
C. per h. qd ipse recipit secretū fidei sue commissum: non
absoluitur a fide quā debet plato vel reipublice. qd s. sub-
ditus dicitur fidei prelato et cuiuslibet proximo: et maxime reipu-
blice. qd vt dicit Tullius. ij. officiorum. Nulla res magis re-
publicam pūnet qd fides. quare cū huiusmodi secretū ce-
lare est in preiudiciū reipublice. proximi: et prelatis. non te-
netur prelato precipienti celare: sed reuelare. Ad rationes
Tho. dicēdū. qd obligatio fidei que est virtus theologica:
solēior est qd obligatio promissionis in religione. non tñ
obligatio fidei que est virtus moralis et iustitie. qd sicut in
re naturali obligamur ad seruandū fidelitatem proxi-
mo. ita et ad obediendū prelato obligamur voto solēni
professionis sue religionis.

Responsio

ad hoc s. Thomaz. professio in reli-
gione nunqz sic sunt obligati prelato:
quin possint fidelitatem proximo promittere: et promissum
licite seruare. Ex quo patet qd ista sententia Tho. est vera. que
vbi obiciunt frustra: frivola sunt et vana. Ad p. dicēdū.
qd rōne precepti prelatis non potest fieri licitū et debitū quod
de se illicitū et indebitum est: cuiusmodi est fidelitatem in
promisso licito non seruare. Et per illud p. ad 2. qd non est
obediendū: qd tñ qd precipiens prelatus potest pdesse. qd
non sunt faciēda mala vt eneniāt bona s. m. Apłm. Quod
autē dicunt stultā promissionē esse mutandā. verū dicitur.
sed talis non est promissio stulta: de qua loquitur Tho.
Ad rationes quoqz male respondent. qd contra virtu-
tem moralem precepto prelatis non est agendū sicut nec

contra virtutem theologiam.

Rticulus Quartus. De hoc qd Tho-
mas dicit quodlibet. p. q. xvi.
vbi querit: vtrū subditus teneatur reuelare
occultā culpā fratris prelato etiam precipienti
In rōne p. n. Si pcedit via simplicis de-
nuntiationis: non tenetur subditus prelato precipienti occul-
tam culpā fratris sui reuelare: nisi pcedat monitione vi-
deret eū incorrectū. Imo magis peccaret si ad preceptū
prelatis reuelaret. quia plus tenetur obedire precepto euā-
gelij qd prelato. et multo magis peccaret prelatus iudicēs
subditum vt peruerteret ordinem euangelij.

Corruptorium.

Circa hoc qd precipiēte et obe-
dientem cōdēnat ad mortu-
le peccatū: videtur errare. qd indicat de precepto affirmati-
uo sicut de negatiuo. Illud enim Mat. Si peccauerit in
te frater tuus et. est pceptū affirmatiuū: qd obligat sem-
per. nō tñ ad semper sed tñ pro loco et tpe necessitatis: sicut
illud. Donora patrē tuū et matrem et. Sunt autē sex casus
qbus concurrentibus peccat qui fratrē peccatē non corri-
pit s. m. ordinē illū euangelicū. Aliquo autē illorum defi-
ciente nō habet necessario illuz corripere: sed potest vel sal-
tez nō corripere vel differre. et tñ prelatus qui potest et vult
pdesse: precipit sibi reuelare culpā fratris sui ad corripie-
dum ppter pcepti necessitatē: necessario hz reuelare sub-
ditus tali qui potest et vult prodesse et nō obesse: inqz cul-
pam fratris sui scit solus: reuelat solus plato. si scit cū plu-
ribus: reuelat cū pluribz. vel corā illis vt s. m. Aug. ubi cul-
pa moriā vbi oritur. De illis autē sex casibus sumitur
tres a parte fratris peccatis: et tres a pte corripientis. Pri-
mus a parte peccatis est. qd peccatū nō tñ sit veniale sed
mortale. qd p. ex precepto Mat. xviij. vbi dicit. Si te
audierit: lucratus es fratrē tuū. Et sequitur. Si te et eccle-
siaz nō audierit: sit tibi quasi ethnicus. B. est excoicatus.
Cōstat autē qd fratrē lucrari psumponit ipsum fuisse amī-
sum: sed aliqz non amittit nisi per mortale peccatum. Et
preterea non dicitur quis excoicari nisi pro mortali peccato et
nō veniali. Igitur preceptū datū est tñ de mortali: nō de
veniali. Qui ergo reuelat ex cā veniale prelato: non facit
cōtra euangelij. et per pñs nō peccat nec obediēs nec pre-
cipiens. C. Secūs casus est. qd si sit spes de peccatis emen-
datione. et non timor probabilis de eius peioratione. Vñ
prouer. ix. Noli arguere derisorem ne oderit te. Hreg. in
glo. Nō est timendū ne derisor cū arguitur cōtumeliā ti-
bi inferat. sed B. potius pueniēdū: ne tractus ad odiū in
de peior fiat. ideo tibi qz ab eius correptione: nō cōmo-
diratis tue: sed dilectidis grā cessandū. Et Aug. de ci. dei.
Si obiurgādis corripiendū: qz male agentibus qz parit.
qz ei dē ipsis metuit ne deteriores efficiātur: nō videt es-
se occasio cupiditatis: sed pñliū charitatis. In B. casu nō
tenetur frater fratrē peccantes corripere. qz tunc tenetur
agnoscere vultū peccatoris sui: vt ei pro loco et tēpore possit
medelā adhibere. Tertū est qd in hoc casu tenet subditus
prelato precipienti obedire. C. Tertius casus est. qd ex-
pectatur tēpus magis opportunū pro faciēda correptione. nā
si rōnabilem causam habeat. potest frater differre: vt Aug.
dicit. ix. de ci. dei. Si propterea obiurgādis corripiendū: qz
male agentibus qz parit: qz tēpus opportunū inquit nō
est occasio cupiditatis: sed cōsiliū necessitatis. Et in li. de
cōsiliis vitiū et virtutum. Aptus tempus expectans vt
peccatorē arguat: et eius delicta cōtra ei facies statuat. qz
igitur fratri sic expectati precipitur vt reuelat: tēcē reue-
lare. qz prelatus potest frequēter tēpus aptū habere vbi sub-
ditus nō hz. scienim correptio acceleraretur. C. Ex parte
autē corripientis debet cōcurrere tria ad hoc qd statz de-

mat. is.

mat. is.
mar. 7.

beat corripere. Primum est peccati cognitio. q. nō sufficit suspicio: vel alioz leuis relatio. Uñ Aug. de vñs dñi tractas illud Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tuus etc. dicit. q. cum certe peccauerit: nisi q. tu scio q. peccauerit. Et infra. Scio inq. adulteros ab vxoribus occupatos: nō dico tu adulter corripere te ne forte dicerē qd nescires: qd temere audierim suspicarer. Propter qd dicit. Ecce. xi. pñs q. interrogas ne vituperes quenq. et cum interrogaues corripere iuste. ¶ Scdm q. in tēpore correptionis sit in corripiedo mansuetudo. q. si quis iratus corripiat: magis pñocat q. corrigat. vii. Job. xxxvi. nō te super ira. Super quo Hrego. viij. m. of. Dignū quippe est vt cum aliena corripimus nostra metumamus: vt mēs que a sua accensione deferuat: prius intra semetipsam et celi sui impetū tranquilla egrate componat: ne si animaduertēda vitia ab ipso pro seruoze trahamur corripiedo fratrē: peccemus. in correptione qdem vitiōz menti subesse dñs iracūdia: nō preesse. Si enī qui corrigere nitit ira superetur: plus opprimit q. corrigat. Uñ Iaco. p. Ira vñi iustitia dei non operatur. Et in ps. Superuenit māsuetudo: corripimur. ¶ Terrium est q. in aliquo nō sit maior corrigēdi obligatio. nā si subditus videt vna cū prelato fratrē illius subditū peccare: potest licite frater nō peccās supponere q. platus euz corripiat sicut debet. vt habet ad Heb. xy. Quis enim filius quē nō corripiat pater. Quia vt dicit. iij. Reg. xy. Cū stodi virū istū. qm si lapsus fuerit: erit anima tua pro aia illius. Dico q. qñcūq. in fratre vel sciente peccantē concurrūt tria predicta cū tribus prehabitis ex parte fratris peccatis: tunc est tēpus et locus necessitatis. ita q. si nō corripit: trasgressor est illius precepti affirmatiui: si peccauerit etc. Si aliquid horz defuerit: nō tenetur corripere quātum est de virtute euāgelici pcepti: qd est affirmatiuum. Euāgelij enim intēdit peccatis emēdationes. et ideo corripies sic se dñs habere: q. valeat hunc fines adipisci. Quia vt dicit Tullius in rhetorica sua. p. li. Ex utilitate rei publice: nō ex legis inscriptione que in lris est leges interpretari bñt. Ob cām enim illā interpretari debet ob quā iustitiae sunt. Et q. platus pōt facilius et meli⁹ corrigere subditū q. frater subditus cuius correptionē intēdit euāgelium. Vinc est q. in his casibus ex vi illius pcepti Mat. xviij. Si peccauerit etc. nō tenet nisi tūc corripere fratres cū tenetur plato precipienti eius culpaz reuelare vt corrigatur. Mat. xviij. Quicūq. dixerit vobis facite. Quia vt dicit Aug. siue plectēdo siue ignoscēdo: solus hoc vñm queritur vt vita hominū corrigat. I. enī fm quedā iurā denuntiās prelato peccatū etiā ad correptionē non auditur sed repellit: nisi premiserit charitatiuā admonitionē que fit in fauorē pacis. et ne def occasio subditis insurgendi cōtra prelatos. q. bec de facili faciūt. tñ qñ prelatos religiois alicuius in capitulo vel alibi agit familiariter et ex statuto religionis ad subditos correptionē nō semper est necesse ordinē corrigēdi (positū Mat. xviij.) seruari. vt dicitur extra de accusationibus: qualiter et qñ debeāt etc. Dūc quidē ordinē nō credimus vsq. quaq. circa religiosos obseruandū. Nō igitur bñ dicit Tho. dicendo. q. religiosus prelato pcepti culpā fratris reuelare: peccat obediendo. et prelatus precipiendo. Nec ordinē euāgelicus peruerunt in hoc: sed obseruāt. q. sic quidam ordo regiminis fit: q. rex indicat de factis baronum. prepositus vō de factis ciuū. qñ prepositus videt q. factū ciuis nō pōt iudicare. vel nō ita bene: saltē sicut rex si dimittit iudicare vel punire. ex hoc defert regi: nō peruerit ordinem.

Responsio

ad hoc fm Thomam. Uia ac forma denuntiationis ac fraterne correptionis fm doctrinam fratris Tho. declarata est superius in

responsione ad obiecta cōtra secundā secundē. ar. iij. ex q. bñs patet q. multa que hic tāguntur sunt pro fratre Tho. et ea que videntur cōtraria ibidem dissoluntur.

Articulus

Quintus. De hoc qd Tho. qdlibet. p. q. xviij. vbi querit: vtrū periurium sit maius peccatum q. ipsam homicidiū. In responsione questionis concedit. q. periurium sit maius peccatū q. homicidiū et grauius. qd pñmat per illud ad Heb. x. Omnis cōtrouersie finis est iuramentum. Unde ex hoc ipso q. in causa cuiuscunq. peccati defertur iuramento manifeste ostēditur q. periuriū pro maximo peccato dñs haberi. nec imerito. q. periurium videtur diuini nois abnegatio.

Corruptorium.

Simpliciter loquēdo non videtur veruz quod dicit. plura enim mala que proximū ledunt et deū offendunt: inueniuntur in homicidio q. piurio. Uñ si alicui bec necessitas in iudicio imponatur. i. q. vel occidat vel faciat iuramentum fm rectā rōnem: videtur q. magis debeat vitare homicidiū q. periurium. Unde Dauid qui iurauerat occidere Nabal: penituit: et magis indicauit vitādus homicidiū q. periuriū. vnde benedixit et Abigail: cuius persuasione retraxit se ab homicidio. i. Reg. xvj. ¶ Ad rationē quā facit ad confirmationē dicti sui dicēdum. q. pari rōne posset cōcludi. q. periuriū esset grauius idolatria et peccato sodomie. q. in peccato cuiuslibet criminis si fama lahoraret cōtra aliquē. et probari non potest: indicitur purgatio per iuramētū. sed hoc non est. q. periuriū est grauius quolibet sicut ipse supponit. Sed q. alius modus quo purget vtilior non inuenit vel videt. et q. et in iuramēto deus testis inuocat q. est veritas. que nec fallit nec fallit. ¶ Ad illud vō quod addit. q. periuriū est quedaz abnegatio dei. attendendum q. non est verum. sed sunt multi qui leniter et scienter peierant. qui nulla ratione etiā pro morte vitanda nomen dei negarent.

Responsio

ad hoc fm Thomam. I. qñq. plura mala sequantur ad homicidium q. ad periuriū. tñ in casu posset cōtrariū euenire. Uñ fm Thomā simpliciter. maior culpa inuenitur in periurio. q. cōmittitur directe cōtra deū q. in homicidio quod committitur cōtra proximum. ¶ Secūdo qd dicit. q. fm rectam rationē in casu necessitatis si qua fingatur. cū tamē hoc non sit possibile: cū ad periuriū nemo possit cōpelli: dñs homo magis vitare homicidiū q. periurium. ex ipsa rōne Tho. patet esse falsum. probatio vō quā ad hoc afferunt nullā efficaciam habet. qñ Dauid minus recte iurauerat. et ideo melius sibi erat de malo illius iuramētū incauti penitere: q. super hoc ipsū peccatū homicidiū superaddere. vñ illa Abigail Dauid a iuramēto reuocans incōsiderato ait. Nō erit tibi hoc in singultū et in scrupulū domino meo. q. effuderis sanguinē innoxium. aut ipse te vitatus fueris. Ex quo manifeste datur intelligi. q. multo melius erat de iuramēto pro vltione inferēda penitere: q. illuz qui mortē non meruerat ipso genere facti. ratione cuius et sanguis in textu dicitur innoxius pro illo iuramento seruando interimere. In malis enī promissis rescinde si dem. Ex hoc ergo nō sequitur. q. simpliciter homicidiū sit magis fugiēdum q. periurium. ¶ Quod autē dicunt ad rationē Tho. q. pari ratione posset pcludi. q. periuriū esset maius peccatum q. idolatria: planū est intelligenti q. nō dicunt verum. probatio quoq. quam ad hoc afferunt: nō valet. Iuramentus enim quod fit in purgatione alterius rationis q. illud qd fit in alijs causis determinādis iudicialiter. Naz de ratione iuramētū qd fit in purgationem alicuius est q. agatur ad hoc. q. accusatus fame pristina

Ad 3^m

pristine restituatur. non q^z periculum ipsius peccatis quibus accusatur preponderet in omnibus. In causa vero alius indicialiter exequendis iuramentis prestatur. q^z hoc modo simpliciter presumitur. q^z periculum magis debeat evitari: cum sit directe contra deum: q^z lesio quecumque que tangit proximum. Quod vero dicitur q^z multi sunt qui scienter peierant: qui nulla ratione nomine dei denegarent: etiam ratione mortis evitande. manifestum est q^z falsum dicunt. q^z in dicto suo contradictoria includunt. Qui enim peierat scienter nomen dei negat. et per ipsam peierationem non potest aliud intelligi nisi quedam ipsius nominis dei abnegatio. unde peierare et deum non negare: omnino repugnant: sicut esse hominem et non esse animal.

Articulus Sextus. De hoc q^z Thomas. quod li. p. q. xx. ubi querit: utrum monachus peccet mortaliter comedendo carnes: In responsione dicit sic. Est considerandum ad quod religiosus se voto religionis obligat. Et si quidem vouet se regulam servaturum: videtur se obligare ad singula que in regula continentur. et sic contra quodlibet eorum agendo peccaret mortaliter. Et infra dicit sic. Et ideo sancti qui ordinem instituerunt ne imitterent hominibus laqueos damnationis ordinaverunt modum proficendi quo religiosus non promittit servare regulam sed obedientiam secundum regulam. Beatus enim Benedictus statuit monachum regulam proficendi: non quidem regulam observare: sed profitemi promittat secundum regulam conversationem morum suorum.

Corruptorium. Primum q^z profitemi regulam astringat se ad omnia que in regula continentur: ita q^z peccet mortaliter faciendo contrarium: reprobatur est a Gregorio et Innocentio. liij. et Alexandro iij. qui exponendo regulam beati Francisci dicunt. q^z fratres per regulam non obligantur nisi ad ea que preceptis vel inhibitionibus sunt expressa. Ad cetera vero evangelica consilia que in ea continentur: tenentur sicut ceteri christiani: eo magis de bono et equo etc. Hoc etiam patet per apostolum ad Gal. v. Qui suscipit circumcisionem debitor efficitur uniusverse legis. et cetera que patet supra contra secundam sententiam. vtrum religiosus peccet mortaliter transgrediendo ea que sunt in regula. Et etiam baptizatus promittit se habere evangelium servaturum: mandata. scilicet ad salutem necessaria. scilicet ut expedienda et ad perfectionem producant. Sic ergo cum in regulis patrum sunt quedam data per modum precepti et inhibitionis. quedam per modum statuti. quedam per modum monitionis: illi qui regulam profitemur non se astringunt ad omnia per modum precepti: sed ad aliqua et ad aliqua non. Et patet quod quilibet regula est proprio professo pro lege: si patres institutores religionum voluissent profitemes regulam ad omnia obligare ad quid distinxissent regulam per capitula: quorum quedam continent subalia ipsius regule. scilicet paupertatem. obedientiam. castitatem. quedam continent superadditiones preceptorum et inhibitionum. quedam vero in formationes agendorum. quedam monitiones cautelorum. quedam exhortationes perfectionis. secundum quem modum distinxit beatus Franciscus regulam suam. Saluum est ergo quod dicit profitemes regulam obligari ad singula contenta in regula. Et secundum quod dicit. q^z religiosus non debet proficere regulam: sed obedientiam secundum regulam. est contra illam decretalem extra de regularibus etc. sicut patuit. etc. Et preterea: si sufficit promittere obedientiam: ut dicit. ergo si regula non astringit ad continentium per modum precepti. et si prelati per modum obedientie non prohibent: poterit religiosus professus per dictam formam: si non est in sacris ordinibus: ducere uxorem: quod est absurdum. op^z ergo dicere q^z idem est proficere regulam secundum obedientiam et observationem morum secundum regulam proficere et conversio. alioquin ei^z professio que profuturum obedi-

dientiam secundum regulam et observationem morum secundum regulam esset rationi recte et iuri canonico contraria.

Responsio ad hec secundum Thomam. Qualiter habeat intelligi q^z vouentes regulam aliquam: vel vivere secundum regulam: vel obedientiam secundum regulam aliamquam. Et ad ea que hic et alibi obijciuntur contra sententiam Thomae in hac parte: patet ex dictis supra in responsionibus ad obiecta contra secundam secundum articulo. lxxvi.

Articulus Septimus. De hoc q^z Thomas. quod li. y. q. i. ubi querit: utrum christus in triduo fuerit idem homo: In responsione principali dicit sic. Non potest dici q^z corpus christi simpliciter fuerit idem numero. quod quilibet differentia substantialis excludit idem simpliciter. animatum autem est differentia substantialis. et mori est corruptum. Nec iterum potest dici q^z sit simpliciter non idem vel aliud: quod non est secundum totam substantiam non idem aut aliud.

Corruptorium. Hanc positionem videtur retrahere crasse ut dicitur. Sed quod retrahit non inuenit scripta. Dicendum q^z corpus christi mortuum in triduo fuit idem corpus numero simpliciter: non solum propter unitatem suppositi divini quod solum ibi erat: sed et propter unitatem forme substantialis corporis in quantum corpus. Eadem enim est forma corporis et vivi et mortui. Ad rationem dicendum. q^z aliud non est differentia substantialis corporis ut corpus est: sed in quantum vivum. Est enim aliquid vere corpus sine anima. vbi mori est corruptum: non corpus ut corpus: sed corporis vivi in quantum vivum fuit. Et carbo licet est credendum et tenendum q^z fuit idem simpliciter. quod eadem habuit materiam et formam substantialem vel corporalem. Aliter dici potest ad rationem quam insinuat. que sic formari potest. Differentie subales secundum Porphyrium faciunt aliud: sed animatum et inanimatum sunt duae subales corporis secundum eundem. ergo faciunt corpus aliud et aliud. et aliud. dici potest q^z inanimatum dupliciter accipi potest. scilicet privative. et sic non est differentia constitutiva: quod privatio nihil constituit. ergo etiam nec sic est differentia divisa. quod secundum Porphyrium eodem sunt differentie divise generum et constitutive specierum. Inanimatum ergo sic acceptum privative: non facit corpus christi aliud. imo potius arguit q^z sit idem numero. absentia enim certe forme fit in eadem secundum numerum: vbi fuit presentia. sicut dicitur in predicamentis. q^z privatio et habitus dicuntur circa idem aliquid. et hoc modo succedit inanimatum animato in corpore christi. Alio modo accipitur inanimatum in divisione corporis positive. positivam enim oportet esse differentiam que constituit inferius et dividit superius. et sic acceptum inanimatum facit aliud. sic autem non accipitur in corpore christi mortui: vel in quolibet alio.

Responsio ad hec secundum Thomam. Dicitur potest q^z corpus christi vivum et mortuum est idem numero simpliciter ratione suppositi: ut dictum est supra in responsionibus ad obiecta contra primam partem articuli. lxxi. Responsiones vero quas hic afferunt ad argumentum Thomae. nihil valent: sicut patet inveni. Quod enim primo affirmant q^z eadem est forma substantialis vivi et mortui: est contra philosophum: et contra omnem (ut creditur veritatem). Quod vero quasi corrigendo se dicunt de inanimato privative et positive sumpto: fictitium est secundum philosophum et omnes enim intelligentes. Nunquam enim est privatio forme substantialis nisi cum positione alicuius que non comparatur secum precedentem privationem. Quod vero dicunt q^z privatio et habitus habet fieri circa idem: sic intelligitur secundum philosophum q^z privatio et habitus in genere accidentis habent fieri circa idem subiectum actu existens.

Sed in genere substantie circa materiam que est ens in potentia. sicut patet per philosophum viiq.

Articulus Octauus. De hoc qd Th. quodli. ii. q. prima. vbi querit: ytrum deus facere possit qd materia sit sine forma: In responsione principali dicit: qd hoc facere non potest. qz includit contradictionem: scilz materiam esse actum: et non esse actum.

Corruptorium. Nec positio non est tenenda.

qz preiudicat sacramento altaris. quod patet sic. Accidens plus dependet a subiecto qm materia a forma. ergo si non potest esse materia sine forma: multo fortius non potest esse accidens sine subiecto. sed hoc est falsum: imo de facto est accidens sine subiecto: vt patet in sacramento altaris. Maior patet primo. quia materia est substantia: accidens vo non. C. Secundo qz lz materia sustentetur per formas fm qd forma est eius complementum. et non potest denudari ab omni forma per actionem nature: nihilominus tamen materia sustinet formam. fm qd forma non potest esse nisi in materia subiecta. vt dicit Com^o super illud pmi phi. 2. ia diximus qm illa sunt. Accidens autem nihil sustentat nec materiam nec formam nec compositum: sed solus sustentatur. Vbi manifestum est qd accidens est forma maioris dependentie qm materia. C. Ad hoc respodet ibide dicens. qd accidens dependet fm suum esse a subiecto sicut a causa sustentante ipsum. Et qz deus potest conseruare omnes effectus causarum secundarum absqz ipsius causis. ideo potest conseruare accidens sine subiecto. Sed materia fm esse actuale dependet a forma: inqum forma est ipse actus eius. vñ nō est simile hec est ratio eius. Sed ex h probatur illud quod ipse negat de materia. Cū enim omne esse sit a forma: vt dicit phi. y. de anima. et Boe^o li. de trini. ii. q. forma constituit nō primam causam esse sed deus. cum deus (vt ipse dicit) possit producere oēs effectus causarū secundarū absqz ipsius causis scōis: sequitur necessario qd deus possit facere mām subsistere sine oī forma. sicut hoc facit forma cū cā prima plus sūlit in effectū qm cā scōa. vñ dicta positio videtur fauere errori nuper cōdēnato: qui est. qd deus nō potest in effectū cause scōe sine causa scōa. C. Ad illud de contradictione dicendum. qd implicare contradictionem potest intelligi dupliciter. s. simpliciter et fm omne tēpus. vt currēs nō mouetur. Aut vt nunciant fm cursum naturalem qui est nūc in rebus talē contradictionē implicare. hec affina loquitur. virgo parit. mortui resurgunt. Illud vo qd primo modo implicat contradictionem: non potest deus facere: sicut non potest sibi ipsi esse cōtrarius. Sed illud quod implicat contradictionē scōo modo tñ. s. vt nunc deus bene potest facere. quia si deus aliter faceret: non implicaret contradictionem. Vel dicendum est qd de ratione materie non est solum esse in potentia simpliciter: sed est solum in potentia fm cursum nature. hoc est fm cursum modo inditū rebus. vnde esse in actu fm potentiam supra naturam: et esse in potentia fm cursum nature: non dicunt contradictionem. C. Preterea esse materie nō dependet ab actu forme. et ideo non dicit contradictionem. quia non est respectu eiusdem: sicut qd hoc sit longum respectu vnius et non respectu alterius.

Responsio ad hec fm Thomam. Ad ea que hic dicuntur: responsum est supra in responsionibus contra ea que obiecta sunt contra primam partem. articulo. xxv.

Articulus Nonus. De hoc quod Th. mas quodli. ii. q. xxi. vbi querit: ytrum demonstratiue possit probari qd

mundus non sit eternus: In responsione. q. dicit: qd ea que simpliciter diuine voluntati subsunt: demonstratiue probari nō possunt. qz vt dicit p^o Lozin. y. que sunt dei nemo nouit nisi spiritus dei. Creatio autem mundi a nullo alio dependet nisi a sola voluntate dei. vnde ea que ad principium mundi pertinent de demonstratiue probari nō possunt. Et post pauca. Est autem valde cauendum: ne ad ea que sunt fidei demonstrationes quis adducat.

Corruptorium. Primum. s. qd demonstratiue probari non possit mundum non esse eternum: videtur esse occasio erroris ad credendum qd fuerit eternus vel potuerit esse. Dicimus enī qd eternitas mundi improbari potest etiam demonstratiue. demonstratiue. s. per impossibile: sicut patuit. s. Et etiam aliter per vnum qd ipsi ponit quasi principium. omne compositum est nouum. vt ponit Com^o xi. meta^o ibi et voluntas et actio. C. Stat autem qd mundus est compositus maxima compositio. ergo est nouus. Rō autem sua nō plus ostendit qd nō potest demonstrari eternitas mundi qm eternitas aīe rōnalis vel angel. qz nec aīe nec angeli creatio dependet ex alia cā qm ex sola voluntate diuina. Dicendum ergo qd de his que soli voluntati diuine subiacēt: pringit loqui dupliciter. Uno modo anteqm fiant. Alio modo postqz facta sunt. Si primo modo: sic nihil contingit de eis demonstratiue sciri vel certitū: diuinaliter nisi per reuelationē. Si scōo modo: sic contingit de eis multa sciri demonstratiue. qz ipsa factio eorum habet vim demonstrationis et reuelationis. Ita est de mundo. et postqz factus est potest demonstrari nouitas eius. sed anteqm fieret: nihil absolute de eo demonstrari potuit. Et quod dicit postea: cauendum est valde ne quis ad ea que sunt fidei: demonstrationes adducere presumat. qz per hoc excellentie fidei derogatur. Ueraciter nobis videt per hoc qd per suasio sua plus vergat in fidei detrimentum qm promotio: nequimo est d. beatū Petrum p^o cā. ii. q. pati semp ad satisfactionē omni pōcēti vos rationē de ea que in vobis est speculat supra. Et cū addit. qd derogat fidei. eo qd veritas fidei excellit omnē humanam rationē. Dicendum qd veritas fidei in aliquibus articulis: non in omnibus excedit rationem humanam. qz vt Aug^o dicit li. de vera religione. Omnia illa que primo credimus: vel non auctoritatem secuti partim intelliguntur vt sciantur esse certissima. partim vt sic videatur fieri posse: ac sic fieri oportuisse. C. Itē. lz excedant rationē humanam pro tēpore quando fiunt. quādo tamen facta sunt seipso rationē illuminant. et eleuant ad ipsum factorem cognoscendum. vt habetur per illud ad Ro. pmo. Inuisibilia dei per ea que facta sūt. Vnde etiam Augustinus. iii. de trini. Enit inquit nostre intentionis in hoc opere ea que credimus non probabiles tñ: verum etiam necessarias adducere rōnes. et fidei nostre documentum veritatis enodatione et explanatione cōdere. Credo nanqz sine dubio ad quolibet explanationes que necesse est esse: non modo probabilia: imo etiam necessaria argumenta non deesse. qz bis illa interim nostras contingat industriam latere.

Responsio ad hec fm Th. Ad ea que hic dicuntur diffule dictū est. s. in responsionibus ad obiecta contra primam partem. articulo. vi. et vii.

C. Sinit Correctorium Egidij Ro. Corruptorium dictorum Thome in questionibus disputatis de Quodlibetis.

C. Incipiunt Responsiones Egidij Romani ad ea que obijciuntur contra dicta sancti Thome in questionibus super primum sententiarum.

Articulus

Radiculus

Primus. De hoc quod Tho. di. ii. p. i. scripti q. ii. ar. y. in responsione principali dicit. q. potentie anime sunt accidentia consequentia speciem: originata ex principis ipsius: nihilominus tamen sunt de integritate ipsius anime: in quantum est totum potentiale.

Corruptorium.

Hic non video errorem. dicit tamen plane contra Aug. ix. de tri. cap. x. ubi dicit. q. hec tria. amor. notitia et mens: que dicit esse potentias anime et partes imaginis sunt in anima substantialiter: vel (ut ita dicam) inquit essentialiter: non tanquam in subiecto: ut calor et frigus et huiusmodi. Item idem x. de tri. cap. penult. hec inquit tria: memoria. intelligentia. voluntas: quoniam non tres vite sunt sed una vita. non tres mentes sed una mens: nec tres substantie: sed una substantia. Et simile dicit in pluribus locis in li. de spiritu et anima. Idem videtur velle Auicenna. vi. de naturalibus. prima parte ubi dicit. q. anima est via respectu actionum et respectu formarum sensibilium et intelligibilium quas recipit. Et potest dici forma respectu materie in qua existit. ex quibus vtriusque constituitur substantia animalis et vegetabile. In libro predicamentorum dicitur. q. maxime proprium est substantie. q. eadem numero existens susceptible est contrarium. hoc autem nulli accidenti convenit: ut habetur in predicamentis. convenit dico secundum se. quia ista eadem superficies sit susceptible albi et nigri. hoc non est secundum se. ut dicit Auicenna. v. metaphysice. sed ratione substantie que subsistat.

Responsio

ad hoc secundum Thomam. Quod autem potentie anime non possunt dici sua substantia vel essentia. patet sic. Diversi actus requirunt necessarium diversam susceptivum. verbi gratia. Videre et audire nequaquam possunt esse perfectiones eiusdem susceptivi siue eiusdem potentie. sed ipsa essentia anime est proprius susceptivus actus essendi siue ipsius esse. ergo necesse est q. aliqd aliud ab essentia anime sit susceptivum proprium ipsius operari: qui est actus alius ab esse siue ab actu essendi diversus. igitur potentia qua perficitur per actus operandi necessarium differt ab essentia anime que perficitur per esse siue per actum essendi. Item nihil habet potentiam actiuam nisi in quantum est ens actu. Potentia activa igitur presupponit esse actu. et hoc ideo est. quia ipsius esse intimius se tenet cum essentia quam potentia activa. quoniam essentia non potest intelligi habere potentiam actiuam circumscrip- pro esse actu. Bene autem potest intelligi q. essentia perficiatur per esse suum siue per actus essendi circumscrip- potentia activa. Si igitur potentia anime sit idem cum essentia. multo fortius ipsum esse erit idem cum eadem. et sic essentia creature erit idem cum suo esse. qd est erroneum. Adhuc operationes anime sunt inter se realiter diverse. verbi gratia velle intelligere: et huiusmodi. ergo et earum principia cuiusmodi sunt potentie. scilicet voluntas et intellectus sunt inter se realiter diversi. et sic non potest vtriusque esse idem qd essentia anime. quocumque enim sunt eadem vni et eidem: etiam inter se sunt realiter eadem. Sed si dicatur. q. ideo sunt res: sed differunt ratione. hoc stare non potest. q. ex hoc q. aliqua res una siue natura una sumitur sub diversis rationibus: non propter hoc est diverse operationis principium. verbi gratia. potentia visiva si sumatur in habitudine ad subiectum sub una ratione. vel in habitudine ad obiectum sub alia ratione: nemo propter hoc est diverse operationis principium. ergo similiter nec in proposito. Si autem dicatur q. hoc non est ex diversa ratione siue ex diverso modo considerandi q. idem realiter sit principium proprium diversorum actuum: sed propter diversas habitudines siue relationes quibus

idem ad diversa realiter refertur. Nec hec quidem stare potest. quoniam relatio non est principium alicuius operationis. alioquin in relatione esset motus. qd patet esse falsum. ergo diversitas sola relationis non potest facere operationum vel actuum diversitatem realem. Multa poterunt adduci argumenta adduci: et multa inconuenientia ex ista positione. scilicet q. potentie anime sunt ipsa sua essentia. claudi- gibus posset probari. q. qui sunt positionis illius: non sunt longi ab errore. Quod autem dicunt huiusmodi opinionem esse contra sententiam beati Augustini patere potest Aug. lucidius intelligenti non esse verum. Auctoritates illas quas adducit de Aug. exponunt doctores per hoc. scilicet q. Aug. non intendit bar q. ipse potentie anime in se considerate: abstracte dicantur substantiales vel ipsa substantia anime: sed concretive. ut videlicet notitia sumatur pro mente noscente vel nota. et amor pro mente amante vel amata. vbi cumque ponuntur notitia et amor ab Augustino esse ipsa essentia anime siue ipsi consubstantiales. Quod autem oporteat dicto modo verba Aug. intelligere: patet. quia nequaquam in alio sensu verba eius verificari poterunt circa hanc materiam. Sit enim. xi. de tri. cap. ii. loquens de trinitate illa que inuenit in parte imaginaria. qd ergo est ad corporis sensum aliquod corpus in loco: hoc est ad animi aciem similitudo corporis in memoria. Et qd est aspicientia visio ad eam speciem corporis ex qua sensus formatur: hoc est visio cogitantis ad imaginem corporis in memoria constitutam ex qua formatur acies animi. Et qd est intentio voluntatis ad corpus visum visionemque copulandam: ut fiat ibi quedam unitas trium: quibus eorum sit diversa natura: hoc est eadem voluntatis intentio ad copulandam imaginem corporis que est in memoria. et visionem cogitantis. i. formas quas cepit acies animi rediens ad memoriam. et hic quedam unitas ex tribus non iam nature dicere- tis: sed unitas eiusdemque substantie. q. hoc totus intus est et totum vnus animus. Et eandem sententiam repetit. xv. de trini. cap. vii. Deinde ab ipso animo ab his que extrinsecus sunt: facta sunt velut introducta inuenta altera trinitas: vbi apparent eadem tria esse vnus substantie imago corporis que in memoria est. et inde informatio cum ad eam conuertitur animus cogitantis: et vtriusque coniungens intentio voluntatis. Ecce in vbi auctoritatis prime species in memoria reposita. et eius similitudo in acie cogitantis expressa: dicunt esse ipsius animus: sicuti et voluntas vtriusque coniungens. quoniam de tribus simul ait totus intus est et totum vnus animus. Sed manifestum est q. nec species in memoria: nec etiam similitudo in acie cogitantis expressa est ipsa anima: vel ipse animus abstracte intellectus. ergo ops q. ista sententia Aug. sic intelligat. scilicet q. illud cum species in memoria imprimatur. et illud in cuius acie eius similitudo exprimitur: ipse animus vel anima esse dicat: ut species tam hec quam illa non pro ipsis speciebus abstracte: sed pro ipsa anima ipsis speciebus informata concretive accipiat. Igitur et in eodem contextu ipsa voluntas non quidem abstracte accepta pro potentia sola: sed pro ipsa anima: in quantum sibi inest potentia volitiva per quam copulat illam speciem que est in memoria et visione cogitantis: ipse animus vel anima perhibetur per hoc quod dicitur: hoc totus intus est et vnus animus. Quod etiam sic concretive habeat intelligi verba Aug. amplius patet ex verbis secunde auctoritatis. quoniam imago corporis que in memoria est: et informatio cum ad eam conuertitur acies cogitantis. et vtriusque coniungit iterum voluntatis impossibile est dicere esse ipsas essentias si abstracte accipiant. quoniam ipsa species in memoria accipit ab extrinsecis per Aug. li. x. c. xix. ubi sic ait. De ipsis imaginibus corporis intus igitur in anima eas inuenit per

Ad p.

Solutio
Contra.

Solutio

corpus impressa. qđ autem alicui ab extra imprimi: nimis fatue 7 ab iurde ipsa eius rei essentia astruitur. Informa- tio quoq; aciei nūc adest nunc abest. 7 sūt intentio volun- tatis. vñ vtraq; operatio in genere accidentium necessa- rio reperit. 7 per cōsequens ipsa substantia anie nulla rō ne poterūt affirmari. Verba igit illa Aug^m de istis sum- ptis cōcretiue habent intelligi sub hoc sensu. s. qđ illud cui spēs in memoria imprimi. 7 qđ per eius similitudinem in acie expressam informat. 7 qđ per voluntatē forme sic apprehensibile copulat: est vnus substantie. put dicit. xv. de trini. 7 totū vnus animus: put dicit. xi. capitulis prealle- gatis. ¶ Illā auctoritatē Aug^m. x. de trini. exponit magi- ster sniaz. iij. di. sit hec tria dicunt vna mēs 7c. hoc est in vna mente cuius sunt vires 7 pprietates naturales: sicut patet per magm ibidē. ¶ Qđ autem dicunt de Auicenna: nihil est. lz enim Auicenna ponat eandē essentia anie esse radicem oium potentiaz. qđ vtiq; est contra barbaz ipsos. cū ponant tres aias in homine. ppter hoc nō ponit qđ ipse potentie aie sint ipsa eius essentia. Qđ dicit. anima vis est respectu actionū 7c. sic habet itelligi. qz in ipsa aia radicanur vires que sunt pncipia oīuz actionū huiusmo- di. ¶ Ad vltimū qđ insinuat. qđ potentie aie deberēt dici substantie. qz sunt cōtrariopz susceptive. Dicendum qđ ipse potentie abstractiue intellecte nō sunt cōtrariopz suscepti- ue. sed aia potius ipsis potentis substrata suscipit contra- ria: vtutes. s. 7 vitia: sicut corpus subiectus quātitati susci- pit albi 7 nigrū. ¶ Ad euidentiā eius qđ predictū est. ver- ba Aug^m. de ipsis concretive sumptis debere intelligi: fa- cit ipse modus ostendendi quo probat notitia 7 amorē accidentia nō esse: de trini. x. cap. iij. vbi dicit hec nō acci- dentaliter sed substantialiter. vel (vt ita dicā) essentiali- ter: nō tanq; in subiecto: vt color 7 figura in corpore: aut ali- qua alia qualitas aut quātitas. Quicqđ enim tale est: non excedit subiectum in quo est. Non enim color aut figura huius corporis pōt esse 7 alterius corporis 7c. Planus est enim qđ si abstractiue accipiamus spēm intelligibiles vel actum intelligendi: seu 7 actū amandi non possunt suum subiectū excedere: nec notitia vel amor si sic accipiat: al- teri subiecto qđ menti poterunt inherere: nō plus qđ calor vel figura sua poterūt excedere subiecta. Ut ergo iste sen- sus efficax inueniatur: necesse est qđ verba sua sic intelli- gantur. s. notitia ibi accipiat pro mēte nota. 7 amor pro mente amata. Sic enim est valida ratio sua. qđ sic patet qz intelligere 7 amare sunt actiones immanentes in agē- te. Dinc est qđ nullū accidens ponit in obiectis quo tran- sire intelligunt. nullum enim accidens adyctur auro ex hoc qđ est intellectum vel amatum: sicut est de operatio- nibus que transeūt in extrinsecū. sicut patet de calefactio- ne 7 dealbatione: per quas accidentia illa calefactis 7 de- albatis acquiruntur. Et hoc liquet qđ esse intellectum nō addit aliquid menti intellectu sicut nec lapidi intellectu. Optime ergo pbat Aug^m. qđ notitia 7 amor nō dicūt acci- dentia alia: inquantum sumuntur pro mente nota 7 ama- ta. Sine dubio tamen accidentia quodammodo includūt qñ sumuntur cōcretiue pro mente amante 7 noscente. qz tam actus qđ potētia hec 7 illa ipsi menti noscētī vel amā- ti vt subiecto in esse nullatenus formidatur.

Articulus Secundus. De hoc quod Thomas scripto p. dī. viij. q. iij. ar. i. in solutione. iij. argumenti dicit. qđ pñū mobile qđ pñi dicebant motum ex se: est compositum ex motore 7 moto. 7 reuera videtur intelligere non de motore separato sed cōiuncto qui est anima. quod patet ex hoc qđ dicit motum ex se. 7 ita ponit celos animatos: vt multi philosophi posuerunt:

7 pene omnes.

Corruptorium.

Hoc si sentit videt plane et rare: sic 7 philosophi qui hoc ponunt. Contra quos Damas. lib. i. cap. xx. Nullas celos animatos existimet: inanimati enim sunt 7 insensibiles. ¶ Itē hoc est contra rabbi Moysen: qui dicit. Si celus ab anima moueretur: aliquando quiesceret: cuius contra- rium videmus. ¶ Item si celi essent animati: cum corpo- ra eorum sint nobiliora nostris. similiter 7 anime vt vide- tur. 7 per cōsequens celus esset nobilior homine. 7 ita cū nobili nō sit ppter ignobilis: nō essent corpora celestia creata ppter hominis seruiciū. Cuius cōtrarium habetur Deut. iij. Ne eleuatis oculis ad celū videas seclē 7 lu- nam 7c. que creauit deus in ministeriū cunctis gentibus.

Responsio

ad hec fm Thomaz. Qualiter frater Thomas senserit de aiatōe celi. 7 qua- liter cū beato Aug^m in vbiis suis concordauerit: ostensum est supra in responsionibus ad obiecta: contra questiones disputatas. articulo. xij.

Articulus

Tertius. De hoc qđ Tho- mas scripto p. dī. viij. q. iij. arti. p. in responsiōe. iij. argumēti dicit. qđ pñū motus est causa omnis motus corpora- lis. eo qđ omnis motus corporalis ordinatur ad motum celi localem.

Corruptorium.

Hoc videt minus catholice dictum. Primo qz post indi- cium fm fidem catholicā 7 doctrinā sanctorum cessabit motus celi. 7 tamen in iserno trāsbūt de ags nūiū ad ca- lorem nimius. vt habetur Job. xxiij. Vbi autē transitus corporū ibi motus corporales. ¶ Scđo: qz post iudicium statim erit corpus beati vbi voluerit spiritus eius. Exem- pluz 7 pbationem huius habemus in Christo post resur- rectionem. cuius constat motus corporalis causa nō fuit motus celi. ¶ Tertio. qz credimus motū resurrectionis corporum de puluere terre ad resurrectionē animarum. cuius causa nō est motus celi: nec ad motum celi ordina- tur. ¶ Quarto. qz motus animalis 7 hominis pgressius est motus corporalis. cuius causa non est motus celi sed appetitus. ¶ Quinto. qz hoc est ptra Aug^m. ix. cōfess. qui vult qđ cessante motu celi: ad huc posset rota figu- i moue- ri. 7 sermo distincte per syllabas longas 7 breues pferri. vbi sic dicit. an non cessarent celi lumina: 7 mouerēt rota figuli. nō esset tēpus. aut essent in verbis nostris syllabe alie longe: alie breues: nisi qz ille longiori tempore sonuiss- sent: ille breuiori.

Responsio

ad hec fm Thomā. Qz omnis motus corporalis ordinatur ad motus celi lo- calem. patet per pñm. viij. physicoz. nec hoc in aliquo fi- dei derogat. ¶ Quod autē obijciunt de aquis nūmū 7c. dici potest qđ motus ille nō est naturalis qualis est ille de quo loquuntur pñi. sed sumitur ibi trāstus pro immuta- tione: fm qđ sensus damnatoz a speciebus frigoris 7 calo- ris multipliciter cruciantur. Qđ si quis motus ac localis transitus debeat ibi poni in pncipium supernaturale vel voluntariuz debet reduci. ita qđ naturalis nō debeat pro- prie dici. igitur motus corporum glorificatoz debet di- ci supernaturalis: in qđtum cōsequuntur ad actum volun- tatis. ¶ Motus quoq; vel mutatio que erit in resurrectio- ne corporum: multo amplius in pncipius supernaturale reducitur sicut patet. ¶ Quod tandem de Aug^m. dicunt. qđ cessante motu celi 7c. verum est. qz per aliquem moto- rē libere ac volūtarie agētē bñ locali mouet: lz nō nālr. ita qđ motus ille in pncipiū qđ est nā: possit reduci. 7 qđ itelli- gat de tali motu qui pcedit a pncipio voluntario: annuis per hoc

per hoc qd subdit de fine distincto per syllabas longas
et breues. huiusmodi enim motus locutionum reducitur
in principium voluntarium.

Articulus Quartus. De hoc qd Tho-
mas dicit p scripto. di. vii. q.
v. ar. ii. in ratione pmi argumeti qd aia non co-
ponitur ex aliquibus que sint ptes additatis
eius. sicut nec quelibet alia forma.

Corruptorium.

Hec est contra Aug. vii. super
Gen. ad litteram. ante finem

paz. vbi dicit. qd aia pmi hominis facta fuerit ex ma spi-
rituali. que quidem formationes suam precessit. no tem-
pore sed origine. sicut vox cantum. et alia multa sunt con-
tra hec que dicta sunt. s. Ad argumentu in coterarium

respondet qd est tale. In. ii. de aia dicitur. qd aia est actus
corporis. et ibidem dicit. qd forma nec est materia nec co-
positu. Responso argumeti no ostendit. nisi qd aia

no est copositu nec illud cuius est forma. et hoc est verus.
qd non est corpus. Seco omne copositum habet esse

ex suis pncipis coponitib. si igitur sit coposita tunc ipsa
in se habet aliqd esse qd nunq remouetur ab ea. cum sit

imortalis. Ex. ex coniunctione corporis et anime relin-
quitur qd aia esse qd est esse hominis. ergo in homine est du-
plex esse. s. esse aie et esse copositu. qd videt impossibile.

cui vnus rei sit tñ vnū esse. Et. v. dicit. qd hoc argumen-
tum ita est contra ipsum. qui ponit animam imaterialem.

sicut contra eos qui ponunt ea copositu. qd tam ipse qd illi
ponunt eam existentem qñ est separata. et ita semp qñ est

coniuncta habet duplex esse. s. esse aie et esse coniuncti fm
hanc viam. Ad argumentum tñ dicimus. qd esse copo-
siti est esse duar reru et no vnus. et hoc no est inconueniens.

qd duor sunt duo esse. Tercio. ois copositio que ad-
uenit alicui post suū esse copletu est ei accidentalis. si ergo

anima est coposita ex suis pncipis habens esse pfectu.
copositio eius cum corpore erit ei accidentalis. sed compo-
sitio accidentalis terminatur ad esse vnum per accidens.

ergo ex aia et corpore no efficitur vnum nisi per accidens.
Rideo sicut prius. hec ratio est contra ipsum. qui po-
nit animā simplicē formā per se subsistentem et habentē

esse nature sue pfectum. ergo accidentalis erit copositio
fm hoc. Ad argumentu tñ dicimus aliter. qd cum

dicat aiam habere esse pfectum ante qd coniungat corpo-
ri hoc esse falsum. qd enim aia apra nata est esse corporis

perfectio. no habet pfectu nature sue modum. nisi quan-
do habet corpus sibi coniunctum. corpus inquam no aiale

sed spūale in tanta facultate sibi obediens. vt sit sibi glo-
rie quod prius fuit sarcine. vt habet. xxi. super Gen. in fine.

Ira etiā modo no haberet esse pfectum sue nature nisi
vnita esset corpori animali. i. qd facit animale.

Responso ad hec fm Thomā. Qualiter aia intel-
lectiva sicut angelus sit natura sim-
plex. nec est coposita ex materia et forma. multis ratio-
nibus et auctoritatibus poterit pbari. patuit supra in rñso

nibus ad obiecta contra pñā ptem. articulo. ix. Aucto-
ritates autem Aug. dic. et alibi pro se adducit. nihil facit

pro eis si ex integro recipiat. imo inueniet qd Augustino
imponunt que no habentur ab eo. vt patet per verba sua

super Gen. 7. cap. xxi. vbi sic ait. Frustra iaz queritur. ex
qua veluti materia facta sit anima. sed intelligi recte pōt

in primis illis operibus facta. cum factus est dies. Sicut
enim illa que no erant facta sunt. et hec inter illa. Qd si ma-

teries alia formabilis fuit et corporalis et spiritalis. no tñ
in ipsa instituta nisi a deo a quo sunt oia. que quidem for-

mationem suam no tempore sed origine pcederet sicut
vox cantum. quid enim de materia spūali facta anima

creditur. Ecce no asserit ex aliqua materia fieri. sed si fiat
ex aliqua materia. fieri pgruentius creditur ex spiritali.

Quid aut sentiat de hoc fm veritate. explicat infra cap.
xxv. scilz vltimo eiusdē libri. vbi sic dicit. Nunc etenim

de anima quas inspirauit homini deus sufflando in eius
faciem. nihil cōfirmo nisi qd ex deo sic est. vt no sit substā-

tia dei sed sit incorporea. id est no sit corpus sed spiritus.
no de substantia dei pcedens. sed factus a deo. no ita fa-

ctus a deo vt in eius naturā natura vlla corporis vel irra-
tionalis anime verteret. ac per hoc de nihilo rē. Sz si de

nihilo. ergo nec de materia corporali nec spiritali. vnde
nihil valet qd pro se adducunt illud qd dicit Aug. in qui-

rendo sub conditione. Hoc aut pro nobis est qd anima de
nihilo. et per consequens de nulla materia hoc asserit et cō-

firmat. sicut patet per verba sua insipientibus pcallega-
ta. Responso vō quam asserunt ad primā rationem

Thome. nihil valet. Planū est enī qd pbs distinguit sub-
stantiā in materiam. formam. et copositu. verisimiliter

sicut patet ex verbis eius. Dicamus igitur genus vñū qd.
dam genus eoz que sunt substantia. Vnus aut aliud quē-

dem sicut materiā que fm se quidem no est hoc aliquid.
Aliud autem sicut formā et speciē. fm quas dicit iam hoc

aliquid. et tertiā que ex his. Ex quo patet qd ois forma
distinguitur cōtra copositu. No igitur erit verus dicere.

de forma quacūq. qd no erit hoc copositum. sed qd est
nullum copositu. Illa enim que cōdiuidunt aliqd vnum

per se et no per accidens. sic se habent qd vnum no solum
in particulari. sed etiā in vniuersali necessario remouet.

vbi grā cū dicit. Animalū aliud homo. aliud asinus. Cū
igit mā. forma et copositu no per accidens sed per se sub-

stantiam cōdiuidant sicut patet. necesse est hec ab inuicē
vniuersaliter remoueri. ita scilz qd nulla materia sit for-

ma vel copositu. et nulla forma materia vel copositu
et nullū copositum materia nec forma. Cum igitur pbs

istam diuisionē faciat. vt declaret aiam esse formam. nullū
dubiu quin sequat fm ipsuz demonstratiue aiam no esse

copositam. non vt intelligatur no esse hoc copositu.
sed nullū. pōt enim sic formari. Nullū copositu est for-

ma. ois aut aia rōnalis est forma. ergo nulla aia rōnalis
est copositu. necesse est ergo ab anima ex quo forma est

materia et copositu vniuersaliter remoueri. Qd aut dicit
ad scdm argumentu. est irrationabiliter dictu.

In pñis enim cū dicunt illam rōnē esse cōtrariam Tho-
me falsum dicunt. Ipse enim no ponit qd ipsa forma anie

recipiat quoddā esse in sua mā spūali quā ipsi fingūt. tūc
enim sequeret. qd cū aliud esse quoddā pueniret ex cōiū-

ctione aie et corporis. qd duo esse essent in eodē. Ipse autē
ponit. qd ipsa anima accipit esse pmo in ipso corpore tanq

in ppria mā cuius est forma. vñ ponit qd anima et corpus
vnum esse constituunt. siue vniunt in vnum esse. Qd aut

dicunt respondendo ad predictam rationē. qd omne esse
copositu est esse duorum. non rei vnus. hoc falsum est.

quoniam copositu est res vna. Ex materia et forma etenim
fit vere vñū. ergo opz qd habeat vnum esse. Una enim po-

tentia no pōt perfici per duplicem actum sed additas rei
copositae ex materia et forma est ppria potentia huius

actus. s. esse. igitur impossibile est qd rei cuius additas est
vna sint duo esse. Qd etiam dicunt tertiā rōnem esse

cōtra Thomā no cōtinet veritatē. Ratio enim pbat. qd
si ipsa forma anime acciperet esse copletu sue nature in

mā illa spiritali sibi cōnālī. put ipsi fingūt. tūc necesse
est sequeret. qd eius copositio cū corpe esset accidentalis.

Sed fm viā Thome hoc no seqt. cū ipse ponat aiaz que
forma simplex est. suū ē copletu recipe in corpe tanq in

materia propria quā pficit. vñ vñio cum corpore est fm

Ad 2^m
2° de aia
t. 2^m. 2.

Ad 3^m

Ad 4^m

Arti. V. 7. VI.

eniz in vno esse substantiali. ¶ Quid autem dicunt Thomam dicere animam habere esse perfectum ante quod corpori uniat: ex dictis patet esse falsum. Ponit enim animam in corpore suum esse completum accipere. quod tamen eam ponit retinere a corpore separatam: ita tamen quod semper ad corpus habet naturalem inclinationem propter perfectiorem modum essendi quem habet corpori coniuncta quam a corpore separata.

Uide 8
hoc i. 4.
dis. 4. 4.
q. i. ar. 2.
in respō-
sione ad i.

Articulus Quintus. De hoc quod Thomas dicit ibidem in solutione secundi argumenti. quod coniunctum non habet aliud esse quam esse forme. Item in responsione. iij. argumenti addit. quod per coniunctionem anime cum corpore non efficitur aliquid aliud esse. sed esse quod est anime per se efficitur coniuncti. ita quod coniunctum non habet aliud esse quam esse forme. Ideo dicit de. xv. q. vltima in responsione principali.

Corruptorium. Illud dictum oritur ex duplici errore: quorum unus est. quod una forma substantialis est in coniuncto: que cum materia prima cui immediate sine alia preuia dispositione coniungitur facit compositum. ¶ Secundo est. quod materia talis. scilicet prima non habet esse nec potest habere nisi per formam. et ambo errores a magistris sunt reprobati. Dico ergo quod sicut compositum ex anima et corpore est aliud ens quam alterum quolibet componentium. Ita etiam esse compositi est aliud quam esse forme. esse enim est proprius actus entis. ita quod quolibet ens habet suum esse. Cum ergo corpus ante anime infusionem habeat esse. manifestum est quod totum esse corporis in composito non est anime. alioquin corpus post separationem penitus desineret esse sicut accidentia. que non habent aliud esse quam esse suorum subiectorum. et ideo quod amittunt esse subiecti amittunt penitus esse: nisi sustententur per miraculum: ut in sacramento altaris.

Responsio ad hoc secundum Thomam. Qualiter unus est esse compositi ex anima et corpore: patet ex dictis. scilicet. ar. primo. et in responsionibus ad obiecta contra primam solutionem. ar. iij. qualiter etiam ponere unitatem forme et simpliciter materiam sine forma esse non posse: ex dictis satis patet dici erroneum non debere. ¶ Ad argumentum quod nitantur ostendere. quod corpus habet esse in homine aliud ab esse anime: quod ipsi corpori dicuntur. Dicendum quod corpus ante infusionem anime habet esse a forma quadam que in aduentu anime corrumpitur. propter quod esse quod a tali forma habuit non remanet. et post separationem noua forma inducitur a qua aliud esse comunicatur. ¶ Quid autem dicunt. quod ex hoc sequitur quod corpus deberet penitus desinere esse ad modum accidentii. manifestum est quod non sequitur. Accidentia enim sunt indignantis nature: perimuntur: non mutari secundum Boetium. Corpus autem physicum mobile est et mutari potest. unde corpus viuum in morte non annihilatur: sed in corpus mortuum noua forma substantialis inducitur. et per prius actum essendi nouo naturaliter permuatatur.

Articulus Sextus. De hoc quod Thomas dicit ibidem in responsione vltimi argumenti dicit animam indiuiduari per corpus et ex corpore. et quod impossibile est animam prius creari quam infundi.

Corruptorium. Secundo dictum videtur plane omnipotentem. Cum enim anime creatio nec sit nec esse possit ab alio quam a deo: dicere animam prius non posse creari quam infundimur est aliud dicere: nisi quod deus non potest eas prius creare quam infundat. Sicut secundum Anselmum. mundum non posse creari: nihil aliud est quam deum non posse mundum creare. ergo non esse omnipotens. ¶ Item hoc est contra Augustinum. viij. super Genesim. xxi. Certe

Corrup. IX.

ingit humane opinioni tolerabile? videtur deum in primis opinionibus (qui simul creauit omnia) animam etiam humanam creasse quam suo tempore membris ex limo formati corporis inspirare. ¶ Item indiuiduationem anime fieri per corpus: videtur deus esse falsus et occasio errandi. quod sequitur ex hoc quod vel anima post separationem a corpore desinat esse: vel saltem quod post mortem hominum erit unus intellectus tantum vel anima. Si enim coniunctio cum corporibus facit distinctiones et indiuiduationem animarum: sequitur quod separatio faciet unitatem. ¶ Item arguitur sic: aut corpus est tota causa indiuiduationis anime: aut pars cause: aut concursa. Si tota causa. ergo ipso posito ponitur effectus. scilicet indiuiduatio: et ipso remoto remouetur effectus. ergo post mortem non esset indiuiduatio animarum: sed una tantum vel unus intellectus: quod erat error Auer. Si vero corpus est concursa indiuiduationis: tunc quero que est illa pars que est concursa cum illo: non est dare nisi materias anime: sicut et ipsi dant in alijs formis. ergo anima habet materiam spiritalem per quam indiuiduatur. Si autem dicas: non indiuiduat per materiam sed per corpus et accidentia: aut hec accidentia causantur ex coniunctione anime cum corpore: aut ex coniunctione materie spiritualis ipsius anime et eius forme. quod materia et forma sunt causa omnium accidentium que sunt et fiunt in ea: ut habet philosophus. Si primo modo. ergo cum accidentia non maneant facta separatione anime a corpore: non maneret anime indiuiduatio. ergo nec ipsa maneret. Si secundo modo: tunc habeo propositum. scilicet quod non indiuiduat per corpus suum. ¶ Item Lomen. super. iij. meta. dicit quod substantia vniuersalis per quam est unus: est suum esse. ¶ Idem super. x. metaphysice. quod est principium esse: est principium numeri. et quod est principium numeri est principium essendi. Cum ergo anima non habeat esse per corpus. quod planius est. sequitur quod anima non habeat unitatem et principium numerationis: siue indiuiduationis a corpore.

Responsio ad hoc secundum Thomam. Animam per corpus non numerari aut indiuiduari per corpus diuersitatem: et qualiter hoc debeat intelligi: declaratum est supra in responsione ad obiecta contra primam partem. articulo. viij. et xi. quibus intellectus ea quoque que hic obijciuntur contra hec facile dissoluantur. ¶ Quid dicitur in primis fidei derogare. scilicet quod impossibile est animam prius creari quam infundi: non dicunt verum. ¶ Ad argumentum vero per quod hoc probant dicendum. quod multa sunt impossibilia nature: que non sunt impossibilia deo. Quamuis igitur ipsi anime ratione sue nature repugnet prius esse quam corpori uniri: ratione cuius Thomas dicit hoc esse impossibile: posset tamen aliud essendi ordinem deus anime tribuere: ut non solum ante corpus: sed etiam semper ad modum angeli sine corpore existeret: et forsitan tunc anima proprie dici non posset. ¶ Ad illud quod de Augustino adducunt dicitur. quod Augustinus dicit sic de anima primi hominis inquirendo: non asserendo. Unde in fine illius inquisitionis cap. vltimo. viij. super Genesim. sic concludit. Enumeratis quibusdam quibus pro certo adheret. scilicet quod anima sit de nihilo: et sit immortalis secundum quendam vite sue modum. Subdit. Cetera que in hoc libro disputando locutus sum: ad hoc valeant legenti: ut aut nouerit quodammodo sine affirmadi temeritate tenenda sunt: que non aperte scriptura loquitur. Aut si ei querendi modus iste non placet: que ad modum ipse querit. sciat si me potest docere non abnuat. si autem me non potest docere: a quo ambo discamus mecum requiratur. Vltima istius alij exemplo Augustinus sic humiliter estimationes suas: pro quibus nunc rationes: nunc auctoritates (nisi secundum quandam apparentiam) preferre studuissent. ¶ Rationes vero quas adducit contra anime indiuiduationem solute sunt. scilicet dictum Lomen. super. 4. et x. meta. nihil facit per eis. quod Lomen. (sic patet in fine commentum) intelligit de principio essendi et numeri effectiuo

Et intredit

Et intendit qd cum hoc fuerit inuentum. s. qd idem est pncipium esse numeri. qd declaratu est in phisicis: scilicet hoc esse pmiu motore eternu. declarabi qd illud est vnus de quo declaratu fuit hoc qd est pncipiu substantie. Et qd cedendum est: qd deus ipse est pncipium effectiuu anime tam quo ad esse qd etiam quo ad numerationem: nihilominus tamen corpus ad hoc requiritur tanqz pncipiu vel causa materialis.

Reticulus Septim. De hoc qd dicitur Thomas ibidem ar. ult. in responsione pncipali. qd nulli substantie simpliciter debetur locus nisi fm relationem quas habet ad corpus. anima autem comparatur ad corpus vt forma eius. Simile parti pme buius positionis dicitur infra dis. xv. q. vlt. in risione argumenti terty.

Corruptorium. Hoc qd hic pmo dicitur cu illo articulo supra. qd aia no sit co posita ex materia spiritali 7 forma: potest esse occasio erroris in putando qd aie separate a corporibus nusqz sint. s. neqz in celo neqz in purgatorio. qd est contra fide 7 contra Damasc. lib. ii. cap. ii. vbi dicit: Ita angeli circumscriptibiles sunt. Cum enim sunt in celo no sunt in terra. 7 cu a deo ad terram mittuntur no remanent in celo. Item contra phm p de celo 7 mudo. vbi ait. qd omnes homines conueniunt in hoc. qd hoc corpus pmiu gloriofum est locus spirituum: que vulgariter dicuntur angeli. Si aut angeli sunt in loco: eade rone vel fortiori anime separe.

Responsio ad hoc fm Thomam. Quo modo angelus sit in loco: 7 quo mo ea que hic ponuntur facile dissoluatur: sufficenter patet supra in responsionibus ad obiecta contra pmas ptem ar. xvi.

Reticulus Octauus. De hoc qd Thomas scripto p. dis. xi. art. ii. in responsione pncipali dicit. qd pater 7 filius vtute vnus essentie spirant spiritum sanctu vnica spiratioe: 7 io qui spiratur est simplex.

Corruptorium. Hoc dictum excusat qda. Dicit enim Damasc. lib. p. cap. vii. Generatio igitur sine pncipio est 7 eterna: nature opus existens. Lerte si generatio est opus nature 7 spiratio. qz ergo no dixit qd spirant in qtuu comunicant vtutez vnus nature: sed tm vtute vnus nature pncipiandi spm sanctu vel spirandi. qz si sic tunc spiritus sanctus spiraret se ipsum cu eadez virtus nature sit in ipso. Sed intendit dicere. qd pater 7 filius habentes nature vnus virtutez spirandi spirant spm sanctu. Et sic videt loqui Ansel. de pcessione spiritus sancti. cap. vii. Ex eo inquit qd pater 7 filius vnus sunt. ideo ex deo est spm sanctus: no ex eo vnus alij sunt. Et libro eode. cap. vii. dicit. qd spiritus sanctus ex dei essentia est. Item in Monolog. xiiij. Spiritus sanctus pcedit: no ex eo in quo plures sunt pater 7 filius: s. ex deo in quo vnum sunt plures. Alia enim est relatio patris: alia filij: alia spiritus sancti. Sed ex ipsa sua essentia que pluralitatem no admittit: emittunt pater 7 filius pariter tantu bonum. Item xxv. di. pater 7 filius no faciunt neqz gignunt: sed qdammodo (si sic dici potest) spirant suu amorem. Quis no modo nostro spiret summa incommutabilisqz essentia. Item pbs p rebetorice sue dicit. qd natura sunt quorum causa est in ipsis 7 ordinata. qz ergo in patre 7 filio est causa: vel potius pncipium spirandi spiritum sanctu: potest dici sic large: qd vtute vnus nature in qtuu sunt vnum in natura virtuosa vel essentia fm Ansel. spirant spm sanctu. Alia videt. qd dicta positio non sit recipienda. naz per ly vtute vnus nature: notatur ratio pncipiandi. Cum igitur eadem virtus 7 natura sunt in spm sancto: spiritus

sanctus spiraret seipsu: qd est erroneu. Item vt dicit Ricchar. vi. de trini. generatio est pductio existens de existente fm operationem nature. Si igit spiratio sit vtute nature 7 operatione nature: spiratio erit generatio. Item s. sit vna natura in patre 7 filio. non tamen natura est imediatu pncipiu spirandi 7 pncipale: sed vis cois spiratiua: qd no vtute vnus nature: sed vtute comunis vis spiratiue spirant spiritum sanctu. Item v. de trini. cap. xiiij. Exit spiritus sanctus a patre: no quo mo natus: sed quo mo datus: sed potius quo mo natus. Quia vt dicit. iij. metaph. nature est generare sibi simile. spirare aut no videt nature: sed voluntatis amatiue. ergo 7c. Item idem Ricchar. vi. de trini. cap. vii. Nihil itaqz in diuinis est iuxta donu largientis gratie: sed iuxta proprietate largientis nature: sed proprietate nature exigit. qd voluntas 7 vis spiret non natura tm: sed potius qd generet. ergo 7c.

Responsio ad hoc fm Thomam. Potentia spiratiua sicut 7 potetia generatiua essentia

quidez diuina dicunt in recto: s. notionem important in obliquo. 7 ideo satis pgrue dicit: imo verissime qd pater 7 filius vtute vnus nature spirant spiritum sanctu. qd ipsa natura diuina que vna est cu ipsa vtute vel potentia spiratiua. Quod aut ptra hoc obijciunt friuolu est 7 vanu.

Ad pmiu ergo oim. qd ratio pncipiandi spiritum sanctu est ipsa diuina essentia vel natura: s. principium sit persona patris 7 filij. Ex hoc tamen non sequit qd spiritus sanctus spiret seipsum. eo qd in ipso eade natura inueniatur. qd ps. Natura eni que est ipsa essentia diuina: est ratio pncipiandi filij. 7 ipsa eade comunica filio no tamen sequitur qd filius pducatur seipsum. Quis eni eade natura sit in patre 7 in filio: no tamen habet eandem ronez principandi in vtroqz. qz videlicet no est in vtroqz eodez mo. Sic oim no est intelligendus de natura diuina que in patre 7 filio bet rone pncipiandi spiritum sanctu. In spiritus sancto vo in quo est alio mo rone ista no bet: vt. s. sit pncipiu semetipsi vel personam alia pducendi. Et ad hoc qd dictu est approbandu: faciunt per oia auctoritates quas pmo adducunt.

Ad vo subdunt pro alia videt. qd pductio positio no sit recipienda. Dicendu nobis de visu vel estimatiue talium dictis Anselmi preallegatis ptradicientiu vel forsan ipsa non intelligentium non est curandum. Ad primu vo qd illi adducunt: dictu est supra in responsione pmiu argumenti illius articuli. Ad secundu dicendum. qd fm Ricchar. generatio quidez est productio existens de existente fm operationem nature vt natura est: sed spiratio est vtute nature: no tamen per modu nature sed per modum voluntatis: in qua tu. s. ipsa natura diuina eius voluntas est. sicut eentia diuina est ipsi deo ratio essendi in qua tum essentia. Et ipsa eadem essentia est ipsi deo ratio intelligendi: in quantum intellectus 7 ratio volendi in qua tum voluntas est. Lz autem voluntas 7 natura no differant nisi fm rationem. tamen emanationes due: quarum vnus ipsa diuina essentia est pncipiu vt natura est: 7 alterius vt voluntas est sunt diuerse. qd vtiqz contingit qd ipsa eentia diuina que vna est 7 eadem: penitus est pncipium intellectionis que ad verbu expressius terminat 7 pncipium dilectionis sive actus voluntatis: qui in nexu quoda seu copula pluma: qd 7 amor procedens seu ipse spiritus sanctus procedens intelligitur. put alibi ex dictis Tho. euidentius declarat. Ad tertiu dicendum. qd hoc qd dicunt. qd natura non est imediatu 7 pncipale pncipiu spirandi: sed vis spiratiua includit ptradictoria: qz vis spiratiua est ipsa natura diuina: s. in ipsa vt spiratiua imposita notio in obliquo. Per idem patet ad quartu. dice

Arti. IX.

Ad 5^m

Ad 6^m

re enim q^d nō spirēt v^ote vnus nāe. z q^d spirēt v^ote vis cōmunis spiratūe ex p^omo dictis liquet. Ad dictoria ipicare. ¶ Ad 5^m dicendū. q^d spūs sanctus dicit nō exire quo mō datus ē. q^d pcedit per modū volūtatis. nō se quif q^d nā siue essentia diuina inquantū est ipsa sua volūtās sit pncipiū formale quo spūs sanctus a patre z filio procedit. ¶ Ad 6^m dōm. q^d auctoritas Rich. oio est pro Thoma. Si enim nihil est in diuinis iuxta donum largientis g^osed totū iuxta p^oprietatem largientis nāe: manifestū est q^d ex plenitudine perfectiōis illius nature p^ouenit. q^d ipsa natura sit pncipiū generationis filij. z natura voluntas pncipiū p^ocessionis spūs sancti. ¶ Qd tādem ip^osi dicūt de suo. q^d p^oprietas nature exigit q^d volūtās vt vis spiratūa spiret: falsū est z erroneū plane. Volūtās enim nō spirat sicut nec essentia: nec per cōsequēs vis spiratūa que est ipsa met essentia cūz notione in obliquo intellecta. Sed persona patris z persona filij: in qbus cōmaniter ipsa volūtās ac potentia spiratūa reperitur. Disceant ergo cautius in hac materia loqui. ne nouam inducant doctrinā: prophāā vtiq^z z erroneā. q^d l. ipsa natura diuina vel essentia debeat dici producere vel spirare. Ex quo sequitur cūz nihil seipsūz in esse pducatur: diuinā essentiam plurificari. quod dicere nullus dubitat manifestat^z heresim affirmare.

Articulus Nonus de hoc qd Thomas in scripto p^o di. xvi. q. i. ar. iij in responsione pncipali dicit aiam habentem meliora naturalia: dūz tamen sit par conatus plus recipere de grā z de p^ofectionibus in fuisse.

Corruptorium.

Lz hoc videt^z posse dupl^r intelligi. vel ita q^d gratia z p^ofectiones infuse per illā sint qdem plus z melius in essentia sua v^ota deo infundunt^z q^d gratia z p^ofectiones infuse habenti minus bona naturalia. hoc putamus esse falsum z errori propinquū. q^d fm hoc gratia quodā mō nō esset gratia. ad Ro. xi. z qui plus laboraret nō plus reciperet. Adāgis enim est cōsonum gratie z iustitie. q^d habens minus bona naturalia: si par sit conatus in eo respectu illius qui meliora habet q^d plus de gratia accipiat. q^d plus fm vires suas laborat. z plus se ad gratiam disponit. sicut plus m^o sit vidua que misit quadrantem: q^d diuites qui iactabant multa. Et multo fortius illi multa mittendo q^d si iactassent quadrantem. Sic etiāz credo. q^d homo debilis z passibilis ieiunando. vigilando. peregrinando: vel als laborando: plus se disponit ad gratiam z plus etiāz recipiet q^d fortis quasi gigas eq^olia faciendo. Vel pōt intelligi ita. q^d grā z p^ofectiones infuse habēti meliora naturalia cūz pari conatu sunt maioris efficacie: in q^orum in illo recipiuntur: l^z in se z fm se sint eq^oles: sic est v^oz qd dicit^z. Nā si homi ni nāliter impio vel crudeli: z alteri naturaliter pio z miti equaliter conantibus pro gratia habenda grā infundat^z ille pius plus habilitat^z ad opus bonū vt ad p^oximū diligendū z deum q^d impius sicut idē radius plus illuminat minus obscurum z minus densum q^d magis obscurum. Et si sint duo milites eque fortes: ille qui habet meliorē equūz plus potest in bello. Habet autē se gratia fm Augustinus ad liberum arbitriūz sicut sessor ad equūz. Et equus l^z ignis plus inflamat lignū sicūz z pingue: q^d lignum madefactum z viride.

Responsio

ad hoc fm Thomas. Qualiter habeat intelligi q^d habens meliora naturalia recipiat plus de gratia: patet ex dictis in responsionib^z ad obiecta contra p^oimāz partem. quibus visis ea que hic dicuntur in nullo fore contra sententiāz Thome euidentius conuincuntur: quia z ipsa verba Thome satis expresse p^o

Corrup. IX.

cedunt si intelligantur. Hoc enim sciendūz. q^d ad omnia que isti p^ora Thomaz a principio adduxerunt: facillime per eius verba veritate plena poterit responderi. pro aliquibus tamen habendo omnia scripta eiusde^z que isti (vt ex processu eorum euidentius liquet) nixi sunt deprauare: nulli dubium facultatem deesse: quorum forsan manib^z ista eoz deprauatio deuenire contingeret: nunc verba eius: nunc sententiāz (p^out capere potuimus) articulis singulis curauimus ad omnia respondendo: fm nostrum modulum applicare volentes: ad alius sapientibus occasiōem lucidius respondendū: z illius laude^z attollendū vberius prebere: que doctorem istum sapientie radio illustraret: super ecclesie candelabrum: pro orbis terrarū instruatōe: dignatus est sua clemētia exaltare. Cui laus. bonoz z gloria: in secula seculorum. Amen.

¶ Correctorium Corruptory editūz a venerabili domino Egidio de Roma ordinis eremitaz sancti Augustini Archiepiscopo Bituricensi. contra z aduersus quosdāz emulos doctrine sancti Thome de Aquino ordinis predicatorum. Impressus Venetis Impensa Heredum quondā nobilis viri domini Octauiani Scoti ciuis Modoetien^o sis z Sociorum. i. q. Mady. i. 5 i 6.

Registrum.

aa bb cc dd ee ff gg hh ij
Ultimus Quaternus. alij Terni

